

Eugeniusz ŻUBER

WOJEWÓDZTWO ŚRODKOWOPOMORSKIE

Dlaczego być powinno?

CZĘŚĆ I

1950 rok

1999 rok

Koszalin 2010

Eugeniusz Żuber

WOJEWÓDZTWO ŚRODKOWOPOMORSKIE

- DLACZEGO BYĆ POWINNO?

CZĘŚĆ I

**PRZESŁANKI
HISTORYCZNE I SPOŁECZNE,
EKONOMICZNE I PRAWNE**

Koszalin 2010

Wydawca:

Koszalińska Biblioteka Publiczna
im. Joachima Lelewela
Plac Polonii 1, 75-415 Koszalin
tel. centrala: 94 348 15 40
e-mail: kbp@biblioteka.koszalin.pl
www.biblioteka.koszalin.pl

Recenzenci:

Prof. zw. dr hab. Eugeniusz Rydz
Akademia Pomorska w Słupsku

Prof. nadzw. dr hab. Andrzej Suszyński
Politechnika Koszalińska

ISBN 978-83-87317-68-3

Koszalin 2010

Redakcja techniczno-graficzna i druk:
Wydawnictwo Feniks Usługi Wydawnicze i Poligraficzne Zbigniew Janiszewski
ul. Jana z Kolna 38B
Format B-5, nakład 600 egz.

Wydawnictwo sfinansowane przez Urząd Miejski w Koszalinie

SPIS TREŚCI

WSTĘP	9
1. POMORZE ŚRODKOWE	11
1.1. Rys historyczny. Rejencja Koszalińska	11
1.2. Pojęcie i obszar Pomorza Środkowego	17
2. PODZIAŁ TERYTORIALNY KRAJU W LATACH 1945-1998	21
2.1. Przegląd podziału terytorialnego kraju	21
2.2. Województwo koszalińskie przed reformą w 1998 r.	40
2.3. Województwo słupskie przed reformą w 1998 r.	44
2.4. Miejsce województwa koszalińskiego i słupskiego wśród 49 województw	47
3. KRYTERIA I KONCEPCJA NOWEGO PODZIAŁU TERYTORIALNEGO KRAJU W 1998 r.	51
3.1. Założenia i kryteria podziału	51
3.2. Koncepcje i projekty podziału terytorialnego	54
3.2.1. Koncepcje i projekty podziału na województwa.	59
3.3. Nowy podział administracyjny od 1 stycznia 1999 r.	70
4. CHARAKTERYSTYKA PROPONOWANEGO WOJEWÓDZTWA ŚRODKOWOPOMORSKIEGO	81
4.1. Powierzchnia, ludność i jednostki samorządowe	81
4.2. Charakterystyka społeczno-gospodarcza Pomorza Środkowego	85
4.3. Oblicza Koszalina i Słupska	89
5. PRZESŁANKI SPOŁECZNE POTRZEBY ISTNIENIA WOJEWÓDZTWA NA POMORZU ŚRODKOWYM	95
5.1. Badania i sondaże opinii publicznej	95
5.1.1. Badania i sondaże ogólnopolskie.	95
5.1.2. Badania i sondaże regionalne.	100
5.1.3. Badania i sondaże lokalne.	106
5.2. Wypowiedzi obywateli	109
5.3. Uchwały i stanowiska samorządowe, różne oświadczenia, apele, petycje i rezolucje	119
5.4. Aktywność obywatelska poprzez wiece, protesty i manifestacje	134
6. PRZESŁANKI EKONOMICZNE	135
6.1. Produkt krajowy brutto (PKB)	135
6.2. Dochody gmin Pomorza Środkowego	139
6.3. Horyzonty inwestycyjne	146
6.4. Budżet wojewody i sejmiku środkowopomorskiego	155
7. DROGA PRAWNA W WALCE O WOJEWÓDZTWO ŚRODKOWOPOMORSKIE	159
7.1. Poselska inicjatywa ustawodawcza z 1998 r.	159
7.2. Inicjatywa poselska E. Wojtalika (2002 r.)	161
7.3. Inicjatywy poselskie „Samoobrony RP” - 2002 r., 2005 r.	164

7.4. Inicjatywa obywatelska - 2003 r.	166
7.4.1. Pierwsze czytanie obywatelskiego projektu ustawy w Sejmie IV kadencji (18 marca 2004 r.).	170
7.4.2. Czytanie projektu ustawy w Sejmie V kadencji (23 lutego 2006r.).	174
7.4.3. Losy obywatelskiego projektu ustawy w VI kadencji Sejmu	180
7.5. Kalendarium prawne obywatelskiego projektu ustawy w sprawie utworzenia województwa środkowopomorskiego	188
7.6. Motywacje prawne walki o województwo	192
8. I CO DALEJ?	195
8.1. Przesłanie Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej.	195
8.2. Apel do posłów	197
8.3. Można i trzeba...	198
9. ZAŁĄCZNIKI	201
9.1. Uzasadnienia do projektów (wystąpienia w sejmie 23 lutego 2006r.)	201
9.2. Wykaz uchwał i stanowisk po 1998 roku	213
9.3. Stanowisko Rady Ministrów z dnia 28.02.2006r. do obywatelskiego projektu ustawy	214
LITERATURA	216
SPIS TABEL I WYKRESÓW	218
WYKAZ MAP I SCHEMATÓW	220
SPIS ZDJĘĆ	220
MANIFESTACJE I WIECE - relacje fotograficzne	221
ZAPOWIEDŹ CZĘŚCI II	226

Recenzja

prof. zw. dr hab. Eugeniusza Rydza

Akademia Pomorska w Słupsku (fragment).

...Podporządkowanie przebudowy struktury terytorialno-administracyjnej kraju realizacji celów politycznych, mniej gospodarczych, sprawiło, że wprowadzony z dniem 1 stycznia 1999r. podział terytorialny zaczął działać w oderwaniu od ukształtowanego w okresie powojennym (1950r.) ładu i tradycji, pomijając ich racjonalność. Zjawisko to spowodowało ożywienie społeczności Pomorza Środkowego, niezależnie od działań lokalnych polityków i podjęcia szeregu inicjatyw zmierzających w pierwszym rzędzie do zintegrowania dawnych województw: koszalińskiego i słupskiego, aby stworzyć w ten sposób konkretne przesłanki do rewizji reformy z 1.01.1999r. Przedsięwzięć tych było bardzo wiele i są one skrupulatnie przedstawione w opiniowanej pracy przygotowanej przy ogromnym nakładzie pracy, pasji i zaangażowaniu Autora książki dr. Eugeniusza Żubera (...)

Książka w pewnym sensie wyraża sprzeciw mieszkańców ziemi koszalińskiej i słupskiej wobec władz, które ich zadaniem mało poważnie potraktowały obywatelski projekt ustawy o utworzeniu województwa środkowopomorskiego. Na uwagę zasługuje dobre udokumentowanie przedsięwzięć i faktów, jakie miały związek z prezentowaną problematyką(...).

Oryginalną część pracy stanowią rozdziały, w których odpowiednio zaprezentowano przesłanki społeczne istnienia województwa na Pomorzu Środkowym (rozdział 5) i przesłanki ekonomiczne (rozdział 6). Szczególnie wartościowe są bezpośrednie badania sondażowe opinii publicznej, dotyczące podziału administracyjnego kraju, w tym usytuowanie w nim regionu środkowopomorskiego. Na podkreślenie zasługuje również fakt, że zamieszczone zostały bezpośrednie wyniki badań przeprowadzonych przez gazety ogólnopolskie np. „Gazetę Wyborczą” czy „Rzeczpospolitą”, gazety regionalne, np. „Głos Pomorza”, a także wypowiedzi mieszkańców Pomorza Środkowego(...).

Główną myślą tomu drugiego jest ukazanie ciągu zdarzeń i faktów, kolejnych dokumentów, wypowiedzi, ocen i opinii oraz refleksji „tu i teraz”. Autor książki stawia w tej części opracowania tezę co do wiarygodności obietnic i zapewnień władz i polityków odnoszących się do ustanowienia województwa środkowopomorskiego w latach 1998-2009.

W zakresie prezentowanej problematyki Autor wielokrotnie już wcześniej przez wiele lat publikował swoje opracowania szczegółowe, jednakże w takim ujęciu, które obejmuje wielopłaszczyznowe problemy, do-

tyczące ustanowienia województwa środkowopomorskiego, opracowanie to ma charakter pionierski.

Uważam, że dokładnie i wnikliwie przestudiowanie zgromadzonej dokumentacji pozwoli większości czytelników podzielić prezentowany przez dr. E. Żubera pogląd. (...).

Reasumując należy podkreślić, iż Autor podjął interesujący i ciągle aktualny dla mieszkańców Pomorza Środkowego problem, dotyczący utworzenia odrębnej jednostki administracyjnej. Za podjęciem tego tematu przemawiają nie tylko uwarunkowania środowiska naturalnego, przeszłość historyczna, ale także zaprezentowana w opracowaniu wola mieszkańców - zgromadzone podpisy pod „obywatelskim projektem Ustawy”. Uważam, że książka ta będzie stanowić w rejestrze osiągnięć edytorskich Koszalińskiej Biblioteki Publicznej liczącą się pozycję.

Recenzja

prof. nadzw. dr. hab. Andrzeja Suszyńskiego,

Politechnika Koszalińska

(fragment).

... Zmiany w podziale administracyjnym kraju, jakie dokonały się w roku 1998, zlikwidowały województwo koszalińskie i słupskie, włączając te tereny do utworzenia województwa zachodniopomorskiego i pomorskiego. Decyzje te osłabiły powiązania między zlikwidowanymi województwami przy zachowaniu jednak ich specyfiki gospodarczej.

Specyfika społeczno-gospodarcza, w zasadniczym stopniu odbiegająca od byłych województw szczecińskiego i gdańskiego, spowodowała, iż w wielu publikacjach zaczęto określać ten obszar jako Pomorze Środkowe. Można tu wymienić prace E.Z. Zdrojewskiego, E. Rydza, M. Jasiulewicz, B. Polaka, E. Żubera, A. Suszyńskiego i wielu innych. Autorzy ci, wykazując odrębną specyfikę Pomorza Środkowego, analizują przesłanki wyodrębnienia administracyjnego tego obszaru.

Przedstawiona praca Eugeniusza Żubera - doktora nauk prawnych, absolwenta Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu - znanego i cenionego działacza społeczno-gospodarczego, w istotnym stopniu pogłębia problematykę Pomorza Środkowego, prezentując dodatkowe przesłanki jego wyodrębnienia.(...).

Stwierdzam, iż prezentowana praca w sposób istotny wzbogaca naszą wiedzę dotyczącą Pomorza Środkowego, w tym szczególnie o jego odrębności społeczno-gospodarczej, wzbogaca przeświadczenie o zasadności jego wyodrębnienia administracyjnego, a także o przekonaniu społeczności lokalnej do celowości dokonania zmian. Wskazuje, jak wiele inicjatyw lokalnych ginie w meandrach wielkiej polityki.

Wydana praca przyczynia się do innego spojrzenia na Pomorze Środkowe, bliższego zrozumienia jego problemów oraz dążeń mieszkańców. Będzie niewątpliwie przydatna studentom i osobom interesującym się zagadnieniami społeczno-gospodarczymi.

WSTĘP

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 roku w artykule 32 stanowi: *1. Wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne. 2. Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiejkolwiek przyczyny.* O podziale terytorialnym mówi artykuł 15 w ust.2: *zasadniczy podział terytorialny państwa uwzględniający więzi społeczne, gospodarcze lub kulturowe i zapewniający jednostkom terytorialnym zdolność wykonywania zadań określa ustawa.*

Te postanowienia konstytucyjne w przypadku podziału terytorialnego kraju ustalonego w 1998 roku zostały naruszone w odniesieniu do ludności Pomorza Środkowego. Fakt przewlekłego i wieloletniego rozpatrywania przez Sejm obywatelskiego projektu ustawy (136.435 podpisów) dowodzi także dyskryminacji obywateli Pomorza Środkowego. Ostatecznie bowiem projekt ten – zdaniem marszałka Sejmu – uległ „dyskontynuacji”, a zdaniem wielu znawców – wątpliwej dyskontynuacji.

Liczni mieszkańcy, także autor niniejszej pracy, nie godzą się na takie traktowanie społeczności regionu środkowopomorskiego. Książka ta jest buntem obywatelskim na traktowanie mieszkańców ziemi koszalińskiej i słupskiej jako obywateli „n-tej” kategorii w Polsce. Okres przygotowań do podziału administracyjnego kraju w 1998 roku, pominięcie Pomorza Środkowego jako siedemnastego województwa oraz mało poważne traktowanie obywatelskiego i poselskich projektów ustaw o utworzeniu województwa środkowopomorskiego to wyraźne dowody i fakty nieliczenia się z tutejszą społecznością.

Opracowanie ma na celu przedstawienie przesłanek historycznych, społecznych, gospodarczych i prawnych potwierdzających potrzebę istnienia województwa na Pomorzu Środkowym. W części pierwszej omawiane są przesłanki społeczno-ekonomiczno-prawne. Część druga przedstawia dokumenty, wystąpienia, opinie, listy, wypowiedzi i komentarze różnych autorytetów i osobistości, polityków, samorządowców i obywateli. Do opracowania dołączona jest bibliografia wybranych artykułów prasowych z lat 2000-2009, a dotyczących województwa środkowopomorskiego.

Treść książki nie jest wizją literacką, lecz zbiorem faktów, zdarzeń, dokumentów i źródeł. Jest próbą odpowiedzi na pytanie: *dlaczego województwo środkowopomorskie być powinno?*

Książkę dedykuję mieszkańcom Pomorza Środkowego walczącym o utworzenie województwa oraz politykom, którzy nas województwa pozbawili. Ten błąd można jeszcze naprawić, wprowadzając nowelizację ustawy (korektę) wobec Mazowsza i na Pomorzu Środkowym. Pozostaję z taką nadzieją.

Eugeniusz Żuber

1. POMORZE ŚRODKOWE

1.1. Rys historyczny. Rejencja Koszalińska

Dzieje Pomorza mają bogatą i złożoną historię procesów politycznych, kulturowych, demograficznych, gospodarczych i administracyjnych. Przeszłość środkowej części Pomorza sięgającej od Bałtyku po ziemię drawską, wałecką, złotowską, człuchowską i bytowską ma wielowiekową i różnorodną historię. Obszar ten był miejscem wielu wydarzeń, przeobrażeń i zmian terytorialnych. Często następowały przesunięcia granic w kierunku części szczecińskiej Pomorza Zachodniego, w kierunku Pomorza Gdańskiego lub Wielkopolski. Ziemiami Pomorza władali różni czasowi gospodarze: Polacy, książęta pomorscy, królowie pruscy, margrabiowie brandenburscy, Krzyżacy, Szwedzi, Duńczycy i Niemcy. Przez te tereny przemieszczały się wojska polskie, szwedzkie, niemieckie, francuskie i rosyjskie.

Sięgając do czasów dziewiętnastego wieku stwierdzić trzeba, że znaczącym wydarzeniem stały się postanowienia Kongresu Wiedeńskiego z 1815 roku. Pomorze będące w ramach Królestwa Pruskiego na mocy ustawy z 30 kwietnia 1818 roku stało się częścią tworzonego w państwie pruskim prowincji. Jedną z 10 prowincji była prowincja Pomorze Zachodnie (Pommern) w skład której wchodziły rejencje: koszalińska, szczecińska i strzałkowska (Stralsund).

Pod względem wielkości Pomorze Zachodnie obejmowało około 30 tysięcy km² i w ówczesnym podziale administracyjnym zajmowało 5 miejsce wśród 10 prowincji pruskich. Pod względem zamieszkania był to obszar najsłabiej zaludniony w państwie pruskim, stanowił około 7%. W skład prowincji Pomorze w latach 1815-1818 wchodziły następujące powiaty¹:

a) Rejencja Koszalin (10 powiatów)

Powiaty: Białogard, Bytów, Drawsko, Koszalin („Księstwo Kamieńskie”), Lębork, Miastko, Sławno, Słupsk, Szczecinek, Świdwin.

b) Rejencja Szczecin (11 powiatów)

Powiaty: Gryfice, Gryfino, Kamień, Nowogard, Pyrzyce, Resko, Rędowa (szczeciński wiejski), Uznam-Wolin, Wkryjście (Ückermunde), Szadzko (z siedzibą w Stargardzie), Szczecin (miejski)

W prowincji Brandenburskiej w Rejencji Frankfurckiej znalazły się powiaty: Chojna, Choszczno i Myślibórz. Do prowincji Prusy Zachodnie w Rejencji Kwidzyńskiej należały powiaty: Człuchów, Wałcz i Złotów. Taki podział administracyjny w zasadzie utrzymał się do 1919 roku. W latach 1918-1919 następowały jedynie zmiany przynależności pomiędzy powiatami, a w małym stopniu pomiędzy rejencjami lub prowincjami. W roku 1872 dotychczasowy

¹ T. Białecki, M. Mazurkiewicz, A. Muszyński, *Podziały administracyjne Pomorza Zachodniego w latach 1800-1970*, Instytut Zachodnio-Pomorski w Szczecinie, Szczecin 1970, ss.8, 10.

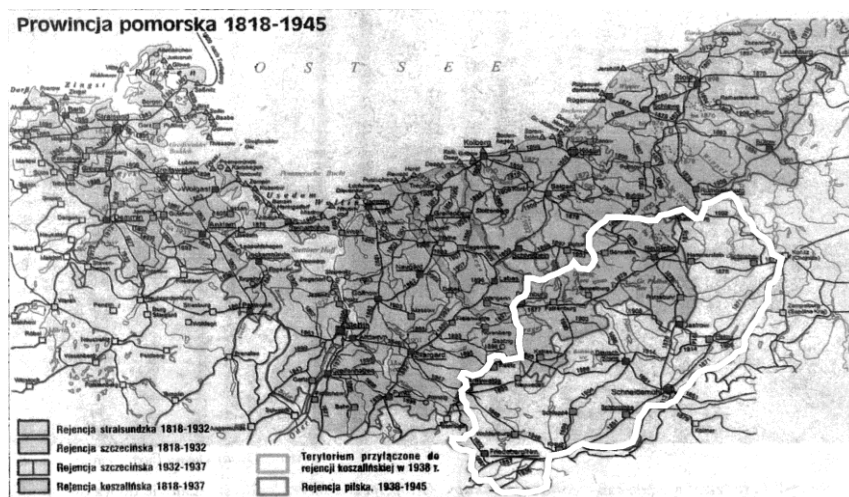
powiat „Księstwo Kamieńskie” z siedzibą w Koszalinie został podzielony na trzy powiaty: Kołobrzeg-Karlino, Koszalin i Bobolice². Powiat Bobolice³ uległ likwidacji z dniem 1 października 1932 roku i włączony został do powiatu Koszalin. Z dniem 1 kwietnia 1898 roku wyłączono z powiatu Słupsk miasto Słupsk tworzące odrębny powiat miejski.

Od 1 maja 1920 roku wyłączono z powiatu Kołobrzeg-Karlino miasto Kołobrzeg, tworząc odrębny powiat miejski. Z dniem 1 kwietnia 1923 roku wyłączono z powiatu Koszalin miasto Koszalin i utworzono odrębny powiat miejski. Są to niektóre przykładowe zmiany wewnętrzne w ramach Rejencji Koszalińskiej.

Od 1 października 1938 roku utworzona została nowa rejencja z siedzibą w Pile⁴, która weszła w skład prowincji Pomorze. Do Rejencji Pilskiej włączono dwa powiaty Rejencji Koszalińskiej: Drawsko i Szczecinek oraz Rejencji Kwidzyńskiej: powiaty Wałcz, Człuchów i Złotów. W wyniku tych zmian Rejencja Koszalińska uzyskała z Rejencji Szczecińskiej dwa powiaty: gryficki i łobeski. Bardziej szczegółowe zmiany w podziale administracyjnym Rejencji Koszalińskiej w latach 1816-1945 podaje Adam Muszyński w opracowaniu pod redakcją Tadeusza Białeckiego⁵.

Mapka nr 1.

Prowincja pomorska 1818-1945

Źródło: *Obserwator* nr 11(39) z dn. 17 marca 2000r.

² W. Trzebiński, *Niemieckie podziały administracyjne ziem polskich w okresie 1815-1945. Zarys historyczny*, Warszawa 1955, s.16.

³ T. Białecki, *op.cit* s. 63.

⁴ Tamże, ss. 9, 69.

⁵ *Podziały administracyjne Pomorza Zachodniego w latach 1800-1970*, Instytut Zachodnio-Pomorski w Szczecinie, Szczecin 1970, ss.32, 71.

Liczbę ludności Pomorza Zachodniego w latach 1816-1885 z podziałem na rejencje obrazuje tabela nr 1.

Tabela nr 1.

Ludność Pomorza Zachodniego w latach 1816-1885

Rok	Liczba mieszkańców					Zaludnienie Pomorza Zachodniego w stosunku do całego państwa (w %)
	Rejencja Szczecin	Rejencja Koszalin	Rejencja Stralsund	Ogółem Pomorze Zachodnie	Państwo Pruskie	
1816	316 718	237 441	128 493	682 652	10 349 031	6,60
1819	341 041	255 265	133 528	729 834	10 981 934	6,65
1822	376 575	284 193	139 970	800 738	11 664 133	6,87
1825	399 235	302 266	145 221	846 722	12 256 725	6,91
1828	416 274	311 620	148 948	876 842	12 726 110	6,89
1834	443 989	343 259	153 945	941 193	13 507 999	6,97
1840	492 357	393 289	170 848	1 056 494	14 928 501	7,08
1846	547 952	434 140	182 981	1 165 073	16 112 938	7,23
1852	590 426	468 477	195 001	1 253 904	16 935 420	7,40
1871	671 029	552 263	208 341	1 431 633	24 643 623	5,81
1875	695 734	557 524	208 725	1 461 283	25 742 404	5,68
1880	737 789	586 115	216 130	1 540 034	27 279 111	5,65
1885	728 046	567 364	210 165	1 505 575	28 318 470	5,32

Źródło: B. Drewniak, *Emigracje z Pomorza Zachodniego 1816-1914*, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 1966, ss.14, 15, 69.

Państwo Pruskie w 1880 roku liczyło 27.279.111 mieszkańców. Prowincję Pomorze Zachodnie zamieszkiwały 1.540.034 osoby, co stanowiło 5,6% zaludnienia w stosunku do całego państwa. Rejencję Szczecińską zamieszkiwało wówczas 737.389 osób czyli 47,9% Prowincji Pomorza Zachodniego, Rejencja Koszalińska stanowiła 38,1% (586.115 osób) a Rejencja Stralsundska 14,0% (216.130 osób).

Proces urbanizacji na obszarach rejencji Pomorza Zachodniego na przykładzie lat 1871-1885 kształtował się następująco:

Tabela nr 2.

Urbanizacja w rejencjach Pomorza Zachodniego w latach 1871-1885

<i>Rejencje</i>	<i>Ludność miejska w %</i>		<i>Ludność wiejska w %</i>	
	<i>1871 r.</i>	<i>1885 r.</i>	<i>1871 r.</i>	<i>1885 r.</i>
<i>1. Szczecin</i>	<i>36,59</i>	<i>40,05</i>	<i>63,41</i>	<i>59,95</i>
<i>2. Koszalin</i>	<i>22,83</i>	<i>25,97</i>	<i>77,17</i>	<i>74,03</i>
<i>3. Stralsund</i>	<i>39,13</i>	<i>41,74</i>	<i>60,87</i>	<i>58,26</i>
<i>Prowincja Pomorze Zachodnie</i>	<i>31,65</i>	<i>34,98</i>	<i>68,35</i>	<i>65,02</i>

Źródło: B. Drewniak, *Emigracja z Pomorza Zachodniego 1816-1914*, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 1966, s. 81.

Liczbę mieszkańców w powiatach Rejencji Szczecińskiej i Koszalińskiej ilustruje poniższe zestawienie.

Liczba mieszkańców wg spisów z lat

A. Rejencja Szczecin

	<u>1871</u>	<u>1880</u>	<u>1885</u>
Anklam	30 331	31 619	31 088
Demmin	47 293	48 454	46 464
Gryfice	37 391	37 968	36 257
Gryfino	53 162	55 037	52 158
Kamień Pomorski	43 533	45 637	43 626
Łobez	47 570	48 763	46 036
Nowogard	55 298	57 583	55 208
Pyrzyce	42 509	45 055	43 968
Stargard Szczeciński	63 428	68 811	66 688
Szczecin Miasto	76 280	91 756	99 543
Szczecin Powiat (<i>Radow</i>)	89 809	109 056	109 462
Uznam-Wolin	42 593	49 234	48 855
Ückermünde	42 534	48 816	48 693

<u>Liczba mieszkańców wg spisów z lat</u>			
<u>B. Rejencja Koszalin</u>	<u>1871</u>	<u>1880</u>	<u>1885</u>
Białogard	44 102	47 861	45 732
Bobolice	21 199	21 865	21 003
Bytów	24 153	24 930	24 146
Drawsko	36 617	37 225	35 943
Kołobrzeg	47 938	52 016	51 138
Koszalin	42 001	46 390	45 101
Lębork	42 811	44 544	42 876
Miastko	33 011	34 788	34 003
Sławno	74 172	78 312	75 447
Słupsk	94 061	100 250	98 510
Szczecinek	72 952	77 933	74 463
Świdwin	19 246	20 001	19 002

Jak wynika z zestawienia w roku 1885 według spisu ludności najliczniejszymi powiatami w Rejencji Szczecińskiej były: powiat Szczecin (wiejski), Szczecin-miasto, Stargard Szczeciński, Nowogard i Gryfino, w Rejencji Koszalińskiej powiaty: Słupsk, Szczecinek, Sławno, Kołobrzeg i Białogard.

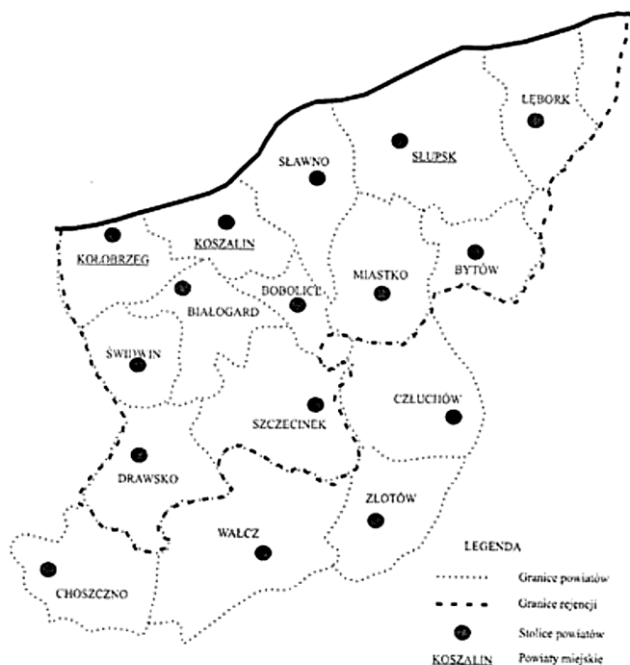
Prowincja „Pomorze Zachodnie” była ekonomicznie najmniej rozwiniętą częścią państwa pruskiego; należała do najuboższych prowincji pruskich. B. Drewniak⁶ stwierdza, że w latach 1871-1885 intensywność wyludniania się Pomorza Zachodniego była największa w skali całych Niemiec. Gospodarczym zacofaniem charakteryzowały się między innymi powiaty: Bobolice, Bytów, Drawsko, Lębork i Świdwin.

Opisane wyżej rejencje na Pomorzu Zachodnim utrzymały się nadal przez okres pierwszej wojny światowej i w latach trzydziestych XX wieku. Narodziny drugiej Rzeczypospolitej, czas wojen, bitew i powstań nie wpłynął na kształt terytorialny Pomorza Zachodniego, które do drugiej wojny światowej i w czasie jej trwania należały do Rzeszy Niemieckiej. Nowy układ terytorialny zaistniał od 1945 roku. Władze Rejencji Koszalińskiej ewakuowały się z Koszalina w lutym 1945 roku.

⁶ B. Drewniak, *op.cit.* s.83.

Mapka nr 2.

Mapka Rejencji Koszalińskiej w latach 1919-1938

Źródło: Białecki i in. 1970, s. 242

Rozwój ludnościowy miast z okresu Rejencji Koszalińskiej w obrębie województwa koszalińskiego w granicach z 1950 roku ilustruje tabela nr 3.

Tabela nr 3.

Rozwój ludności miast w obrębie woj. koszalińskiego 1816-1925

Nazwa miasta	Powiat	1816	1843	1880	1897	1925
Barwice	Szczecinek	804	1 571	2 402	2 338	2 526
Białogard	Białogard	1 983	3 553	7 868	8 407	12 478
Biały Bór	Człuchów	-	1 385	2 419	2 449	2 603
Bytów	Bytów	1 217	2 858	4 941	6 487	8 886
Bobolice	Koszalin	-	-	3 300	-	-
Czaplinek	Szczecinek	2 108	3 368	4 746	4 680	4 540
Czarne	Człuchów	1 188	1 833	2 956	3 025	4 101
Człopa	Wałcz	1 387	1 693	2 156	2 228	2 424
Człuchów	Człuchów	1 126	1 904	3 195	3 303	5 125
Darłowo	Sławno	3 163	4 885	5 442	5 833	6 037
Debrzno	Człuchów	2 000	1 930	3 597	3 758	3 761

1. Pomorze Środkowe

Drawsko Pom.	Drawsko	1 800	3 313	6 049	5 883	6 401
Jastrowie	Wałcz	-	3 568	5 456	5 418	5 538
Kalisz Pom.	Drawsko	1 969	2 881	3 499	3 679	3 426
Karlino	Białogard	1 316	2 361	3 301	3 107	2 904
Kołobrzeg	Kołobrzeg	5 210	9 569	16 027	20 200	33 189
Koszalin	KoszalinPm	4 636	8 230	16 834	20 417	28 813
Krajenka	Złotów	1 600	2 601	3 292	3 413	3 353
Lędzyczek	Złotów	-	846	-	-	874
Miastko	Miastko	1 682	3 209	5 304	5 335	6 682
Mirosławiec	Wałcz	-	2 280	2 498	2 233	2 080
Okonek	Szczecinek	1 100	1 579	2 432	2 245	2 611
Połczyn Zdrój	Świdwin	1 794	2 994	4 724	4 956	5 959
Polanów	Sławno	913	1 444	2 538	2 445	3 472
Sianów	Koszalin	-	1 522	2 517	2 763	2 655
Sławno	Sławno	2 125	3 755	5 565	5 972	7 889
Słupsk	Słupsk Pm	5 200	9 450	21 591	27 293	43 001
Świdwin	Świdwin	-	3 549	6 089	6 742	8 447
Szczecinek	Szczecinek	1 749	4 154	8 604	10 024	15 487
Tuczno	Wałcz	865	1 278	2 045	2 113	2 132
Ustka	Słupsk	-	-	-	2 364	3 876
Wałcz	Wałcz	2 450	2 748	6 568	7 278	10 579
Złocieniec	Drawsko	1 878	3 052	4 009	4 371	5 341
Złotów	Złotów	1 500	2 312	3 921	4 018	5 516

Źródła: Eugeniusz Biderman, *Osadnictwo w: Województwo koszalińskie, Monografia geograficzno-gospodarcza*, Instytut Zachodni, Poznań 1965, s.181.

1.2. Pojęcie i obszar Pomorza Środkowego

Kongres Wiedeński wprowadzając zmiany terytorialne w państwach europejskich spowodował także nowy podział administracyjny na Pomorzu Zachodnim. W latach 1815-1818 powstały trzy prowincje: Pomorze, Brandenburgia i Prusy Zachodnie. W ramach prowincji „Pomorze” utworzono Rejencję Szczecińską i Koszalińską, a od 1938 roku Rejencję Pilską. Można stwierdzić, że powiaty byłej Rejencji Koszalińskiej i powiaty wałecki i złotowski z Rejencji Pilskiej oraz powiat człuchowski z Rejencji Kwidzyńskiej są wyznacznikami granic Pomorza Środkowego, gdyż w tych ramach w 1950 roku utworzono województwo koszalińskie. Obszar ten w nowej rzeczywistości tworzył jeden organizm administracyjno-gospodarczy. Nowy podział terytorialny kraju 1975 roku podzielił Pomorze Środkowe na dwa województwa: koszalińskie i słupskie, a powiaty wałecki i złotowski włączył do województwa pilskiego.

W aspekcie historycznym środkowe obszary Pomorza między Odrą a Wisłą stanowiły pewien układ geograficzny, gospodarczy i w dużej mierze terytorialny. Powiązania społeczno-kulturowe, gospodarcze i infrastrukturalne doprowadzały do spójności regionalnej i administracyjnej.

Obecny kształt polskiej przestrzeni społeczno-gospodarczej, w tym także Pomorza Środkowego jest efektem procesów historycznych zachodzących prze-

de wszystkim w XIX i XX wieku, natomiast system osadniczy, którego podstawowym elementem są miasta ukształtowany jest już od średniowiecza⁷. W różnych badaniach naukowych, w publicystyce, życiu gospodarczym od wielu lat obszary byłych województw koszalińskiego i słupskiego traktowane są łącznie i określane nazwą Pomorze Środkowe⁸.

Cały obszar określany jako Pomorze Środkowe zachowuje swoisty charakter gospodarczy, który charakteryzują:

- rolnictwo i leśnictwo,
- przemysł i gospodarka morską,
- turystyka i lecznictwo uzdrowiskowe⁹.

Określenie „Pomorze Środkowe” użyte zostało przez J. Kołodziejskiego¹⁰ w koncepcji rozwoju regionu koszalińskiego w 1973r. E. Z. Zdrojewski wielokrotnie badając problemy demograficzne na obszarze województw koszalińskiego i słupskiego używa nazwy *Pomorze Środkowe*¹¹. W 1993 roku ukazała się praca A. Suszyńskiego pt. *Funkcje podstawowe w rozwoju społeczno-gospodarczym Pomorza Środkowego* wydana przez Uniwersytet Szczeciński. A. Suszyński (Politechnika Koszalińska) wielokrotnie podejmował problematykę Pomorza Środkowego w różnych aspektach badawczych publikując liczne artykuły i opracowania. Rolniczy charakter Pomorza Środkowego traktowany jest w licznych pracach M. Jasiulewicz¹². Bardzo bogatą prezentację problematyki Pomorza Środkowego w swych badaniach podejmuje E. Rydz (Akademia Pomorska w Słupsku). Ostatnio w 2006 roku została wydana monografia pt. *Przemiany struktur społeczno-gospodarczych w okresie transformacji systemowej na Pomorzu Środkowym* (E. Rydz, stron 313).

O Pomorzu Środkowym można przeczytać w różnych publikacjach indywidualnych i zbiorowych pod redakcją B. Polaka, A. Suszyńskiego, S. Bartoszewskiego, L. Brożka, J. Niekrasza, J. Siedlaka, E. Zdrojewskiego, E. Rydza, M. Jasiulewicz, J. Falkowskiego, M. Czerwińskiej, W. Kacalaka, L. Bończa-Bystrzyckiego, A. Szwichtenberga, W. Delugi, J. Czerwińskiego, E. Żubera i wielu innych.

⁷ E. Rydz, *Przemiany struktur społeczno-gospodarczych w okresie transformacji systemowej na Pomorzu Środkowym*, Pomorska Akademia Pedagogiczna w Słupsku, Słupsk 2006, s.13.

⁸ Tamże, s. 13.

⁹ A. Suszyński, *Przesłanki wyodrębnienia subregionu Pomorza Środkowego w „Pomorze Środkowe – społeczeństwo, wieś, gospodarka”*, Lokalna Agenda 21 Pomorza Środkowego, Koszalin 2008, s.15.

¹⁰ J. Kołodziejski, *Koncepcja rozwoju regionu koszalińskiego w świetle strategii makroregionu nadmorskiego*, Koszalińskie Studia i Materiały 1973, nr 3, s. 3-30.

¹¹ E. Zdrojewski, *Problematyka demograficzna Pomorza Środkowego w latach 1950-1990*, KONB, Koszalin 1976. Autor wydał wiele publikacji o podobnym charakterze dotyczących Pomorza Środkowego.

¹² Między innymi M. Jasiulewicz, *Przemiany społeczno-gospodarcze obszarów wiejskich Pomorza Środkowego, Monografia*. Politechnika Koszalińska, Koszalin 1999.

Problematykę Pomorza Środkowego podejmuje wielu autorów, których referaty z konferencji naukowej (19 lutego 2001r.) opublikowane są w Wydawnictwie Politechniki Koszalińskiej pt. *Integracja i rozwój Pomorza Środkowego* Koszalin 2001.

O Pomorzu Środkowym napisano wiele artykułów, komentarzy i opinii w publikacjach prasowych. Mają miejsce liczne audycje radiowe i telewizyjne. Wydawane są roczniki koszalińskie, studia i materiały, przewodniki turystyczne¹³.

Od dawna ukazuje się *Głos Koszaliński* jako dziennik Pomorza Środkowego. Określenie *Pomorze Środkowe* występuje w wielu nazwach własnych organizacji i stowarzyszeń. O Pomorzu Środkowym w różnych aspektach pisane są prace magisterskie i licencjackie.

W 2008 roku ukazała się praca zbiorowa pod redakcją naukową Danuty Zawadzkiej zatytułowana *Pomorze Środkowe – społeczeństwo, wieś, gospodarka*, wydana przez Polskie Towarzystwo Ekonomiczne Oddział w Koszalinie.

Mimo braku administracyjnego wydzielenia obszaru Pomorza Środkowego jako województwa (regionu) istnieją więzi społeczno-gospodarcze, występuje poczucie wspólnoty obywatelskiej. Zauważalna jest wielka potrzeba spójnej strategii rozwoju obszarów byłego województwa koszalińskiego i słupskiego jako województwa. Takie istniało jako Rejencja Koszalińska (1816-1939), województwo koszalińskie (1950-1975) oraz dwa województwa: koszalińskie i słupskie (1975-1998).

¹³ Np. *Pomorze Środkowe, Przewodnik Turystyczny*, wydanie II, Region, Gdynia 2003, stron 288.

2. PODZIAŁ TERYTORIALNY KRAJU W LATACH 1945-1998

2.1. Przegląd podziału terytorialnego kraju

Podział terytorialny Polski przed wybuchem drugiej wojny światowej w 1939 roku obejmował układ: wojewódzki, powiatowy, miejski, gminny i gromadzki. Ukształtowany był na podstawie ustawy z dnia 23 marca 1933 roku¹⁴. W dniu 1 kwietnia 1939 roku w Polsce było¹⁵:

- 16 województw,
- wydzielone miasto stołeczne Warszawa,
- 264 powiaty,
- 611 miast-gmin,
- 3.194 gmin wiejskich,
- 40.533 gromad.

Podział terytorialny Rzeczypospolitej Polskiej według stanu na dzień 31 sierpnia 1939 roku przedstawia mapka nr 3.

Powierzchnia Polski w 1939 roku wynosiła 389,7 tys. km². Największą powierzchnię miały województwa: poleskie (36,7 tys. km²), wołyńskie (35,7 tys. km²) i warszawskie (31,7 tys. km²), najmniejszą : miasto stołeczne Warszawa (0,14 tys. km²), śląskie (5,1 tys. km²), stanisławowskie (16,9 tys. km²) i tarnopolskie (16,5 tys. km²). Według spisu z 1931 roku największą liczbę mieszkańców miały województwa: lwowskie (3,1 mln), kieleckie (2,7 mln), najmniej osób zamieszkiwało w województwie nowogrodzkim (1,0 mln) i poleskim (1,1 mln). Polska miała wówczas 32.348,1 tys. ludności.

¹⁴ Dz. U. RP, nr 35, poz. 294.

¹⁵ A. Piekara, (pod red.), *Samorząd terytorialny, zagadnienia prawne i administracyjne*, Wydawnictwo Prawnicze Sp. z o.o., Warszawa 1998, s. 93.

Mapka nr 3.

Podział administracyjny Rzeczypospolitej Polskiej według stanu z 31 VIII 1939r.

Źródło: M. Kallas, *Historia ustroju Polski*, Wydawnictwo Naukowe PAN, Warszawa 2007, s. 74

Tabela nr 4.

Powierzchnia, podział administracyjny i ludność w 1939 r.
(podział administracyjny obowiązujący od dnia 1 kwietnia 1939r.)

Województwo	Powierzchnia w km ²	Ludność	
		w tys.	Na 1 km ²
POLSKA	389720^{ab}	32348^c	83
M. st. Warszawa	141	1180	8337
Białostockie	26036	1263	49
Kieleckie	22204	2671	120
Krakowskie	17560 ^a	2300	131
Lubelskie	26555	2116	80
Lwowskie	28402 ^a	3126	110
Łódzkie	20446	2650	130
Nowogródzkie	22966	1057	46
Poleskie	36668	1132	31
Pomorskie	25683	1884	73
Poznańskie	28089	2340	83
Stanisławowskie	16894	1480	88
Śląskie	5122 ^a	1536	299
Tarnopolskie	16533	1600	97
Warszawskie	31656	2461	78
Wileńskie	29011	1276	44
Wołyńskie	35754	2086	58

^a Łącznie z ziemiami przejętymi od Czechosłowacji w 1938r.

^b Bez Zatoki Puckiej (394 km²) wód terytorialnych (493 km²) i pasa przyległego do wód terytorialnych (494 km²).

^c W tym 191,5 tys. wojska skoszarowanego, nie uwzględnionego w danych dla województw.
 Na podstawie: *Mały Rocznik Statystyczny* 1939, s.12-14.

Źródło: *Historia Polski w liczbach*, GUS, Warszawa 1994, s.136.

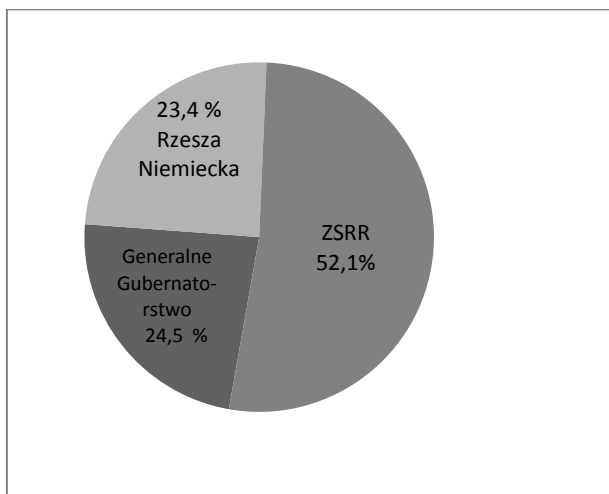
W okresie II wojny światowej terytorium Polski zostało zagarnięte przez okupantów niemieckich i rosyjskich. Pod okupacją byłego ZSRR było ok. 202 tys. km² i 12 mln ludności, Rzesza Niemiecka zagarnęła około 92 tys. km² powierzchni Polski zamieszkałej przez około 10 mln ludności, a na obszarze około 96 tys. km² zamieszkałych przez 11 mln osób utworzono tzw. Gubernię Generalną¹⁶. Podział okupowanych terenów Polski przedstawiają rysunki nr 1-2.

¹⁶ *Tamże*, s. 101.

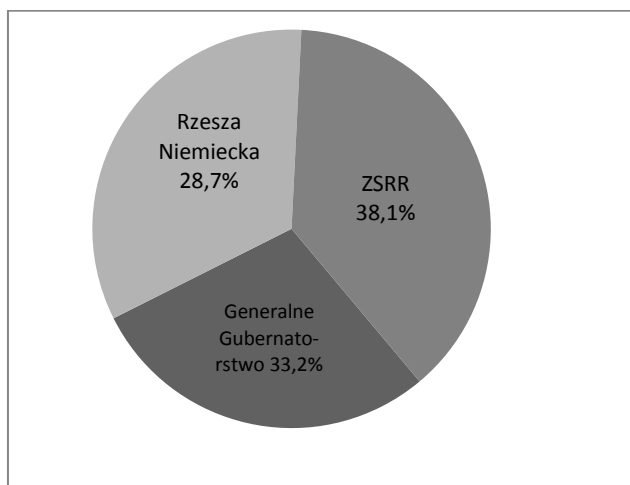
Rys. nr 1.

Podział ziem polskich i ludności pomiędzy okupantów w 1939r.

a) Powierzchnia

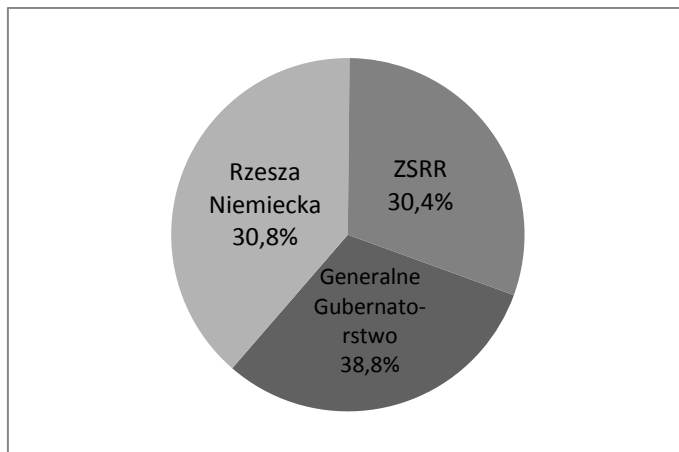

b) Ludność

Rys nr 2.

Podział obszaru Polski od 1941r.

Źródło rys 1-2: *Atlas historyczny od starożytności do współczesności*, Wydawnictwo PWN, Warszawa 2007, s.75.

Po II wojnie światowej granice Polski uległy poważnym zmianom. O ostatecznym kształcie powojennych granic Polski zdecydowały ustalenia konferencji jałtańskiej (luty 1945r.) i poczdamskiej (sierpień 1945r.) Część terenów wschodnich Polski przedwojennej została przyłączona do ZSRR, a do Polski przyłączono na zachodzie i północy obszary należące wcześniej do Niemiec (tzw. Ziemie Odzyskane) liczące ok. 103 tys. km² ¹⁷.

Obszar Polski po zakończeniu II wojny światowej wynosił 312,5 tys. km² i stał się mniejszy o 77 tys. km² (o 19,8%) w stosunku do stanu z 31 sierpnia 1939r. Liczba ludności w 1939r. wynosiła 35,1 mln osób, a według spisu z dn.14 lutego 1946r. – 23.930 tys. osób¹⁸.

Polska straciła prawie w całości siedem województw: wileńskie, nowogródzkie, poleskie, wołyńskie, tarnopolskie, stanisławowskie i częściowo lwowskie. W latach 1944-1945 przywrócono województwa: lubelskie, białostockie, warszawskie, kieleckie, krakowskie, łódzkie, poznańskie i pomorskie. Granice Polski z podziałem na województwa według stanu z 7 lipca 1945r. obrazuje mapka nr 4.

¹⁷ Wojciech Witkowski, *Historia administracji w Polsce 1764-1989*, Wyd. PWN, Warszawa 2007, s. 407.

¹⁸ *Rocznik Statystyczny 2008 GUS*, Warszawa 2008, s.192.

Mapka nr 4.

Podział administracyjny Polski z 7 VII 1945r.

Źródło: M. Kallas, *Historia ustroju Polski*, Wydawnictwo Naukowe PAN, Warszawa 2007, s. 86

Gdy w roku 1945 władze polskie przejmowały tereny tzw. Ziemi Odzyskanych nie było jeszcze nowego podziału administracyjnego. 14 marca 1945 roku Rada Ministrów powzięła decyzję zorganizowania tam administracji polskiej. Całość została podzielona na cztery okręgi: Dolny Śląsk, Górny Śląsk, Pomorze Zachodnie, Warmię i Mazury. Funkcje administracyjne pełnili pełnomocnicy Rządu. Siedzibami Okręgu Pomorze Zachodnie w latach 1945-1946 były miasta¹⁹:

- Piła od 14 IV do 4 V 1945r.
- Szczecin od 5 V do 19 V 1945r.
- Stargard od 20 V do 24 V 1945r.
- Koszalin od 25 V 1945r. do 17 II 1946r.
- Szczecin od 18 II 1946r.

¹⁹ *Podziały administracyjne Pomorza Zachodniego w latach 1800-1970*. Praca zbiorowa pod red. Tadeusza Bialeckiego, Instytut Zachodnio-Pomorski, Szczecin 1970, s.141.

Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 29 maja 1946r. w sprawie tymczasowego podziału administracyjnego Ziem Odzyskanych (Dz. U. nr 28, poz.177) zostały utworzone województwa olsztyńskie, szczecińskie i wrocławskie. Wcześniej, bo mocą dekretu z 30 marca 1945r. utworzono województwo gdańskie obejmujące Wolne Miasto Gdańsk i część województwa pomorskiego.

Z chwilą utworzenia województwa szczecińskiego (maj 1946r.) przestała obowiązywać urzędowa nazwa tego terytorium „Okręg Pomorze Zachodnie”. W skład województwa szczecińskiego wchodziło 25 powiatów. Powiaty Bytów, Miastko, Lębork i Słupsk poza krótkim okresem (lipiec 1945-maj 1946) włączone były do województwa gdańskiego. Podobnie powiaty Człuchów i Złotów ponad pół roku (lipiec 1945-maj 1946) znajdowały się w województwie bydgoskim²⁰. Podział administracyjny Polski obowiązujący od 28 VI 1946r. ilustruje mapka nr 5 i tabela nr 5.

Mapka nr 5.

Podział administracyjny Polski w 1946r.

Źródło: M. Kallas, *Historia ustroju Polski*, Wydawnictwo Naukowe PAN, Warszawa 2007, str 86.

²⁰ Tamże, s.75.

Tabela nr 5.***Powierzchnia, podział administracyjny i ludność w 1946r.^a***

Województwo	Powierzchnia w km ²	Ludność	
		w tys.	na 1 km ²
POLSKA	311730	23930	77
M. st. Warszawa	141	478,8	3396
M. Łódź	212	496,9	2344
Białostockie	23201	940,9	40
Gdańskie	10725	732,1	68
Kieleckie	18060	1717,9	95
Krakowskie	15918	2133,4	134
Lubelskie	27735	1889,1	68
Łódzkie	20234	1772,4	88
Olsztyńskie	19319	351,8	18
Pomorskie	20029	1406,5	70
Poznańskie	39244	2422,1	62
Rzeszowskie	18201	1535,4	84
Szczecińskie	30252	892,6	30
Śląskie	15369	2823,4	184
Warszawskie	28350	2091,1	74
Wrocławskie	24740	1941,1	78

a – podział administracyjny obowiązujący od 28.VI.1946r.

Na podstawie: *Rocznik Statystyczny 1948* s.17-20.

Tabela nr 6 przedstawia wielkość powierzchni, liczbę ludności i gęstość zaludnienia w 1946r. w województwie szczecińskim według ówczesnych powiatów.

Tabela nr 6.***Powierzchnia, ludność, gęstość zaludnienia w 1946r. według powiatów.***

Powiaty	Powierzchnia w km ²	Ludność	
		Ogółem w tys.	Na 1 km ²
Woj. szczecińskie	30 252	892,6	30
1. Białogardzki	1 650	70,5	43
2. Bytowski	617	18,8	30
3. Chojęński	1 374	19,5	14
4. Choszczeński	1 265	16,1	13
5. Człuchowski	1 686	30,0	18
6. Drawski	1 210	24,1	20

7. Gryficki	765	31,9	42
8. Gryfiński	1 108	14,1	13
9. Kamieński	1 138	10,9	10
10. Kołobrzeczki	930	37,3	40
11. Koszaliński	1 286	56,4	44
12. Łobeski	1 191	22,7	19
13. Miasteczki	1 213	28,4	23
14. Myśliborski	1 145	26,1	23
15. Nowogardzki	1 262	20,5	16
16. Pyrzycki	1 046	17,0	16
17. Sławieński	1 555	68,5	44
18. Słupski	2 268	125,6	55
19. Stargardzki	1 219	22,7	19
20. Szczecinecki	2 093	61,5	29
21. Szczeciński grodzki	351	72,9	208
22. Szczeciński	402	11,8	29
23. Wałecki	2 152	36,4	17
24. Woliński	346	21,3	61
25. Złotowski	980	27,6	28

Źródło: *Rocznik statystyczny 1947 GUS*, Warszawa 1947, s.16-17.

Pod względem powierzchni województwo szczecińskie zajmowało wówczas drugie miejsce (30,3 tys. km²) po województwie poznańskim (39,2 tys. km²), jednym z mniejszych w zaludnieniu (892,6 tys. km²), na 1 km² przypadało 30 osób.

W 1946r. w miastach województwa szczecińskiego zamieszkiwało 307,6 tys. osób (34,5%) a na obszarach wiejskich 585,0 tys. osób (65,5%).

Do kolejnych zmian w podziale terytorialnym Polski doszło w 1950r. Na mocy ustawy z dnia 28 czerwca 1950 roku utworzone zostały trzy kolejne województwa: koszalińskie, opolskie i zielonogórskie. Nowe województwa powstały z podziału dużych województw szczecińskiego, poznańskiego i wrocławskiego²¹. Wówczas także zmieniono nazwy województw pomorskiego na bydgoskie i śląskiego na katowickie.

Podział Polski w 1950 roku był następujący²²:

- 17 województw,
- 2 miasta wydzielone jako województwa grodzkie (Warszawa, Łódź). Kraków, Poznań i Wrocław wydzielono²³ od 1 stycznia 1957r.,
- 324 powiatów, w tym 53 powiatów grodzkich,

²¹ Dz. U. RP nr 28, poz.255.

²² Włodzimierz Zając, *Zasadniczy Trójstopniowy Podział Terytorialny Polski*, Muncypium, Warszawa 1999, s. 21

²³ Eugeniusz Ochendowski, *Prawo administracyjne*, TNOiK, Toruń 2009, s.302.

- 704 miasta,
- 2 994 gminy
- 40 124 gromady.

Mapka nr 6.

Podział terytorium Polski na województwa w latach 1950-1975

Źródło: J. Reguński, *Samorząd III Rzeczypospolitej*, Wydawnictwo Naukowe PAN, Warszawa 2000, s. 25

W tabeli nr 7 ujęte są wielkości powierzchni i liczby ludności w poszczególnych powiatach utworzonego w 1950 roku województwa koszalińskiego.

Tabela nr 7.**Powierzchnia i ludność według powiatów w 1950r.**

Powiaty	Powierzchnia w km²	Ludność	
		Ogółem w tys.	Osób na km²
Województwo ogółem	17 694	518,4	29
1. Białogardzki	1 650	58,0	35
2. Bytowski	617	19,4	31
3. Człuchowski	1 687	34,0	20
4. Drawski	1 218	27,7	23
5. Kołobrzeski	930	35,8	38
6. M. Koszalin	61	18,9	310
7. Koszaliński	1 222	31,5	26
8. Miasteczki	1 213	22,5	19
9. Sławieński	1 571	49,9	32
10. M. Słupsk	40	33,1	828
11. Słupski	2 229	52,4	23
12. Szczecinecki	2 136	58,4	27
13. Wałecki	2 127	44,8	21
14. Złotowski	993	32,0	32

Źródło: Eugeniusz Zdzisław Zdrojewski, *Procesy przemian demograficznych w województwie koszalińskim w latach 1946-1968*, KTSK, Poznań-Koszalin, 1972, s. 46.

W 1939 roku ogólna liczba ludności²⁴ na obszarze województwa koszalińskiego (1950r.) wynosiła 811,1 tys. km², z tego w miastach 320,8 tys. (39,6%), a na wsi 490,3 tys. (60,4%). Najgęściej zaludnione były powiaty północne oraz powiat szczecinecki i złotowski, najslabiej zaś miasteczki, wałecki i człuchowski.

Ludność miast z terenu województwa koszalińskiego w latach 1946-1974 pokazuje tabela nr 8.

Tabela nr 8.**Ludność miast województwa koszalińskiego (w tys. osób).**

Miasta	1946^a	1950^a	1955	1960^a	1965	1970^a	1974
<u>Ogółem</u>	<u>157,9</u>	<u>177,0</u>	<u>253,4</u>	<u>303,4</u>	<u>352,1</u>	<u>393,8</u>	<u>432,9</u>
<i>Barwice</i>	1,8	1,6	2,0	2,6	3,0	3,0	3,3
<i>Białogard</i>	12,2	12,7	16,0	17,8	19,5	20,6	21,5

²⁴ Eugeniusz Biderman W: *Województwo Koszalińskie, Monografia geograficzno-gospodarcza*. Praca zbiorowa pod red. Stanisławy Zajchowskiej, Instytut Zachodni, Poznań 1965, s.184.

<i>Biały Bór</i>	1,1	0,8	1,2	1,5	1,5	1,9	1,8
<i>Bobolice^b</i>	-	-	-	2,8	3,3	3,5	3,8
<i>Bytów</i>	3,8	5,6	7,4	8,1	10,0	10,7	12,1
<i>Czaplinek</i>	3,5	3,1	4,2	4,1	5,4	4,8	5,1
<i>Czarne</i>	1,5	0,9	2,5	3,3	3,9	4,3	4,7
<i>Człopa</i>	0,7	1,3	1,8	1,9	2,0	2,0	1,8
<i>Człuchów</i>	3,7	4,4	5,8	5,3	7,6	7,5	8,7
<i>Darłowo</i>	5,3	5,1	6,7	9,2	10,3	11,3	12,6
<i>Debrzno</i>	1,3	1,4	2,5	2,7	3,8	3,6	3,9
<i>Drawsko</i>							
<i>Pom.</i>	3,5	4,5	6,3	7,3	7,8	8,3	8,7
<i>Jastrowie</i>	2,9	3,7	4,6	5,4	5,8	6,3	6,8
<i>Kalisz Pom.</i>	1,2	1,6	2,5	2,6	3,2	3,2	3,1
<i>Karlino</i>	1,1	1,8	2,5	3,2	3,5	3,7	4,5
<i>Kępice^c</i>	-	-	-	2,0	2,7	2,9	3,3
<i>Kołobrzeg</i>	2,8	6,8	10,3	16,7	21,8	25,8	30,6
<i>Koszalin</i>	17,1	18,9	37,5	44,4	53,2	65,0	75,1
<i>Krajenka</i>	1,9	2,4	2,6	2,4	3,2	2,8	2,9
<i>Lędyżek^d</i>	0,3	0,3	0,4	0,4	0,5	0,6	-
<i>Miastko</i>	3,4	3,9	5,0	5,5	6,6	8,1	9,3
<i>Mirosławiec</i>	0,8	1,2	2,0	2,5	2,7	3,1	2,2
<i>Okonek</i>	1,8	2,2	2,8	2,9	3,5	3,2	3,4
<i>Polczyn</i>							
<i>Zdrój</i>	3,9	5,0	7,1	7,6	8,0	8,2	8,0
<i>Polanów</i>	1,9	1,3	1,6	2,0	2,3	2,2	2,4
<i>Sianów</i>	1,9	1,8	2,7	3,4	4,0	4,2	4,4
<i>Sławno</i>	4,8	5,0	7,5	8,6	9,8	10,7	11,3
<i>Ślupsk</i>	44,0	33,1	44,1	53,4	69,4	68,7	74,8
<i>Szczecinek</i>	12,4	15,1	20,3	22,8	25,9	28,6	31,8
<i>Świdwin</i>	6,1	5,0	8,0	10,0	11,4	12,6	13,1
<i>Tuczno</i>	1,7	1,4	1,6	1,8	1,9	2,0	2,1
<i>Ustka</i>	2,8	3,7	4,8	6,1	7,4	9,5	12,1
<i>Walcz</i>	7,8	10,1	14,0	15,6	17,6	19,0	19,8
<i>Złocieniec</i>	2,6	4,6	7,0	8,5	9,7	10,2	11,3
<i>Złotów</i>	5,3	6,7	8,1	9,1	9,9	11,7	12,4

a – Dane spisów powszechnych; pozostałe lata według stanu w dniu 31 XII.

b – Bobolice utraciły prawa miejskie w 1945r., ponownie uzyskały je w 1958r.

c – Kępice otrzymały z dniem 31 XII 1959r. prawa osiedla, a z dniem 1 I 1967r. prawa miejskie.

d – Lędyżek z dniem 1 XII 1973r. pozbawiono praw miejskich.

Źródło: Dane WUS w Koszalinie.

Lata 1946-1950, 1951-1955 na terenie województwa koszalińskiego charakteryzowały się wielkim ruchem wędrownym ludności. Był to okres masowych przemieszczeń repatriacyjnych ludności niemieckiej, z drugiej zaś napływem lud-

ności polskiej. W latach 1956-1960 i 1961-1970, a także następnych o wielkości ludności w województwie decydował głównie przyrost naturalny.

Terytorium województwa koszalińskiego (w granicach 1950r.) wyzwolone w 1945r. było w dużym stopniu wyludnione. Końcowe miesiące drugiej wojny światowej spowodowały masowe ucieczki i ewakuacje ludności niemieckiej. W końcu 1945r. liczba mieszkańców wynosiła 541,4 tys. osób, w tym 339,6 tys. ludności niemieckiej. Proporcje zamieszkiwania narodowościowego zmieniały się dość szybko. Według stanu na dzień 31 grudnia 1948r. teren województwa koszalińskiego zamieszkiwało²⁵ 496.913 osób, w tym Polacy – 473.675 osób, Niemcy 22.757 osoby, szczególnie na wsi (20.975 osób).

Wśród ludności polskiej to między innymi przesiedleńcy - 296.303 osoby, repatrianci z ZSRR – 92.076 osób, reemigranci 18.252 osoby, autochtoni 15.556 osób. Przesiedleńcy, którzy przybyli z różnych regionów ziem polskich w 1950r. stanowili 73,8% mieszkańców, dla przykładu²⁶:

z woj. bydgoskiego	54,0 tys.	(10,4% ludności)
kieleckiego	52,5 tys.	(10,1% ludności)
lubelskiego	41,8 tys.	(8,1% ludności)
rzeczowskiego	37,8 tys.	(7,3% ludności)
warszawskiego	35,9 tys.	(7,0% ludności)
łódzkiego	34,2 tys.	(6,6% ludności)
poznańskiego	23,9 tys.	(4,6% ludności).

Spoza obecnych granic Polski przybyło 127,1 tys. osób i stanowili w 1950r. 24,5% ludności województwa, z czego repatrianci ze Związku Radzieckiego w ogólnej liczbie mieszkańców stanowili 23,2% (120,3 tys.). Historia ludności ukraińskiej na terenie woj. koszalińskiego datowana jest od roku 1947, wówczas przesiedlono tu około 34 tys. osób tej narodowości, w latach następnych wzrosło do około 40 tys. osób. Najwięcej zamieszkało w powiecie bytowskim (4,8 tys.), miasteczkim (4,5 tys.), człuchowskim (4,3 tys.), szczecineckim (3,2 tys.), drawskim (3,0 tys.), koszalińskim (3,0 tys.), sławieńskim (2,8 tys.), kołobrzeskim (2,7 tys.) i słupskim (2,6 tys.). W wielu miejscowościach udział ludności ukraińskiej wahał się w granicach 70-80%.

²⁵ Eugeniusz Zdrojewski, *Procesy przemian demograficznych w województwie koszalińskim w latach 1948-1968*, KTSK, Poznań-Koszalin 1972, s.45, 47.

²⁶ *Tamże*, s. 91.

Spośród innych narodowości zamieszkujących wówczas województwo to Cyganie, Litwini i Żydzi.

Zmiany stanu zaludnienia woj. koszalińskiego w latach 1950-1974 przedstawia tabela nr 9.

Tabela nr 9.

Zaludnienie woj. koszalińskiego w latach 1950-1974

Lata	Ludność			
	ogółem w tys.	wiejska w tys.	miejska	
			w tys.	w %
1950 ^a	521,8	344,8	177,0	33,9
1951	542,0	349,0	193,0	35,6
1952	560,0	352,0	208,0	37,1
1953	581,0	358,0	223,0	38,4
1954	609,2	369,1	240,1	39,4
1955	632,1	378,7	253,4	40,1
1956	647,7	385,2	262,5	40,5
1957	654,8	381,7	273,1	41,7
1958	675,2	385,2	290,0	42,9
1959	687,2	382,8	304,4	44,3
1960 ^a	687,9	384,5	303,4	44,1
1961	704,3	385,3	319,0	45,3
1962	713,3	386,5	326,8	45,8
1963	730,2	393,1	337,1	46,2
1964	747,5	401,8	345,7	46,2
1965	755,1	403,0	352,1	46,6
1966	765,0	405,1	359,9	47,0
1967	771,6	397,2	374,4	48,5
1968	780,7	398,6	382,1	48,9
1969	789,8	401,6	387,2	49,0
1970 ^a	795,4	401,6	393,8	49,5
1971	805,4	401,7	403,7	50,1
1972	814,9	405,0	409,9	50,3
1973	826,1	403,3	422,8	51,2
1974	836,6	403,7	432,9	51,7

a – Dane NSP w podziale administracyjnym z dnia 1 I 1971r. Dla pozostałych lat szacunki według stanu w dniu 31 XII.

Źródło: *Rocznik Statystyczny Województwa Koszalińskiego 1974*. WUS, Koszalin 1974, s. 76.
dane WUS w Koszalinie.

Największy udział ludności miejskiej występował w powiatach (1974r.):

Białogard	55,7%
Drawsko Pom.	55,1%
Kołobrzeg	54,4%
Szczecinek	53,2%
Wałcz	51,0%.

Najniższy udział ludności miejskiej posiadały powiaty : bytowski (29,3%), złotowski (36,4%) i miasteczki (36,5%). Gęstość zaludnienia w województwie wynosiła w 1950r. – 29 osób na 1 km², w 1960r. – 38 osób, 1970r. – 44 osoby i w 1974r. – 46 osób.

Lata powojenne to nie tylko ruch wędrowniczy, przemieszczanie się ludności, asymilacja i stabilizowanie zamieszkania, ale także podejmowanie odbudowy i przyspieszanie rozwoju społeczno-gospodarczego.

Trudności gospodarcze, a także niedorozwój byłej rejencji koszalińskiej pogłębione zostały zniszczeniami wojennymi. Zniszczone były drogi, mosty, linie kolejowe, urządzenia portowe, zburzone i zniszczone zakłady, zasoby mieszkaniowe, nieczynne urządzenia komunalne. Jak podaje E. Zdrojewski²⁷ zniszczenia majątku trwałego w miastach wynosiły średnio około 40% i wahały się od około 30% do ponad 80%, np. w Kołobrzegu – 80-90%, Koszalin – 50%, Słupsk – ok. 50%. Na terenach wiejskich dewastacji uległo około 13 tys. gospodarstw czyli ponad 20% ogólnej ich liczby. Najbardziej zniszczone były gospodarstwa w powiecie wałeckim (30-40%).

Niekorzystna struktura ekonomiczna, zaniedbania gospodarcze w okresie panowania niemieckiego, wyludnienie i ogromne zniszczenia wojenne stały się jedną z głównych przyczyn trudności rozwojowych województwa koszalińskiego w okresie powojennym²⁸. Wyodrębnienie w podziale administracyjnym województwa koszalińskiego dopiero w 1950r. powodowało, że w latach 1945-1950 inne regiony kraju wcześniej i szybciej przystąpiły do odbudowy gospodarczej i komunalnej, a na Pomorzu Środkowym intensywność i aktywizacja gospodarcza na szerszą skalę rozpoczęła się dopiero w latach 1956-1960 i następnych.

W regionie koszalińskim ukształtowała się gospodarka rolno-przemysłowa i leśna (ok.31% powierzchni).

²⁷ E. Zdrojewski, *Procesy przemian demograficznych w województwie koszalińskim w latach 1946-1968*, KTSK, Poznań-Koszalin, 1972, s. 24.

²⁸ Tamże, s.26.

Zatrudnienie w gospodarce uspołecznionej w województwie koszalińskim przedstawiało się następująco:

<u>Rok</u>	<u>w tys. osób</u>
1955 ²⁹	151,9
1960	150,8
1965	196,0
1970	235,8
1974 ³⁰	284,1
	w tym 122,2 kobiet.

W strukturze zatrudnienia według danych na dzień 31 grudnia 1974r. w województwie w przemyśle pracowało 74,4 tys. osób, w handlu 27,6 tys., budownictwie 26,8 tys. i transporcie i łączności – 25,1 tys. osób.

Podział terytorialny województw wprowadzony w 1950r. przetrwał 25 lat. W tym czasie następowały różne zmiany w obszarze nazw, kompetencji i ilości gromad, osiedli i gmin. Podstawowe zmiany w tym względzie wniosła ustawa z dnia 29 listopada 1972r. o utworzeniu gmin i zmianie ustawy o radach narodowych (Dz. U. nr 49, poz. 312). Kolejny okres zmian to rok 1973 gdy powołano naczelników gmin i powiatów poszerzając także ich kompetencje. W tym czasie było w Polsce 390 powiatów, w tym 76 miast na prawach powiatu, 37dzielnic, 836 miast i 2365 gmin³¹. W województwie koszalińskim było 15 powiatów, w tym 2 miejskie (Koszalin, Słupsk), 34 miasta i 89 gmin. Powierzchnia województwa wynosiła 19,5 tys. km² zamieszkała w 1974r. przez 837 tys. ludności, w tym 433 tys. w miastach (51,7%).

Zasadniczy etap zmian w podziale terytorialnym kraju nastąpił w 1975r. Ustawa z dnia 28 maja 1975r. o dwustopniowym podziale administracyjnym państwa oraz zmianie ustawy o radach narodowych (Dz. U. nr 16, poz. 91) z dniem 1 czerwca 1975r. zamiast dotychczasowych 17 województw i 5 miast (Warszawa, Łódź, Kraków, Poznań, Wrocław) działających na statusie województw utworzyła 49 województw. Podział ten według stanu na dzień 31 grudnia 1998r. przedstawiają tabela nr 10 oraz mapa nr 7.

²⁹ Źródło: dane z lat 1955, 1960, 1965 – *Rocznik statystyczny woj. koszalińskiego 1966*. WUS, Koszalin 1966, s.82.

³⁰ *Rocznik statystyczny 1975* GUS, Warszawa 1975, s. 55.

³¹ A. Piekara, *op.cit* s.107.

Tabela nr 10.
Powierzchnia i ludność w 1998r.

Województwa	Powierzchnia w km ²	Ludność	
		w tys.	na 1 km ²
POLSKA	312.685	3866,7	124
1. Warszawskie	3788	2419,4	639
2. Białkopodlaskie	5348	309,2	58
3. Białostockie	10055	701,4	70
4. Bielskie	3704	927,1	250
5. Bydgoskie	10349	1136,9	110
6. Chełmskie	3866	248,8	64
7. Ciechanowskie	6362	437,4	69
8. Częstochowskie	6182	779,6	126
9. Elbląskie	6103	495,1	81
10. Gdańskie	7394	1469,4	199
11. Gorzowskie	8484	514,3	61
12. Jeleniogórskie	4379	523,1	119
13. Kaliskie	6512	724,8	111
14. Katowickie	6650	3894,9	586
15. Kieleckie	9211	1131,8	123
16. Konińskie	5139	480,8	94
17. Koszalińskie	8470	527,6	62
18. Krakowskie	3254	1245,1	383
19. Krośnieńskie	5702	510,4	90
20. Legnickie	4037	525,6	130
21. Leszczyńskie	4154	399,5	96
22. Lubelskie	6792	1027,3	151
23. Łomżyńskie	6684	352,9	53
24. Łódzkie	1524	1099,7	722
25. Nowosądeckie	5576	747,5	134
26. Olsztyńskie	12327	778,2	63
27. Opolskie	8535	1022,1	120
28. Ostrołęckie	6498	411,6	63
29. Piłskie	8205	496,9	61
30. Piotrkowskie	6266	642,2	102
31. Płockie	5117	520,5	102
32. Poznańskie	8151	1363,6	167
33. Przemyskie	4437	415,6	94
34. Radomskie	7294	763,3	105
35. Rzeszowskie	4397	754,9	172
36. Siedleckie	8499	661,5	78
37. Sieradzkie	4868	411,5	85
38. Skierniewickie	3960	423,7	107
39. Słupskie	7453	429,7	58

40. Suwalskie	10490	489,2	47
41. Szczecińskie	9982	995,2	100
42. Tarnobrzeskie	6283	609,1	97
43. Tarnowskie	4151	700,8	169
44. Toruńskie	5348	674,8	126
45. Wałbrzyskie	4168	733,0	176
46. Włocławskie	4402	434,7	99
47. Wrocławskie	6287	1136,7	181
48. Zamojskie	6980	489,3	70
49. Zielonogórskie	8868	679,3	77

Na podstawie: *Rocznik Statystyczny Województw 1999 GUS, Warszawa 1999, s.144, 145.*

Mapka nr 7.

Mapa administracyjna PRL z podziałem na województwa według stanu z 1 VI 1975r.

Źródło: J. Regulski, *Samorząd III Rzeczypospolitej*, Wydawnictwo Naukowe PAN, Warszawa 2000, s. 26

Tabela nr 11.**Podział administracyjny Polski w latach 1975-1998. Stan w dniu 31 grudnia 1998r.**

<i>Województwa</i>	<i>Rejony admini- stracyjne</i>	<i>Gminy</i>				<i>Miasta</i>
		<i>ogółem</i>	<i>miejskie</i>	<i>wiejskie</i>	<i>miejsko- wiejskie</i>	
POLSKA	268	2489	318	1604	567	875
1. Warszawskie	7	58	25	20	13	28
2. Białkopodlaskie	3	40	4	34	2	6
3. Białostockie	6	55	5	35	15	20
4. Bielskie	5	59	8	41	10	18
5. Bydgoskie	5	59	3	31	25	28
6. Chełmskie	3	30	4	26	-	4
7. Ciechanowskie	5	51	5	40	6	11
8. Częstochowskie	6	58	4	41	13	17
9. Elbląskie	4	42	5	24	13	18
10. Gdańskie	8	63	16	42	5	21
11. Gorzowskie	6	40	2	18	20	22
12. Jeleniogórskie	3	40	12	15	13	25
13. Kaliskie	7	58	3	38	17	20
14. Katowickie	12	98	40	42	16	56
15. Kieleckie	6	80	4	58	18	22
16. Konińskie	4	48	4	30	14	18
17. Koszalińskie	6	41	6	23	12	18
18. Krakowskie	3	39	1	26	12	13
19. Krośnieńskie	3	44	3	32	9	12
20. Legnickie	3	37	6	26	5	11
21. Leszczyńskie	5	32	2	12	18	20
22. Lubelskie	6	69	6	52	11	17
23. Łomżyńskie	5	46	5	34	7	12
24. Łódzkie	3	18	6	10	2	8
25. Nowosądeckie	4	60	9	46	5	14
26. Olsztyńskie	10	58	10	33	15	25
27. Opolskie	7	65	3	35	27	30
28. Ostrołęckie	5	44	4	34	6	10
29. Piłskie	7	43	6	19	18	24
30. Piotrkowskie	5	56	4	45	7	11
31. Płockie	4	48	5	38	5	10
32. Poznańskie	8	62	5	28	29	34
33. Przemyskie	4	41	6	30	5	11

34. Radomski	6	63	2	47	14	16
35. Rzeszowskie	5	47	4	34	9	13
36. Siedleckie	6	75	8	62	5	13
37. Sieradzkie	4	42	2	32	8	10
38. Skierniewickie	5	44	6	36	2	8
39. Słupskie	5	37	6	26	5	11
40. Suwalskie	9	48	5	33	10	15
41. Szczecińskie	7	54	3	23	28	31
42. Tarnobrzесьkie	7	55	3	38	14	17
43. Tarnowskie	5	48	3	37	8	11
44. Toruńskie	4	49	8	36	5	13
45. Wałbrzyskie	6	45	15	14	16	31
46. Włocławskie	5	46	8	30	8	16
47. Wrocławskie	6	40	3	22	15	18
48. Zamojskie	4	57	4	47	6	10
49. Zielonogórskie	6	57	7	29	21	28

Źródło: *Rocznik Statystyczny Województw 1999 GUS*, Warszawa 1999, s. 144, 145.

2.2. Województwo koszalińskie przed reformą w 1998 r.

Województwo koszalińskie z 1975r. położone było w północno-zachodniej części Polski (Pomorze Środkowe) i zajmowało 8470 km². Stanowiło to 2,7% powierzchni całego kraju, zajmowało 11 miejsce wśród województw. Rozciągało się między 15°23' długości geograficznej wschodniej i między 53°12' a 54°31' szerokości geograficznej północnej.

Długość granic województwa wynosiła 585 km w tym z granicą morską 85 km. Sąsiadowało od wschodu z województwem słupskim (178 km), od południa z pilskim (120 km) i gorzowskim (54 km), od zachodu ze szczecińskim (148 km). Rozciągłość województwa z południa na północ wynosiła 150 km i z zachodu na wschód 102 km.

Na terenie województwa koszalińskiego pod koniec 1998 zamieszkiwało 527,6 tys. osób z tego 64% w miastach. Stolicę województwa – Koszalin zamieszkiwało 112 tys. osób. W województwie funkcjonowało 41 gmin z tego 6 miejskich, 12 miejsko-wiejskich i 23 wiejskie. Miejscowości miejskie – 18, miejscowości wiejskie – 1260, sołectwa – 549. Oprócz podziału samorządowego istniało 6 rejonów administracyjnych. Powierzchnia województwa to głównie użytki rolne stanowiące 47%, lasy 38%, jeziora i rzeki 4%.

Województwo zaliczane było w Polsce do rejonów jednych z najzasiobniejszych w wody śródlądowe. Znajduje się tutaj około 500 jezior o łącznej powierzchni 26,4 tys. ha.

Ziemię koszalińską przecinają liczne rzeki i rzeczki, których łączna długość wynosi prawie 1800 km. W większości płyną na północ ku Bałtykowi. Duże bogactwo jezior występuje na Pojezierzu Drawskim. Do większych jezior w województwie zalicza się:

Jezioro	Gmina	Powierzchnia [ha]	Największa głębokość [m]
Jamno	Mielno	2240	3,9
Drawsko	Czaplinek	1871	79,7
Wielimie	Szczecinek	1755	5,5
Bukowo	Darłowo	1747	2,8
Lubie	Drawsko Pom.	1439	46,2
Pile	Silnowo	980	43,9
Kopań	Darłowo	790	3,9
Wierzchowo	Szczecinek	731	26,5
Siecino	Ostrowice	730	44,2

Powierzchnię większą niż 100 ha posiada 39 jezior. 120 jezior ma powierzchnię powyżej 30 ha. Wody płynące w granicach województwa zajmują powierzchnię około 1000 ha. Spływają one na północ do Morza Bałtyckiego (Parsęta, Wieprza), bądź do Noteci (Drawa, Gwda). Najdłuższymi rzekami są: Parsęta (139 km), Drawa (95 km), Radew (82 km), Grabowa (69 km), Rega (53 km) i Gwda (48 km). Koszalińskie obejmuje obszary zaliczane do najczystszych pod względem ekologicznym.

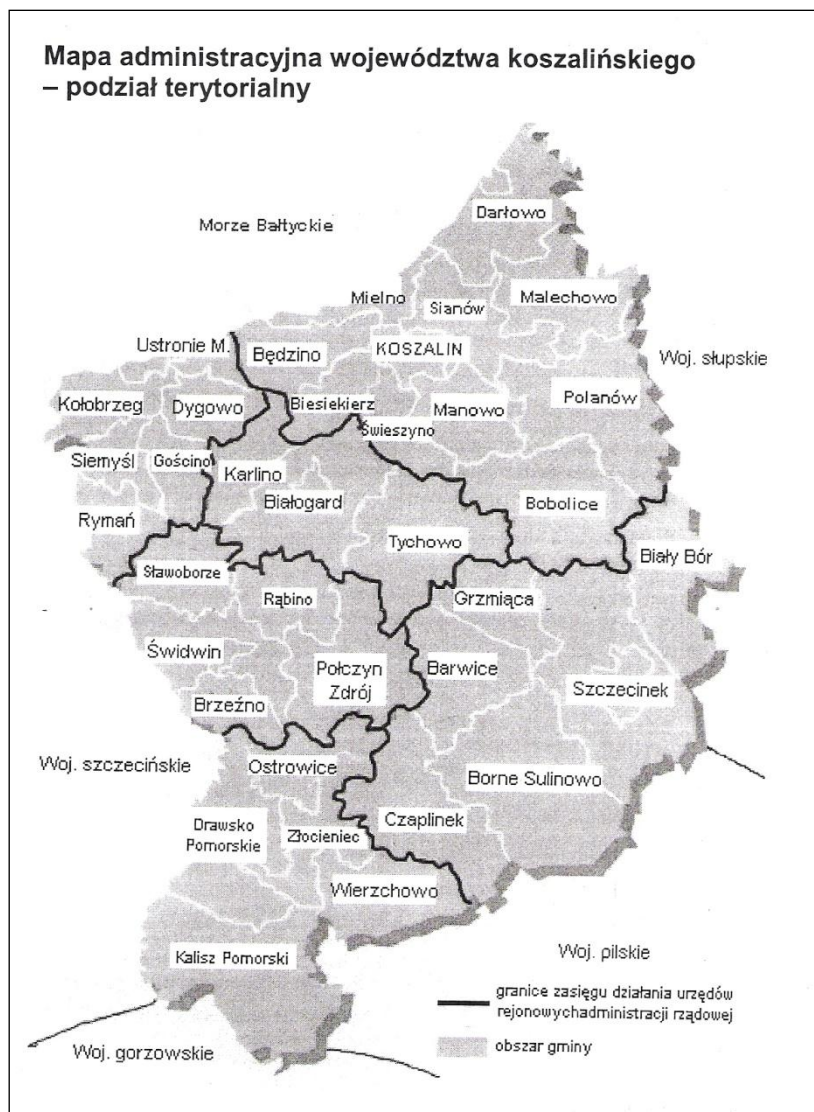
Podstawowe dziedziny gospodarki regionu to:

- rolnictwo i przemysł rolno-spożywczy,
- przemysł drzewny,
- turystyka i lecznictwo uzdrowiskowe,
- gospodarka morska.

Główne miasta województwa: Koszalin (112 tys.), Kołobrzeg (48 tys.), Szczecinek (43 tys.), Białogard (25 tys.), Świdwin (17 tys.), Darłowo (16 tys.), Złocieniec (14 tys.), Drawsko Pomorskie (12 tys.) i Połczyn Zdrój (10 tys.).

Połączona przestrzeń i środowiska geograficzne, potencjał naturalny i gospodarczy oraz mieszkańcy byłych województw koszalińskiego i słupskiego to piękny jednorodny region środkowopomorski, to zielone płuca kraju na Pomorzu Środkowym dla Polaków i cudzoziemców.

Mapka nr 8.

Źródło: E. Żuber, *Województwo koszalińskie i słupskie przed reformą w 1998 r.* Koszalin 2000, s. 6

Jednostki terenowych organów rządowej administracji ogólnej oraz samorządu terytorialnego w 1998r.

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>Liczba jednostek</i>	<i>Siedziba jednostki</i>
Rejony administracyjne	6	Białogard, Drawsko Pomorskie, Kołobrzeg, Koszalin, Szczecinek, Świdwin
Samorządy terytorialne Gminy:		
miejskie	6	Białogard, Darłowo, Kołobrzeg, Koszalin, Szczecinek, Świdwin
miejsko-wiejskie	12	Barwice, Biały Bór, Bobolice, Borne Sulinowo, Czaplinek, Drawsko Pomorskie, Kalisz Pomorski, Karlino, Polanów, Połczyn Zdrój, Sianów, Złocieniec
wiejskie	23	Będzino, Białogard, Biesiekierz, Brzeźno, Darłowo, Dygowo, Gościno, Grzmiąca, Kołobrzeg, Malechowo, Manowo, Mielno, Ostrowice, Rąbino, Rymań, Siemyśl, Sławoborze, Szczecinek, Świdwin, Świeszyno, Tychowo, Ustronie Morskie, Wierzchowo
Sejmik samorządowy	1	

Terytorialny zasięg działania urzędów rejonowych

<i>Siedziby rejonu</i>	<i>Gminy</i>		
	<i>miejskie</i>	<i>miejsko-wiejskie</i>	<i>Wiejskie</i>
<i>Białogard</i>	Białogard	Karlino	Białogard, Tychowo
<i>Drawsko Pomorskie</i>	-	Drawsko Pomorskie, Kalisz Pomorski, Złocieniec	Ostrowice, Wierzchowo
<i>Kołobrzeg</i>	Kołobrzeg	-	Dygowo, Gościno, Kołobrzeg, Rymań, Siemyśl, Ustronie Morskie
<i>Koszalin</i>	Darłowo, Koszalin	Bobolice, Polanów, Sianów	Będzino, Biesiekierz, Darłowo, Malechowo, Manowo, Mielno, Świeszyno
<i>Szczecinek</i>	<i>Szczecinek</i>	Barwice, Biały Bór, Borne Sulinowo, Czaplinek	Grzmiąca, Szczecinek
<i>Świdwin</i>	Świdwin	Połczyn Zdrój	Brzeźno, Rąbino, Sławoborze, Świdwin

2.3. Województwo słupskie przed reformą w 1998 r.

Województwo słupskie położone było w północnej części Polski na Pomorzu Środkowym w dorzeczu rzek Wieprzy, Słupi, Łupawy, górnej Brdy i dolnej Łeby. Pod względem geograficznym województwo znajdowało się na obszarze Wybrzeża Słowińskiego i Pojezierza Pomorskiego. Piękne zróżnicowanie krajobrazowe występuje w dwóch pasmach: nadmorskim i pojezierza.

Województwo zajmowało powierzchnię 7453 km², było to 2,4% powierzchni kraju, na 49 województw – 14 miejsce w kraju. Długość jego granicy wynosiła 579 km, w tym morskiej 85 km a lądowej 494 km. Najdłuższa granica – z województwem koszalińskim 178 km, z woj. gdańskim 165 km, bydgoskim – 91 km, pilskim – 60 km. Rozciągłość województwa z południa na północ wynosi 144 km, a z zachodu na wschód 93 km. Obszar województwa w znacznej części był pokryty lasami, zajmują one 42% powierzchni. Użytki rolne stanowiły 45%, a wody 3,8% powierzchni. Województwo słupskie liczyło (31 XII 1998r.) 428,5 tys. mieszkańców, z tego 55% w miastach. Stolica województwa – Słupsk miał 103 tys. mieszkańców. W województwie było 37 gmin (6 miejskich, 5 miejsko-wiejskich i 26 wiejskich). Region słupski obdarowany jest szczerze przez naturę. Słupskie dysponuje ogromnym potencjałem dla rozwoju turystyki i lecznictwa sanatoryjnego. W działalności gospodarczej dominował przemysł rolno-spożywczy, elektromaszynowy, metalowy, wyrobów skórzaných, produkcja środków transportu, produkcja drzewna i meblarska. Większe ośrodki miejskie to: Słupsk (103 tys.), Lębork (36 tys.), Bytów (18 tys.), Ustka (17 tys.), Człuchów (15 tys.), Sławno (14 tys.) i Miastko (12 tys.).

Województwo słupskie istniało od 1975r., w latach 1950-1975 stanowiło część woj. koszalińskiego. Więzy zostały, problematyka społeczno-gospodarcza podobna.

Mapka nr 9.

Mapa administracyjna województwa słupskiego

Źródło: E. Żuber, *Województwo koszalińskie i słupskie przed reformą w 1998 r.* Koszalin 2000, s. 10

Organizacja województwa słupskiego

Jednostki terenowych organów rządowej administracji ogólnej oraz samorządu terytorialnego w 1998r.

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>Liczba jednostek</i>	<i>Siedziba jednostki</i>
Rejony administracyjne	5	Bytów, Człuchów, Lębork, Miastko, Słupsk
Samorządy terytorialne, gminy:		
miejskie	6	Słupsk, Człuchów, Lębork, Łeba, Sławno, Ustka
miejsko-wiejskie	5	Bytów, Czarne, Debrzno, Kępice, Miastko
wiejskie	26	Borzytuchom, Cewice, Czarna Dąbrówka, Człuchów, Damnica, Dębica Kaszubska, Główny, Kobylnica, Koczała, Kołczygłowy, Konarzyny, Lipnica, Nowa Wieś Lęborska, Parchowo, Postomino, Potęgowo, Przechlewo, Rzeczenica, Sławno, Słupsk, Smołdzino, Studzienice, Trzebielino, Tuchomie, Ustka, Wicko
Sejmik samorządowy	1	

Terytorialny zasięg działania urzędów rejonowych

<i>Siedziby rejonu</i>	<i>Gminy</i>		
	<i>Miejskie</i>	<i>miejsko-wiejskie</i>	<i>wiejskie</i>
<i>Bytów</i>	-	<i>Bytów</i>	Borzytuchom, Parchowo, Lipnica, Kołczygłowy, Studzienice, Tuchomie
<i>Człuchów</i>	<i>Człuchów</i>	Czarne, Debrzno	Człuchów, Konarzyny, Przechlewo, Rzeczenica

<i>Lębork</i>	<i>Lębork, Łeba</i>	-	Cewice, Czarna Dąbrówka, Nowa Wieś Lęborska, Potęgowo, Wicko
<i>Miastko</i>	-	Miastko	Koczała, Trzebielino
<i>Słupsk</i>	<i>Słupsk, Sławno, Ustka</i>	Kępice	Damnica, Dębica Kaszubska, Główny- ce, Kobylnica, Posto- mino, Smółdzino, Sławno, Słupsk, Ustka

2.4. Miejsce województwa koszalińskiego i słupskiego wśród 49 województw

Ogólna charakterystyka województw Pomorza Środkowego na tle 49 województw przedstawiona jest w tabelach nr 12, 13, 14. Porównania miejsc wśród 49 województw wskazują na sytuację przestrzenną, społeczną i gospodarczą w 1998 roku tuż przed nową reformą podziału terytorialnego kraju. Źródłem wielkości, parametrów i wskaźników są dane państwowej statystyki ogłaszane przez Główny Urząd Statystyczny.

Tabela nr 12. Powierzchnia i ludność Polski - stan w dniu 31 XII 1998r.

Lokata	Powierzchnia	w km ²	Lokata	Ludność	w tys. osób
1.	olsztyńskie	12327	1.	katowickie	3894,9
2.	suwalskie	10490	2.	warszawskie	2419,4
3.	bydgoskie	10349	3.	gdańskie	1469,4
4.	białostockie	10055	4.	pozańskie	1363,6
5.	szczecińskie	9982	5.	krakowskie	1245,1
6.	kieleckie	9211	6.	bydgoskie	1136,9
7.	zielonogórskie	8868	7.	wrocławskie	1136,7
8.	opolskie	8535	8.	kieleckie	1131,8
9.	siedleckie	8499	9.	łódzkie	1099,7
10.	gorzowskie	8484	10.	lubelskie	1027,3
11.	koszalińskie	8470	11.	opolskie	1022,1
12.	pilskie	8205	12.	szczecińskie	995,2
13.	pozańskie	8151	13.	bielskie	927,1
14.	słupskie	7453	14.	częstochowskie	779,6
15.	gdańskie	7394	15.	olsztyńskie	778,2
16.	radomskie	7294	16.	radomskie	763,3
17.	zamojskie	6980	17.	rzyszowskie	754,9

18.	lubelskie	6790	...	...	...
19.	łomżyńskie	6684	28.	koszalińskie	527,6
20.	katowickie	6650	...	...	...
...	...	...	41.	ślupskie	429,7
...	...	...	...	...	...
48.	krakowskie	3254	48.	bialskopodlaskie	309,2
49.	łódzkie	1524	49.	chełmskie	248,8
P O L S K A		312 685			38.667,0

Źródło: *Rocznik statystyczny województw 1999*, GUS, Warszawa 1999, s.144-145.

Tabela nr 13.

Podstawowe dane o województwach Pomorza Środkowego w 1998r.

L p.	Wyszczególnienie	Woj. koszalińskie		Woj. ślupskie	
		Wielkość	Lokata wśród 49	Wielkości	Lokata wśród 49
1.	Ludność na 1 km ² , osoby	62	43	58	47
2.	Ludność w miastach w %	63,9	14	55	23
3.	Powierzchnia w km ²	8470	11	7453	14
4.	Powierzchnia lasów w % ogólnej powierzchni	38,0	8	42,3	4
5.	Użytki rolne w % ogólnej powierzchni	46,4	-	44,5	-
6.	Pracujący w tys. osób	189,1	41	142,8	48
7.	Przeciętne zatrudnienie: - w przemyśle na 1000 ludności - w budownictwie na 1000 ludności	68,2 18,5	34 13	74,2 10,1	28 41
8.	Produkcja sprzedana prze- mysłu na 1 mieszkańca w zł.	8293	24	6718	33
9.	Dynamika produkcji sprze- danej przemysłu. Rok 1997 =100.	117,7	8	110,7	19
10	Wartość brutto środków trwałych (bieżące ceny ewidencyjne) na 1 miesz- kańca, w zł.	27.408	19	25.942	31
11	Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w 1997r, w zł.	10.022	26	9.035	33
12	Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące) w latach 1994-1998 na 1 mieszkańca w zł.	1416	21	1.096	38

13	Bezrobocie:				
.	- zarejestrowanie				
.	w tys. osób	43,2	38	36,8	30
.	- stopa bezrobocia	19,0	4	20,5	1
14	Przeciętne miesięczne				
.	wynagrodzenie				
.	- brutto w zł	1026,22	39	1006,23	46
.	- Polska =100	83,3	-	81,6	-
15	Przeciętna miesięczna				
.	emerytura i renta				
.	- brutto w zł	650,53	18	645,53	19
.	- Polska =100	88,8	-	88,1	-
16	Przeciętna miesięczna				
.	emerytura i renta rolników				
.	indywidualnych				
.	- brutto w zł	521,41	14	526,11	13
.	- Polska =100	102,8	-	103,7	-
17	Przeciętna wielkość indywi-				
.	dualnego gospodarstwa				
.	rolnego				
.	w ha użytków rolnych	16,3	3	14,6	6
18	Zbiory podstawowych zbóż				
.	w tys. ton	471,7	20	394,8	28
19	Plony z 1 ha w dt				
.	- zboża podstawowe	28,3	26	29,5	22
.	- ziemniaki	216	15	243	1
20	Trzoda chlewna na 100 ha				
.	użytków rolnych (VI 1998r.)				
.	w szt.	81	24	93	20
21	Przeciętny roczny udój				
.	mleka od krowy w litrach	4134	7	3174	40
22	Powierzchnia użytków				
.	rolnych na 1 ciągnik w ha	32,2	1	29,7	3
23	Samochody osobowe zare-				
.	jestrowane				
.	na 1000 ludności	196	33	181	45
24	Drogi publiczne o twardej				
.	nawierzchni na 100 km ² ,				
.	w km	49,7	47	48,0	48
25	Zasoby mieszkaniowe za-				
.	mieszkane				
.	- mieszkania w tys.	153,1	31	118,5	43
26	Szkoły wyższe	2	-	2	-
.	- studenci	31.336	13	6.290	27
27	Miejsca noclegowe w obiek-				
.	tach turystycznych	62.436	3	44.263	5
28	Udzielone noclegi w obiek-				
.	tach turystycznych na 1000				
.	mieszkańców	9195,6	1	5981,7	3
29	Abonenci telefonii przewo-				
.	dowej na 1000 ludności	215,2	17	192,4	28

3.	<i>Widzowie i słuchacze w teatrach i instytut. muz. na 1000 mieszk.</i>	190	23	297	15
31	<i>Budżety gmin</i>				
.	<i>1) dochody ogółem na 1 mieszkańca w zł</i>	1154	17	1159	15
	<i>- Polska = 100</i>	96,8	-	97,2	-
	<i>2) dochody własne na 1 mieszkańca w zł</i>	382	14	360	19
	<i>3) dochody własne w % dochodów ogółem</i>	33,1	-	31,0	-
	<i>4) Wydatki ogółem na 1 mieszkańca w zł</i>	1171	19	1180	16
	<i>- Polska = 100</i>	95,3	-	96,1	-

Źródło: Rocznik Statystyczny województw, GUS. Warszawa 1999, ss. 144-187

Tabela nr 14. Klasyfikacja województw według poziomu życia ludności w 1995r.

<i>Wyróżnione klasy</i>	<i>województwa</i>
I. (poziom bardzo wysoki)	warszawskie, łódzkie
II. (poziom wysoki)	katowickie, wrocławskie, szczecińskie, poznańskie
III. (poziom średniowysoki)	wałbrzyskie, krakowskie, legnickie, gdańskie, jeleniogórskie, koszalińskie , białostockie, lubelskie, gorzowskie, olsztyńskie, bydgoskie, opolskie, zielonogórskie, ślupskie , elbląskie
IV. (poziom średnioniski)	suwalskie, chełmskie, bielskie, pilskie, toruńskie, leszczyńskie, częstochowskie, białkopodlaskie, wrocławskie, płockie, piotrkowskie, kaliskie, sieradzkie, skierniewickie, rzeszowskie, kieleckie, ciechanowskie, konińskie, zamojskie, tarnobrzaskie
V. (poziom niski)	radomskie, łomżyńskie, nowosądeckie, tarnowskie, krośnieńskie, przemyskie, siedleckie, ostrołęckie

Źródło: Wiadomości Statystyczne z 1997r., nr 9, s. 68.

3. KRYTERIA I KONCEPCJA NOWEGO PODZIAŁU TERYTORIALNEGO KRAJU W 1998 ROKU

3.1. Założenia i kryteria podziału

Wybory parlamentarne we wrześniu 1997r. wygrała Akcja Wyborcza „Solidarność” uzyskując 43,7% mandatów w Sejmie. Po wyborach w październiku utworzono koalicję parlamentarną i rządową AWS-u i Unii Wolności. W umowie koalicyjnej zawartej pomiędzy Akcją Wyborczą „Solidarność” i Unią Wolności w punkcie 23 zapisano: *Zadaniem rządu tworzonego przez koalicję AWS i UW będzie:*

- 23.1. *Umocnienie pozycji gmin, zapewnienie im autonomii finansowej i wzrostu kompetencji w duchu zasady, że podstawą samorządu jest gmina.*
- 23.2. *Ustanowienie samorządowych powiatów, przy czym wybory do władz powiatu odbędą się w 1998r.*
- 23.3. *Dostosowanie administracji rządowej do współrzędzenia z samorządami.*
- 23.4. *Ustanowienie samorządu w województwie rządowo-samorządowym, zdolnego do przejęcia kompetencji od centrum rządowego. Oznacza to też zmniejszenie liczby województw (...)*

Premierem został Jerzy Buzek i powierzył on prof. Michałowi Kuleszy funkcję sekretarza stanu a potem pełnomocnika rządu do spraw reformy ustrojowej państwa.

Dnia 24 marca 1998r. w telewizyjnym wystąpieniu Jerzy Buzek powiedział: *- ta reforma, reforma ustrojowa wprowadzi Polskę na drogę rozwoju i sprawiedliwości. Będzie przez wiele lat służyła powodzeniu nas i naszych rodzin, będzie sprzyjała rozwojowi gospodarczemu i cywilizacyjnemu naszego kraju.* 23 grudnia 1997 roku Rada Ministrów podejmuje uchwałę nr 101/97 w sprawie zasadniczego przygotowania i przeprowadzania reformy administracji publicznej³². Kancelaria Prezesa Rady Ministrów w lutym 1998 roku wydała opracowanie pt. *Podstawowe kryteria podziału terytorialnego kraju na powiaty i województwa*. Głównymi założeniami reformy ustrojowej państwa były:

- a) decentralizacja państwa,
- b) utworzenie trzech segmentów władzy publicznej:
 - lokalny: gminy i powiaty oraz miasta na prawach powiatu,
 - regionalny: województwo samorządowe,
 - centralny: administracja rządowa.

Chodziło zatem o utworzenie dwóch sektorów organizacji i zarządzania w państwie:

- sektor samorządowy (3 poziomy)
- sektor rządowy (centralny i terenowy),

³² *Biuletyn Kancelarii Sejmu. Biuro Informacyjne, nr 53.*

- c) wprowadzenie nowego układu kompetencyjnego gmin, powiatów, województw i administracji rządowej, wprowadzenie sprawnej administracji rządowej zespolonej,
- d) rozbudowa mechanizmów społeczeństwa obywatelskiego, demokracji i społecznej kontroli działania administracji,
- e) zwiększenie efektywności instytucji świadczących usługi publiczne w skali ogólnokrajowej i lokalnej,
- f) przebudowa systemu finansów publicznych,
- g) wzrost racjonalności wydatków publicznych,
- h) stworzenie instrumentów prowadzenia polityki regionalnej,
- i) przystosowanie organizacji terytorialnej kraju do standardów Unii Europejskiej.

Reforma administracji publicznej ma umożliwić rządowi skuteczniejsze rozwiązywanie problemów całego kraju i odciążyć go od zadań, które mogą i powinny być wykonywane przez administrację lokalną i regionalną. W pracach nad projektami ilości i wielkości powiatów brano głównie pod uwagę następujące kryteria:

- historyczno-kulturowe, gospodarcze i geograficzne,
- potencjał instytucji użyteczności publicznej: różne urzędy, komendy i inspekcje, szkoły, placówki służby zdrowia, kultury, infrastruktury komunalnej itp.;
- potencjał fiskalny – dochody własne budżetu powiatowego w przeliczeniu na 1 mieszkańca,
- akceptacja społeczności lokalnych,
- liczbę gmin tworzących powiat, która nie powinna być mniejsza niż 5,
- ludność powiatu (przynajmniej 50 tys.),
- co najmniej 10 tys. mieszkańców w siedzibie powiatu.

Według *Założeń Rządowych Reformy Ustrojowej Państwa* z 3 kwietnia 1998r. przedłożonych parlamentarzystom przed 15 posiedzeniem Sejmu kryteriami ukształtowania mapy województw powinny być:

- a) kryterium funkcjonalności,
- b) kryterium bezpieczeństwa zbiorowego - wewnętrznego i zewnętrznego,
- c) kryterium konsensusu społecznego,
- d) kryterium geograficzno-przyrodnicze (ekologiczne),
- e) kryterium dostosowania do standardów europejskich,
- f) kryterium kulturowo-historyczne,
- g) kryterium polskiej racji stanu.

Funkcje administracji publicznej w województwie winny znajdować oparcie w kształcie i rozmiarach jego granic. O sile województwa, a co za tym idzie sile państwa wspartego mocnym województwem decydować będą;

- właściwy potencjał ludnościowy i struktura funkcjonalno-przestrzenna obszaru (liczba ludności, sieć osadnicza, miasta, a także sieć dróg i in.),
- właściwy potencjał innowacyjno-naukowy (liczba uczelni, nauczycieli akademickich, jednostek badawczo-rozwojowych, instytutów badawczych, ośrodków szkoleniowych, doradczych i innowacyjnych),
- właściwy potencjał gospodarczy i fiskalny (poziom rozwoju przedsiębiorczości, w tym liczba podmiotów gospodarczych, ich rozmiar, liczba izb gospodarczych, poziom dochodów podatkowych, poziom inwestycji publicznych),
- właściwy potencjał instytucjonalny, w szczególności:
 - w zakresie instytucji finansowych (banków, instytucji pośrednictwa finansowego i instytucji pozostających w otoczeniu podmiotów gospodarczych),
 - w zakresie instytucji pozarządowych (izby gospodarcze, stowarzyszenia, fundacje, samorządy zawodowe),
 - w zakresie instytucji administracyjnych (siedziby jednostek organizacyjnych administracji publicznej, w tym specjalnej – urzędy publiczne),
- właściwy potencjał infrastrukturalny, w szczególności:
 - w zakresie infrastruktury ochrony zdrowia (liczba szpitali i ich filii, liczba łóżek szpitalnych oraz lekarzy, liczba specjalistycznych klinik i in.),
 - w zakresie instytucji kultury (oper, filharmonie, teatry dramatyczne i muzyczne, muzea, sale wystawowe, kina, stacje radiowo-telewizyjne, domy kultury),
 - w zakresie instytucji oświaty i szkolnictwa wyższego,
- właściwy potencjał środków komunikacji społecznej (wydawnictwa prasowe, stacje telewizyjne i radiowe),
- właściwy potencjał tzw. „ręki publicznej” (kadra administracyjna, skala budżetów różnych szczebli, instytucje użyteczności publicznej).

Na podstawie powyższych kryteriów można proponować kilka lub kilkanaście map podziału na województwa. Z materiałów rządowych wynika, że kryterium rozstrzygającym o ilości proponowanych województw stała się zdolność gromadzenia własnych dochodów i samofinansowania. W takim przypadku kształtuje się region w sensie ekonomiczno-finansowym a nie geograficznym, kulturowo-historycznym czy przyzwolenia społecznego³³.

³³ Tomasz Gruszecki, *Reforma administracji – mocne i słabe strony* [w] Biuletyn nr 2, Rady do Spraw Reform Ustrojowych Państwa, maj 1998r., s.20, 22.

Utworzenie jednostki wojewódzkiej administracyjnie „z mocy prawa” prze- czy niektórym wskazanym kryteriom. Podział administracyjny nie tworzy re- gionu – jest tylko szansą, że taki kiedyś powstać może, bo region to nie tylko granice, ludność i pieniądze.

3.2. Koncepcje i projekty podziału terytorialnego

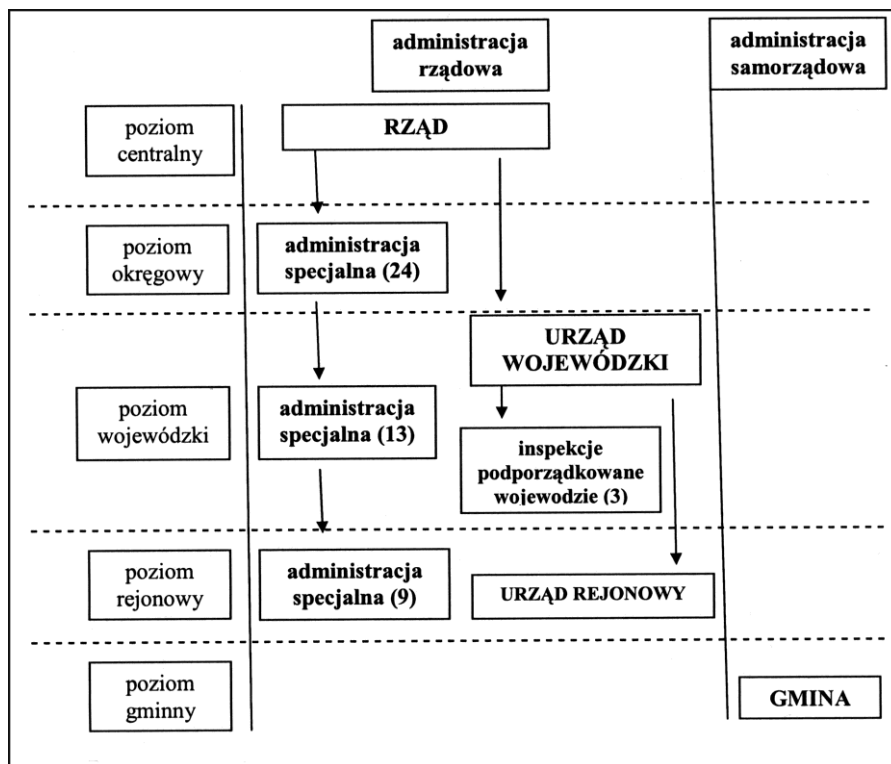
Podział terytorialny oznacza podział przestrzeni państwa, dokonany dla lo- kalnych i regionalnych jednostek (organów) państwa lub różnych innych pod- miotów wykonujących funkcje administracji publicznej. Każde państwo dzieli swój obszar na mniejsze jednostki w celu sprawniejszego wykonywania stoją- cych przed nim zadań. Podział terytorialny podyktowany jest potrzebą wpro- wadzenia ładu, porządku i realizacji zadań publicznych na określonym teryto- rium.

Wyróżnia się 3 rodzaje podziałów terytorialnych: zasadniczy, pomocniczy i specjalny. Autor tego opracowania koncentruje swoją uwagę wokół podziału zasadniczego. Podział ten ustalany jest dla potrzeb wykonywania na okreśło- nym obszarze zadań o podstawowym znaczeniu dla celów i zasad funkcyjono- wania państwa. Na kształt podziału zasadniczego państwa wpływają różne czynniki: tradycja, układ sił politycznych, urbanizacja, dane demograficzne, podmioty gospodarcze, potencjał ekonomiczny, warunki sprawnego działania, rzeźba terenu a nawet lokalne grupy nacisku.

Przemiany ustrojowe zapoczątkowane przez Tadeusza Mazowieckiego w latach 1989-1990 umożliwiły przebudowę systemu polskiej administracji publicznej. Nowelizacja Konstytucji RP z 8 marca 1990 r. (Dz. U. nr 16, poz. 94) i ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie terytorialnym (Dz. U. nr 16, poz. 95) dały podstawy tym zmianom.

Zmiany w podziale terytorialnym i systemu zarządzania państwem współ- czesnych czasów rozpoczęły się w 1990 roku od wprowadzenia jednego i pod- stawowego szczebla samorządu terytorialnego - gminy. Formalno-prawnie gmina stała się niezależnym od państwa gospodarzem terenu w zakresie pod- stawowych decyzji i kompetencji wspierana subwencjami i dotacjami. W tym czasie administracja rządowa usytuowana była na poziomie centrali, woje- wództwa i rejonu. Stan taki przedstawia schemat nr 1.

Schemat nr 1. Organizacja administracji publicznej przed reformą (do 31.12.1998 r.)

Źródło: *Wspólnota* nr 51-52 z 20-27 grudnia 2008 r.

W latach 1991-1996 w administracjach specjalnych nastąpiło podwojenie zatrudnienia. Te rozbudowane instytucje walczyły zarówno o kompetencje, jak i o kontrolę nad środkami finansowymi. Stały się jedną z podstawowych barier rozwoju samorządów i samorządności³⁴.

Poszczególne resorty nadmiernie rozbudowywały swoje własne administracje terenowe. Skalę ilości administracji specjalnej i zespolonej istniejącej do 31 grudnia 1998 roku na obszarze kraju ilustruje tabela nr 15.

³⁴ Jerzy Regulski, *Samorząd III Rzeczypospolitej. Koncepcje i realizacja*, PWN, Warszawa, 2000, s. 211

Tabela nr 15. Administracje specjalne oraz administracje zespolone do 31 grudnia 1998 r. (w nawiasach liczba jednostek na obszarze kraju)

Administracje specjalne			Administracja zespolona	
Poziom okręgowy	Poziom wojewódzki	Poziom rejonowy	Poziom wojewódzki	Poziom rejonowy
1. Archiwum Państwowe (29) 2. Delegatury Ministerstwa Skarbu Państwa (13) 3. Delegatury UOP (17) 4. Inspektoraty Dozoru Technicznego Żegluga Morskiej (3) 5. Inspektoraty Żegluga Śródlądowej (8) 6. Oddziały Państwowej Inspekcji Telekomunikacyjnej (10) 7. Oddziały Straży Granicznej (12) 8. Okręgi Wojskowe (4) 9. Okręgowe Dyrekcje Dróg Publicznych (17) 10. Okręgowe Dyrekcje Gospodarki Wodnej (7) 11. Okręgowe i Obwodowe Urzędy Probiercze (9) 12. Okręgowe Inspektoraty Gospodarki Energetycznej (8) 13. Okręgowe Inspektoraty Inspekcji Nasiennej (17) 14. Okręgowe Inspektoraty Kolejowego Dozoru Technicznego (7) 15. Okręgowe Inspektoraty Pracy (17) 16. Okręgowe Urzędy Górnicze (8) 17. Okręgowe Urzędy Miar (9) 18. Państwowa Inspekcja Skupu i Przetwórstwa Artykułów Rolnych (17) 19. Regionalne Dyrekcje Lasów Państwowych (17) 20. Regionalne Zarządy Gospodarki wodnej (7) 21. Urzędy Celne (17) 22. Urzędy Morskie (3) 23. Portowi Inspektorzy Sanitarni (5) 24. Kolejowi Inspektorzy Sanitarni (9)	1. Izby skarbowe (49) 2. Komendy Wojewódzkie Państwowej Straży Pożarnej (49) 3. Komendy Wojewódzkie Policji (49) 4. Państwowi Wojewódzcy Inspektorzy Sanitarni (49) 5. Urzędy Kontroli Skarbowej (49) 6. Wojewódzcy Inspektorzy Farmaceutyczni (49) 7. Wojewódzcy Inspektorzy Ochrony Środowiska (49) 8. Wojewódzkie Urzędy Pracy (49) 9. Wojewódzkie Urzędy Statystyczne (49) 10. Wojewódzcy Inspektorzy Ochrony Roślin (49) 11. Państwowa Inspekcja Weterynaryjna (49) 12. Wojewódzkie Sztaby Wojskowe (49) 13. Wojewódzkie Urzędy Pracy (49)	1. Komendy Rejonowe Policji (363) 2. Komendy Rejonowe Państwowej Straży Pożarnej (262) 3. Urzędy Skarbowe (333) 4. Państwowi Terenowi Inspektorzy Sanitarni (330) 5. Rejonowe Biura Pracy (358) 6. Nadleśnictwa (453) 7. Obwodowe Urzędy Miar (62) 8. Wojskowe Komendy Uzuppełnień (142) 9. Rejonowi lekarze weterynarii (284)	1. Kuratorium Oświaty (49) 2. Państwowa Inspekcja Handlowa (49) 3. Wojewódzka Służba Ochrony Zabytków (49)	

Źródła: Polska administracja publiczna po reformie. Ustrój – kompetencje – liczby. MSWiA, grudeń 1999.

Struktura polskiej administracji jest zbyt skomplikowana. W zasadzie składa się z pięciu szczebli obejmujących: centrum, okręgi administracji specjalnych, województwa, rejony administracji ogólnej i specjalnej oraz gminy. Układ ten charakteryzuje niska zdolność prowadzenia polityki regionalnej w nieupodmiotowionych i małych województwach.

Przyjmując założenie, że miarą decentralizacji jest udział publicznych wydatków lokalnych w wydatkach publicznych państwa, to ówczesny samorząd terytorialny miał zaledwie 15 procent udziału w tych wydatkach, co stanowi około 6 % PKB. W krajach o ukształtowanych strukturach samorządowych udział ten wynosi ponad 30 % i stanowi więcej niż 10 % PKB.

W latach dziewięćdziesiątych wpływ obywateli na sprawy publiczne ograniczał się do władzy najbliższej w gminie i najdalszej, bo w parlamencie. Społeczeństwo nie miało żadnego wpływu na pośrednie szczeble władzy ponadlokalnej i regionalnej.

Po roku 1990 wszystkie kolejne rządy zajmowały się koncepcją reformy administracji publicznej i terytorialnej kraju; określały kierunki, cele i przedstawiały różne projekty z różnym skutkiem. W 1991 roku rząd premiera Jana Krzysztofa Bieleckiego powołał zespoły do spraw opracowań koncepcji zmian w organizacji terytorialnej państwa i reorganizacji administracji państwowej. Powstał wtedy pierwszy zarys koncepcji 320 powiatów i nowych 10-12 województw. Rząd premiera Jana Olszewskiego przyjął wstępne założenia reformy administracji publicznej między innymi ze wstępną koncepcją ustroju województwa. Rząd pani premier Hanny Suchockiej w 1993 roku opracował i przyjął pierwszy kompleksowy Program Reformy Administracji Publicznej wraz z pakietem około 100 projektów ustaw skierowanych do Sejmu I kadencji szczególnie dotyczących wprowadzenia struktury powiatowej (320 powiatów i 48 miast wydzielonych). Rozwiązanie parlamentu wstrzymało rozpatrywanie tych projektów. Rząd premiera Waldemara Pawlaka opracował projekt ustaw o organizacji i trybie pracy Rady Ministrów, o terenowych organach administracji rządowej, o państwowej służbie cywilnej oraz sondował gminy w sprawie ich kompetencji i szczebli samorządowych.

Rząd premiera Józefa Oleksego opracował i skierował pakiet projektów ustaw reformujących centrum administracyjne i gospodarcze rządu, w tym projekt ustawy zmieniającej ustawę o terenowych organach rządowej administracji ogólnej. Opracował również projekty ustaw: o zmianie zakresu działania niektórych miast oraz o miejskich strefach usług publicznych i zmieniającej ustawę o samorządzie terytorialnym. W 1997 roku rząd premiera Włodzimierza Cimoszewicza przyjął dokument *„Państwo sprawne, przyjazne, bezpieczne”* opracowany w oparciu o dorobek poprzednich rządów, prowadzone studia i badania, ekspertyzy naukowe i konsultacje społeczne. Dokument ten jest traktowany jako opracowanie programowe dotyczące decentralizacji funkcji państwa i rozwoju samorządu terytorialnego, ma on raczej charakter doktrynalny a nie legislacyjny. Program zawiera dwie eksperckie wizje ustroju administracji publicznej i jej struktur. Jedną z nich jest model dwuszczeblowy ze wzmocnioną kompetencją gminy i samorządem wojewódzkim z zachowaniem jeszcze ówczesnego podziału terytorialnego (49 województw). Drugi model zorientowany na zbudowanie trójszczeblowej organizacji terytorialnej z samorządo-

wymi gminami, powiatami i województwami. W obu modelach na szczeblu wojewódzkim funkcjonowałyby przedstawiciel rządu. Brak zgodności ówczesnych partnerów koalicyjnych SLD i PSL w kwestii kształtu ponadgminnego samorządu terytorialnego utrudniał wprowadzenie reformy terytorialnej.

Po wyborach parlamentarnych jesienią 1997 roku nowy rząd premiera Jerzego Buzka rozpoczął przygotowania do wprowadzenia reformy administracji publicznej i podziału terytorialnego kraju biorąc za pomocne materiały programowe i studialne z lat 1993-1997. Dla nowej większości parlamentarnej (AWS - UW) i nowego rządu całościowa przebudowa administracji publicznej stała się wyzwaniem i priorytetem programowym.

W 1998 r., ostatnim roku istnienia dwustopniowego podziału terytorialnego było w Polsce 49 województw i 2.489 gmin. Konstytucja z 2 kwietnia 1997 r. nie wymienia jednostek zasadniczego podziału terytorialnego, ale za podstawową jednostkę samorządu terytorialnego uznaje gminę (art. 164), nie rozstrzyga o innych jednostkach samorządu pozostawiając tę kwestię do uregulowania w drodze ustawy zwykłej.

Pod kierunkiem Pełnomocnika Rządu Michała Kuleszy, Jerzego Stępnia jako podsekretarza stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji powstawały w rządzie pakiety projektów ustaw kompetencyjnych, ustrojowych i finansowych. Prezes Rady Ministrów powołał Radę do spraw Reform Ustrojowych Państwa z Jerzym Regulskim na czele. Za przygotowanie nowego systemu finansów publicznych i ich decentralizację odpowiadał w rządzie Jerzy Miller, podsekretarz stanu w Ministerstwie Finansów. Za wdrożenie reformy ustrojowej odpowiadał Józef Płoskonka, podsekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Jednym z podstawowych dokumentów wprowadzających kolejny szczebel samorządu terytorialnego był projekt ustawy o samorządzie powiatowym wniesiony do Sejmu jako projekt poselski (druk nr 25, z dnia 5 listopada 1997 r.). Projekt ten oparty był o materiały badawcze i przygotowane do uchwalenia przez Sejm RP w 1993 r. (druk nr 98, I kadencja Sejmu RP).³⁵

Wiosną 1998 roku w Sejmie i jego komisjach toczyły się dyskusje nad formą wprowadzenia szczebla powiatowego. Jedni twierdzili, iż powiaty należy wprowadzić na mocy ustawy, inni na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów, a jeszcze inni byli przeciwni tworzeniu powiatów. W marcu 1998 r. Rada Ministrów składa w Sejmie rządowy projekt ustawy o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego (druk nr 230, z dnia 13 marca 1998 r.). Tam także przedstawiono Sejmowi projekt rozporządzenia ustalającego powiaty wchodzące w skład województw wraz z gminami należącymi do poszczególnych powiatów.³⁶

³⁵ Pierwsze czytanie tego projektu w Sejmie odbyło się 23 stycznia 1993 r. Zakładał on utworzenie 293 powiatów i 45 miast wydzielonych. Prace nad tym projektem nie zostały dokończone.

³⁶ Projektowano 310 powiatów oraz 47 miast wyłączonych z powiatów (druk sejmowy nr 230).

Sejm wprowadzając ustawę z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (Dz. U. nr 91, poz. 578 z późn. zm.) określił zadania, kompetencje, organy i organizację szczebla powiatowego. Natomiast rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 sierpnia 1998 r. reguluje mapę powiatów i ich ilość w poszczególnych województwach (Dz. U. nr 96, poz. 652). Z dniem 1 stycznia 2002 r. Rada Ministrów utworzyła dodatkowo 7 nowych powiatów: łobeski (woj. zachodniopomorskie), sztumski (woj. pomorskie), węgorzewski i gołdapski (woj. warmińsko-mazurskie), wschowski (woj. dolnośląskie), brzeziński (woj. łódzkie), leski (woj. podkarpackie)³⁷.

Na dzień 1 stycznia 2009 roku w Polsce jest 314 powiatów (ziemskich), 65 miast na prawach powiatu. Najwięcej powiatów występuje w woj. mazowieckim (37 plus 5 miast na prawach powiatu) oraz w woj. wielkopolskim (31 plus 4), także woj. śląskie (17 plus 19). Najmniej powiatów ma woj. opolskie (11 plus 1), woj. lubuskie (12 plus 2) i woj. świętokrzyskie (13 plus 1)³⁸.

Największym powiatem (ziemskim) pod względem powierzchni jest powiat białostocki (podlaskie) – 297.645 ha, pod względem ludności powiat poznański (wielkopolskie) – 311.390 mieszkańców. Do najmniejszych powiatów należą powiat bieruńsko-lędziński (powierzchnia – 15.804 ha, woj. śląskie) i powiat sejneński (ludność – 21.120, woj. podlaskie)³⁹.

3.2.1. Koncepcje i projekty podziału na województwa

W latach 1991-1997 prowadzone były badania i studia nad regionalizacją kraju między innymi w Instytucie Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej w Warszawie. W efekcie tych prac przedstawione zostały dwa modele organizacji terytorialnej państwa⁴⁰. Jeden (zachowawczy) model dwuszczeblowy dopuszczający niewielką modyfikację istniejących podziałów i drugi (prospektywny) model trójszczeblowy uznany przez większość środowiska naukowego i samorządowego za bardziej korzystny w nowych warunkach rozwoju.

Proponowany model dwuszczeblowy przewidywał zmniejszenie liczby województw z 49 do 25–30. W modelu trójszczeblowym przewidywano wariant powrotu do 17 województw oraz ewentualnie podział na 12 dużych województw. Te wariantowe koncepcje przedstawione zostały Pełnomocnikowi Rządu ds. Administracji Publicznej.

³⁷ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 maja 2001 r. – Dz. U. nr 62, poz. 631.

³⁸ Źródło: *Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2009 r.*, GUS, Warszawa 2009, s. 54.

³⁹ Tamże, s. 188, 189.

⁴⁰ E. Wysocka, J. Koziański, *Przesłanki regionalizacji. Zarys strategii rozwoju i polityki przestrzennej*, IGPIK, Warszawa 1998, s. 115.

Pełnomocnik Rządu ds. Reformy Administracji Publicznej (prof. M. Kulesza) w kwietniu 1993 r. przedstawił rządowi premier Hanny Suchockiej *Założenia i kierunki reformy administracji publicznej*. Dokument ten Rada Ministrów przyjęła dnia 27 kwietnia 1993 r. Założenia te proponowały zmniejszenie liczby województw według wariantów⁴¹:

- a) regionalistyczny, proponujący 10-14 województw ze szczególnym wskazaniem na 12 województw,
- b) zachowawczy, optujący za utworzeniem około 25 województw,
- c) tradycyjny, preferujący powrót do 17 województw.

Dokument ten stanowił strategiczny model zmian strukturalnych i funkcjonalnych administracji publicznej. Przewidywał utworzenie drugiego szczebla samorządu lokalnego – powiatów oraz znaczne zespolenie organizacyjne administracji rządowej w województwie.

W kwietniu 1997 r. Rada Ministrów przyjęła *Program*⁴² *decentralizacji funkcji państwa i rozwoju samorządu terytorialnego – Państwo sprawne, przyjazne bezpieczne*. Przygotowanie tego programu poprzedzone było konsultacjami społecznymi, badaniami i ekspertyzami naukowymi. Jednym z wniosków tych konsultacji było stwierdzenie o potrzebie szybkiego wybrania wariantu reformy i jej przeprowadzenia. Ówczesna koalicja rządowa SLD-PSL tych reform nie wprowadziła, bowiem od jesieni 1997 r. zmienił się układ polityczny parlamentu i rządu koalicyjnego.

Po wyborach parlamentarnych we wrześniu 1997 roku prace reformatorskie nabrały większego tempa. Kierunek reformy wyznaczony został w podstawowych dokumentach:

- a) politycznych – umowa koalicyjna AWS-UW,
- b) rządowych – expose Premiera.

Sprecyzowanie działań reformatorskich zostało określone w:

- uchwale Rady Ministrów nr 101/97 z dnia 23 grudnia 1997 r. w sprawie zasad przygotowania i przeprowadzenia reformy administracji publicznej⁴³,
- Podstawowych kryteriach podziału terytorialnego kraju na powiaty i województwach z 24 lutego 1998 r.,
- Założeniach Rządowych Reformy Ustrojowej Państwa skierowanych do Sejmu 31 marca 1998 r.

Pierwszy projekt ustawy o samorządzie wojewódzkim złożyli w Sejmie pod koniec 1997 roku posłowie reprezentujący Polskie Stronnictwo Ludowe

⁴¹ B. Słobodzian, *Współczesny system samorządu terytorialnego w Polsce*, Wydawnictwo A. Marszałek, Toruń 2006, s.109.

⁴² Całość Programu wraz z opinią o nim zawarta jest w miesięczniku *Samorząd terytorialny*, nr 7, lipiec 1997, ss. 3-101.

⁴³ Niepublikowana, ujęta w miesięczniku, *Samorząd Terytorialny* z 1999 r. nr 7, ss. 6-10

(PSL)⁴⁴. Przewidywał on przyjęcie rozwiązania dwustopniowego: gmina i województwo samorządowo-rządowe (art. 2). Projekt zakładał zachowanie podziału na 49 województw z wojewodą i sejmikiem wojewódzkim, do którego wybieranoby delegatów w bezpośrednich wyborach (art. 12, 13). Projekt ten nie został przyjęty przez Sejm. Odrzucony został podczas 11 posiedzenia Sejmu

w dniu 6 lutego 1998 roku. Za odrzuceniem głosowało 335 posłów, przeciw było 42 posłów i wstrzymało się 17 posłów⁴⁵.

W marcu 1998 roku do Sejmu wpływa rządowy projekt ustawy o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa⁴⁶. Projekt ten zakładał wprowadzenie z dniem 1 stycznia 1999 roku trójstopniowego podziału państwa na gminy, powiaty i województwa (art. 1). Projekt ustawy zakładał mapę podziału na 12 województw (art. 2).

Mapka nr 10. Projekt podziału kraju na 12 województw

Źródło: Departament Administracji Publicznej MSWiA, grudzień 1997

⁴⁴ Druk Sejmowy nr 182, z dnia 8 stycznia 1998 r.

⁴⁵ Sprawozdanie stenograficzne z 11 posiedzenia Sejmu RP, Kadencja III, Warszawa 1998, s.179.

⁴⁶ Druk Sejmowy nr 230, z dnia 13 marca 1998 r.

W projekcie tym województwa miały następujące nazwy:

- 1) Ziemia Białostocka
(Białystok, Łomża, Suwałki),
- 2) Dolny Śląsk
(Jelenia Góra, Legnica, Wałbrzych, Wrocław, Zielona Góra),
- 3) Ziemia Lubelska
(Biała Podlaska, Chełm, Lublin, Zamość),
- 4) Ziemia Łódzka
(Łódź, Piotrków Trybunalski, Sieradz, Skierniewice, Włocławek),
- 5) Małopolska
(Bielsko Biala, Kielce, Kraków, Nowy Sącz, Tarnów),
- 6) Małopolska Wschodnia
(Krosno, Przemyśl, Rzeszów, Tarnobrzeg),
- 7) Mazowsze
(Ciechanów, Ostrołęka, Płock, Radom, Siedlce, Warszawa),
- 8) Pomorze Nadwiślańskie
(Bydgoszcz, Gdańsk, Słupsk, Toruń).
- 9) Pomorze Zachodnie
(Gorzów, Koszalin, Szczecin),
- 10) Śląsk
(Częstochowa, Katowice, Opole),
- 11) Warmia i Mazury
(Elbląg, Olsztyn),
- 12) Wielkopolska
(Kalisz, Konin, Leszno, Piła, Poznań).

Rada Ministrów przedstawiła także projekt rozporządzenia ustalającego powiaty wchodzące w skład województw wymienionych w projekcie ustawy oraz gminy należące do poszczególnych powiatów⁴⁷. W autopoprawce do projektu ustawy (druk nr 230 z dnia 13 marca 1998 r.) Rada Ministrów w nazwach województw zrezygnowała z nazwy „ziemia” (druk nr 230 A z dnia 28 kwietnia 1998 r.). Rząd kilkakrotnie wprowadzał do projektowanego rozporządzenia zmiany przynależności niektórych gmin do województw i powiatów na uzasadnione wnioski samorządów lokalnych.

Oprócz rządowego projektu ustawy o reformie terytorialnej do Sejmu w marcu 1998 r. wpłynął poselski projekt ustawy o wprowadzeniu zasadniczego trójszczeblowego podziału administracyjnego państwa⁴⁸. W projekcie tym grupa posłów SLD przewidywała utworzenie 17 województw. W projekcie uwzględniono także województwa: Pomorze Środkowe (Koszalin, Słupsk),

⁴⁷ Projekt rozporządzenia przewidywał 310 powiatów i 47 miast wyłączonych z powiatów.

⁴⁸ Druk nr 254 z dnia 20 marca 1998 r.

Ziemie Kujawsko-Pomorską (Bydgoszcz, Toruń, Włocławek), Ziemię Lubuską (Zielona Góra, Gorzów Wlkp.), Ziemię Opolską (Opole) i Małopolskę Północną (Częstochowę, Kielce).

Projekt poselski przewidywał, że powołanie powiatów, ich granice oraz gminy wchodzące w ich skład miała określać ustawa (art. 2 ust 2) a nie rozporządzenie Rady Ministrów. Wnioskodawcy poselskiego projektu podziału państwa na 17 województw uzasadniali, że jest on wzbudzający najmniej konfliktów społecznych, jak wynikało z badań opinii publicznej, najłatwiejszy do przyjęcia i wprowadzenia. W dniu 4 maja 1998 r. wnioskodawcy poselskiego projektu ustawy wprowadzają autopoprawkę (druk nr 254-A).

W poprawce podają nazwy powiatów i tworzące je gminy w składach poszczególnych województw. Artykuł 16 tej autopoprawki podaje powiaty i gminy w województwie *Pomorze Środkowe*. Wymieniono tam 12 powiatów ziemskich (Białogard, Bytów, Człuchów, Drawsko Pomorskie, Kołobrzeg, Koszalin, Sławno, Słupsk, Szczecinek, Świdwin, Wałcz i Złotów) oraz 2 powiaty grodzkie: Koszalin i Słupsk. W województwie „Pomorza Środkowego” przewidywano 85 gmin w tym 12 miejskich. Liczba ludności wynosiłaby wówczas 1.014.510 osób, a powierzchnia województwa – 18.180 km².

Po kontrowersyjnej i burzliwej dyskusji nad projektem rządowym (AWS-UW) i poselskim (SLD) wnioskowano by po pierwszym czytaniu oba te projekty odrzucić. W głosowaniu na 17 posiedzeniu Sejmu RP w dniu 8 maja 1998r. projektów nie odrzucono⁴⁹. Sejm skierował oba projekty do rozpatrzenia do Komisji Administracji i Spraw Wewnętrznych oraz Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej z udziałem przedstawicieli Komisji Finansów Publicznych⁵⁰.

W pracach połączonych Komisji padały nowe różne wnioski zarówno do projektu rządowego (dwunastki) jak i poselskiego (siedemnastki). Wprowadzono poprawki tytułów, nazw i niektórych artykułów. Zgłaszano poprawki do ilości województw, utrzymujące 49 województw, 31, 27, 25, 18, 16, 15, 14, 13 województw. Projekt 16 województw zgłaszany był w różnych wersjach wojewódzkich, np. bez środkowopomorskiego albo bez lubuskiego, albo bez staropolskiego albo bez opolskiego albo bez Pomorza i Kujaw. Przy rozważaniu powołania 13 województw zgłoszono do projektu rządowej „12” uzupełnienie o województwo Pomorza i Kujaw.

Mapki nr 11 i 12 ilustrują projekty podziału terytorialnego na 14 i 25 województw.

⁴⁹ Projekt ustawy rządowy: za odrzuceniem 46 posłów, przeciw - 219, wstrzymało się 141. (Druk Sejmowy 230 i 230 A). Projekt ustawy poselski: za odrzuceniem 45 posłów, przeciw - 184, wstrzymało się 175. (Druk 254 i 254 A).

⁵⁰ Sprawozdanie stenograficzne z 17 posiedzenia Sejmu RP, Kadencja III, Warszawa 1998, s. 235.

Mapka nr 11. Projekt podziału kraju na 14 województw

Mapka nr 12. Propozycja podziału terytorialnego Polski na 25 średnich województw (wariant „25”)

Źródło: Z. Jabłoński, A. Potoczek, *Polska ojczyzn czy regionów*, Toruń 1998, s. 108

Ostatecznie na końcowym (4 czerwca 1998 r.) wspólnym posiedzeniu Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej oraz Komisji Administracji i Spraw Wewnętrznych rozpatrzono 32 poprawki dotyczące liczby województw. Złożono pięć wniosków utworzenia 16 województw, jedenaście wniosków powołujących 15 województw, dziesięć wniosków powołujących 14 województw i pięć wniosków za utworzeniem 13 regionów⁵¹. Wszystkie te wnioski w głosowaniu obu Komisji zostały odrzucone. Akceptację i rekomendację połączonych Komisji uzyskał projekt rządowy powołania 12 województw (druk nr 230 i 230 A).

Sejm na posiedzeniu w dniu 5 czerwca 1998 r. przyjął zaproponowane przez Komisję poprawki i uchwalił ustawę z podziałem terytorialnym państwa na 12 województw⁵². Uchwaloną ustawę marszałek Sejmu w dniu 6 czerwca 1998 r. przekazał do rozpatrzenia Senatowi (druk nr 88).

W związku z dużym niezadowoleniem wielu posłów AWS i klubów opozycyjnych z przyjętej „dwunastki” województw, w Senacie rozpoczęły się kolejne targi polityczne i regionalne o liczbę województw. *Koalicja rządząca zabiegała, by Senat uzupełnił nową mapę administracyjną kraju o trzy województwa: opolskie, lubuskie i kujawsko-pomorskie...* Teraz rząd proponuje „15”⁵³.

W Senacie zgłoszono propozycje poprawek na 49 województw (PSL), 27 i 17 (SLD) i 15 (AWS-UW). W obradach Senatu wielką walkę o województwo środkowopomorskie podjęli senatorowie Jerzy Mokrzycki, Krzysztof Majka i Anna Bogucka-Skowrońska. Zdeklarowanym przeciwnikiem był senator Kazimierz Kleina.

Ostatecznie do rządowego projektu utworzenia 12 województw Senat dołożył jeszcze trzy: kujawsko-pomorskie, lubuskie i opolskie. Za „15” głosowało 54 senatorów, przeciwnych było 38, a 4 wstrzymało się od głosu. Wcześniej Senat odrzucił większością głosów wnioski SLD i PSL o 49, 27, 17 i 16 województw. Za koncepcją SLD-owskiej „17” głosowało 36 senatorów, przeciw było 57 i wstrzymało się 4.

W *Salonie politycznym Trójki* w dniu 19.06.1998 r. Ryszard Kalisz powiedział: *Prezydent zawetuje ustawę o trójszczeblowym podziale przewidującą powstanie 15 województw (...) „15” jest złym rozwiązaniem. Bo jeżeli rząd ustami premiera Buzka stwierdził, że „12” równa się „15”, to nie ma żadnego racjonalnego uzasadnienia, żeby te 2 regiony powyżej „15” nie były województwami (...). Mogę dzisiaj z pełną odpowiedzialnością powiedzieć, że woj. ko-*

⁵¹ *Biuletyn Kancelarii Sejmu*. Biuro Informacyjne z dnia 4 czerwca 1998 r. nr 510, s.18-28

⁵² Ustawę poparło 246 posłów, 202 było przeciwnych, a 3 wstrzymało się od głosu.

⁵³ *Gazeta Wyborcza* nr 134 z 9 czerwca 1998 r.

*szalińskie jest lepsze od województw, które mieszczą się w „15” (...)*⁵⁴. Odejście od koncepcji 12 województw oznaczało, że decydują nie tylko czynniki ekonomiczne, ale także społeczne. A jak społeczne, to dlaczego 15 a nie 17? Takie pytanie stawiane było wielokrotnie przez różne osoby w parlamencie, w samorządach i urzędzie Prezydenta RP.

Wprowadzone w Senacie poprawki liczby województw z „12” na „15” zostały rozpatrzone przez Sejm. Ustawę podjęto w dniu 1 lipca 1998 r. Opozycja wstrzymała się od głosu. Ustawę marszałek Sejmu przekazał do podpisu Prezydenta RP.

Prezydent Aleksander Kwaśniewski zawetował ustawę o podziale administracyjnym kraju na 15 województw. W uzasadnieniu weta, Prezydent RP między innymi stwierdził: *Tworząc 15 województw ustawa pomija – wbrew opinii społeczności lokalnych – rejon staropolski oraz region Pomorza Środkowego. Potencjał gospodarczy, więzi społeczne i kulturowe uzasadniają uwzględnienie tych regionów na mapie zasadniczego podziału Rzeczypospolitej Polskiej (...) Poziom dochodów staropolskiego i Pomorza Środkowego uzasadnia twierdzenie o możliwości wykonywania przez te województwa zadań regionalnych z zakresu zreformowania administracji publicznej. Pod względem samowystarczalności regiony te zajęłyby odpowiednio 14 i 12 miejsce w strukturze 17 województw. Utworzenie, zatem dwóch nowych województw Staropolskiego i Pomorza Środkowego nie spowoduje utworzenia jednostek terytorialnych o niższym wskaźniku dochodów własnych*⁵⁵.

Sejm w dniu 3 lipca 1998 r. weto Prezydenta przyjął, co spowodowało rozpoczęcie prac nad nową ustawą o zasadniczym podziale terytorialnym. Dotychczasowe koncepcje, działania i dyskusje wskazywałyby, że najbliższym wariantem liczby województw jako kompromisu politycznego jest, co najwyżej 17 województw. Podjęte zostały negocjacje AWS, SLD, UW i PSL. Rozmowy o kompromisowej liczbie województw trwały ponad dwa tygodnie. SLD upierał się przy podziale kraju na 17 województw, Unia Wolności nie chciała się zgodzić na więcej niż 15. Parlamentarzyści AWS po wewnętrznych debatach wyznaczyli granice kompromisu na 12 do 16 województw⁵⁶. W nocy z 15 na 16 lipca doszło do kompromisu politycznego. Nocne porozumienie zawarli szefowie klubów parlamentarnych oraz marszałkowie Sejmu i Senatu. Rozmowy te zablokował PSL sceptyczny do takiej reformy⁵⁷.

⁵⁴ Rozmowa z dziennikarką M. Olejnik, PR, Program III, 19.06.1998 r., *Trybuna* nr 143, z dnia 20-21 czerwca 1998 r.

⁵⁵ *Rzeczpospolita*, nr 155, z dn., 4-5 lipca 1998 r.

⁵⁶ *Życie Warszawy*, nr 166 z 17 lipca 1998 r.

⁵⁷ *Gazeta Wyborcza*, nr 166 z 17 lipca 1998 r.

Zdjęcie nr 1. Okrągły stół w Sejmie 15-16 lipca 1998

Spotkanie przedstawicieli rządzącej koalicji z reprezentantami opozycyjnego SLD, które doprowadziło do porozumienia w sprawie nowych województw. Pierwszy z lewej – marszałek Sejmu, Maciej Płażyński. Dalej (zgodnie z ruchem wskazówek zegara): przewodniczący Klubu Parlamentarnego SLD - Leszek Miller, wicemarszałek Sejmu - Marek Borowski, marszałek Senatu - Alicja Grześkowiak, sekretarz Klubu Parlamentarnego AWS - Kazimierz Janiak, przewodniczący Klubu Parlamentarnego AWS - Marian Krzaklewski, przewodniczący Klubu Parlamentarnego UW - Tadeusz Syryjczyk.

Fot. Cezary Szejgis

Źródło: *Wspólnota* nr 30 z dn. 25.lipca 1998r.

Kompromisowy projekt podziału terytorialnego państwa został przedstawiony w poselskim projekcie ustawy (druk nr 513) w dniu 16 lipca 1998 r. Pod projektem podpisało się 24 posłów reprezentujących AWS, UW i SLD.⁵⁸

W Sejmie znalazły się dwa projekty ustaw o podziale kraju. Projekt 27 województw złożył w imieniu grupy posłów Jan Łopuszański (ZChN).

Kompromis polityczny możliwy był tylko przy liczbie szesnastu województw. W wyścigu o miejsce na nowej mapie administracyjnej Polski liczyły się tylko regiony: staropolski (kieleckie) i środkowopomorski (koszalińsko-słupski). Wynikiem ponad pięciu godzin nocnych negocjacji koalicji i opozycji było przyjęcie jako szesnastego województwa regionu kieleckiego, choć szanse były jednakowe ze środkowopomorskim. Ustalenie granicy 16 województw spowodowało, iż jedno z nich politycy musieli odrzucić. Jerzy Madej (poseł UW) przyznał, że zdecydowały lepsze notowania gospodarcze na Kielecczyźnie, a Krzysztof Majka (senator AWS) z dużym smutkiem stwierdził, że lobby gdańskie w negocjacjach nie chciało środkowopomorskiego.⁵⁹

⁵⁸ Podpisy złożyli m.in. Marek Borowski, Kazimierz Józef Janiak, Krzysztof Janik, Jan Król, Marian Krzaklewski, Leszek Miller, Tadeusz Syryjczyk, Jerzy Szmajdziński, Grzegorz Walendziak, Henryk Wujec.

⁵⁹ *Głos Pomorza*, nr 165, z dn. 17 lipca 1998 r.

Tadeusz Syryjczyk, szef klubu parlamentarnego UW, w wywiadzie dla Polskiego Radia Szczecin wyjaśnił, że województwo środkowopomorskie nie powstało, bo nie chcieli tego słupszczenie, a przy tym bez Koszalina województwo zachodniopomorskie byłoby kadłubowe⁶⁰.

Liderzy największych klubów parlamentarnych AWS, SLD, UW tłumaczyli, że kompromis przyjęto bez entuzjazmu a był on niezbędny, by wyjść z pata i wprowadzić reformę od 1 stycznia 1999 roku. Kompromis określano jako „zło konieczne” jako „zgniły kompromis”. *Wszyscy jesteśmy zmęczeni tym sporami. Posłowie naszego klubu (AWS) chcą wreszcie zakończyć sprawę reformy i po 11 sierpnia z komfortem psychicznym zacząć wakacje. Na naszą postawę wpłynęły nie tylko naciski wyborców, a także obawa przed upadkiem rządu, czy nawet rozwiązaniem parlamentu*⁶¹. Walka opcji i ugrupowań „na górze” spowodowała, że społeczność lokalna staje się ofiarą kompromisu społecznego⁶².

Sejm większością głosów przyjął ustawę o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa. Za ustawą głosowało 326 posłów z AWS, SLD i UW, wstrzymało się od głosu 41, przeciwnych było 45.

23 lipca 1998 r. Senat podjął debatę nad ustawą sejmową wprowadzającą 16 województw. W Senacie ponownie padł wniosek o utworzenie 27 województw. Anna Bogucka-Skowrońska (UW, Słupsk) żądała utworzenia woj. środkowopomorskiego. Postulowano połączenie Częstochowy z Kielcami, dyskutowano o tym, gdzie ma znaleźć się Toruń. Senatorowie Krzysztof Majka (AWS) i Jerzy Mokrzycki (SLD) w przypadku braku woj. środkowopomorskiego wnioskowali, by siedzibą sejmiku zachodniopomorskiego był Koszalin. Przeciwnikiem woj. środkowopomorskiego był senator Kazimierz Kleina (AWS, Słupsk).⁶³

⁶⁰ *Gazeta Wyborcza* nr 166 z dn. 17 lipca 1998 r.

⁶¹ Wypowiedzi posłów różnych opcji politycznych, *Gazeta Pomorska* nr 166 z 17 lipca 1998 r.

⁶² *Trybuna* nr 167, z dn. 18-19 lipca 1998 r.

⁶³ *Głos Koszaliński* nr 171, 24 lipca 1998 r.

Senat rozpatrywał bardzo dużo poprawek do sejmowej ustawy. Wniosek senator Anny Boguckiej-Skowrońskiej (UW, Słupsk) by utworzyć 27 województw został odrzucony, na 94 obecnych na posiedzeniu senatorów 72 było przeciw, 13 za, 9 się wstrzymało. Senator Jerzy Mokrzycki (SLD) zaproponował dołączenie do „16” – siedemnastego województwa środkowopomorskiego. Za tą wersją głosowało 20 senatorów, 63 było przeciw, 10 się wstrzymało, 1 nie głosował. Senator Krzysztof Majka (AWS) zaproponował, by władze w nowym województwie zachodniopomorskim podzielić między Szczecin i Koszalin tak, aby w Koszalinie miał swoją siedzibę samorząd wojewódzki (sejmik) a w Szczecinie wojewoda. Ta poprawka spotkała się z poparciem. Za takim rozwiązaniem głosowało 43 senatorów (27 z SLD, 1 z PSL, 2 z ROP, 3 z UW i 9 z AWS), przeciw tej propozycji było 38 senatorów, a wstrzymało się 12. W podobnej poprawce zgłoszonej przez senator Annę Bogucką-Skowrońską, by sejmik był w Słupsku, a wojewoda w Gdańsku przeciwnych było 52 senatorów, za 34 i 8 wstrzymało się od głosu. Senat przyjął poprawkę senatora Krzysztofa Majki, Szczecin i Koszalin będą siedzibami oddzielnie wojewody i oddzielnie sejmiku zachodniopomorskiego. Senat przyjął także poprawkę, by dotychczasowe woj. toruńskie było przyłączone do woj. pomorskiego. Odrzucono wnioski dotyczące liczby województw z 16 na 17 lub 27⁶⁴.

Poprawki Senatu do ustawy o podziale terytorialnym państwa wróciły do Sejmu. Sejm ostatecznie w dniu 24 lipca 1998 r. ustalił podział Polski na 16 województw. Poprawka przeniesienia sejmiku zachodniopomorskiego do Koszalina przez Sejm została odrzucona. Za odrzuceniem senackiej poprawki głosowało w Sejmie zaledwie 219 posłów przy wymaganej większości 209 głosów. Zatem tylko 10 głosów zdecydowało, by sejmik zachodniopomorski nie miał siedziby w Koszalinie. Za odrzuceniem poprawki w Sejmie byli m.in. Bogusław Liberadzki (Szczecin), Jacek Piechota (Szczecin).⁶⁵

Sejm zdecydował także, że Toruń i Bydgoszcz będą w jednym województwie kujawsko-pomorskim⁶⁶, że powiat walecki (5 gmin) będzie w woj. zachodniopomorskim a nie w Wielkopolsce. Sejm wprowadził kilka zmian granic i przynależności gmin do powiatów i województw.

Różne protesty stosowane w różnych formach na Pomorzu Środkowym nie przyniosły już żadnych zmian ustawy sejmowej. Ustawa z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa została przez Prezydenta RP Aleksandra Kwaśniewskiego podpisana i ogłoszona w Dzienniku Ustaw nr 96, poz. 603. Wykaz gmin wchodzących

⁶⁴ *Głos Pomorza*, nr 172, 25-26 lipca 1998 r.

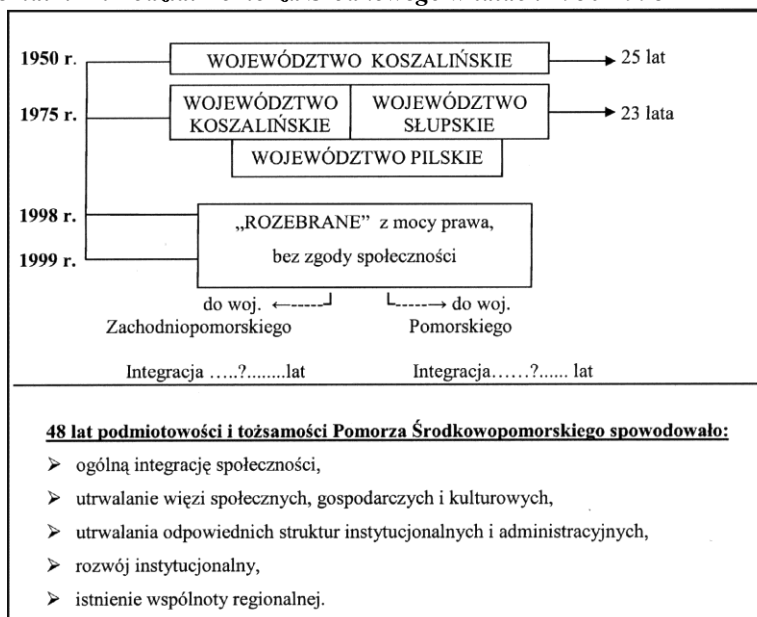
⁶⁵ *Gazeta Wyborcza* nr 174, 27 lipca 1998 r.

⁶⁶ Senat przewidywał toruńskie w woj. pomorskim. Poprawkę Senatu w tej sprawie odrzucono stosunkiem głosów 212 do 182 przy 20 wstrzymujących.

w dniu 1 stycznia 1999r. w skład województw został określony w załączniku do ustawy.

Z dniem 1 stycznia 1999 r. przestały istnieć woj. koszalińskie i woj. słupskie. Na Pomorzu Zachodnim zaistniało województwo jako „małżeństwo z nakazu”. Historyczne losy podziału terytorialnego Pomorza Środkowego przedstawia poniższy schemat.

Schemat nr 2. Podział Pomorza Środkowego w latach 1950-1998

Źródło: Opracowanie własne

3.3. Nowy podział administracyjny od 1 stycznia 1999 r.

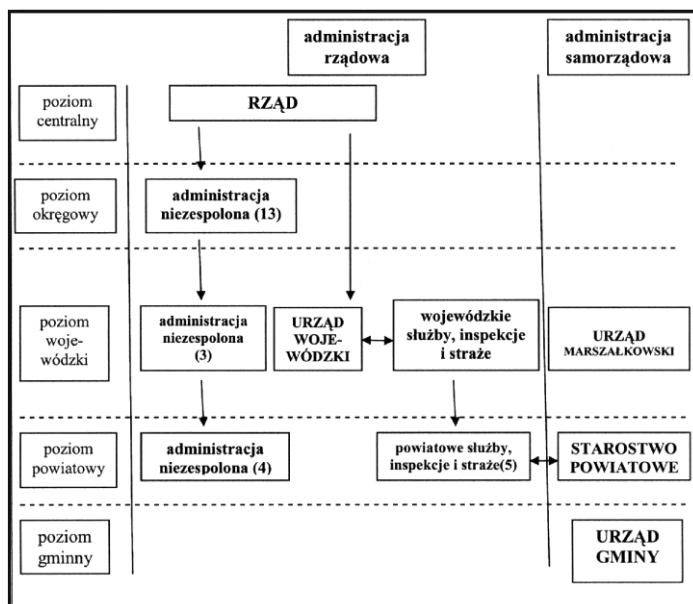
Zasadnicze podstawy prawne funkcjonowania nowych województw znalazły się w wielu ustawach, a szczególnie w:

- 1) ustawie z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (tj. Dz. U. z 2001 r., nr 142 poz. 1590 z późn. zm.) – określającej ustrój, zadania i kompetencje tej jednostki samorządu terytorialnego,
- 2) ustawie z dnia 5 czerwca 1998 r. o administracji rządowej w województwie (tj. Dz. U. z 2001 r., nr 80 poz. 872 z późn. zm.) – określającej wykonywanie administracji rządowej w województwie,
- 3) ustawie z dnia 16 lipca 1998 r. – ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików wojewódzkich (tj. Dz. U. z 2003 r., nr 159 poz. 1547 z późn. zm.),

- 4) ustawie z dnia 24 lipca 1998 r. – o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa (Dz. U. nr 96 poz. 603 z późn. zm.),
- 5) ustawie z dnia 24 lipca 1998 r. – o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej w związku z reformą ustrojową państwa (Dz. U., nr 106 poz. 668 i nr 162 poz. 1115 i 1126) – zwana „ustawą kompetencyjną”, która dokonała faktycznej reorganizacji terenowych struktur administracyjnych, przystosowując je do nowego trójstopniowego podziału,
- 6) ustawie z dnia 26 listopada 1998 r. – o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999 i 2000 – wielokrotnie zmienianą. Nowa ustawa obowiązuje od 1 stycznia 2004 r. (tj. Dz. U. z 2008 r., nr 88 poz.539),
- 7) ustawie z dnia 29 grudnia 1998 r. – o zmianie niektórych ustaw w związku z wdrożeniem reformy ustrojowej państwa (Dz. U. nr 162 poz. 1126), znana jako ustawa „przepisy wprowadzające”.

Organizację administracji publicznej po reformie od 1.01.1999 r. ilustruje poniższy schemat.

Schemat nr 3. Organizacja administracji publicznej od 1.01.1999r.

Źródło: Wspólnota nr 51-52 z 20-27 grudnia 2008 r.

„Ustawa podziałowa” z 24 lipca 1998 r. określiła:

- liczbę województw (art. 2 ust. 1),
- nazwy województw (art. 2 ust. 1),

- siedziby wojewody (art. 3),
- siedziby sejmiku województwa (art. 3),
- nazwę urzędu wojewody (art. 4),
- gminy wchodzące w skład województw (załącznik do ustawy),
- zasady zmian granic (art. 5a),
- termin pierwszych wyborów do organów stanowiących (art. 6),
- zobowiązanie Sejmu, Senatu i Rady Ministrów do dokonania do grudnia 2000 r. oceny funkcjonowania nowego zasadniczego podziału (art. 7).

Od 1 stycznia 1999 r. utworzono 16 województw, 308 powiatów⁶⁷, przyjęto istnienie już 2489 gmin, nadano 65 powiatom status miasta na prawach powiatu⁶⁸. Korekty pierwotnej siatki podziału terytorialnego dokonane zostały rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 31 maja 2001 roku⁶⁹, na mocy którego utworzono 7 nowych powiatów: łobeski (woj. zachodniopomorskie), sztumski (woj. pomorskie), brzeziński (woj. łódzkie), gołdapski i węgorzewski (woj. warmińsko-mazurskie), leski (woj. podkarpackie) i wschowski (woj. dolnośląskie). Powstały one od 1 stycznia 2002 r.. Na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 2002 r.⁷⁰ połączone zostało miasto Wałbrzych (miasto na prawach powiatu) z powiatem wałbrzyskim. Stan województw przed i po reformie terytorialnej państwa ilustruje tabela nr 16.

Tabela nr 16. Stan województw przed i po reformie terytorialnej państwa

		31.12.1998 r.	1.01.1999 r.
		przed reformą	po reformie
Liczba województw		49	16
Liczba gmin	min. w województwie	18	71
	max w województwie	98	325
	średnio na województwo	51	156
	łącznie	2 489	2 489
Powierzchnia w (km ²)	min. w województwie	1 524	9 412
	max w województwie	12 327	35 598
	średnio na województwo	6 381	19 543
	łącznie	312 685	312 685
Liczba mieszkańców (w tys.)	min. w województwie	249	1 023
	max w województwie	3 895	5 067
	średnio na województwo	789	2 417
Stan na 31 grudnia 1998 r.			
	łącznie	38 667	38 667

Źródło: B. Słobodzian, *Współczesny system samorządu terytorialnego w Polsce*, Wydawnictwo A. Marszałek, Toruń 2006, s.137

⁶⁷ Rozporządzenie Rady Ministrów z 7 sierpnia 1998 r. w sprawie utworzenia powiatów (Dz.U. nr 103, poz. 652),

⁶⁸ Ciechanów, Piła, Sieradz zrezygnowały ze statusu miasta na prawach powiatu.

⁶⁹ Dz.U. nr 62, poz. 631

⁷⁰ Dz.U. nr 93, poz. 821

Dane charakteryzujące nowe województwa na dzień 31 grudnia 2008 r. przedstawiają mapka nr 13 oraz tabela nr 17.

Mapka nr 13.

Mapa administracyjna z podziałem na województwa wg stanu na dzień 1.01.1999 r.

Źródło: J. Regulski, *Samorząd III Rzeczypospolitej*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000, s. 27

Tabela nr 17.

Powierzchnia i ludność 16 województw (31.12.2008 r.)

Województwa	Powierzchnia	Ludność		Lokata według	
	w km ²	ogółem	na 1 km	powierzchni w ha	liczby ludności
P O L S K A	312 679	38 135 876	122	x	x
Dolnośląskie	19 947	2 877 059	144	7	5
Kujawsko-pomorskie	17 972	2 067 918	115	10	10
Lubelskie	25 122	2 161 832	86	3	8
Lubuskie	13 988	1 008 962	72	13	16

Łódzkie	18 219	2 548 861	140	9	6
Małopolskie	15 183	3 287 136	217	12	4
Mazowieckie	35 558	5 204 495	146	1	1
Opolskie	9 412	1 033 040	110	16	15
Podkarpackie	17 845	2 099 495	118	11	9
Podlaskie	20 187	1 191 470	59	6	14
Pomorskie.	18 310	2 219 512	121	8	7
Śląskie	12 333	4 645 665	377	14	2
Świętokrzyskie	11 711	1 272 784	109	15	13
Warmińsko-mazurskie	24 174	1 427 073	59	4	12
Wielkopolskie	29 826	3 397 617	114	2	3
Zachodniopomorskie	22 892	1 692 957	74	5	11

Źródło: *Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym*, GUS, Warszawa 2009, s.17.

Tabela nr 18.

**Jednostki podziału terytorialnego oraz podregiony (NTS 3) według województw.
(31 grudnia 2008 r.)**

Województwa	Powiaty	Miasta na prawach powiatu	Gminy				Miasta		Pod- regiony (NTS 3)
			ogółem	miejskie	wiejskie	miejsko- wiejskie	ogółem	w tym w gminach miejsko- wiejskich	
POLSKA	314	65	2478	306	1581	591	897	591	66
Dolnośląskie	26	3	169	36	78	55	91	55	5
Kujawsko-pomorskie	19	4	144	17	92	35	52	35	3
Lubelskie	20	4	213	20	172	21	41	21	4
Lubuskie	12	2	83	9	41	33	42	33	2
Łódzkie	21	3	177	18	134	25	43	25	5
Małopolskie	19	3	182	14	123	45	59	45	5
Mazowieckie	37	5	314	35	229	50	85	50	6
Opolskie	11	1	71	3	36	32	35	32	2
Podkarpackie	21	4	159	16	112	31	47	31	4
Podlaskie	14	3	118	13	80	25	38	25	3
Pomorskie	16	4	123	25	81	17	42	17	4
Śląskie	17	19	167	49	96	22	71	22	8
Świętokrzyskie	13	1	102	5	71	26	31	26	2
Warmińsko-mazurskie	19	2	116	16	67	33	49	33	3
Wielkopolskie	31	4	226	19	117	90	109	90	6
Zachodniopomorskie	18	3	114	11	52	51	62	51	4

Źródło: *Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym*, GUS, Warszawa 2009, s.54.

Tabela nr 19.**Charakterystyka porównawcza parametrów największych i najmniejszych wśród województw (31.12.2008 r.)**

Parametry	Wielkość największa (województwo)	Wielkość najmniejsza (województwo)
1. Powierzchnia (w km ²) Polska – 312.679 km ²	mazowieckie – 35.558 wielkopolskie – 29.826	opolskie – 9.412 świętokrzyskie – 11.711
2. Ludność (osoby) Polska – 38.135.876	mazowieckie – 5.204.495 śląskie – 4.645.665	lubuskie – 1.008.962 opolskie – 1.003.040
1. Gęstość zaludnienia na 1 km ²	śląskie – 377 małopolskie – 217	podkarpackie – 59 warmińsko-mazurskie – 59 lubelskie – 72
4. Gminy (2478)	mazowieckie – 314 wielkopolskie – 226	opolskie – 71 lubuskie – 83
5. Powiaty ziemskie (314)	mazowieckie – 37 wielkopolskie – 31	opolskie – 11 lubuskie – 12
6. Miasta na prawach powiatu (powiaty grodzkie – 65)	śląskie – 19 mazowieckie – 5	opolskie – 1 świętokrzyskie – 1
7. Miasta – ogółem (897)	wielkopolskie – 109 dolnośląskie – 91	świętokrzyskie – 31 opolskie – 35
8. Podregiony (66)	śląskie – 8 mazowieckie – 6 wielkopolskie – 6	lubuskie – 2 opolskie – 2 świętokrzyskie – 2
9. Ludność w stolicy województwa	Warszawa – 1.709.781 Kraków – 754.624 Łódź – 747.152	Zielona Góra – 117.557 Opole – 126.203 Rzeszów – 172.683
10. Produkt Krajowy Brutto (PKB) na 1 mieszkańca w zł w 2006 r.	mazowieckie – 44.381 dolnośląskie – 29.739 śląskie – 29.497 wielkopolskie – 29.279	lubelskie – 18.779 podkarpackie – 19.024 podlaskie – 20.396 warmińsko-mazurskie – 21.005
11. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2008 r. w zł.	mazowieckie – 4.035 śląskie – 3.239 pomorskie – 3.169 dolnośląskie – 3.136	podkarpackie – 2.614 warmińsko-mazurskie – 2.615 lubuskie – 2.651 kujawsko-pomorskie – 2.692

Źródła: 1. *Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym*, GUS, Warszawa 2009, ss. 17, 54, 165-184.2. *Regiony Polski*, GUS, Warszawa 2009, ss. 16, 26.

Porównując powierzchnię województw Polski do powierzchni państw w Europie, można mieć różne refleksje o podziale Polski na 16 województw.

Województwa polskie od 1 stycznia 1999 r. (wg powierzchni)

Woj. mazowieckie	35,6 tys. km ²
Woj. wielkopolskie	29,8 tys. km ²
Woj. lubelskie	25,1 tys. km ²
Woj. warmińsko-mazurskie	24,2 tys. km ²
Woj. zachodniopomorskie	22,9 tys. km ²
Woj. podlaskie	20,2 tys. km ²

Państwa europejskie

Estonia	45,2 tys. km ²	Mołdawia	33,8 tys. km ²
Dania	43,1 tys. km ²	Belgia	30,5 tys. km ²
Holandia	41,5 tys. km ²	Albania	28,7 tys. km ²
Szwajcaria	41,3 tys. km ²	Słowenia	20,3 tys. km ²

Inne - przykłady

Armenia	29,7 tys. km ²	Izrael	21,7 tys. km ²
Kuwejt	17,8 tys. km ²	Liban	10,4 tys. km ²

Biorąc za podstawę liczbę ludności, porównania te przedstawiają się następująco:

Tabela nr 20. Porównania liczby ludności województw w Polsce z ludnością państw europejskich

Państwo	Ludność × w mln	Województwo polskie w mln
Dania	5,4	
Słowacja	5,4	
Finlandia	5,3	mazowieckie (5,2)
Norwegia	4,7	śląskie (4,6)
Chorwacja	4,4	
Islandia	4,3	
Mołdawia	3,8	
Litwa	3,4	wielkopolskie (3,4), małopolskie (3,3)
Albania	3,2	
Łotwa	2,3	dolnośląskie (2,9), łódzkie (2,5), lubelskie (2,2), pomorskie (2,2)
Macedonia	2,0	podkarpackie (2,1), kujawsko-pomorskie (2,1)
Słowenia	2,0	
Estonia	1,3	zachodniopomorskie (1,6), warmińsko-mazurskie (1,4)

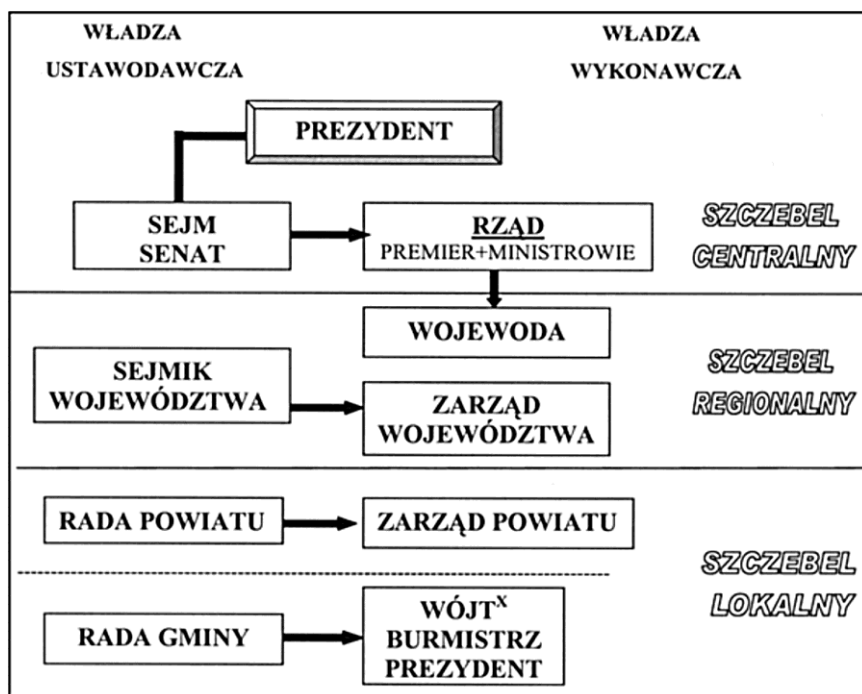
× - Dane ludności państw według Rocznika Statystycznego, GUS, Warszawa 2008, s.761-762.

Na podstawie ordynacji wyborczej do sejmików województw w wyborach w dniu 11 października 1998 r. wybrano 885 radnych. Liczba zgłoszonych kandydatów wynosiła 7.426 czyli przeciętnie na jeden mandat przypadało 9 kandydatów. Frekwencja wyborcza wynosiła 45,35%, najwyższa była w woj. podkarpackim (50%), najniższa 41,40% w woj. śląskim. Uprawionych do głosowania było 28.544.777 obywateli.

Jesienią 1998 r. w wyborach do nowej struktury samorządu wojewódzkiego mandaty⁷¹ w skali kraju uzyskały: AWS - 342, SLD - 329, PSL – 89, UW – 76.

Po reformie administracyjnej od 1 stycznia 1999 r. struktura władzy w Polsce przedstawia się następująco (schemat nr 4).

Schemat nr 4. Struktura władzy po reformie od 1 stycznia 1999 r.

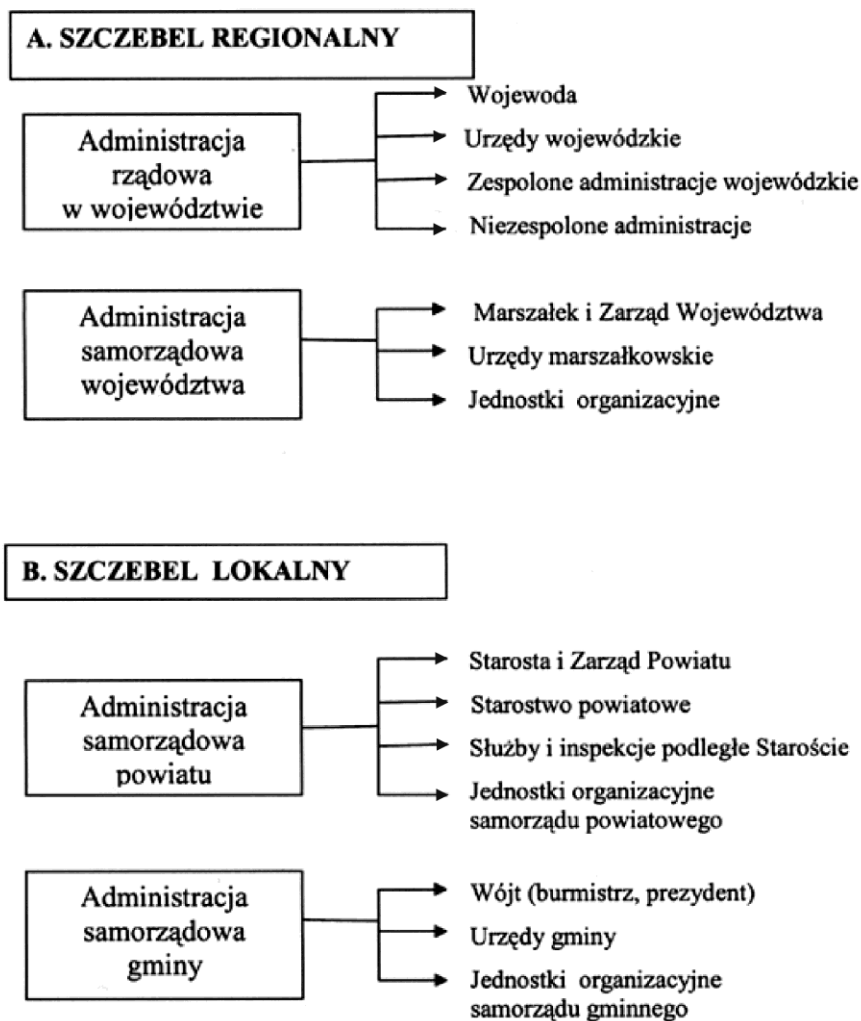
x - Do 2002 r. organem wykonawczym był Zarząd Gminy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ustaw

Podział terytorialny kraju oraz utworzenie szczebla powiatowego i wojewódzkiego ukształtowały nowy układ władzy uchwalodawczej (stanowiącej) i wykonawczej. Powstał szczebel regionalny (wojewódzki) i lokalny (powiat

⁷¹ Dane na podstawie wyników wyborów ogłoszonych przez Państwową Komisję Wyborczą 23 października 1998 r.

oraz istniejące gminy). Ukształtowały się nowe struktury administracji publicznej.

JEDNOSTKI ADMINISTRACYJNE I TERYTORIALNE
(1.01.2009 r.)

1. GMINY – razem	2478	100%
w tym:		
▪ wiejskie	1581	64%
▪ miejsko-wiejskie	591	24%
▪ miejskie	306	12%
w tym:		
mięskie na prawach powiatu	65	
2. POWIATY – razem	379	100%
w tym:		
▪ ziemskie	314	83%
▪ grodzkie	65	17%
3. REGIONY STATYSTYCZNE (NTS 1)	6	
4. WOJEWÓDZTWA (NTS 2)	16	
5. PODREGIONY (NTS 3)	66	
6. MIASTA	897	
7. MIEJSCOWOŚCI WIEJSKIE	54.059	
8. SOŁECTWA		
(wg stanu na 31.12.2007 r.)	40.398	
9. LUDNOŚĆ W MIASTACH	23.306.165	61,1%
10. LUDNOŚĆ NA WSI	14.829.711	38,9%

Źródło: Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym, GUS, Warszawa 2009, s. 31, 54.

4. CHARAKTERYSTYKA PROPONOWANEGO WOJEWÓDZTWA ŚRODKOWOPOMORSKIEGO

4.1 Powierzchnia, ludność i jednostki samorządowe

Województwo środkowopomorskie w rozumieniu autora obejmować powinno obszar byłego województwa koszalińskiego z lat 1950-1975 lub obszar byłego województwa koszalińskiego i województwa słupskiego z lat 1975-1998 z wyjątkiem obecnego powiatu lęborskiego i gmin wchodzących w jego skład. Takie obszary województwa środkowopomorskiego na mapie kraju były ujęte w pierwszych projektach ustaw złożonych przez 33 posłów w dniu 23 maja 2002 r. w Sejmie⁷² oraz w projekcie złożonym w dniu 2 lipca 2002 r. przez 41 posłów Samoobrony⁷³.

Wyłączenie z takich propozycji terenu lęborskiego domagały się tamtejsze samorządy a ponadto powiat lęborski w latach 1950-1975 był w województwie gdańskim, wolę mieszkańców ziemi lęborskiej należało uszanować.

Należy podkreślić, że w projekcie ustawy złożonej w Sejmie 20 marca 1998r. i 4 maja 1998r. (druk nr 254 i druk nr 254A) dotyczącej wprowadzenia zasadniczego trójsczeblowego podziału administracyjnego państwa posłowie wnioskodawcy 70 osób umieścili Pomorze Środkowe (Koszalin, Słupsk) jako jedno z województw do uchwalenia. Projekt ten przewidywał województwo środkowopomorskie o powierzchni 18.180 km², co plasowało je na 8 pozycji wśród siedemnastu województw. Zakładano, że zamieszkiwać będzie województwo 1.014.510 mieszkańców w 13 powiatach ziemskich i 2 powiatach grodzkich obejmujących razem 85 gmin.

Powierzchnie, ludność i jednostki samorządowe proponowanego województwa wg stanu na dzień 31.12.2008 r. przedstawia tabela nr 21, mapka nr 14 oraz wykaz gmin.

⁷² Do reprezentowania wnioskodawców był upoważniony poseł Edward Wojtalik (SLD). Pod projektem podpisało się 20 posłów SLD i 13 PSL.

⁷³ Grupę posłów wnioskodawców reprezentował w Sejmie poseł Jan Łączny.

Tabela nr 21.

Województwo Środkowopomorskie. Projektowana ilość powiatów, mieszkańców, powierzchni i gmin. Według stanu na dzień 31 grudnia 2008 roku

Lp.	Powiat	Mieszkańcy	Powierzchnia w km ²	Gminy
1.	Białogard	48.297	845	4
2.	Bytów	75.813	2192	10
3.	Człuchów	56.782	1575	7
4.	Drawsko Pomorskie	57.523	1764	6
5.	Kołobrzeg	76.772	725	7
6.	Koszalin (z)	64.681	1668	8
7.	Sławno	57.390	1043	6
8.	Słupsk (z)	92.967	2304	10
9.	Szczecinek	77.004	1766	6
10.	Świdwin	48.571	1093	6
11.	Wałcz	54.309	1415	5
12.	Złotów	68.666	1660	8
13.	Koszalin (m)	107.146	83	1
14.	Słupsk (m)	97.331	43	1
	Razem	983.252	18.176	85

Źródło: Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym, GUS, Warszawa 2009, ss. 23-27

Mapka nr 14.

WOJEWÓDZTWO ŚRODKOWOPOMORSKIE - projektowane

POWIERZCHNIA	18,2 tys. km ²
LUDNOŚĆ	983,3 tys.
POWIATY	14
GMINY	85

Źródło: Opracowanie własne

WYKAZ GMIN WCHODZĄCYCH W SKŁAD WOJEWÓDZTWA ŚRODKOWOPOMORSKIEGO

1. Barwice	30. Karlino	59. Sławno
2. Będzino	31. Kępice	60. Sławno m.
3. Białogard	32. Kobylnica	61. Sławoborze
4. Białogard m.	33. Koczała	62. Słupsk
5. Biały Bór	34. Kołczygłowy	63. Słupsk m.
6. Biesiekierz	35. Kołobrzeg	64. Smołdzino
7. Bobolice	36. Kołobrzeg m.	65. Studzienice
8. Borne Sulinowo	37. Koszalin	66. Szczecinek
9. Borzytuchom	38. Krajenka	67. Szczecinek m.
10. Brzeżno	39. Lipka	68. Świdwin
11. Bytów	40. Lipnica	69. Świdwin m.
12. Czaplinek	41. Malechowo	70. Świeszyno
13. Czarna Dąbrówka	42. Manowo	71. Tarnówka
14. Czarne	43. Miastko	72. Trzeblino
15. Człopa	44. Mielno	73. Tuchomie
16. Człuchów	45. Mirosławiec	74. Tuczno
17. Człuchów m.	46. Okonek	75. Tychowo
18. Damnica	47. Ostrowice	76. Ustka
19. Darłowo	48. Parchowo	77. Ustka m.
20. Darłowo m.	49. Polanów	78. Ustronie Morskie
21. Debrzno	50. Połczyn Zdrój	79. Wałcz
22. Dębica Kaszubska	51. Postomino	80. Wałcz m.
23. Drawsko Pomorskie	52. Potęgowo	81. Wierzchowo
24. Dygowo	53. Przechlewo	82. Zakrzewo
25. Główny	54. Rąbino	83. Złocieniec
26. Gościno	55. Rymań	84. Złotów
27. Grzmiąca	56. Rzeczenica	85. Złotów m.
28. Jastrowie	57. Sianów	
29. Kalisz Pomorski	58. Siemysł	

Uwzględniając różne protesty, apele i postulaty mieszkańców gminy Miastko, należałoby z powiatu Bytów wydzielić określony obszar i odtworzyć niegdys istniejący powiat Miastko. Powiat ten mógłby istnieć w granicach sprzed

1975 roku. Jak dotychczas Rada Ministrów takich petycji i wniosków mieszkańców nie załatwiła.

4.2. Charakterystyka społeczno-gospodarcza Pomorza Środkowego

Cały obszar Pomorza Środkowego zawarty pomiędzy Gdańskiem a Szczecinem stanowi jednolitą geograficzną krainę ukształtowaną pasmowo wzdłuż brzegu morskiego i pojezierzy. Pas wybrzeża zagospodarowany jest turystycznie i w sezonie letnim gości licznych turystów. Posiada także rezerwy w wykorzystaniu małych portów (Ustka, Darłowo, Kołobrzeg).

Pasmo pojezierzy to obszar o wielkich wartościach przyrodniczych i krajobrazowych, to liczne jeziora i rzeki oraz duże strefy leśne. Pojezierze Pomorza Środkowego jest bardzo dobrym terenem do rozwoju przetwórstwa runa leśnego, przemysłu drzewnego a także posiada duże możliwości rozwoju funkcji turystycznych, usługowych w tym także agroturystyki.

Olbrzymi potencjał czystego, niezwykle bogatego i atrakcyjnego krajobrazowego środowiska, wielkie obszary o turystycznym znaczeniu, zróżnicowana podaż korzystnych rolniczych terenów rozwojowych, zasoby leśne, szybki możliwy rozwój usług i produkcji to atuty Pomorza Środkowego, których wiele rejonów Polski nie posiada. Należałoby pomóc, by te wartości nie zostały roztrwonione – stwarzając instrumenty stymulujące rozwój głównie w zakresie infrastruktury technicznej i społecznej, by także przywrócić produktywność bezrobotnym. Hierarchia zadań i potrzeb rozwojowych zawarta w jednorodnej dla Pomorza Środkowego „strategii rozwoju” wraz z władzami regionu potencjalnego województwa środkowopomorskiego dają lepsze gwarancje dla tego terenu niż województwo zachodniopomorskie i pomorskie.

Problemy aglomeracji gdańskiej i szczecińskiej są zupełnie inne niż te na Pomorzu Środkowym. Bycie na „obrzeżach” programów rozwojowych tych województw nie jest dobrym rozwiązaniem dla regionu środkowopomorskiego.

Ogólną charakterystykę społeczno-gospodarczą Pomorza Środkowego w ujęciu podregionów (NTS 3) koszalińskiego i słupskiego prezentują dane według stanu na dzień 31.12.2007 r. podane w tabeli nr 22.

Tabela nr 22.

Ogólna charakterystyka Pomorza Środkowego w ujęciu podregionów: koszalińskiego i słupskiego. Według stanu na dzień 31.12.2007 r.

Lp.	Nazwa parametru	Jednostka miary	Podregion koszaliński	Podregion słupski
1.	Powierzchnia	km ²	10.403	8.184
	- lesistość	%	40,8	45,3
2.	Ludność	osoby	591.964	478.345
	- w miastach	na 1 km ²	57	58
	- w wieku	%	61,7	55
	▪ przedprodukcyjnym	%	20,4	22
	▪ produkcyjnym	%	65,3	64
	▪ poprodukcyjnym	%	14,3	13,2
	- saldo migracji	osoby	- 1504	- 1132
3.	Pracujący – ogółem	tys.	120,0	110,7
	w tym:			
	- przemysł, budownictwo	%	31,7	36,5
	- usługi rynkowe	%	26,4	24,5
	- usługi nierynkowe	%	27,3	23,7
	- rolnictwo, leśnictwo, rybactwo i łowiectwo	%	14,7	15,3
4.	Bezrobotni zarejestrowani	osoby	45.058	31.960
	- stopa bezrobocia rejestrowanego	%	20,4	17,7
5.	Podmioty gospodarki narodowej według rejestru Regon	podmiot	73.477	48.054
	- sektor publiczny	podmiot	3.151	2.611
	- sektor prywatny	podmiot	70.326	45.443
6.	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	osoby	58.246	36.843
7.	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto	zł	2.366,31	2.286,63
	Polska = 100	%	82,6	79,8
8.	Produkcja sprzedana przemysłu na 1 mieszkańca	zł	11.924	12.383
9.	Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca	zł	1589	1799
10.	Produkt krajowy brutto (PKB) w 2006 r. na 1 mieszkańca	zł	23.136	21.705
	Polska = 100	%	83,2	78,1
	Województwo = 100	%	91,4	79,3
11.	Obiekty turystyczne zbiorowego zakwaterowania	obiekty	378	263
	- miejsca noclegowe	miejsca	53.453	30.605
	w tym całoroczne	miejsca	18.867	6.824
	- korzystający z noclegów	osoby	672.744	330.850
	w tym turyści zagraniczni	osoby	143.612	25.893
	- udzielone noclegi	nocleg	5.117.220	1.907.166
	w tym turyści zagraniczni	nocleg	1.137.578	91.699
12.	Szkoły wyższe	szkoła	4	4
13.	Studenci	osoby	16.147	8.977

Źródło: Rocznik statystyczny województw, GUS, Warszawa 2008, ss. 742-807.
Roczniki statystyczne woj. pomorskiego i woj. zachodniopomorskiego rok 2008.

Na Środkowym Pomorzu kształci się ponad 26 tysięcy studentów w 8 uczelniach wyższych, w których pracuje ponad 550 samodzielnych pracowników nauki, w tym 180 profesorów. Dobrze zorganizowana jest sieć placówek przedszkolnych i szkolnych. Życie kulturalne rozwijane jest przez samorządowe filharmonie, teatry, muzea, biblioteki, ośrodki kultury, galerie sztuki, szkoły muzyczne i plastyczne, związki twórcze, stowarzyszenia społeczno-kulturalne oraz liczne zespoły folklorystyczne, muzyczne i różnych zainteresowań.

Wiele dyscyplin sportowych uprawianych w miastach i na wsiach Pomorza Środkowego prezentuje wysoki poziom krajowy i międzynarodowy. Działają liczne drużyny i zespoły sportowe angażujące rzesze młodzieży i starszych mieszkańców w regionie.

Na Pomorzu Środkowym od wielu lat działają redakcje gazet codziennych, miesięczniki i tygodniki oraz czasopisma lokalne samorządowe, funkcjonują rozgłośnie radiowe o zasięgu ponadregionalnym i lokalnym. Istnieją w różnych miastach regionu ośrodki telewizji lokalnych.

Szanse i zalety Pomorza Środkowego:

- Położenie na szlaku nadmorskim.
- Dobra baza wczasowo-turystyczna i uzdrowiskowa (Kołobrzeg, Połczyn Zdrój, Mielno, Ustka, Darłowo, Ustronie Morskie).
- Malownicze pojezierza: drawskie, wałeckie, złotowskie, słupskie i miasteczko-bytowskie.
- Parki narodowe i krajobrazowe.
- Narastające znaczenie wypoczynku weekendowego i potrzeb rekreacyjnych.
- Walory krajobrazowe, turystyczne i wypoczynkowe.
- Bogate gminy w pasie nadmorskim.
- Atrakcyjność inwestycyjna Kołobrzegu, Koszalina, Słupska i Szczecinka w ramach rankingów krajowych.
- Duże znaczenie Pomorza Środkowego jako regionu ekologicznego.
- Sprzyjające warunki do budownictwa rekreacyjnego.
- Korzystne struktury agrarne.
- Tworzenie coraz liczniejszych gospodarstw agroturystycznych.
- Możliwość rozwoju przemysłu przetwórczego produktów rolnych, przemysłu rybnego i drzewnego.
- Duże i wartościowe, atrakcyjne produkcyjnie i krajobrazowo kompleksy leśne.
- Zasoby wód, gazu, ropy naftowej i kruszyw.
- Porty rybackie i żeglugowe.
- Warunki do rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości.
- Rozwinięte kształcenie na poziomie wyższym.

- Dobry poziom kształcenia ogólnokształcącego, technicznego, artystycznego, średniego i pomaturalnego.
- Duży odsetek ludzi młodych.
- Dobra urbanizacja w regionie (ponad 60% ludności mieszka w miastach). Korzystny układ sieci osadniczej.
- Ukształtowany system instytucji finansowych i organizacji pozarządowych, wspierających procesy rozwoju gospodarczego i społecznego.
- Rozwinięta baza do świadczenia usług publicznych.
- Duża aktywność lokalnych społeczności.
- Rozwój sektora prywatnego.
- Naturalne więzi społeczno-gospodarcze, osadnicze, demograficzne, przyrodniczo-geograficzne.
- Odpowiednia infrastruktura społeczna służby zdrowia, kultury, oświaty i szkolnictwa wyższego.
- Właściwa baza lokalowa, kadrowa, polityczna, społeczna i samorządowa do organizowania życia wspólnot obywatelskich i realizacji zadań publicznych w województwie.
- Środowiska obu byłych województw mają dobrze rozwiniętą współpracę zagraniczną na płaszczyźnie gospodarczej, naukowej, kulturalnej, sportowej oraz współpracę młodzieżową.
- Lobby środkowopomorskie wyrażone w sondażach, ankietach i wypowiedziach obywatelskich.
- Duża aktywność samorządów miast i gmin.
- Województwo środkowopomorskie daje duże szanse i nowe impulsy społeczno-gospodarcze. Jest wiele możliwości kontynuowania i rozszerzania współpracy z regionami europejskimi.

Obawy, zagrożenia i przeciwności:

- Zbyt wysokie bezrobocie.
- Bariera popytu – niska siła nabywcza, głównie społeczności „popegeerowskiej”.
- Brak jasnej koncepcji polityki rolnej na wsi.
- Słaba aktywność Centrum w kreowaniu rozwoju gospodarki morskiej.
- Duże zróżnicowanie poziomu życia mieszkańców.
- Nadmierny fiskalizm w polityce gospodarczej Państwa.
- Drogie kredyty.
- Lekceważące potraktowanie w 1998 r. Regionu Pomorza Środkowego przez Centrum krajowe oraz podobne obecnie przez centra metropolitarne w Gdańsku i Szczecinie.
- Odmienność interesów Pomorza Środkowego a Gdańska i Szczecina.
- Nadmierne i złudne oczekiwanie niektórych grup i osób na szybki dostatek przy bogatszych metropoliach.

- Dezintegracja społeczna, gospodarcza i administracyjna po reformie w 1998 roku.
- Stawianie interesów partyjnych przed interesem wspólnot obywatelskich.
- Brak polityki regionalnej na rzecz rozwoju Pomorza Środkowego jako jednorodnego obszaru pod względem geograficznym i funkcjonalno-przestrzennym.
- Zaniedbana infrastruktura kolejowa i drogowa.
- Brak strategii rozwoju dla Pomorza Środkowego.

4.3. Oblicza Koszalina i Słupska

Koszalin i Słupsk to główne ośrodki miejskie Pomorza Środkowego. Przez wiele lat spełniały rolę stolic województw i uznane są nadal jako potencjalne stolice województwa środkowopomorskiego. Sieć miast w regionie środkowopomorskim jest dość duża i jest znacząca dla rangi tego obszaru. Do nich zalicza się:

- Kołobrzeg (45 tys. mieszkańców),
- Szczecinek (38 tys.),
- Wałcz (26 tys.),
- Białogard (24 tys.),
- Złotów (18 tys.),
- Bytów (17 tys.),
- Ustka (16 tys.),
- Świdwin (15,6 tys.),
- Człuchów (14,3 tys.),
- Darłowo (14 tys.),
- Sławno (13 tys.),
- Złocieniec (13 tys.),
- Drawsko Pomorskie (12 tys.),
- Miastko (11 tys.),
- Jastrowie (8,5 tys.),
- Połczyn Zdrój (8,4 tys.).

Istnieje także duża sieć miast poniżej 7 tysięcy mieszkańców np.: Czaplinek (6,8 tys.), Sianów (6,6 tys.), Czarne (6 tys.), Karlino (5,8 tys.), Debrzno (5,4 tys.), Mniejszymi ośrodkami miejskimi są: Borne Sulinowo, Bobolice, Kalisz Pomorski, Okonek, Barwice, Krajenka, Polanów, Mirosławiec i Tuczo.

Według danych GUS na dzień 31 grudnia 2008r. Koszalin miał 107.146 mieszkańców, Słupsk 97.331. Jak kształtowała się liczba mieszkańców Koszalina i Słupska w latach 1939-2008 ilustruje tabela nr 23.

Tabela nr 23. Ludność Koszalina i Słupska w latach 1939-2008

ROK	KOSZALIN	SŁUPSK
1939	33.479	50.500
14.II.1946*	17.115	33.948
3.XII.1950*	19.946	33.857
31.XII.1955	37.514	44.275
6.XII.1960*	44.410	53.383
31.XII.1965	53.203	59.452
8.XII.1970*	64.414	68.311
31.XII.1975	77,6 tys.	77,6 tys.
31.XII.1980	93,5 tys.	86,1 tys.
31.XII.1985	101,3 tys.	93,1 tys.
31.XII.1990	108,7 tys.	101,2 tys.
31.XII.1995	111,5 tys.	102,6 tys.
31.XII.1998	112,4 tys.	102,4 tys.
31.XII.1999	112.660	102.176
31.XII.2000	111.618	102.244
31.XII.2001	111.301	101.894
31.XII.2002	108.480	99.526
31.XII.2003	107.877	99.247
31.XII.2004	107.773	98.757
31.XII.2005	107.886	98.695
31.XII.2006	107.693	98.092
31.XII.2007	107.376	97.419
31.XII.2008	107.146	97.331

* Według spisu ludności

Źródło: *Roczniki Statystyczne i inne materiały GUS*

Opracowanie: E. Żuber.

Ludność Koszalina stanowi 6,3% ludności woj. zachodniopomorskiego, Słupska 4,4% w woj. pomorskim. W strukturze ekonomicznej grup wiekowych

w wieku przedprodukcyjnym⁷⁴ w Koszalinie jest 16% ludności w Słupsku 17,2%. Ludność w wieku poprodukcyjnym kształtuje się w obu miastach podobnie nieco powyżej 66%.

W wieku poprodukcyjnym w Koszalinie mieszka 18.277 osób (17%) w Słupsku 15.747 (16,2%). Na ogólną liczbę osób pracujących 29,5 tys. w Koszalinie i 28,1 tys. w Słupsku najwięcej zatrudnionych jest w usługach rynkowych w granicach 40% i w przemyśle i budownictwie prawie 30%. W sektorze publicznym pracuje 12,4 tys. w Koszalinie i 12,5 tys. w Słupsku. Sektor niepubliczny zatrudnia w Koszalinie 16,7 tys. osób, w Słupsku 15,2 tys. osób. W 2007 r. w rejestrze Regon zarejestrowano w Koszalinie 18.400 podmiotów gospodarki narodowej a w Słupsku 13.730, wśród podmiotów zdecydowanie dominuje sektor prywatny (ponad 95%). Ilość zarejestrowanych bezrobotnych w Koszalinie w roku 2007 wynosił 5.429 osób (stopa bezrobocia 11,2%) i w Słupsku 3.832 osoby (9,1%).

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2007r. kształtowało się następująco:

Tabela nr 24.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2007 roku w Koszalinie i Słupsku

Lp.	Wyszczególnienie	Kwota w zł	Polska=100	Woj.=100
1.	POLSKA	2866,04	-	-
2.	Województwo pomorskie	2882,56	100,6	-
3.	Województwo zachodniopomorskie	2615,83	91,3	-
4.	Miasto Koszalin	2534,90	88,4	96,9
5.	Miasto Słupsk	2399,33	83,7	83,2

Źródło: Rocznik statystyczny województw 2008, GUS, Warszawa 2008, ss. 188,195

Na terenie Koszalina istnieje 11 obiektów zbiorowego zakwaterowania, w których jest 475 miejsc noclegowych. W 2007 roku z noclegów korzystało 31.808 osób w tym 5.734 osoby to turyści zagraniczni (18%), którym udzielono 9.268 noclegów. Baza zakwaterowania w Słupsku liczy 9 obiektów posiadających

⁷⁴ Dane za rok 2007. Źródło: *Roczniki statystyczne woj. zachodniopomorskiego i woj. pomorskiego* wydane w 2008 roku.

jących 581 miejsc noclegowych. Skorzystało z niej w 2007 roku 30.613 z czego 4.776 to turyści zagraniczni (15,6%), udzielono im 10.109 noclegów.

Samorząd miejski Koszalina ma 25 radnych, w Słupsku – 23 radnych. Różnica w ilości powodowana jest progiem 100 tys. mieszkańców. Gospodarka budżetowa samorządu tych miast przedstawiona jest w tabeli nr 25.

Tabela nr 25.

Gospodarka budżetowa samorządu Koszalina i Słupska w latach 2007-2008

Lp.	Wyszczególnienie	KOSZALN		SŁUPSK	
		2007	2008	2007	2008
1.	Dochody ogółem w tys. zł w tym dochody własne w %	324.295 63,2	334.047 60,8	340.602 58,8	347.995 59,6
2.	Wydatki ogółem w tys. zł w tym: majątkowe w tys. zł majątkowe w %	308.015 59.893 19,4	335.661 64.715 19,3	371.676 81.922 22,0	358.205 53.022 14,8
3.	Wynik finansowy w tys. zł	+16.280	-1.613	-21.566	-10.251
4.	Zobowiązania w tys. zł	45.680	58.028	114.977	131.368
5.	Zobowiązania do wykonanych dochodów w %	14,1	17,4	33,8	37,8
6.	Dochody ogółem na 1 mieszkańca w zł	3018	3113	3.484	3.577
7.	Wydatki ogółem na 1 mieszkańca w zł	2.867	3.128	3.802	3.682
8.	Wydatki majątkowe na 1 mieszkańca w zł	557	603	838	545
9.	Wydatki ogółem na oświatę i wychowanie w tys. zł	109.862	117.382	105.144	114.072
10.	Wydatki na oświatę i wychowanie jako % do wydatków ogółem	35,7	35,0	28,3	32,0

Źródło: Roczniki statystyczne *Województwo Pomorskie 2008*, *Województwo Zachodniopomorskie 2008*. Informacja o wykonaniu budżetów jednostek samorządu terytorialnego Rady Ministrów z 2009 roku oraz *Biuletyn Informacyjny RIO w Szczecinie* nr 2/2009.

W Koszalinie i Słupsku dobrze funkcjonują instytucje kultury, placówki kulturalne, środowiska twórcze i także liczne zespoły artystyczne. Na wysokim

poziomie prezentuje się kilka dyscyplin sportowych, (np. koszykówka, piłka ręczna), na przeciętnym poziomie występują drużyny piłkarskie.

Zarówno Koszalin jak i Słupsk postrzegane są, jako miasta aktywnie współpracujące z partnerami zagranicznymi, promują myśli i idee europejskie i rozwijają wielopłaszczyznową współpracę. Wyrazem uznania tych działań Koszalin i Słupsk został uhonorowany zaszczytnymi wyróżnieniami Rady Europy.

	Koszalin	Słupsk
Dyplom Honorowy Europy	1998 r.	1993 r.
Flaga Honorowa Europy	1999 r.	1994 r.
Tablica Honorowa Europy	2001 r.	1997 r.

Najwyższe wyróżnienie Rady Europy to „Nagroda Honorowa Europy”. Oba te miasta zamierzają tak współpracować z partnerami zagranicznymi, by ten wysoki laur także osiągnąć.

Mieszkańcy Koszalina i Słupska są rozmiłowani w swych miastach, to odpowiedzialni, aktywni i przedsiębiorczy ludzie Pomorza Środkowego. Wielka szkoda, że politycy nie dali im szans organizowania i zarządzania oraz kreowania przyszłości w ramach województwa środkowopomorskiego.

W różnych rankingach wśród 65 miast na prawach powiatu Koszalin i Słupsk plasują się na wysokich miejscach. To dobrzy partnerzy nie tylko na Pomorzu Środkowym. W wielu wskaźnikach aktywności społecznej i gospodarczej dorównują a czasem przewyższają niektóre stolice obecnych województw. Na Koszalin i Słupsk warto postawić i warto dostrzec ich wartość i rangę.

5. PRZESŁANKI SPOŁECZNE POTRZEBY ISTNIENIA WOJEWÓDZTWA NA POMORZU ŚRODKOWYM

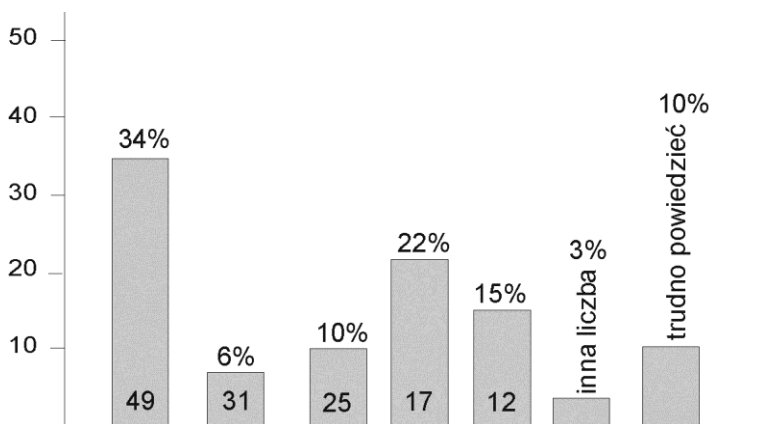
5.1. Badania i sondaże opinii publicznej

5.1.1. Badania i sondaże ogólnopolskie

Badania i sondaże opinii publicznej prowadzone w skali kraju przed reformą administracyjną i po jej wprowadzeniu obrazują poniższe wykresy i zestawienia.

Wykres nr 1.

Za jaką liczbą województw Pan(i) się opowiada?

Źródło: Sondaż *Rzeczpospolitej* przeprowadzony przez PBS 10 i 11 stycznia 1998 r. na 1100 osobowej próbie reprezentatywnej dla dorosłej ludności kraju. *Rzeczpospolita* nr 15 z 19 stycznia 1998 r.

Powyższe dane opublikował także tygodnik *Wprost* w nr 5 z dnia 1 lutego 1998 r.

W dniach 7-10 marca 1998 r. Ośrodek Badań Opinii Publicznej (OBOP) na reprezentatywnej grupie dorosłych mieszkańców Polski w wieku powyżej 15 lat przeprowadził badania na temat przygotowywanej reformy administracyjnej kraju. Na pytanie, jaka liczba województw Pana(i) zdaniem była najlepsza, odpowiedzieli⁷⁵

49 województw	21 %
30 i kilka	1 %
30	2 %

⁷⁵ Źródło: OBOP, *Reforma administracyjna kraju – Polacy o zmniejszeniu liczby województw*, Warszawa, marzec 1998, s.3.

25	2 %
20 i kilka	2 %
20	4 %
17	28 %
14	6 %
12	18 %
kilka	16 %

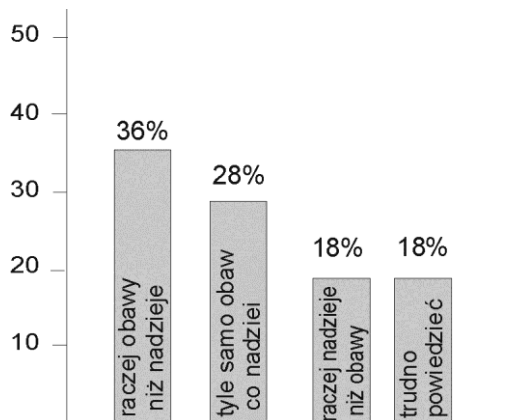
Wśród ankietowanych nie było jednoznacznej opinii, jakie województwa poza rządową „dwunastką” należałoby utworzyć. Do najczęściej wymienianych województw, które zdaniem respondentów powinny zostać utworzone, dodając je do projektu 12 województw, należały:

- województwo opolskie – 42 % ogółu badanych,
- województwo kujawsko-pomorskie – 38 %,
- województwo staropolskie – 36 %,
- województwo śródkowopomorskie – 33 %,
- województwo lubuskie – 28 %,
- województwo bielskie – 17 %,
- inne – 4 %.

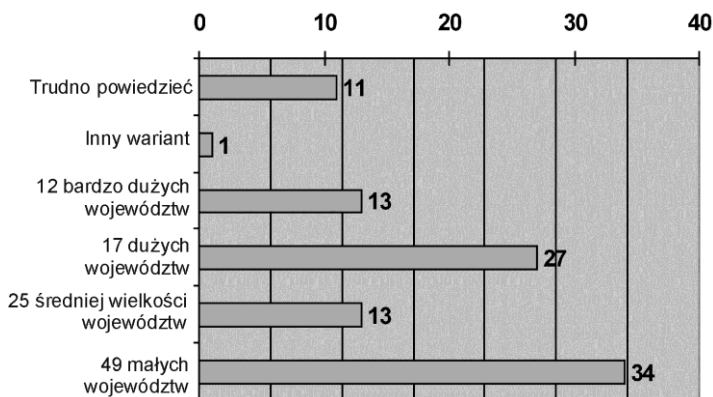
Wykres nr 2.

Obawy i nadzieje.

Badanie w 1999r. Reforma administracji państwowej budzi:

Źródło: CBOS. *Gazeta Bankowa*, nr 20, 15-21 marca 1999r.

Wykres nr 3. Wyniki sondażu z 1998 r.**Jaki podział administracyjny kraju uważa Pan(i) osobiście za najlepszy? (w %)**Źródło: CBOS. *Życie Warszawy*, 1 kwietnia 1998r.

W programie telewizyjnego *FORUM* – realizowanego przez redaktora Małcużyńskiego, emitowanego w dniu 22 czerwca 1998 r. o godz. 18.05 w programie I telewizyjnie opowiedzieli się:

- za 17 województwami 15.254 osoby
- za 12 województwami 8.951 osób.

Na liczącej 1058 osób próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców kraju, Centrum Badania Opinii Społecznej (CBOS) w dniach 16-21 lipca 1998r. przeprowadziło sondaż pytając: - *Ile Pana(i) zdaniem powinno być w Polsce województw?* Oto wyniki:

Liczba województw

<i>Mniej niż dwanaście</i>	2 %
<i>Dwanaście</i>	13%
<i>Trzynaście lub czternaście</i>	1%
<i>Piętnaście</i>	6%
<i>Szesnaście</i>	8%
<u>Siedemnaście</u>	<u>26%</u>
<i>Między osiemnaście a czterdzieści osiem*</i>	4%
<i>Czterdzieści dziewięć</i>	15%
<i>Jest mi to obojętne</i>	14%
<i>Trudno powiedzieć</i>	11%

* Liczbę 27 województw, zawartą w projekcie zgłoszonym przez grupę posłów, wymieniło 0,6 % badanych.

Źródło: CBOS

Tabela nr 26.

**Sondaż CBOS przeprowadzony w dniach 16-21 lipca 1998 r.
„Ile Pana(i) zdaniem powinno być w Polsce województw?”**

Potencjalne elektoraty	Proponowane liczby województw							
	12	15	16	17	49	Inna	Obojętni	Trudno powiedzieć
UP	6	3	16	28	21	5	12	9
UW	27	11	9	14	6	14	6	12
AWS	32	10	6	18	7	5	11	11
SLD	6	2	10	47	17	5	6	8
PSL	4	1	6	37	19	14	6	13
Niezdecydowani	11	5	11	20	12	3	26	13
Nie zamierzający głosować	11	5	6	22	18	7	19	13

Źródło: *Współnota*, nr 32, 8 sierpnia 1998 r.

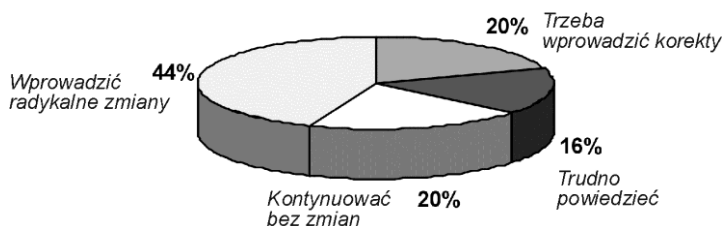
Powyższe wyniki sondażu CBOS zostały opublikowane i omówione także w „Rzeczpospolitej” nr 181 z 4 sierpnia 1998 r. w artykule *Szesnaстка ze słabym poparciem*. Z badania wynika, że za „dwunastką” województw najbardziej optowali zwolennicy AWS (32%) i UW (27%). Sympatycy SLD (47%) chcieli „siedemnastki” a zwolennicy PSL „siedemnastki” (37%) lub utrzymania status quo czyli 49 województw (19%).

W styczniu 2000 r. na zlecenie Polskiego Radia Instytut Badań Społecznych – *Pentor* przeprowadził sondaż obywatelski, stawiając pytanie: *Czy reformy wymagają korekt, czy radykalnych zmian w reformie administracji?* Wyniki sondażu są następujące:

Wykres nr 4.

Wyniki sondażu:

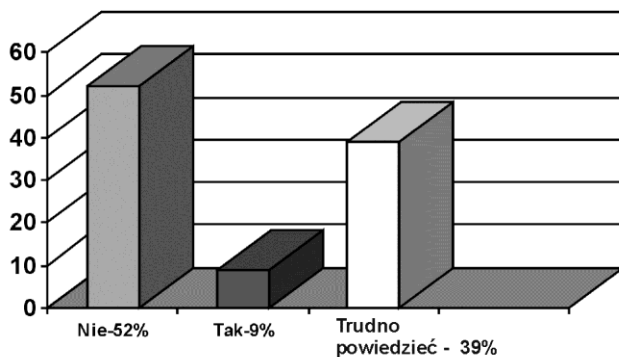
„Czy reformy wymagają korekt, czy radykalnych zmian w reformie administracji?”

Źródło: *Rzeczpospolita* nr 20, 25 stycznia 1998 r.

Wykres nr 5.

Wyniki sondażu : Czy reforma administracji przyniosła nam coś dobrego?

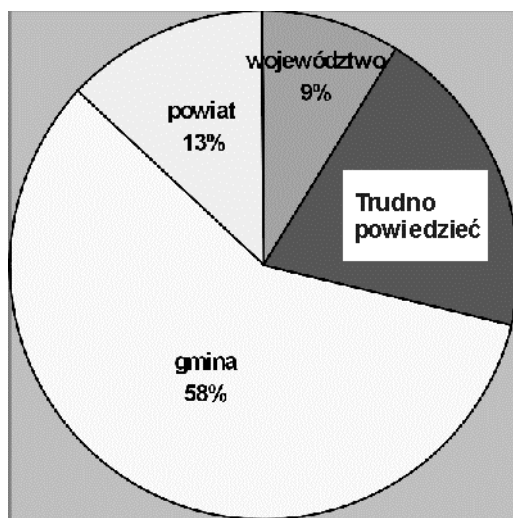

Źródło: CBOS, PAP, 29 czerwca 2000 r. (*Dziennik Bałtycki* nr 151, 30.06.2000 r.)

Wykres nr 6.

Wyniki sondażu :

Z którego szczebla samorządu jest Pan(i) najbardziej zadowolony(a)?

Źródło: Sondaż *Rzeczpospolitej* przeprowadziła Pracownia Badań Społecznych 6 i 7 lipca na 1003-osobowej próbie reprezentatywnej dla dorosłych Polaków. *Rzeczpospolita* nr 163, 15 lipca 2002 r.

5.1.2. Badania i sondaże regionalne

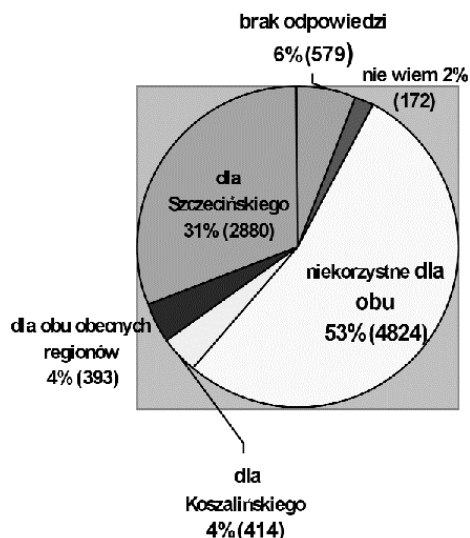
Gazeta Wyborcza – Gazeta na Pomorzu nr 40 z 17 lutego 1998 r. ogłosiła wyniki wojewódzkiego referendum przeprowadzonego w dniach 2-13 lutego 1998 roku na terenie woj. koszalińskiego i szczecińskiego. W referendum obu województw udział wzięło 11.166 osób, w tym koszalińskie 9.262 głosy i szczecińskie 1.904 głosy. Na pytanie dotyczące woj. środkowopomorskiego oraz połączenia woj. koszalińskiego i szczecińskiego w jeden region uzyskano następujące wyniki:

Czy popierasz projekt utworzenia województwa środkowopomorskiego?

▪ Zdecydowanie tak	8.263 głosów	90%
▪ Raczej tak	276	3%
▪ Zdecydowanie nie	441	5%
▪ Raczej nie	118	1%
▪ Brak odpowiedzi	121	1%
▪ Jest mi obojętne	43	

Wykres nr 7.

Wyniki sondażu: - Czy połączenie obecnych woj. koszalińskiego i szczecińskiego jest korzystne?

Okazuje się, że referendum zmobilizowało głównie obrońców województwa z siedzibą w Koszalinie. Za powstaniem województwa środkowopomorskiego (koszalińsko-słupskiego) głosowało 92 proc. uczestników referendum. Z terenu województwa koszalińskiego 89,21 proc. było zdecydowanie *za*, 2,98 proc. *raczej za*. W samym Koszalinie ten wskaźnik był jeszcze wyższy (94 proc.). Zdecydowanych zwolenników przyłączenia miasta do województwa szczecińskiego było 106. Ogółem w Koszalińskim przeciwko Środkowopomorskiemu opowiedziało się tylko 6,03 proc. głosujących (1,27, *raczej nie*; 4,76 *zdecydowanie nie*).

Dążenia koszalinian do utworzenia Środkowopomorskiego nie są zbieżne z tym, czego po reformie spodziewają się mieszkańcy Szczecińskiego. Na pytanie *Jaki ma być zasięg województwa szczecińskiego?* mieszkańcy tego województwa odpowiadali, że najchętniej widzieliby w jednym województwie i Szczecin i Koszalin, i Gorzów. Za wyłącznie takim wariantem opowiedziało się 81,25 proc. głosujących. Tylko 9,24 proc. głosujących chciałoby połączyć wyłącznie Szczecińskie z Koszalińskim, a 6,61 proc. – pozostawić województwo w obecnym kształcie.

W lutym 1998 r. Redakcja *Głosu Koszalińskiego* przeprowadziła sondaż wśród mieszkańców województwa koszalińskiego na temat utworzenia województwa środkowopomorskiego. W codziennym wydaniu gazety drukowano ankietę do wypełnienia. Ogólnie w sondażu oddano 16.584 głosy w tym tylko 6 głosów przeciwko utworzeniu województwa środkowopomorskiego.

Regionalna Rozgłośnia Polskiego Radia *Radio Koszalin SA* przeprowadziła od 6 do 16 lutego 1998 r. cykl audycji pt „Porozmawiajmy o województwie środkowopomorskim”. Audycje były emitowane codziennie o czterech stałych porach tj. o 6.50, 11. 30, 15.10 i 18.50 i polegały na udostępnieniu anteny słuchaczom na ich wypowiedzi dotyczące planowanej reformy samorządowej oraz różnych koncepcji podziału administracyjnego kraju.

Z ogólnej liczby zarejestrowanych rozmów – aż ponad 90 % wypowiadających się, opowiedziało się za utworzeniem woj. środkowopomorskiego, które miałyby się składać z woj. koszalińskiego i słupskiego oraz z północnych gmin woj. pilskiego. Rozmówcy nie kwestionowali potrzeby przeprowadzenia reformy samorządowej. Zainteresowanie tematem audycji było bardzo duże, co świadczyło o tym, że sprawy samorządności i podziału kraju na województwa nie były i nie są nadal obojętne.

W pierwszym kwartale 2000 roku Pracownia Badania Rynku i Opinii Publicznej *Gryfeks* w Darłowie przeprowadziła badania na terenie Pomorza Środkowego. Udział w badaniu wzięło 4.799 respondentów. Przeprowadzone badania na próbie 2483 mieszkańców (teren byłego woj. koszalińskiego) i 2316 mieszkańców (teren byłego woj. słupskiego) wskazują, że 75 % mieszkańców chce i opowiada się by istniało woj. środkowopomorskie.

Za woj. zachodniopomorskim opowiedziało się tylko 14 %.

Za woj. pomorskim opowiedziało się zaledwie 19 %.

W badaniach tych postawiono także pytanie:

- Czy zdaniem Pani/Pana region zyskał, czy może stracił na dokonanej reformie administracyjnej kraju?

Odpowiedzi

Region Koszaliński

a) zdecydowanie stracił	37,85
b) więcej stracił	47,3%
c) raczej zyskał	6,4%
d) trudno to jeszcze określić	8,5%

Region Słupski

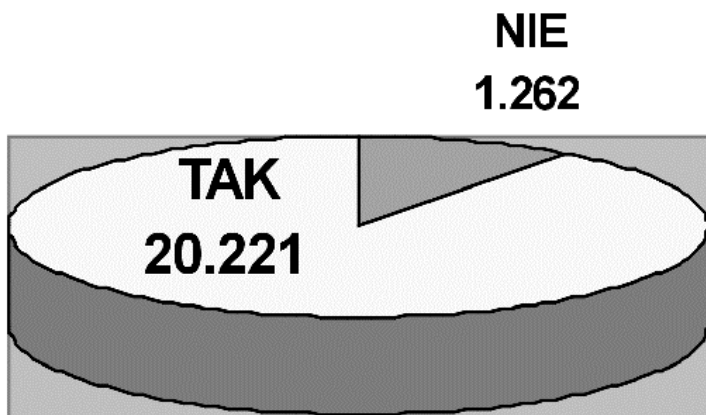
34,0%
54,0%
5,0%
7,0%

Głos Pomorza codzienna gazeta na Pomorzu Środkowym chcąc uzyskać opinię o pozytywnych i negatywnych skutkach reformy dla Koszalina i Słupska i całego Pomorza Środkowego ogłosiła na dni 4-11 lutego 2002 r. telefoniczne referendum. Jego wyniki opublikowano w „Głosie Pomorza” nr 36 w dniu 12 lutego 2002 r. i są następujące:

Wykres nr 8.

Telefoniczne referendum „Głosu Pomorza”:

Czy chcesz/nie chcesz województwa środkowopomorskiego?

Oddano 21.483 głosy

Sondaż Pracowni Badań Rynku i Opinii Publicznej Gryfeks

(druga dekada marca 2003 r.)

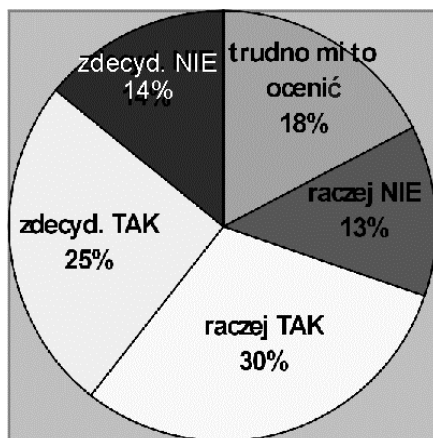
Pytanie: - *Czy Pana/Pani zdaniem racjonalne są dążenia społeczności Środkowego Pomorza do utworzenia w niedługim czasie województwa środkowopomorskiego?*

Tabela nr 27. Sondaż Pracowni „Gryfeks”

	Rodzaj odpowiedzi	Respondenci z woj. zachodniopomorskiego		Respondenci z woj. pomorskiego		Razem	
		Osoby	%	Osoby	%	Osoby	%
1.	Zdecydowanie TAK	368	36,8	327	32,7	695	34,7
2.	Raczej TAK	95	9,5	149	14,9	244	12,2
	Razem TAK 1+2	463	46,3	476	47,6	939	47,0
3.	Zdecydowanie NIE	138	13,8	275	27,5	413	20,6
4.	Raczej NIE	210	21,0	60	6,0	270	13,5
	Razem NIE 3+4	348	34,8	335	33,5	683	34,1
5.	<i>Nie potrafię ocenić</i>	189	18,9	189	18,9	378	18,9
	OGÓŁEM	1.000	100,0	1.000	100,0	2.000	100,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań Pracowni „Gryfeks”

W dniach 22 grudnia 2003 r. – 12 stycznia 2004 r. Pracownia Badania Rynku i Opinii Publicznej „Gryfeks” na zlecenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Warszawie przeprowadziła przez ankierów badania socjologiczne na próbie 2120 osób powyżej 16 lat zamieszkałych w obrębie 15 powiatów na Pomorzu Środkowym. Oto niektóre pytania i odpowiedzi respondentów:

Wykres nr 9.

Wyniki sondażu: - *Czy mieszkańcy Pomorza Środkowego interesują się sprawą powstania siedemnastego – województwa środkowopomorskiego?*

Tabela nr 28. Badania Pracowni „Gryfeks”

<i>Czy Pana/Pani miejscowość, powiat, region odczuł w istotny sposób to, że pięć lat temu wprowadzono reformę województw i powiatów? Jeśli tak, to jakie były to konsekwencje?</i>	Liczba osób	% badanej próby
Zostały zachwiane korzystne proporcje podziału środków publicznych na poszczególne regiony województwa.	494	23,3
Kilka miejscowości (miasta powiatowe) oraz ich elity polityczne zyskały na prestiżu oraz gospodarczo z racji siedziby władz powiatowych.	377	17,8
W regionie zlikwidowano wiele firm i instytucji szczebla wojewódzkiego.	319	15,0
Wzrosły koszty administracji państwowej z racji zwiększenia biurokracji oraz kosztów przesyłki korespondencji.	267	12,6
Zmieniła się (uległa pogorszeniu) pozycja parlamentarzystów z regionu środkowopomorskiego.	134	6,3
Obniżyły się nakłady na kulturę i sport.	104	4,9
Region zyskał gospodarczo.	104	4,9
Zwiększyło się zauważalnie bezrobocie. Zwłaszcza w administracji pracującej w instytucjach dawniej wojewódzkich.	89	4,2
Trudno to jednoznacznie ocenić.	232	10,9
Razem	2120	100,0

Źródło: Analiza opinii mieszkańców 15 powiatów Pomorza Środkowego wykonana przez Pracownię Badania Rynku i Opinii Publicznej „Gryfeks”, Darłowo 2004 r., s.7.

Tabela nr 29.**Zagadnienia badawcze i wyniki**

Zagadnienia badawcze	Liczba osób	% badanej próby
Utworzenie województwa środkowopomorskiego nie zmieni sytuacji gospodarczej w naszym regionie. Procesy poszły już za daleko i zbyt kosztowne byłyby wszelkie próby tworzenia nowych jednostek administracyjnych i samorządowych szczebla wojewódzkiego.	442	20,8
Powstały nowe elity powiatowe i to korzystnie wzmocniło lokalną scenę polityczną w miastach i powiatach. Niepotrzebne jest, im utworzenie silnych struktur wojewódzkich w Koszalinie i w Słupsku.	297	14,0
Utworzenie województwa środkowopomorskiego poprawi sytuację gospodarczą mojego regionu i miejscowości. Odrodzi się podupadłe w ciągu minionych pięciu lat życie gospodarcze regionu koszalińsko-słupskiego.	245	11,6
Utworzenie województwa środkowopomorskiego wpłynie korzystnie na integrację i nowy kształt sceny politycznej w nowym województwie.	232	10,9
Utworzenie województwa środkowopomorskiego jest potrzebne politykom, by nie czuli się nadal zdegradowani poprzez wzmocnienie swego czasu elit politycznych w Gdańsku i Szczecinie.	203	9,6
Po utworzeniu województwa będzie sprawiedliwiej dzielona przypadająca na Pomorze pula finansowa, dzisiaj nader skromna i niewystarczająca na minimum potrzeb dla naszego regionu.	179	8,4
Siedemnaste województwo potrzebne jest tylko dla podniesienia prestiżu Słupska i Koszalina.	159	7,5
Utworzenie województwa środkowopomorskiego uatrakcyjni nasz teren dla inwestorów krajowych i zagranicznych. Dzisiaj zrobił się z tego poważny problem.	152	7,2
Trzecia stolica województwa na środku wybrzeża to większa sprawność funkcjonowania administracji i samorządu terytorialnego.	111	5,2
Nie potrafię ocenić zamiarów i sensu wysiłków w kwestii utworzenia województwa środkowopomorskiego.	100	4,7
Razem	2120	100.0

Zródło: Analiza opinii mieszkańców 15 powiatów Pomorza Środkowego wykonana przez Pracownię Badania Rynku i Opinii Publicznej „Gryfex”, Darłowo 2004 r., s. 9

Tabela nr 30.

Czy jest Pan(i) za tym, by utworzone zostało siedemnaste województwo – środkowopomorskie?

Lp.	Respondenci wg powiatów	Zdecydo- wanie TAK <i>Raczej TAK</i>	%	Zdecydo- wanie NIE <i>Raczej NIE</i>	%	Nie potrafię tego ocenić	%	Razem osoby
1.	Miasto Koszalin	248	82,7	12	4,0	40	13,3	300
2.	Miasto Słupsk	151	54,0	93	33,2	36	12,8	280
3.	Koszaliński	120	80,0	11	7,3	19	12,7	150
4.	Sławieński	72	72,0	28	28,0	-	-	100
5.	Szczecinecki	64	45,7	46	32,9	30	21,4	140
6.	Kołobrzeski	58	41,4	72	51,4	10	7,2	140
7.	Człuchowski	53	53,0	42	42,0	5	5,0	100
8.	Białogardzki	52	52,0	21	21,0	27	27,0	100
9.	Słupski	52	34,7	53	35,3	45	30,0	150
10.	Świdwiński	47	47,0	53	53,0	-	-	100
11.	Bytowski	43	33,1	59	45,4	28	21,5	130
12.	Lęborski	39	39,0	28	28,0	33	33,0	100
13.	Wałecki	38	38,0	61	61,0	1	1,0	100
14.	Drawski	32	32,0	32	32,0	36	36,0	100
15.	Złotowski	32	32,0	62	62,0	36	36,0	100
	Razem	1.101	52,0	673	31,7	346	16,3	2.120

Źródło: Analiza opinii mieszkańców 15 powiatów Pomorza Środkowego wykonany przez Pracownię Badania Rynku i Opinii Publicznej „Gryfeks”, Darłowo 2004 r., s.13.

5.1.3. Badania i sondaże lokalne

W okresie 2-13 lutego 1998 r. „Gazeta Wyborcza” przeprowadziła na terenie woj. koszalińskiego i woj. szczecińskiego referendum, w którym postawiono mieszkańcom tych województw między innymi pytanie:

Czy popierasz projekt utworzenia województwa środkowopomorskiego (koszalińsko-słupskiego)?

Na to pytanie mieszkańcy woj. koszalińskiego odpowiedzieli następująco:

- zdecydowanie TAK – 8263 głosy (89,21%)
- raczej TAK – 276 głosów (2,48%)

- *raczej NIE* – 118 głosów (1,27%)
- *zdecydowanie NIE* – 441 głosów (4,76%)
- *jest mi obojętne* – 43 głosy (0,46%)
- *brak odpowiedzi* – 121 (1,31%).

Jakie były odpowiedzi w różnych miejscowościach, obrazuje poniższa tabela.

Tabela nr 31.

Pytanie: *Czy popierasz projekt utworzenia województwa środkowopomorskiego (koszalińsko-słupskiego)?*

Miejscowość	<i>Zdecydowanie TAK</i>	<i>Raczej TAK</i>	<i>Zdecydowa- nie NIE</i>	<i>Raczej NIE</i>	<i>Jest mi obojętne</i>
1. Koszalin	5254	144	106	25	15
2. Barwice	157	19	8	1	1
3. Będzino	512	12	12	4	-
4. Białogard	44	2	2	-	-
5. Biały Bór	299	13	13	1	6
6. Borne Sulin.	29	2	22	9	4
7. Brzeżno	38	2	2	-	-
8. Czaplinek	58	1	10	-	-
9. Darłowo	313	4	4	3	1
10. Drawsko	42	3	42	10	1
11. Dygowo	116	4	2	1	2
12. Gościno	51	2	-	-	1
13. Kalisz Pom.	12	1	14	4	1
14. Karlino	85	-	3	-	-
15. Kołobrzeg	82	6	39	12	-
16. Manowo	76	2	2	-	-
17. Mielno	89	-	1	-	-
18. Polanów	240	7	-	8	-
19. Połczyn Zdrój	11	-	2	-	-
20. Świdwin	191	21	18	16	6
21. Sianów	74	1	6	-	-
22. Szczecinek	224	18	82	17	3

23. Tychowo	172	6	20	-	-
24. Ustronie M.	73	4	11	4	2
25. Złocieniec	21	2	20	3	-
Razem	8.263	276	441	118	43
100,0%	89,2%	3,0%	4,8%	1,3%	0,5%

Zródło: Raport o referendum wojewódzkim w Koszalińskim i Szczecińskim, 2-13.02.1998 r., *Gazeta Wyborcza – Gazeta na Pomorzu*

Studenci Wydziału Zarządzania i Marketingu Politechniki Koszalińskiej w kwietniu 2000 roku przeprowadzili sondaż, którego celem było poznanie opinii mieszkańców Słupska o przeprowadzonej w 1999 roku reformie administracyjnej kraju. Celem sondażu było zbadanie, czy mieszkańcy Słupska odczuli przeprowadzoną reformę, czy są zadowoleni z przyłączenia ich do województwa pomorskiego? Czy chcieliby, aby Słupsk należałby do województwa środkowopomorskiego utworzonego wspólnie z województwem koszalińskim? Sondażem objęto stu przypadkowych respondentów powyżej 18 lat przeprowadzając wywiady wśród mieszkańców Słupska. Wyniki tych badań są następujące:

Na pytanie, *czy Pan/Pani uważa, że włączenie miasta Słupska do województwa pomorskiego przyspieszy, ułatwi jego rozwój?*

- *Zdecydowanie TAK* - odpowiedziało 11 % badanych
- *Raczej TAK* 28 %
- *Zdecydowanie NIE* 11 %
- *Raczej NIE* 36 %
- *Nie mam zdania* 16

Tabela nr 32. Wyniki sondażu przed wprowadzeniem reformy

SYTUACJA PRZED WPROWADZENIEM REFORMY ADMINISTRACYJNEJ					
Czy Pan/Pani przed wejściem w życie reformy administracyjnej Był/a za utworzeniem:	Zdecydowanie TAK	Raczej TAK	Nie mam zdania	Raczej NIE	Zdecydowanie NIE
Województwa pomorskiego z Gdańskiem?	22%	36%	8%	18%	16%
	58%			34%	
Województwa środkowopomorskiego z Koszalinem?	14%	20%	8%	41%	17%
	34%			58%	

Tabela nr 33. Wyniki sondażu po wprowadzeniu reformy

SYTUACJA PO WPROWADZENIU REFORMY ADMINISTRACYJNEJ					
Czy dzisiaj Pan/Pani byłby za utworzeniem:	Zdecydowanie TAK	Raczej TAK	Nie mam zdania	Raczej NIE	Zdecydowanie NIE
Województwa pomor- skiego z Gdańskiem?	12%	28%	10%	21%	29%
	40%			50%	
Województwa śródko- wopomorskiego z Koszalinem?	27%	31%	10%	20%	22%
	58%			42%	

Źródło: J. Czerwiński, Wł. Deluga [w]: *Integracja i Rozwój Pomorza Środkowego*, Politechnika Koszalińska, Koszalin 2001, s.175-176.

Urząd Miasta w Koszalinie w 2005 roku zwrócił się do mieszkańców, przedsiębiorców, młodzieży gimnazjalnej i szkół średnich o złożenie wniosków i uwag poprzez wypełnienie ankiet. Pytano w nich: - *W czym upatruje się szans rozwoju Koszalina?, Jakie są zagrożenia?, Jakie są najważniejsze zadania do realizacji i oczekiwania wobec władz miasta?* Składający ankiety (mieszkańcy, młodzież i przedsiębiorcy) uznali za bardzo ważne i pierwszoplanowe zadania powrotu miasta do statusu miasta wojewódzkiego i utworzenia województwa środkowopomorskiego.

5.2. Wypowiedzi obywateli

Nie jest możliwe przedstawienie setek i tysięcy wypowiedzi obywatelskich w sprawie woj. środkowopomorskiego w tym opracowaniu. Autor przedstawia poglądy, opinie, komentarze i wnioski obywatelskie prezentowane przez różne osoby, z różnych miejscowości i w różnym czasie. Oto przykłady:

Za utrzymaniem odrębności województwa środkowopomorskiego przemawiają zdecydowanie argumenty: ekonomiczne, demograficzne, geograficzne i historyczne. Urzędy wojewódzkie można by zlokalizować w Koszalinie i w Słupsku wykorzystując tamtejszą wysoko wykwalifikowaną kadrę urzędników i dobre warunki lokalowe.

Henryk Ostrowski, *Głos Koszaliński* nr 9 z dn.12 stycznia 1998r.

Izydor Schmidt (inżynier): Likwidacja województwa koszalińskiego i słupskiego doprowadzi do wyludnienia tych ziem. Wszyscy będą emigrować w poszukiwaniu pracy do większych ośrodków. Już teraz jesteśmy objęci strukturalnym bezrobociem, a wyprowadzka urzędów wojewódzkich spowoduje powolne

umieranie Koszalina, Słupska i Piły. Odbieram to jako próbę naturalnego wyludnienia tych terenów.

*Wiadomości Koszalińskie nr 2,
17-30 stycznia 1998r.*

Grażyna Jania (Kołobrzeg): Na pewno nie do Szczecina! Lepiej połączyć Koszalińskie ze Słupskiem. Inne rozwiązanie może wam zaszkodzić. Mówię „wam” bo jestem... ze Szczecina. Przyjeżdżam do Kołobrzegu, bo lubię tu spacerować, to niedaleko. Rozwijacie się w dobrym kierunku, mądrze. Kołobrzeg by zbiedniał przy Szczecinie.

Irena Wierzbicka (Kołobrzeg): Ekonomicznie nam się pogorszy, jak trafimy pod Szczecin. Ci, którzy rządzą, powinni też brać pod uwagę więzi ludzkie. Kieruje się lokalnym patriotyzmem i chce, byśmy zostali w Koszalińskim. Dajemy sobie radę jako województwo. Tu mamy większe szanse rozwoju.

Krzysztof Rzepkowski (Szczecinek): Jeśli powstaną województwa – „kobyły”- to jest nic innego jak powrót do końcówki lat czterdziestych. Takie wówczas funkcjonowały. Jeśli już musi być nowe województwo, niech będzie przynajmniej to śródkowopomorskie. Ale ci „na górze”, jak znam życie, zrobią po swojemu i ani chybi trafimy pod Szczecin.

Weronika Kruk (Szczecinek): Reforma z pewnością jest potrzebna. Zmniejszy się ilość etatów urzędniczych, a zaoszczędzone pieniądze, moim zdaniem, powinny trafić do gmin. Miejsce Szczecinka widzę w województwie śródkowopomorskim. Jego siedzibą powinien być Koszalin.

Lech Romanowski (Szczecinek): Przy Szczecinie zdecydowanie stracimy - co jak mówię, po prostu zginiemy. Wszystkie pieniądze trafią na Wybrzeże. Naszym kosztem wzbogacą się ośrodki nadmorskie. Szczecin leży nad Bałtykiem i będzie inwestował we wszystko, co związane z morzem. Tylko zdecydowana postawa obywateli może skłonić rząd do uwzględnienia naszych opinii.

Głos Pomorza nr 31 z 6 lutego 1998 r.

Opowiadam się za siedemnastoma województwami - oświadczył Czesław Pelc, rencista. – Koszalińskie i Słupskie trzeba połączyć w jedno województwo śródkowo- pomorskie. Stolicą nowego województwa powinien być Koszalin ze względu na centralne położenie na wybrzeżu. To byłoby najlepsze rozwiązanie.

Życzylabym sobie dużego województwa koszalińskiego ze Słupskiem i stolicą w Koszalinie - mówi Irena Bakalarska, właścicielka kwiaciarni. - Do Szczecina

jest nam za daleko. Stajemy się wioską, która w tym ogromnym województwie nie będzie miała nic do powiedzenia. Myślę, że tak naprawdę to planowane zmiany administracyjne są zbyteczne. Szkoda pieniędzy.

Głos Pomorza nr 34 z 10 lutego 1998 r.

Kazimierz Lewandowski (Koszalin): *Reforma administracyjna jest nam niepotrzebna - uważa Kazimierz Lewandowski, emeryt z Koszalina. - Połączenie ze Szczecinem pożytku nam żadnego nie przyniesie. Kim my tam będziemy? Głęboką prowincją! Będą o nas mówić "Koszalin przy Mielnie". Jestem za utrzymaniem województwa koszalińskiego, a jeżeli Słupsk zechce - środkowopomorskiego.*

Elżbieta Łapuć (Złocieniec): *Dobrze mieszka mi się w Koszalińskim i chciałabym żeby tak zostało. Jeśli już muszą nastąpić zmiany, to myślę, że korzystniej wyjdziemy na województwie środkowo-pomorskim. Chociaż nie wiem, czy w ogóle można mówić o jakichkolwiek korzyściach z tych reform.*

Janina Aksamit (Złocieniec): *Nie mam wyrobionego zdania. Być może dobrym wyjściem okazałoby się jednak przejście pod Szczecin. To bardzo uprzemysłowione miasto i województwo. Mamy w Złocińcu duże bezrobocie, więc potrzeba pomysłu na tworzenie miejsc pracy.*

Głos Pomorza nr 35 z 11 lutego 1998 r.

Przypomnę w skrócie wielokrotnie przytaczany argument za wspólnym województwem w naszym regionie. Rzeczą podstawową jest blisko 50-letnia więź regionalna województw słupskiego i koszalińskiego. (...) Powstaje pytanie, dlaczego to ma być bez znaczenia? Dlaczego wyrysowane sztucznie na mapie twory administracyjne mają być lepsze od naturalnych? Jak wszystko to da się pogodzić z zasadą samorządności? Czyż nie polega ona na przestrzeganiu maksymy "nic o nas bez nas"? A może rzeczywiście jest tak, że decyzje administracyjne podyktowane są motywami politycznymi?

Po powołaniu nowych województw przyjdzie kolej na nową ordynację wyborczą, w której nasz rozczłonkowany region całkowicie straci znaczenie i możliwość przebicia się ze swoimi problemami. Kto usłyszy wołanie z biednych peryferyjnych powiatów zagubionych w wielkich i bogatych województwach. Mało przekonujące są argumenty, że z bogatymi i nam będzie lepiej. Życie, niestety, nie potwierdza takich opinii.

Józef Winiecki (Słupsk)

Głos Koszaliński nr 42 z 19 lutego 1998r.

Beata Andrzejewska (ekspedientka): *Oczywiście, trzeba zrobić wszystko, aby nasze województwo pozostało na mapie. Nie wiem, co można jeszcze przedsięwziąć. Najbardziej budujące jest to, że prawie wszyscy nasi parlamentarzyści zjednoczyli swe wysiłki w tej słusznej sprawie.*

Józef Barcik (murarz): *Jeżeli Warszawa się uprze, to nie mamy żadnych szans. Nie pomogą tu ani marsze, ani strajki, ale walczyć trzeba. Przecież nie jesteśmy jedynym województwem, które ma zastrzeżenia do obecnego projektu. Jeżeli władze tych właśnie województw będą wspólnym głosem mówić w Warszawie, to może odniesie to jakiś skutek.*

Krzysztof Goraszyński (cieśla): *Jeżeli poseł Madej twierdzi, że najpierw jest posłem Unii Wolności, a potem dopiero reprezentantem naszych mieszkańców, to już możemy przyzwyczajać się do nowej nazwy. Zastanawia mnie, czy nie należałoby odebrać mu mandatu, przecież to nie Unia na niego głosowała.*

Paweł Rybak (rolnik): *Rolnikom jest wszystko jedno czy będziemy tu, czy tam. Ja wolę być tu, gdyż mam bliżej do wszystkich urzędów. Przecież jest demokracja i trzeba uszanować wolę narodu, a władza działa jak za czasów komuny. Jeżeli trzeba będzie, to chłopcy pójdą z kosami na Warszawę.*

Edward Rejnowski (wojskowy): *Media powinny atakować nowego wojewodę. Przecież pani wojewoda podkreślała, że będzie walczyła o pozostawienie koszalińskiego na mapie administracyjnej kraju. W mieście mówi się, że pani Sztark ma dobre „przełożenie” w centrali, niech teraz się tym wykaże. Zjednoczone wysiłki wojewody, parlamentarzystów, samorządowców, biznesmenów i wszystkich mieszkańców województwa muszą dać jakiś rezultat.*

Teresa Leszkiewicz (krawcowa): *Moim zdaniem, w sprawie nowego podziału administracyjnego kraju powinien wypowiedzieć się cały naród. Należy przeprowadzić referendum. I my, mieszkańcy koszalińskiego, powinniśmy wesprzeć w takich działaniach lokalne władze. Sądzę, że listy w tej sprawie do wojewody - przedstawiciela premiera na naszym terenie - także odniosłyby jakiś skutek. Przy najmniej wsparłyby go moralnie w walce o utrzymanie województwa.*

Wiadomości Koszalińskie nr 6 14-27 marca 1998r.

Musimy głośno się domagać woj. śródkowopomorskiego, mobilizując do tego parlamentarzystów i całą społeczność. (...)

Na Pomorzu Środkowym mamy dobre warunki rozwojowe i jeśli zostanie region Śródkowopomorski, to te zalety na pewno wykorzysta. O tym wcześniej wiedzieli Niemcy, widząc dużą przestrzeń między Szczecinem a Gdańskiem tworząc okręg ze stolicą w Koszalinie. A przy likwidacji województwa w tym

regionie zostanie zapomniana prowincja i bieda, gdyż żaden inwestor nie będzie z dala od województwa inwestował. Druga sprawa, że województwo będzie lepszych inwestorów zatrzymywać u siebie i blisko siebie. Wiem, jak wyglądają miejscowości i gminy w województwie szczecińskim, im bliżej Szczecina, tym lepiej, a dalej, to gorzej.

Kto odpowie na pytanie, dlaczego te duże i bogate województwa chcą koniecznie biedy? Nie wierzę, że z tego powodu będziemy mieli lepiej, nie wierzę w ich dobre chęci. Dlatego jestem przeciwny tworzeniu 12 dużych województw, które są zagrożeniem dla regionu środkowopomorskiego i całego kraju. Jestem za średnimi województwami, to jest 17 do 25, inaczej zostawić tak, jak jest (49). Dziwi mnie jednak postępowanie tworzących reformę. Uważam, że to nie jest demokracja, to jest dyktatura, która do dobrego nie prowadzi.

Zdzisław Windel Koszalin

Głos Koszaliński, 20 marca 1998r.

Przy nowym podziale nie bierze się pod uwagę układów i powiązań komunikacyjnych, powiązań handlowych i historycznych poszczególnych regionów, gmin, miast i przyszlých powiatów. Jak ma dotrzeć i załatwić sprawę przeciętny obywatel z małej miejscowości z okolic Miastka do Gdańska lub z okolic Polanowa do Szczecina? Straci dużo czasu, pieniędzy i zdrowia. Stracą czytelników lokalne gazety, zahamuje się rozwój lokalnych rozgłośni radiowych, bo konkurencja "nowowojewódzka" będzie chciała je wykończyć.

Stefan Żurek Słupsk

Głos Koszaliński nr 30, 5 maja 1998r.

Mirosław Laminowski (stolarz): Gdyby we władzach województwa nie zasiadali tacy ludzie jak obecnie, myślę że dałoby się uratować naszą małą ojczyznę. Jestem przekonany, że jest to wyłącznie winą pani wojewody, jej zastępcy oraz posłów Golińskiego i Madeja. Od początku swej kadencji popierali utworzenie dwunastu regionów.

Teresa Buchczyń (informatyk): Dopóki trwa walka, szanse zawsze są, ale nie wszyscy walczyli uczciwie. Wielu naszych reprezentantów na Wiejskiej po prostu nas zdradziło. Nie chcę wymieniać ich nazwisk, bo każdy kto się tym interesował bardzo dobrze je zna. Z tej lekcji prosty wniosek płynie: zanim będzie się następny raz stawiało znaczek przy nazwisku trzeba słuchać tylko siebie.

Sebastian Bednarski (elektryk): Myślę, że gdyby SLD chciało województwa koszalińskiego, to ono by pozostało na mapie Polski. Zbulwersowała mnie postawa posła Ulickiego. Zastanawiam się, gdzie był w czasie, gdy ważyły się nasze losy, co robili pozostali posłowie SLD z naszego województwa. To przez takich właśnie pseudopolityków straciliśmy wszelkie szanse.

Roman Rumiany (murarz): *Szanse na utrzymanie województwa zaprzepaszczone przez wewnętrzne klótnie. Kilumiesięczny brak wojewody i zacięta walka o to stanowisko przez panią Sztark, jej niechęć do zaangażowania się po stronie walczących o województwo przyniosły końcowy efekt.*

Lucyna Olesik (emerytka): *Szansa została bezpowrotnie zmarnowana. Pamiętam Koszalin, gdy nie był jeszcze miastem wojewódzkim. Łza w oku się kręci, kiedy uświadamiam sobie, jak bardzo na tym straci miasto i jego mieszkańcy. Praktycznie stracimy wszyscy, nawet mieszkańcy gmin. Nie chcę nikogo obwiniać, ale niechęć posła Golińskiego i wojewody Sztark do naszego miasta była także pośrednią przyczyną utraty szansy.*

Ewa Zielińska (logopeda): *Zastanówmy się, czy Koszalin miał szansę na stolicę województwa po reformie administracyjnej. Od początku mówiło się o 12 województwach. Następnie brak jednomyślności wśród polityków AWS, wiele afer wewnątrz regionalnej „Solidarności”, niechęć polityków do naszego województwa przechyliły szalę na naszą niekorzyść.*

Magdalena Opoczańska (pedagog): *Sądzę, że gdyby lokalni politycy potrafili porozumieć się ze Słupskiem, byłyby nawet duże szanse na województwo środkowopomorskie. Niestety, w Słupsku odezwały się dawne animozje i zaszuszone pretensje do Koszalina. Do Słupska nie można mieć żalu, ale niechęć władzy Kołobrzegu i Szczecinka była dla mnie dużym zaskoczeniem.*

Adam Leszak (technik dentystyczny): *Aby być miastem wojewódzkim, trzeba prężnych i oddanych temu regionowi władz. Koszalin nie ma ani jednego, ani drugiego. Szanse na pewno były, bo skoro słabszy ekonomicznie ośrodek w Kielcach potrafił wywalczyć pozostawienie stolicy województwa w swoim mieście, to i my także mogliśmy osiągnąć ten cel. Winę ponoszą wszyscy politycy z naszego województwa.*

Wiadomości Koszalińskie nr 15, 15-28 sierpnia 1998r.

Niedawny raport o sytuacji 33 miast - które utraciły status stolic wojewódzkich przygotowany przez Rządowe Centrum Studiów Strategicznych - nie pozostawia żadnych wątpliwości: miasta te oprócz tego, że musiały pożegnać się z wojewódzkim prestiżem na próżno czekały też na obiecane przez rząd pieniądze. Okazało się, że rządowy program osłonowy „Dialog i rozwój” - który osłabić miał negatywne skutki obniżenia administracyjnego znaczenia - istnieje niemal wyłącznie na papierze.

Piotr Polechoński Głos Pomorza Oko nr 12, 24-30 marca 2000r.

Helena Bartosik: *Jak na razie nie odczułam likwidacji województwa na własnej skórze, ale zdaje mi się, że Koszalin zaczyna podupadać. Mieszkalam kiedyś w Sławnie i pamiętam, że kiedy tamto miasto przestało być powiatem, było tak jak teraz w Koszalinie. Ale uważam, że trzeba jeszcze poczekać, aby mówić bardziej konkretnie.*

Przemysław Kroczyński: *Mieszkam w Kołobrzegu i u nas kłopotem jest dojazd do Szczecina. Są chyba tylko dwa bezpośrednie pociągi. Na dodatek przyjeżdżają poza godzinami urzędowania. Trzeba w Szczecinie brać nocleg. Najpierw należało stworzyć odpowiednią infrastrukturę, a dopiero potem likwidować województwo.*

Głos Pomorza, OKO nr 12, 24-30 marca 2000r.

Domagamy się korekty podziału terytorialnego, wprowadzając między Szczecinem a Gdańskiem nowe województwo. To nieprawda, że państwa na to nie stać. Jest specjalna rezerwa budżetowa, która wynosi prawie 700 mln zł. Badania i sondaże, które przeprowadziliśmy mówią o 73 procentowym poparciu respondentów w byłym województwie koszalińskim i słupskim za utworzeniem nowego. Na co dzień widać doskonale, ile Słupsk stracił po włączeniu do Gdańska. Nie tylko my staliśmy się prowincją, Koszalin także.

*Ireneusz Bijata – prezes słupskiego oddziału SPS
„Integracja dla Rozwoju”*

Dziennik Bałtycki, 25 stycznia 2002r.

Edyta Liput (studentka liceum medycznego): *Na pewno, zwiększyło się bezrobocie. Pracę stracił zarówno mój brat, jak i siostra. Gdybyśmy mieli rzeczywiste wsparcie stolicy województwa prawdopodobnie bezrobocie byłoby mniejsze. Pomocy jednak nie ma. Ludzie powoli mają już dość tej sytuacji, zaczynają się ucieczki z Koszalina. W innych częściach Polski i za granicą jest łatwiej żyć.*

Janusz Bielak (emerytowany pracownik Politechniki Koszalińskiej): *Mieszkańcy naszego regionu utracili poczucie godności i tożsamości. W sferze gospodarczej – przedsiębiorstwa straciły możliwość rozwoju. Wiele z nich wręczyć się cofa, ucieka, łączy z innymi firmami w kraju. „Wyprowadzana” jest z miasta energia i inicjatywa. Tak naprawdę nikt nie przeprowadził niezbędnej analizy sytuacji nowego województwa, nie wyznaczył celów, które należy osiągnąć. Na siłę połączono specyfikę środkowopomorską z morską. Obie kuleją. Dlatego Szczecin wyciąga stąd co się da, by się wzmocnić. Dla mnie szczeciński urzędnik wywożący z Koszalina komputer jest aż nazbyt symboliczny.*

Irena Foszcz (emerytka): *Zrobiło się biednie i smutno. Coraz więcej ludzi traci pracę, także mój syn. Szczecin traktuje nas po macoszemu, jak peryferia. Ale jak może być u nas dobrze, skoro w Szczecinie nigdy porządku nie było? Ile razy tam jeździłam, zawsze widziałam bałagan. To jak władze wojewódzkie mają pod nosem nieład, będą u nas robić porządek? Najpierw się sprząta własne podwórko.*

Marcin Gawęda (uczeń II LO im. W. Broniewskiego): *Gdyby było województwo koszalińskie na pewno mielibyśmy większe możliwości rozwoju. Utrata tego statusu wpłynęła na nasz region ujemnie. Nasza politechnika nie ma w kraju takiego znaczenia jak kiedyś. Ale nie przesadzajmy. Nowa sytuacja nie zabrała na przeciwieństwo wszystkich możliwości.*

Głos Koszaliński/Głos Słupski nr 180, 6-7 kwietnia 2002r.

Iwona Gendoła (Złotów): *Firma, w której pracuję ma siedzibę w Poznaniu. Złotów jest bardziej powiązany gospodarczo z Wielkopolską i nie ma czego szukać w środkowo-pomorskim.*

Edyta Szeffer-Chodziutko (Złotów): *Więcej ludzi stąd jeździ do pracy do Poznania niż na północ (inna sprawa, że najwięcej do Niemiec). Nowe województwo byłoby biedne, nam lepiej w bogatej Wielkopolsce.*

Jan Sobecki (Złotów): *Jestem za nowym województwem, żeby było tak, jak w latach siedemdziesiątych. Wtedy żyło się lepiej. Niestety od reformy z 1998 roku nasze lokalne media milczą o temat środkowopomorskiego.*

Głos Pomorza nr 84, 10 kwietnia 2002r.

Zawsze uważałem likwidację woj. koszalińskiego za niekorzystną dla Koszalina i Słupska oraz dla regionu (...). Wciąż mnożą się nowe fakty faworyzowania swoich w stolicy województwa. Charakterystyczne jest zawieranie przez Zachodniopomorską Kasę Chorych kontraktów przede wszystkim korzystnych dla szpitali i lekarzy w Szczecinie, płacenie im więcej. Na przykład za taką samą poradę w przychodni przyszpitalnej w Szczecinie lekarz otrzymuje ponoć dwa razy więcej, niż w Koszalinie.

Jan Zadra Koszalin,

Głos Koszaliński, 23 maja 2002r.

Czesław Ignaszewski (Koszalin): *Chciałbym odpowiedzieć panu Borowskiemu, marszałkowi Sejmu, który niedawno pytał zdziwiony: Po co nam to województwo? Otóż jest nam potrzebne jak woda rybnie. Bez niego grozi nam całkowita degradacja regionu i to pod każdym względem. Chciałem też dodać, że jestem dumny z postawy Edwarda Wojtalika. Nasz poseł odważył się wystąpić z projektem, który najwyraźniej nie jest po myśli władz SLD, partii, która*

obiecała nam zwrócić województwo. Ale widocznie było to dawno i liderzy Sojuszu o tym zapomnieli.

Głos Pomorza nr 132 z 8-9 czerwca 2002r.

Jan Szczepański (Postomino): *Brawo, panie Wojtalik. Tak trzymać! Nareszcie ktoś postawił tych zakłamanych polityków pod murem. Teraz muszą się określić, czy są za środkowopomorskim, czy też nie. I niech w końcu zaczną się zastanawiać, dlaczego zamiast kilkudziesięciu kilometrów do Koszalina czy do Słupska muszą pokonywać 240 do Szczecina. Bo ja za nic nie mogę tego zrozumieć.*

Bronisław Widyński (Koszalin): *Dopiero teraz widać jak na dłoni, ile znaczą obietnice premiera czy prezydenta. Otóż nic nie znaczą. Owszem, przed wyborami każdy ma pełne usta frazesów i zapewnień, że środkowopomorskie powinno znaleźć się na administracyjnej mapie Polski. Wybory mijają i co? I nic. Innymi słowy - wszyscy robią nas w konia.*

Grażyna Andrzejewska (Rowy): *Bez naszej zgody podzielono nas pomiędzy Gdańsk i Szczecin. Niczym jakąś afrykańską kolonię. I oba miasta tak nas właśnie traktują: zabierają wszystko co cenne i w ogóle nie przejmują się naszym losem. Dlatego utworzenie województwa środkowopomorskiego to dla nas być albo nie być. Edward Wojtalik to zrozumiał i natychmiast pogrozili mu palcem. Nie tylko jemu - nam wszystkim.*

Głos Pomorza nr 132, 8-9 czerwca 2002r.

Dorota Wiśniewska (pedagog w gimnazjum): *Jeżeli ludzie domagają się utworzenia nowego województwa, to na pewno mają jakieś powody i wiedzą czego chcą. Nie widzę żadnych przeszkód i jestem przychylna ich staraniom. Mogą czuć się pokrzywdzeni, że stolica ich rejonu została przeniesiona z Koszalina do Szczecina. Rozumiem ich rozczarowanie.*

Jarosław Zdrojewski (właściciel winiarni): *Szczerze mówiąc nie mam zdania na ten temat. Ja nie będę się czuł pokrzywdzony, jeżeli Koszalin odłączy się od naszego województwa. Nie dziwię się mieszkańcom tego regionu, bo przecież nikt nie chciałby być zepchnięty do roli prowincji. Dla Szczecina nie będzie to i tak miało żadnego znaczenia, tak samo jak nic nie zmieniło włączenie Koszalina do zachodniopomorskiego.*

Krystyna Pawlak (pielęgniarka anestezjologiczna): *Nie zgadzam się na stworzenie województwa środkowopomorskiego. Tyle było już tych zmian, ciągle towarzyszą temu jakieś spory społeczne, kolejne już są niepotrzebne. Poza tym ludzie właśnie zdążyli się przyzwyczaić do nowego podziału ad-*

ministracyjnego. Jednak być może utworzenie nowego województwa mogłoby mieć pozytywne skutki. Mniejsze województwo bardziej by dbało o gospodarkę.
Głos Szczeciński, 15 października 2003r.

Ynona Husaim-Sobecka: *Trzymam kciuki za posłów, którzy zastanawiają się nad utworzeniem województwa środkowopomorskiego. Jestem za. Mam dosyć już dopłacania do biednej i wciąż niezadowolonej koszalińskiej części województwa. Utrzymywanie na siłę jedności regionu jest bez sensu, zwłaszcza, że odbywa się to naszym kosztem. Koszalin więcej konsumuje, niż dokłada do wspólnej kasy. A to wszystko dzieje się przy biadaniu, że są ograbiani. Jedyne co mamy z Koszalina to nadprezentację urzędników w NIK, urzędzie wojewódzkim i marszałkowskim. Żeby ich nie urazić – podobno. Po podziale, zdecydowanie lepiej wypadniemy w rankingach bezrobocia i dochodów na 1 mieszkańca. Nie będzie kłótni o fundusze unijne, bo każdy dostanie tyle, ile mu się należy. Koszalin nawet znacznie więcej. Dołączy do elitarnego grona najbiedniejszych regionów kraju i może liczyć na dodatkowe wsparcie Europy, która zrzuci się na wyrównanie ich szans. Bo do tej pory zrzucali się tylko mieszkańcy Pomorza Zachodniego.*

Głos Szczeciński 24 lutego 2006r.

Teresa Nawotczyńska: *Jestem rozczarowana, że marszałek Sejmu tak postąpił. Nie powinien tego robić. Najpierw ten projekt długo przetrzymywali, a teraz mówią, że województwa nie będzie. To nie jest w porządku. Ludzie czują się oszukani przez władzę.*

Henryk Pańczyszyn: *Marszałek sejmu nas zlekceważył! Powinien się liczyć z głosem społeczeństwa, bo przecież władza ma być dla ludu, a nie odwrotnie. Bardzo mnie to boli, że tak z nami postąpił, bo też podpisałem się na liście poparcia utworzenia województwa środkowopomorskiego.*

Adam Perz: *Uważam, że skoro ponad 140 tysięcy osób domagało się utworzenia województwa, projekt ustawy powinien być skierowany pod obrady Sejmu. Na pewno we własnym województwie mielibyśmy więcej pieniędzy na rozwój.*

Włodzimierz Jacyniak: *„Marszałek Sejmu źle postąpił, bo powinien słuchać tego, czego oczekują ludzie. Kiedy Koszalin był miastem wojewódzkim, szybciej się rozwijał i były tu większe perspektywy na przyszłość. Tak powinno być nadal.*

Teraz Koszalin 7 lutego 2008r.

Zbigniew Walczak: *Marszałek miał prawo pozbyć się uchwały, która była korzystna tylko dla Koszalina. Nie ma sensu zmieniać już podziału administracyj-*

nego, bo trwa on już wiele lat.

Karol Parol: *Jestem zwolennikiem województwa środkowopomorskiego i myślę, że marszałek nie powinien rezygnować z żadnej uchwały, której pomysłodawcami byli zwykli ludzie. Tylko autorzy tej uchwały mieli prawo z niej zrezygnować.*

Józef Wilamowski: *Marszałek Sejmu dobrze zrobił, odrzucając projekt utworzenia następnego województwa, by chronić interesy Słupska i jego mieszkańców. Bieda połączona z biedą nic dobrego nie da.*

Łukasz Nowak: *Marszałek nie miał prawa odrzucać projektu nowej ustawy, bo w ten sposób sprzeniewierzył się temu, co chcą zwykli ludzie. Gdybyśmy mieli własne województwo, to na pewno byłoby nam lepiej.*

5.3. Uchwały i stanowiska samorządowe, różne oświadczenia, apele, petycje i rezolucje

W latach 1993-1998 w Polsce toczyła się dyskusja, prowadzono prace nad reformą administracyjną, przygotowywano różne koncepcje rządowe, poselskie i eksperckie podziału terytorialnego kraju i decentralizacji w państwie. Samorządowym punktem wyjścia do koszalińskiego stanowiska w tej sprawie były uchwały, stanowiska i oświadczenia sejmiku koszalińskiego, wielu rad gminy a później także powiatów. Wielce znacząca była uchwała Sejmiku Samorządowego województwa koszalińskiego z 22 grudnia 1997r. Oto jej treść:

UCHWAŁA NR 82/XIX/97

Sejmiku Samorządowego Województwa Koszalińskiego z dnia 22 grudnia 1997 r. w sprawie regionu – województwa środkowopomorskiego

Na podstawie art. 77 ust. 1 pkt 8 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie terytorialnym (tekst jednolity: Dz. U nr 13 z 1996 r., poz. 74 z późn. zm.). Sejmik Samorządowy Województwa Koszalińskiego uchwala, co następuje:

§ 1

Naturalne więzi społeczno-gospodarcze, demograficzne, osadnicze, oraz cechy przyrodniczo-geograficzne upoważniają samorząd terytorialny do podjęcia działań na rzecz utworzenia w strukturze terytorialnej kraju województwa środkowopomorskiego jako regionu w tej części Pomorza.

§2

Sejmik uznaje za słuszne, prawidłowe i bardzo potrzebne dotychczasowe działania inicjowane przez przedstawicieli sejmiku i gmin, a szczególnie podejmowane uchwały, stanowiska i listy intencyjne odnoszące się do utworzenia Województwa Środkowopomorskiego.

§3

Dotychczasowe dokumenty w tych sprawach, to:

- uchwała nr 13/V/95 Sejmiku Samorządowego Województwa Koszalińskiego z dnia 28 lutego 1995 r.;
- stanowisko Prezydium Sejmiku Samorządowego Województwa Koszalińskiego z dnia 10 października 1996 r.;
- list intencyjny przedstawicieli samorządu terytorialnego województw: koszalińskiego i słupskiego (22 października 1996 r., Krag);
- komunikat ze strony przedstawicieli samorządu terytorialnego województw: koszalińskiego, słupskiego i pilskiego z biskupami diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej (6 listopada 1996 r., Strzekęcin);
- stanowisko przedstawicieli samorządów gmin, Sejmiku, administracji rządowej i podmiotów gospodarczych województwa koszalińskiego (18 listopada 1996 r., Kołobrzeg).
-

§4

Sejmik koszaliński wspierał i nadal wspierać będzie wszelkie inicjatywy podejmowane przez organizacje i środowiska gospodarcze, stowarzyszenia naukowe, techniczne, ekonomiczne, oświaty i kultury, różne towarzystwa lokalne i regionalne, izby gospodarcze, związki zawodowe, ośrodki nauki i szkolnictwa wyższego do tworzenia z sąsiednimi województwami (słupskie, pilskie) jednego wspólnego między Szczecinem, Gdańskiem, Bydgoszczą i Poznaniem - REGIONU WOJEWÓDZTWA ŚRODKOWOPOMORSKIEGO.

§5

Sejmik samorządowy Województwa Koszalińskiego nie akceptuje projektu podziału państwa na 10-12 dużych regionów. Opowiadamy się za utworzeniem WOJEWÓDZTWA ŚRODKOWOPOMORSKIEGO w przybliżonych granicach diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej.

§6

Sejmik koszaliński zwraca się do sejmiku w Słupsku i sejmiku w Pile, by wspólnie poprzez przedstawicieli, a następnie prezydium i sejmiki wznówić negocjacje, przeanalizować koncepcje i przyjąć określone porozumienia i ewentualny zakres rozbieżności w celu argumentowania o potrzebie wspólnego województwa.

§7

Sejmik koszaliński upoważnia przewodniczącego sejmiku, prezydium i przewodniczących komisji Sejmiku do aktywnego współdziałania z sąsiednimi sejmikami, samorządami i lokalnymi, różnymi organizacjami i instytucjami dla wzmocnienia i rozszerzenia lobbingu środkowopomorskiego.

§8

Sejmik koszaliński zwraca się do Konwentu Przewodniczących Zarządów Gmin Województwa Koszalińskiego o aktywne podejmowanie problematyki łączenia środkowopomorskiego z odpowiednikami województwa śląskiego i pilskiego.

§9

Sejmik koszaliński zwraca się do parlamentarzystów regionu Środkowego Pomorza o przychyłość i aktywne wspieranie działań w tworzeniu województwa środkowopomorskiego.

§ 10

Sejmik koszaliński wyraża przekonanie, że partie, ugrupowania i różne opcje polityczne w regionie Pomorza Środkowego jednoznacznie określają się za tworzeniem województwa środkowopomorskiego.

§ 11

Sejmik koszaliński zwraca się do środowisk publicznej informacji (prasa, radio, telewizja) o sprzyjanie i przychyłość w działaniach na rzecz regionu - województwa środkowopomorskiego.

§ 12

Sejmik koszaliński wyraża przekonanie, że administracja rządowa ogólna i specjalna oraz różne agendy państwowe na terenie Pomorza Środkowego wspomagać będą potrzebę utworzenia województwa środkowopomorskiego.

§ 13

Sejmik koszaliński apeluje do społeczności Środkowego Pomorza, by lokalnie i regionalnie tworzyć oraz wspierać dotychczasowe i rozszerzać dalej w środowiskach lobby województwa środkowopomorskiego.

§ 14

Sejmik koszaliński na najbliższej sesji powoła Komisję Nadzwyczajną Sejmiku ds. województwa środkowopomorskiego. Komisja działać będzie do końca obecnej kadencji samorządu terytorialnego jako komisja doraźna sejmiku.

§ 15

1. Sejmik koszaliński na przełomie stycznia i lutego 1998 r. zwoła REGIONALNE FORUM SAMORZĄDOWE na temat reformy administracji publicznej i regionu środkowo-pomorskiego.
2. Na FORUM zostanie przedstawiony MEMORIAŁ o Regionie Środkowo-pomorskim, a następnie przekazany odpowiednim władzom państwowym, samorządowym, partyjnym społeczności regionu.

§ 16

Zobowiązuje się przewodniczącego Prezydium do przekazania niniejszej uchwały osobom, instytucjom i organizacjom państwowym, samorządowym, partiom politycznym i organizacjom społeczno-gospodarczym ujętym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 17

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

*Przewodniczący
Sejmiku Samorządowego
Województwa Koszalińskiego*

dr Eugeniusz Żuber

Załącznik I

WYKAZ INSTYTUCJI I OSÓB - adresatów uchwały

1. Sejm

Marszałek Sejmu.

Przewodnicząca Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej.

Przewodniczący Komisji Administracji i Spraw Wewnętrznych

Posłowie województw: koszalińskiego, słupskiego i pilskiego

2. Senat

Marszałek Senatu.

Przewodniczący Komisji Samorządu Terytorialnego i Administracji.

Senatorowie województw: koszalińskiego, słupskiego i pilskiego.

3. Rząd

Premier RP

Wicepremier - Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji

Prof. Jerzy Stępień -podsekretarz stanu w MSWiA

Prof. Michał Kulesza - pełnomocnik rządu do spraw reformy ustrojowej

Wojewoda Koszaliński.

Wojewoda Słupski

Wojewoda Piłski

4. Sejmiki

Sejmik Samorządowy Województwa Słupskiego.

Sejmik Samorządowy Województwa Piłskiego.

5. Krajowy Sejmik Samorządu Terytorialnego.

6. Gminy woj. koszalińskiego, słupskiego i pilskiego (część północna woj.)

7. Konwent Przewodniczących Zarządów Gmin w województwie koszalińskim, słupskim i pilskim.

8. Partie polityczne w regionie.

9. Organizacje i stowarzyszenia regionalne.

10. Uczelnie woj. koszalińskiego i słupskiego.

11. Redakcje mediów publicznych.

12. Kuria Biskupia Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej.

13. Izby gospodarcze w regionie.

14. Instytucje finansowe i bankowe.

Uchwała nr XLIII/464/98 Rady Miejskiej w Słupsku

z dnia 28 stycznia 1998 r.

w sprawie reformy administracyjnej kraju

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie terytorialnym (tekst jednolity Dz. U. nr 13 z 1996 r. poz. 74 z późn. zm.) Rada Miejska w Słupsku uchwala, co następuje:

§ 1.

Ze względu na brak przejrzystej i przekonującej koncepcji podziału administracyjnego Polski oraz brak zdecydowanego oparcia społecznego tego podziału, uważa się za właściwe pozostawienie Województwa Słupskiego w dotychczasowych granicach.

§ 2.

1. W przypadku podejmowania decyzji o podziale administracyjnym Polski, uznaje się za najkorzystniejsze utworzenie Regionu Środkowopomorskiego, jako Województwa w tej części Pomorza. Przemawiają za tym naturalne więzi społeczno-gospodarcze, kulturowe, demograficzne, osadnicze oraz cechy przyrodniczo-geograficzne terenów Pomorza Środkowego.
2. Za granice ewentualnego Regionu - Województwa Środkowopomorskiego proponuje się przybliżone granice województwa słupskiego, koszalińskiego i części pilskiego.

§3.

Apeluje się do parlamentarzystów, szczególnie ziemi słupskiej, koszalińskiej i pilskiej o przychylność i aktywne wspieranie realizacji niniejszej uchwały.

§4.

Upoważnia się Przewodniczącego Rady Miejskiej w Słupsku i Zarząd Miasta Słupska do aktywnego współdziałania z sąsiednimi gminami, Sejmikiem Samorządowym Województwa Słupskiego, organizacjami i instytucjami na rzecz wzmacniania i rozszerzania działań zmierzających do realizacji ustaleń zawartych w § 1. i §2.

§5.

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Miasta Słupska.

§6.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miejskiej w Słupsku
Jan Szumski

UZASADNIENIE

Proponowana przez rząd reforma podziału administracyjnego kraju i powołania samorządowych powiatów budzi w społeczeństwie coraz więcej wątpliwości. Wszystko wskazuje na to, że reforma nie jest przygotowana. Nie uzgodnione zostały stanowiska różnych ośrodków władzy, a także lokalnych społeczności, które planowaną reformą czują się zagrożone poprzez marginalizację i ubożenie. Nikt nie wykazał konkretnych korzyści, które reforma ma przynieść społeczeństwu. Nie mówi się prawdy o kosztach reformy, które kłamliwie porównuje się do kosztów wyborów sejmowych lub samorządowych. Tymczasem, jak obliczają niezależni eksperci będzie kosztowała ogromne pieniądze, tak potrzebne do zaspokojenia niezwykle pilnych spraw społecznych (oświata, ochrona zdrowia, ubezpieczenia, reforma armii, sprawy bezpieczeństwa, straty powodziowe).

Realizowanie w takiej sytuacji planowanej reformy wprowadzi w kraju, na bliżej nie określony czas, chaos administracyjny i chaos kompetencyjny. Spora część ludzi w likwidowanych instytucjach znajdzie się na rynku bezrobotnych, pogłębiając frustrację społeczną i niezadowolenie. Nikt do tej pory nie odpowiedział na pytania dotyczące:

- precyzyjnego określenia roli i zadań władz centralnych, planowanych regionów oraz samorządowych powiatów i gmin,
- programu redukcji centralnej administracji rządowej, która od kilku lat rozrastała się w szybkim tempie, a ostatnie działania rządu proces ten

wzmagają - wystarczy przyjrzeć się rozbudowie kancelarii Premiera Rządu,

- szczegółowego określenia źródeł i zasad finansowania samorządowej działalności.

Pytania te można mnożyć. Wszystko zatem wskazuje, że ewentualną reformę w tej dziedzinie należy przenieść poza rok 2000, tj. do czasu osiągnięcia przez państwo pełnej stabilizacji ekonomicznej, społecznej i politycznej, w tym również na arenie międzynarodowej, zwłaszcza w kontekście kosztów, jakie musimy ponieść w związku z procesami integracyjnymi z Europą Zachodnią.

Jeżeli mimo to rząd i Sejm zdecydują się na realizację planowanej reformy, to Rada Miejska w Słupsku, uwzględniając wszystkie okoliczności społeczne, ekonomiczne, a także interesy społeczności województwa słupskiego, opowiada się za utrzymaniem co najmniej 17 regionów z przynależnością województwa słupskiego do regionu środkowopomorskiego.

Uchwała nr XXXIX/413/98 Rady Miejskiej w Koszalinie

z dnia 30 stycznia 1998 r.

w sprawie: **inicjatywy utworzenia Województwa - Regionu Środkowopomorskiego**

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie terytorialnym (tekst jednolity Dz. U. Nr 13 z 1996 r., poz. 74 z późn. zm.) uchwala się co następuje:

§ 1.

Naturalne więzi społeczno-gospodarcze, demograficzne, osadnicze, cechy przyrodniczo-geograficzne terenów Pomorza Środkowego upoważniają samorząd koszaliński do podjęcia inicjatywy utworzenia w nowym podziale terytorialnym kraju województwa środkowopomorskiego jako Regionu w tej części Pomorza.

§ 2.

Rada Miejska w Koszalinie opowiada się za utworzeniem województwa - Regionu Środkowopomorskiego w przybliżonych granicach Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej.

§ 3.

Rada Miejska upoważnia Przewodniczącego Rady Miejskiej i Zarząd Miasta do aktywnego współdziałania z sąsiednimi gminami, Sejmikiem Samorządowym województwa koszalińskiego, różnymi organizacjami i instytucjami do wzmacniania i rozszerzania działań zmierzających do utworzenia Regionu Środkowopomorskiego.

§ 4.

Rada Miejska zwraca się do parlamentarzystów szczególnie ziemi koszalińskiej, słupskiej i pilskiej o przychyłność i aktywne wspieranie działań w tworzeniu województwa - Regionu Środkowopomorskiego.

§ 5.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

*Przewodniczący Rady Miejskiej
Stefan Turowski*

W tym czasie wiele samorządów gmin podejmowało swoje uchwały w sprawie utworzenia województwa środkowopomorskiego. Oto przykłady:

- Uchwała nr XXXIX/222/98 Rady Gminy w Manowie z dnia 28 stycznia 1998 roku
- Uchwała nr XXXVII/207/98 Rady Gminy w Gościnie z 29 stycznia 1998 roku
- Uchwała nr XXXII/266/98 Rady Gminy w Tychowie z 30 stycznia 1998 roku
- Uchwała nr XLI/507/98 Rady Miejskiej w Białogardzie z 2 lutego 1998 roku
- Uchwała nr XXXIV/288/98 Rady Gminy Postomino z 5 lutego 1998 roku
- Uchwała nr 3 Zarządu Gminy Brzeżno z 10 lutego 1998 roku
- Uchwała Zarządu Gminy w Świeszynie z 10 lutego 1998 roku
- Uchwała nr 5/98 Zarządu Miasta i Gminy w Bobolicach z 11 lutego 1998 roku
- Uchwała nr XXXIX/336/98 Rady Miejskiej w Świdwinie z 12 lutego 1998 roku
- Uchwała nr XXXVIII 180/98 Rady Gminy w Grzmiącej z 16 lutego 1998 roku
- Stanowisko Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 20 lutego 1998r.
- Uchwała nr XLII/395/98 Rady Gminy Darłowo z 25 lutego 1998 roku
- Uchwała nr XXXIV/254/98 Rady Gminy Mielno z 27 lutego 1998 roku
- Uchwała nr XXVIII/128/98 Rady Gminy w Rąbinie z 3 marca 1998 roku.

**Stanowisko Konwentu
Przewodniczących Zarządów Gmin Województwa Koszalińskiego
w sprawie utworzenia województwa - regionu środkowopomorskiego**

Konwent Przewodniczących Zarządów Gmin Województw Koszalińskiego zdecydowanie opowiada się za utworzeniem WOJEWÓDZTWA - REGIONU ŚRODKOWO-POMORSKIEGO w przybliżonych granicach przed podziałem administracyjnym przeprowadzonym w roku 1975.

Naturalne więzi społeczno-gospodarcze, demograficzne, osadnicze, środowiskowe, ekologiczne upoważniają Konwent do popierania wszelkich inicjatyw w sprawie utworzenia w nowym podziale administracyjnym kraju takiego regionu.

Konwent stanowczo protestuje przeciwko podziałowi kraju na „12” regionów, gdyż nie ma to żadnego uzasadnienia przestrzennego, kulturowego, środowiskowego a nawet ekonomicznego. Powołanie „12” spowoduje pozorną decentralizację, gdyż tak naprawdę powstaną tylko mniejsze „centra” o podobnej strukturze organizacyjnej, gdzie środki publiczne będą źle zarządzane. Konwent zobowiązuje Zarząd do aktywnego współdziałania z konwentami województw śląskiego i piłskiego, samorządami tych województw, różnymi organizacjami i instytucjami, do wzmocnienia działań zmierzających do utworzenia regionu środkowopomorskiego.

Konwent zwraca się do wszystkich rad gmin, zarządów gmin województw koszalińskiego i śląskiego o podejmowanie uchwał w sprawie utworzenia województwa środkowopomorskiego. Siedziby instytucji wojewódzkich zostałyby podzielone pomiędzy miasto Koszalin i Słupsk.

Konwent zwraca się również do parlamentarzystów szczególnie ziemi koszalińskiej, śląskiej i piłskiej o przychyłność i aktywne wspieranie działań w tworzeniu województwa – regionu środkowopomorskiego.

Przewodniczący Stanisław Fijałkowski

Powyższe stanowisko otrzymują:

1. Marszałek Sejmu i Senatu
2. Parlamentarzyści (Sejm, Senat)
3. Sejmiki samorządowe woj. koszalińskiego, śląskiego i piłskiego
4. Konwent woj. śląskiego i piłskiego
5. Media informacyjne (prasa, radio, telewizja).

Koszalin, 04.02.1998r.

STANOWISKO

Prezydium Sejmiku Samorządowego Województwa Koszalińskiego i Prezydium Sejmiku Samorządowego Województwa Słupskiego z dnia 27 maja 1998 r. w sprawie podziału terytorialnego kraju

Działając w oparciu o art. 77 ust. 1 pkt 2 i 8, ust. 2 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie terytorialnym (tekst jednolity: Dz. U. nr 13, poz. 74 z późn. zmianami) prezydium sejmików na wspólnym posiedzeniu w dniu 27 maja 1998r., w Krągu k/Polanowa przyjmują następujące STANOWISKO.

1. Ustawowe przedstawicielstwa wspólnot sąsiednich województw uznają za słuszne i konieczne przyjęcie przez parlament RP projektu ustawy wnoszącej podział terytorialny kraju na 17 województw, uwzględniającej utworzenie województwa środkowo-pomorskiego.
2. Poczucie tożsamości mieszkańców regionu, względy historyczne, geograficzne, demograficzne, przestrzenne, gospodarcze, funkcjonalne oraz już ukształtowane więzi społeczne i kulturowe potwierdzają potrzebę istnienia zorganizowanego regionu Pomorza Środkowego.
3. Dotychczas podjęte zostało ponad 100 stanowisk, rezolucji, manifestacji, petycji, memoriałów, apeli, oświadczeń i uchwał samorządów lokalnych, gospodarczych, związkowych i różnych środowisk w województwie koszalińskim i słupskim opowiadających się za utworzeniem województwa środkowopomorskiego. Prezydium Sejmików obu województw wnoszą o ich uwzględnienie.
4. W regionie środkowopomorskim toczy się szeroka dyskusja, odbywają się manifestacje mieszkańców, zebrania, spotkania polityków, samorządowców, parlamentarzystów, środowisk naukowych, technicznych, kultury i biznesu oraz prezentowane są liczne artykuły, wywiady i wypowiedzi prasowe, telewizyjne i radiowe. Wszystko to potwierdza społeczną akceptację potrzeby reform w państwie z bardzo dużą wolą utrzymania więzi na Pomorzu Środkowym jako jednorodnym obszarem regionalnym.
5. Prezydium sejmików obu województw uważają, że podział administracji kraju na 17 województw jest bardziej akceptowany przez nasze społeczeństwo, jest najmniej kosztowny i najmniej konfliktowy.
6. Prezydium sejmików uznają, że miasta Koszalin i Słupsk oraz województwo koszalińskie i słupskie jako środowiska partnerskie mają wystarczający potencjał kadrowy, naukowy, kulturowy, gospodarczy i komunikacji społecznej, by stać się pełnoprawnym regionem w kraju.
7. Prezydium sejmików wyrażają wolę wspólnych uzgodnień i porozumień samorządowych w organizacji województwa środkowopomorskiego zgodnie z podejmowanymi deklaracjami współpracy.
8. Prezydium sejmików popierają starania gmin rejonu Miastka argumentują-

cych potrzebę utworzenia powiatu Miastko. Opowiadamy się za powstaniem takiego powiatu.

9. Prezydium sejmików dostrzegają i szanują odrębne zdanie części gmin województwo przynależność do innego regionu.
10. Prezydium sejmików apelują do posłów i senatorów, by w swej pracy parlamentarnej nad reformą uwzględnili niniejsze STANOWISKO.
11. Przewodniczący Prezydium Sejmiku przekażą stanowisko:
 - Prezydentowi RP
 - Marszałkowi Sejmu RP
 - Marszałkowi Senatu RP
 - Premierowi RP
 - Przewodniczącym Komisji Samorządu Terytorialnego w Sejmie i Senacie
 - Przewodniczącym klubów parlamentarnych
 - Parlamentarzystom z województwa koszalińskiego i słupskiego
 - Pełnomocnikowi Rządu ds. Reformy Administracyjnej
 - Wojewodzie Koszalińskiemu i Słupskiemu
 - Radom Gmin

Przewodniczący Prezydium
Sejmiku Samorządowego
Województwa Koszalińskiego
Eugeniusz Żuber

Przewodniczący Prezydium
Sejmiku Samorządowego
Województwa Słupskiego
Mirosław Batruch

Członkowie Prezydium Sejmików (podpisy)

DEKLARACJA PARTNERSTWA
spisana w dniu 27 maja 1998 r.
w sprawie działania na rzecz utworzenia
województwa środkowopomorskiego

Prezydium Sejmiku Samorządowego Województwa Koszalińskiego i Słupskiego oraz prezydenci miast Koszalina i Słupska deklarują:

- 1) zdecydowaną wolę utworzenia województwa środkowopomorskiego,
- 2) podejmowanie dalszej walki na rzecz utworzenia wspólnego województwa środkowopomorskiego,
- 3) podział jednostek administracji rządowej i samorządowej szczebla wojewódzkiego pomiędzy obecnym województwem słupskim i koszalińskim

Uzgodnienia te zostaną spisane w oddzielnym porozumieniu przedstawicieli po podjętych ustawach sejmowych w tym przedmiocie.

*Przewodniczący
Sejmiku Samorządowego
Województwa Koszalińskiego
Eugeniusz Żuber*

*Przewodniczący
Sejmiku Samorządowego
Województwa Słupskiego
Mirosław Batruch*

*Prezydent
Miasta Koszalina
Antoni Grzechowski*

*Prezydent
Miasta Słupska
Jerzy Mazurek*

Krąg k/Polanowa, 27 maja 1998r.

**Uchwała nr 74/LVII/98
Prezydium Sejmiku Samorządowego
Województwa Koszalińskiego
z dnia 22 lipca 1998 r.
w sprawie istotnej dla województwa**

Na podstawie art. 77 ust. 1 pkt 8 i ust. 3 ustawy o samorządzie terytorialnym (tekst jednolity Dz. U. nr 13 z 1996 r., poz. z późniejszymi zmianami) oraz § 23 ust. 1 regulaminu Prezydium Sejmiku Samorządowego Województwa Koszalińskiego, uchwała się, co następuje:

§ 1

Prezydium Sejmiku Samorządowego Województwa Koszalińskiego kieruje do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej wniosek o wprowadzenie i przyjęcie poprawki do ustawy o podziale terytorialnym kraju ujmującej województwo środkowopomorskie jako siedemnaste. Wielkości demograficzne, przestrzenne i wykaz gmin proponowanego regionu stanowi załącznik do Uchwały.

§2

W przypadku nie przyjęcia przez Senat poprawki ujętej w § 1 wnosimy jako wtórny wniosek o rozpatrzenie i uwzględnienie w ustawie o podziale terytorialnym kraju zapisu lokującego siedzibę sejmiku przyszłego województwa zachodniopomorskiego w Koszalinie.

§3

Prezydium Sejmiku oraz przedstawiciele samorządu terytorialnego woje-

wództwa koszalińskiego popierają starania woj. częstochowskiego i bielskiego o ich tożsamość, podniesienie ich rangi uznając racje tamtejszych środowisk za bardzo słuszne. Oznacza to, iż samorząd koszaliński opowiada się za 18-19 regionami w Polsce. Jest to uzasadnione politycznie, społecznie, gospodarczo a także o znaczeniu międzynarodowym.

§4

Prezydium kieruje niniejszą uchwałą do senatorów województwa koszalińskiego by motywowali w obradach Senatu ujęte w § 1 i § 2 stanowiska.

§5

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

§6

Uchwałą otrzymują:

1. Senat

- Marszałek Senatu
- Przewodniczący Komisji Samorządu Terytorialnego
- Senatorowie woj. koszalińskiego
- Senatorowie woj. bielskiego, bydgoskiego, częstochowskiego, kieleckiego, opolskiego, warszawskiego i zielonogórskiego

2. Sejm

- Marszałek Sejmu
- Posłowie z woj. koszalińskiego

3. Prezydent RP

- Kancelaria Prezydenta

4. Przewodniczący Klubów parlamentarnych AWS, UW, SLD

*Przewodniczący
Prezydium Sejmiku Samorządowego
Województwa Koszalińskiego
dr Eugeniusz Żuber*

Dla podkreślenia zainteresowania i zaangażowania różnych środowisk regionalnych i lokalnych w sprawie utworzenia województwa środkowopomorskiego, poniżej przedstawiam oświadczenia, stanowiska, listy, apele, rezolucje i petycje kierowane do sejmiku koszalińskiego, parlamentarzystów i władz państwowych:

- List do Jerzego Buzka – Prezesa Rady Ministra RP z 5 lutego 1998r. skierowany przez Koszalińską Izbę Przemysłowo Handlową,

- Apel do Premiera RP z 17 lutego 1998r. skierowany przez Cech Rzemiosł Różnych w Koszalinie,
- Uchwała Koszalińskiego Okręgowego Związku Sportowego z 21 lutego 1998r.,
- Rezolucja w sprawie utworzenia województwa środkowopomorskiego z 9 lutego 1998r. podpisana przez ludzi nauki, biznesu, rzemiosła, służby zdrowia i oświaty,
- Memoriał środowiska technicznego zrzeszonego w Stowarzyszeniach Naukowo-Technicznych NOT z 23 lutego 1998r.,
- Stanowisko Stowarzyszenia Kadry Kierowniczej *Inicjatywa* w Koszalinie z 26 lutego 1998r.,
- Stanowisko Zarządu Wojewódzkiego Stronnictwa Konserwatywno-Ludowego z 2 marca 1998r.,
- Stanowisko Ogólnopolskiego Związku Zawodowego Lekarzy Regionu Środkowopomorskiego z 3 marca 1998r.,
- Stanowisko Zarządu Oddziału Stowarzyszenia Dzieci Wojny w Polsce, Oddział w Koszalinie z 10 marca 1998r.,
- Stanowisko Walnego Zgromadzenia Stowarzyszenia Przyjaciół Koszalina z 20 lipca 1998r.,
- Stanowisko Rady Okręgowej Unii Pracy z 20 lipca 1998r.,
- Stanowisko obywatelskie w sprawie podziału terytorialnego kraju z 21 lipca 1998r. podpisane przez 58 mieszkańców Koszalina,
- Oświadczenie Prezydów Rad Wojewódzkich SdRP w Koszalinie i Słupska z 21 lipca 1998r.,
- Oświadczenie koszalińskiej i słupskiej Unii Pracy w sprawie reformy administracyjnej kraju z 27 lutego 1998r.,
- Oświadczenie Regionalnego Porozumienia Prawicy Regionu Koszalińskiego z 27 stycznia 1998r.,
- Oświadczenie przewodniczących rad gmin województwa koszalińskiego z 25 maja 1998r. podjęte w Osiekach k. Koszalina w sprawie utworzenia Województwa Środkowopomorskiego,
- Oświadczenie Przewodniczącego Prezydium Sejmiku Województwa Koszalińskiego (E. Żubera) z dnia 16 lipca 1998r.,
- Oświadczenie Prezydenta Miasta Koszalina (A. Grzechowskiego) z 16 lipca 1998r.,
- Oświadczenie Wojewody Koszalińskiego (A. Sztark) z 17 lipca 1998r.,
- Oświadczenie Wojewódzkiej Rady Kombatantów i Osób Represjonowanych w Koszalinie z 21 lipca 1998r.,
- Rezolucja mieszkańców Osiedla „Tysiąclecia” w Koszalinie z 27 lutego 1998r.,

- Rezolucja mieszkańców Koszalina zgromadzonych na manifestacji 4 marca 1998r.,
- Rezolucja nr 1 Delegatów V Wojewódzkiego Zjazdu ZSL w Koszalinie z 4 lipca 1998r.,
- Petycja Sejmiku Samorządowego z 17 lutego 1998r. w sprawie utworzenia Województwa Środkowopomorskiego skierowana do Prezydenta RP, Premiera RP, Marszałka Sejmu i Senatu oraz parlamentarzystów,
- List Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, Zarządu Okręgu w Koszalinie z 21 lipca 1998r. skierowany do prezydenta RP marszałków sejmiku i senatu RP,
- Stanowisko Stowarzyszenia „Pokolenia”, Koło w Koszalinie z 6 lutego 1998r.,
- Uchwała Zarządu Okręgowego Związku Inwalidów Wojennych RP z 5 marca 1998r.,
- Petycja Rejonowego Porozumienia Związków Zawodowych OPZZ w Kołobrzegu z dnia 12 marca 1998r.,
- Uchwała nr 6/98 Walnego Zebrania Członków Koszalińskiego Stowarzyszenia Agroturystycznego KOSA z 2 lutego 1998r.,
- Uchwała nr 2/2001 delegatów II Powiatowego Zjazdu SLD w Słupsku z 15 grudnia 2001r.,
- Memoriał ruchu obywatelskiego w sprawie utworzenia województwa środkowo-pomorskiego z 24 stycznia 2002r. sporządzony przez Stowarzyszenie Pomorza Środkowego *Integracja dla Rozwoju*, skierowany do władz państwowych, klubów parlamentarnych i samorządów regionu północnego,
- Oświadczenie przewodniczących prezydium sejmików województw bydgoskiego, kieleckiego, koszalińskiego, opolskiego i zielonogórskiego z 28 marca 1998r.,
- Apel przewodniczących 5 sejmików z 28 marca 1998r., skierowany do klubów parlamentarnych, posłów i senatorów,
- Petycja mieszkańców Koszalina zgromadzonych na spotkaniu obywatelskim 21 października 2002r. skierowana do Prezydenta RP, Rządu RP i parlamentarzystów,
- Oświadczenie przewodniczących 5 sejmików z 17 stycznia 1998 roku sporządzone w Bydgoszczy i podjęte w sprawie reformy decentralizacyjnej państwa,
- Pismo Zarządu Koszalińskiej Izby Rolniczej z 23 stycznia 1998r. województwa środkowopomorskiego,
- List otwarty radnych Młodzieżowej Rady Miasta Koszalina do premiera Jerzego Buzka z 9 lutego 1998r.,
- Uchwała z 6 lutego 1998r. Okręgowej Rady Adwokackiej,

- Pismo Rady Osiedla *Wspólny Dom* z 14.01.1998r. wspierające inicjatywę wspólnego województwa ze Słupskiem,
- Uchwała nr 1/01 z 2 grudnia 2001r. delegatów gminnego zjazdu SLD w Miastku,
- Apel do parlamentarzystów Pomorza Środkowego z 24 stycznia 2002r., skierowany przez Zarząd Stowarzyszenia Pomorza Środkowego *Integracja dla Rozwoju*,
- Pismo Związku Harcerstwa Polskiego, Hufiec Koszalin z 31.01.1998r. wspierające dążenia do utworzenia woj. środkowopomorskiego.
- Petycja uczestników debaty obywatelskiej w Koszalinie z 18 lutego 2002r.,
- Apel mieszkańców osiedla „Śródmieście” w Koszalinie z 11 lutego 2002r.,
- Uchwała nr 8/2002 Zebrania Przedstawicieli Członków Miasteckiej Spółdzielni Mieszkaniowej w Miastku z 20 czerwca 2002r.,

5.4. Aktywność obywatelska poprzez wiece, protesty i manifestacje

Aktywność obywatelska przejawiała się między innymi przez:

- wypowiedzi obywatelskie,
- listy kierowane do władz państwowych,
- opinie o reformie,
- apele i rezolucje składane władzom rządowym, parlamentarnym i samorządowym,
- organizowanie i uczestniczenie w wiecach i manifestacjach,
- różne formy protestów,
- debaty obywatelskie.

Wiele z tych form aktywności opisanych jest w części II książki oraz pokazanych na zdjęciach (część końcowa książki – część I).

6. PRZESŁANKI EKONOMICZNE

6.1. Produkt krajowy brutto (PKB)

Produkt krajowy brutto (PKB) na 1 mieszkańca w 1998 roku (czas decyzji o reformie) w województwie koszalińskim wynosił 11.941,8 zł i był wyższy niż np. w województwie olsztyńskim (11.716,6 zł), rzeszowskim (11.684,3 zł), białostockim (11.649 zł), kieleckim (11.329,8 zł). Według ówczesnej symulacji dla województwa środkowopomorskiego PKB wynosiłoby 11.545,4 zł, co dawało wówczas 12 miejsce wśród 17 województw. W roku 1999 środkowopomorskie zajmowałoby 14 miejsce (12.050 zł) i plasowałoby się wyżej niż podkarpackie, podlaskie i lubelskie.

W północnej Polsce w latach 1998-2000 produkt krajowy brutto (PKB) na 1 mieszkańca w ujęciu podregionów (NTS 3) kształtował się następująco⁷⁶:

<u>Woj. zachodniopomorskie</u>		<i>1998 r.</i>	<i>1999 r.</i>	<i>2000 r.</i>
▪	Podregion szczeciński	15.548 zł	17.699 zł	19.338 zł
▪	Podregion koszaliński	11.126 zł	12.702 zł	14.130 zł
<u>Woj. pomorskie</u>				
<i>Podregiony</i>		<i>1998 r.</i>	<i>1999 r.</i>	<i>2000 r.</i>
▪	Gdańsk – Sopot – Gdynia	20.496 zł	24.376 zł	26.834 zł
▪	Gdański	10.129 zł	11.965 zł	12.985 zł
▪	Słupski	11.965 zł	11.394 zł	13.327 zł

Analizując te wielkości PKB, wysnuć można dwa wnioski:

- 1) W podregionie koszalińskim po reformie corocznie zwiększała się różnica do PKB podregionu szczecińskiego,
- 2) PKB podregionu słupskiego jest większe od podregionu gdańskiego⁷⁷.

Województwo środkowopomorskie nie byłoby najbiedniejsze. Biorąc za podstawę produkt krajowy brutto (PKB) na 1 mieszkańca, województwo środkowopomorskie zajmowałoby w latach 1998-2000 miejsce 13 wśród 17 województw.

⁷⁶ Źródło: *Monitor Polski* z 2002 r., nr 46, poz. 687.

⁷⁷ Niektórzy przeciwnicy woj. środkowopomorskiego nie chcieli tego dostrzec głosząc odmienną tezę.

Tabela nr 34.

***Pomorze Środkowe w porównaniach PKB na 1 mieszkańca średniorocznie
w latach 1998-2000***

Regiony	PKB na 1 mieszkańca w zł	Miejsce
Środkowopomorski	12.441	13
Warmińsko-Mazurski	12.179	14
Podlaski	11.843	15
Podkarpacki	11.719	16
Lubelski	11.214	17

Źródło: *Monitor Polski* z 2002 r., nr 46, poz. 687.

Z analizy wielkości PKB na 1 mieszkańca w latach 2001-2003 oraz 2002-2004 wynika, że województwo środkowopomorskie wyprzedziłoby istniejące województwa: świętokrzyskie, podlaskie, warmińsko-mazurskie, podkarpackie i lubelskie, lokując się w tabeli rankingowej województw na 12 miejscu. Ilustruje to tabela nr 35.

Tabela nr 35.

***Szacunek wartości PKB na 1 mieszkańca wg regionów (NTS 2)
w latach 2001-2003 i 2002-2004.***

Lp.	Województwa	2001-2003 w zł	2002-2004 w zł
1.	Mazowieckie	31.351	34.456
2.	Śląskie	22.702	24.744
3.	Wielkopolskie	21.448	23.688
4.	Dolnośląskie	21.186	23.028
5.	Pomorskie	20.312	22.134
6.	Zachodniopomorskie	20.198	21.387
7.	Kujawsko-Pomorskie	18.657	20.225
8.	Łódzkie	18.647	20.645
9.	Lubuskie	18.040	19.765
10.	Małopolskie	17.715	19.236
11.	Opolskie	16.796	18.456
	Środkowopomorskie	16.705	17.973
12.	Świętokrzyskie	16.093	17.412
13.	Podlaskie	15.699	17.039
14.	Warmińsko-Mazurskie	15.547	17.425
15.	Podkarpackie	14.766	15.768
16.	Lubelskie	14.469	15.733
	POLSKA	20.560	22.456

Źródło: *Monitor Polski* z 2005 r., nr 60, poz. 807. *Monitor Polski* z 2006 r., nr 74, poz. 743.

Porównanie PKB na 1 mieszkańca wśród podregionów wykazuje, że wśród 45 podregionów ani Koszalin, ani Słupsk nie zajmują ostatnich miejsc w zestawieniu. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że podregion słupski wyprzedza w rankingu podregion gdański. Poniższe zastawienie jest kolejnym przykładem na to, że region wybrzeża środkowego nie jest połączeniem biedy z biedą, jak twierdzą krytycy pomysłu utworzenia siedemnastego województwa.

Tabela nr 36.

**Porównanie PKB na 1 mieszkańca w podregionach -
średniorocznie w latach 2001-2003; 2002-2004**

Nazwa podregionu	Lata 2001-2003 w zł	Miejsce	Lata 2002-2004 w zł	Miejsce
Polska	20.560		22.456	
M. Warszawa	59.065	1	65.048	1
M. Poznań	41.049	2	44.756	2
M. Kraków	31.127	3	34.291	3
M. Wrocław	30.249	4	33.003	4
Gdańsk-Gdynia-Sopot	28.911	5	32.039	5
M. Łódź	25.225	6	27.179	7
Legnicki	24.981	7	27.550	6
Centralny Śląski	24.490	8	26.759	8
Szczeciński	21.810	9	22.820	10
Bielsko-Bialski	21.513	10	23.033	9
Warszawski	20.652	11	21.701	13
Bydgoski	20.306	12	21.766	12
Rybnicko-Jastrzębski	19.286	13	21.401	14
Poznański	19.019	14	21.187	15
Ciechanowsko-Płocki	18.827	15	22.316	11
Gorzowski	18.686	16	20.176	16
Częstochowski	18.596	17	19.984	17
Olsztyński	17.757	18	19.825	18
Zielonogórski	17.650	19	19.512	19
Koszaliński	17.205	20	18.725	21
Jeleniogórsko-Wałbrzyski	17.074	21	18.208	26
Toruńsko-Włocławski	17.071	22	18.744	20
Opolski	16.796	23	18.456	23
Pilski	16.669	24	18.599	22
Koniński	16.616	25	18.323	25
Białostocko-Suwalski	16.448	26	17.874	28
Piotrkowsko-Skierniewicki	16.370	27	18.394	24
Rzeszowsko-Tarnobrzeski	16.233	28	17.476	30
Słupski	16.205	29	17.221	34

Świętokrzyski	16.093	30	17.412	32
Lubelski	16.083	31	17.429	31
Wrocławski	16.065	32	17.876	27
Kaliski	15.768	33	17.596	29
Gdański	15.505	34	16.741	35
Łódzki	15.273	35	17.316	33
Radomski	15.055	36	16.529	36
Elbląski	14.596	37	16.357	37
Krakowsko-Tarnowski	14.529	38	15.695	39
Ostrołęcko-Siedlecki	14.355	39	15.936	38
Łomżyński	13.546	40	14.642	40
Krośnieńsko-Przemyski	12.975	41	13.676	43
Białkopodlaski	12.742	42	13.694	42
Elcki	12.573	43	14.263	41
Nowosądecki	12.451	44	13.328	45
Chełmsko-Zamojski	12.335	45	13.590	44

Źródło: *Monitor Polski* z 2005 r., nr 60, poz. 804.

Monitor Polski z 2006 r., nr 74, poz. 743.

Tabela nr 37.

Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca wg wybranych podregionów w latach 2005 i 2006

Podregion	2005 r. × w zł	Miejsce wśród 45	2006 r. ××		
			w zł	Polska = 100	Wojewódz- two=100
Szczeciński	25.370	12	23.687	85,2	93,5
Szczecin	-	-	36.687	132,0	144,9
Koszaliński	21.239	23	23.136	83,2	91,4
Gdańsk-Gdynia-Sopot	37.731	4	40.491	145,7	147,9
Słupski	19.713	32	21.705	78,1	79,3
Gdański	18.408	38	19.104	68,7	69,8
Elbląski	18.427	37	19.580	70,4	93,2
Kielecki	19.274	34	22.525	81,0	106,6
Lubelski	19.557	33	23.588	84,9	125,6
Pilski	21.504	21	21.431	78,9	74,9
Opolski	21.347	22	25.268	90,9	113,1
Zielonogórski	23.501	16	24.802	89,2	100,3
Biański	14.963	45	16.143	58,1	86,0

Źródło: × Produkt Krajowy Brutto – *Rachunki Regionalne 2005 r.*, GUS, US Katowice 2007 r., s.83-85.

×× *Rocznik Statystyczny Województw*, GUS, Warszawa 2008 r., s. 802-807.

Produkt krajowy brutto w 2006 roku w cenach bieżących na 1 mieszkańca w Polsce wynosił 27.799 zł. Najwyższe wskaźniki odnotowano w podregionie miasto stołeczne Warszawa – 83.933 zł, miasto Poznań – 56.081 zł, najniższe w podregionie nowosądeckim – 15.859 zł (46 miejsce) i bialski – 16.143 zł (45 miejsce).

Z obliczeń PKB na 1 mieszkańca w 2006 roku podanych przez GUS⁷⁸, biorąc pod uwagę podregion koszaliński i słupski, według symulacji autora, woj. śródkowopomorskie znajdowałoby się na 12 miejscu wśród 17 województw, mając PKB na 1 mieszkańca 22.420 zł, co w porównaniu do średniej krajowej tego wskaźnika wynosi 80,7 %. Niżej śródkowopomorskiego znalazłyby się województwa (NTS 2):

13 miejsce	woj. świętokrzyskie	21.130 zł (76,0% wielkości krajowej)
14	woj. warmińsko-mazurskie	21.005 zł (75,6%)
15	woj. podlaskie	20.396 zł (73,4%)
16	woj. podkarpackie	19.024 zł (68,4%)
17	woj. lubelskie	18.779 zł (67,6%)

Produkt krajowy brutto potwierdza tezę, że województwo na Pomorzu Środkowym nie byłoby ekonomicznie najsłabszym województwem. Pokazane wielkości PKB na przestrzeni lat 1998-2006 zadają kłam błędnym myśleniom o gospodarce w regionie śródkowo-pomorskim.

6.2. Dochody gmin Pomorza Środkowego

O randze i pozycji gospodarki budżetowej samorządów świadczą ich dochody na 1 mieszkańca a także udział dochodów własnych w dochodach ogółem.

Jak było w 1997 r. (przed reformą)?

Dochody gmin⁷⁹ na 1 osobę w 1997 r. Województwa w zł

1.	Warszawskie	1.727
2.	Legnickie	1.272
3.	Łódzkie	1.179
4.	Wrocławskie	1.174
5.	Gorzowskie	1.107
6.	Poznańskie	1.084
7.	Gdańskie	1.083
8.	Szczecińskie	1.078
9.	Katowickie	1.074

⁷⁸ Rocznik statystyczny województw, GUS, Warszawa 2008 r. s. 802-807.

⁷⁹ Źródło: Sprawozdanie roczne z wykonania budżetów gmin za 1997r. (GUS)

10. Jeleniogórskie	1.058
11. Opolskie	1.051
12. Toruńskie	1.048
13. Wałbrzyskie	1.045
14. Olsztyńskie	1.020
15. Koszalińskie	1.008
16. Krakowskie	998
17. Słupskie	995

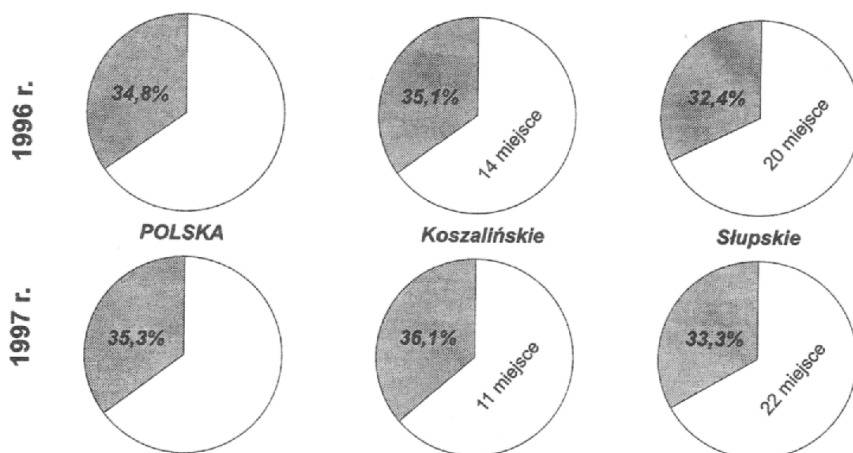
.....

.....

49. Zamojskie	781
---------------	-----

Polska	1.022
---------------	--------------

*Udział dochodów własnych gmin w dochodach ogółem
w latach 1996 -1997 (w %)*

Tak jest obecnie (lata 2007-2008)

Niewiele się zmieniło, wskaźniki były i są nadal dobre, ale województwa nie ma.

*Dochody gmin Pomorza Środkowego na 1 mieszkańca w 2007 roku.
(średnia krajowa 2247 zł)*

1. Barwice	2485 zł	29. Kalisz Pom.	4774 zł	57. Sianów	2188 zł
2. Będzino	2329 zł	30. Karlino	2929 zł	58. Siemysł	2301 zł
3. Białogard	2386 zł	31. Kępice	2261 zł	59. Sławno	2281 zł
4. Białogard m.	2136 zł	32. Kobylnica	2826 zł	60. Sławno m.	2053 zł
5. Biały Bór	3468 zł	33. Koczała	2647 zł	61. Sławoborze	2297 zł
6. Biesiekierz	2456 zł	34. Kołczygłowy	2554 zł	62. Słupsk	3299 zł
7. Bobolice	2411 zł	35. Kolobrzeg	2611 zł	63. Słupsk m.	3484 zł
8. Borne Sulinowo	3455 zł	36. Kolobrzeg m.	3404 zł	64. Smołdzino	2663 zł
9. Borzytuchom	2790 zł	37. Koszalin m.	3018 zł	65. Studzienice	2602 zł
10. Brzeźno	2458 zł	38. Krajenka	2227 zł	66. Szczecinek	2296 zł
11. Bytów	2251 zł	39. Lipka	2407 zł	67. Szczecinek m.	2521 zł
12. Czaplinek	2448 zł	40. Lipnica	2466 zł	68. Świdwin	2402 zł
13. Czarna Dąbr.	2441 zł	41. Malechowo	2190 zł	69. Świdwin m.	2074 zł
14. Czarne	2327 zł	42. Manowo	2267 zł	70. Świeszyno	2390 zł
15. Człopa	2424 zł	43. Miastko	2052 zł	71. Tarnówka	2147 zł
16. Człuchów	2847 zł	44. Mielno	6979 zł	72. Trzebielino	2443 zł
17. Człuchów m.	2279 zł	45. Mirosławiec	2845 zł	73. Tuchomie	2659 zł
18. Damnica	2440 zł	46. Okonek	2191 zł	74. Tuczo	2347 zł
19. Darłowo	3804 zł	47. Ostrowice	2518 zł	75. Tychowo	2329 zł
20. Darłowo m.	2862 zł	48. Parchowo	2585 zł	76. Ustka	2900 zł
21. Debrzno	2454 zł	49. Polanów	2536 zł	77. Ustka m.	3704 zł
22. Dębica Kasz.	2356 zł	50. Polczyn Zdrój	2451 zł	78. Ustronie Mor.	5094 zł
23. Drawsko Pom.	2465 zł	51. Postomino	4187 zł	79. Wałcz	2466 zł
24. Dygowo	2267 zł	52. Potęgowo	2383 zł	80. Wałcz m.	2110 zł
25. Głowczyce	2490 zł	53. Przechlewo	2605 zł	81. Wierzchowo	2270 zł
26. Gościno	2509 zł	54. Rąbino	2152 zł	82. Zakrzewo	2477 zł
27. Grzmiąca	2465 zł	55. Rymań	2643 zł	83. Złocieniec	2168 zł
28. Jastrowie	2044 zł	56. Rzeczenica	3000 zł	84. Złotów	2273 zł
				85. Złotów m.	2074 zł

Na 85 gmin na Pomorzu Środkowym poniżej średniej krajowej dochodów gmin na 1 mieszkańca miało zaledwie 14 gmin. To świadczy również o dobrej pozycji gmin byłego województwa koszalińskiego i słupskiego. Nie należy, więc do najbiedniejszych w Polsce, co niegdyś wmawiano społeczności regionu i „urabiano” takie opinie w kraju. Fakty w tym względzie są inne. Dla potwierdzenia takiej rzeczywistości niech przykładem będzie także 2008 rok.

Dochody gmin na 1 mieszkańca w skali kraju w 2008 roku wynosiły 2.453 zł (2007 r. - 2.247 zł). W podregionie koszalińskim powyżej tej wielkości odnotowano w gminach:

1. Mielno	5365 zł	21. Polanów	2778 zł
2. Ustronie Morskie	4630 zł	22. Brzeźno	2750 zł
3. Kalisz Pomorski	4606 zł	23. Wałcz (w)	2740 zł
4. Biały Bór	4224 zł	24. Barwice	2728 zł
5. Postomino	3707 zł	25. Szczecinek	2688 zł
6. Darłowo (m)	3566 zł	26. Będzino	2678 zł
7. Darłowo (w)	3560 zł	27. Tuczno	2652 zł
8. Rymań	3310 zł	28. Gościno	2647 zł
9. Karlino	3257 zł	29. Manowo	2646 zł
10. Mirosławiec	3193 zł	30. Tychowo	2642 zł
11. Kołobrzeg (w)	3162 zł	31. Złocieniec	2639 zł
12. Kołobrzeg (m)	3129 zł	32. Białogard	2639 zł
13. Ostrowice	3053 zł	33. Połczyn Zdrój	2613 zł
14. Świeszyno	2902 zł	34. Świdwin	2588 zł
15. Człopa	2898 zł	35. Grzmiąca	2572 zł
16. Bobolice	2893 zł	36. Dygowo	2544 zł
17. Drawsko Pomorskie	2858 zł	37. Rąbino	2542 zł
18. Sławoborze	2857 zł	38. Malechowo	2510 zł
19. Borne Sulinowo	2820 zł	39. Szczecinek (w)	2502 zł
20. Biesiekierz	2817 zł	40. Czaplinek	2493 zł
		41. Sianów	2461 zł

Dochody gmin na 1 mieszkańca⁸⁰ w 2008 roku wynosiły w woj. zachodniopomorskim 2.726,22 zł i w woj. pomorskim 2.702,14 zł, były najwyższe wśród gmin innych województw w kraju. Średnia krajowa wynosiła 2.453 zł, najniższe wielkości odnotowano w woj. lubelskim (2.214 zł), świętokrzyskim (2.273 zł) i opolskim (2.296 zł).

Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową w Gdańsku przeprowadził badania dotyczące utworzenia woj. środkowopomorskiego. Jednym z mierników badań były dochody własne budżetów gmin na 1 mieszkańca. W materiale badawczym pokazano, że pod tym względem woj. środkowopomorskie byłoby na 8 miejscu wśród 17 województw⁸¹.

Analizując udział dochodów własnych gmin podregionu koszalińskiego w dochodach gmin w roku 2008 stwierdza się, że udział ten w 22 gminach jest

⁸⁰ Źródło: *Informacja o wykonaniu budżetów jednostek samorządu terytorialnego*, Rada Ministrów, Warszawa 2009, s.195.

⁸¹ *Śródkowopomorskie – 17 województwem Polski? Ocena IBnGR*, Gdańsk 2005 r., s. 10.

większy niż wynosi średnia gmin województwa zachodniopomorskiego (46,4%), są to gminy:

1. Mielno	84,3%
2. Ustronie Morskie	76,8%
3. Kołobrzeg (m)	75,7%
4. Kołobrzeg (w)	72,0%
5. Kalisz Pom.	71,3%
6. Darłowo (m)	69,5%
7. Szczecinek	61,7%
8. Postomino	60,8%
9. Drawsko Pomorskie	59,8%
10. Darłowo (w)	58,2%
11. Wałcz	57,9%
12. Mirosławiec	56,3%
13. Manowo	55,7%
14. Świdwin (m)	54,3%
15. Sławno (m)	54,3%
16. Biesiekierz	53,5%
17. Świeszyno	53,4%
18. Białogard (m)	52,6%
19. Karlino	52,4%
20. Czaplinek	50,8%
21. Będzino	50,2%
22. Złocieniec	50,2%

Tabela nr 38.

Miasta na prawach powiatu o najwyższych dochodach

2001	2002	2003	2004	2005	Miasta	zł na osobę w 2005 r.
1	1	1	1	1	Sopot	4140,71
8	3	4	2	2	Płock	4011,67
15	5	2	3	3	Świnoujście	3497,63
2	4	5	4	4	Krosno	3219,51
4	2	8	10	5	Nowy Sącz	2993,32
5	9	15	14	6	Ślupsk	2945,01
		3	5	7	Dąbrowa Górnicza	2922,67
		17	12	8	Suwałki	2921,62
11	7	6	6	9	Gliwice	2897,57
		20	13	10	Rybnik	2848,68

9	12	13	7	11	Konin	2846,85
12	8	9	17	12	Leszno	2808,18
	18		20	13	Włocławek	2761,08
			41	14	Gdynia	2758,77
19	10	14	16	15	Ostrołęka	2708,76
			35	16	Koszalin	2699,33
7	6	10	9	17	Przemyśl	2690,75
		12	22	18	Tarnów	2681,79
13	11	7	18	19	Zamość	2657,72
	14	16	23	20	Elbląg	2656,83

Źródło: *Wspólnota* nr 33, 19.08. 2006r.

Tabela nr 39.

Dochody samorządowe miast wojewódzkich na 1 mieszkańca

Lp.	Miasta wojewódzkie	2007 r. w zł	2008 r. w zł
1.	Warszawa	5.732	5.555
2.	Poznań	3.968	4.248
3.	Wrocław	4.207	4.143
4.	Opole	4.415	4.006
5.	Kraków	3.719	3.954
6.	Rzeszów	3.464	3.939
7.	Katowice	3.656	3.845
8.	Gdańsk	3.625	3.722
9.	Kielce	3.126	3.626
10.	Olsztyn	3.348	3.578
	Ślupsk	3.484	3.577
11.	Toruń	3.332	3.459
12.	Zielona Góra	3.641	3.403
13.	Łódź	3.090	3.361
14.	Bydgoszcz	3.013	3.238
15.	Białystok	2.878	3.205
16.	Szczecin	2.842	3.149
17.	Gorzów	3.265	3.144
	Koszalin	3.018	3.113
18.	Lublin	2.868	3.094

Źródło: *Sprawozdanie z działalności RIO i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego*, opracowanie Krajowej Rady RIO złożone w Sejmie RP w 2009 r., Warszawa 2009, s. 220-221.

Tabela nr 40.**Struktura dochodów Koszalina i Słupska w latach 2007-2008 (w %)**

Źródła dochodów	KOSZALIN		SŁUPSK	
	2007 r.	2008 r.	2007 r.	2008 r.
Dochody własne	63,2	60,8	58,8	59,6
Subwencja ogólna	25,5	27,2	24,7	25,5
Dotacje celowe	11,3	12,0	16,5	14,9

Źródło: Sprawozdanie z działalności RIO i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego, opracowanie Krajowej Rady RIO złożone w Sejmie RP, Warszawa 2009, s. 219, 220.

Udział dochodów własnych w dochodach ogółem budżetów dochodów Koszalina i Słupska jest większy od niektórych miast będących stolicami województw np. Gorzowa (56,2%), Kielc (57,7%), Białegostoku (59,6%), Rzeszowa (59,9%).

Tabela nr 41. Sukces ekonomiczny w kadencjach samorządowych miast na prawach powiatu

1998-2002 Miejsce	2002-2006 Miejsce	Miasto
	1	Płock
2	2	Gdynia
1	3	Sopot
3	4	Koszalin
4	5	Jelenia Góra
	6	Gliwice
5	7	Bielsko-Biała
	8	Świnoujście
	9	Legnica
	10	Częstochowa
	11	Konin
	12	Jastrzębie Zdrój
	13	Mysłowice
6	14	Słupsk
	15	Leszno

Źródło: Wspólnota nr 45, 11.11.2006

Tabela nr 42. Sukces kadencji – podsumowanie

1998-2002 Miejsce	2002-2006 Miejsce	Miasto
21	1	Płock
1	2	Sopot
8	3	Gdynia
	4	Dąbrowa Górnicza
13	5	Koszalin
	6	Świnoujście
22	7	Rybnik
4	8	Gliwice
9	9	Krosno
7	10	Konin
	11	Częstochowa
	12	Jastrzębie Zdrój
2	13	Bielsko-Biała
14	14	Leszno
	15	Jaworzno
	16	Piekary Śląskie
15	17	Włocławek
3	18	Ślupsk
	19	Ruda Śląska
	20	Piotrków Trybunalski

Źródło: *Wspólnota* nr 45, 11.11.2006.

6.3. Horyzonty inwestycyjne

Mapa ryzyka inwestycyjnego w ujęciu regionalnym opracowana przez Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową w 1997 roku wskazująca sygnały horyzontu inwestycyjnego tuż przed reformą administracyjną kraju pokazuje miejsce województwa koszalińskiego i słupskiego w rankingu ówczesnych województw. Badaniami objęto atrakcyjność inwestycyjną w kilku dziedzinach społeczno-gospodarczych: dostępność komunikacyjna, chłonność rynku, rynek pracy, zaplecze przemysłowe, otoczenie biznesu, transformacja gospodarki, turystyka i stan środowiska przyrodniczego.

W każdej z tych dziedzin badawczych zaliczano atrakcyjność inwestycyjną województw do 5 klas (A, B, C, D, E). Według tych badań województwa koszalińskie i słupskie w 1997 roku zostało sklasyfikowane następująco:

		<u>Koszalińskie</u>	<u>Słupskie</u>
1.	Dostępność komunikacyjna	32	44
2.	Chłonność rynku	23	41
3.	Rynek pracy	19	45
4.	Zaplecze przemysłowe	18	28
5.	Otoczenie biznesu	10	27
6.	Transformacja gospodarki	25	15
7.	Turystyka i stan środowiska przyrodniczego	7	11
8.	Konkurencyjność i efektywność produktów turystycznych	6	7
9.	Ogólny wskaźnik syntetyczny	15	32

Wskaźnik syntetyczny województw obrazuje tabela nr 43.

Tabela nr 43.

Wskaźnik syntetyczny mapy ryzyka inwestycyjnego w 1997 roku

Miejsce	Województwa	Klasy
1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.	Warszawskie Poznańskie Katowickie Krakowskie Szczecińskie Gdańskie Łódzkie Wrocławskie	A
9. 10. 11. 12.	Bydgoskie Zielonogórskie Olsztyńskie Bielskie	
13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22.	Gorzowskie Lubelskie Koszalińskie Leszczyńskie Nowosądeckie Elbląskie Suwalskie Kieleckie Kaliskie Opolskie	C

23.	Częstochowskie	
24.	Piłskie	
25.	Białostockie	
26.	Toruńskie	
27.	Wałbrzyskie	D
28.	Jeleniogórskie	
29.	Skierniewickie	
30.	Piotrkowskie	
31.	Rzeszowskie	
32.	Ślupskie	
33.	Legnickie	
34.	Płockie	
35.	Konińskie	
36.	Sieradzkie	
37.	Chełmskie	
38.	Tarnobrzskie	
39.	Krośnińskie	
40.	Zamojskie	
41.	Radomskie	
42.	Tarnowskie	
43.	Białskopodlaskie	
44.	Siedleckie	
45.	Ciechanowskie	
46.	Włocławskie	E
47.	Przemyskie	
48.	Łomżyńskie	
49.	Ostrołęckie	

Źródło: Mapa ryzyka inwestycyjnego – ujęcie regionalne. Praca zbiorowa IBnGR, Warszawa 1997 r. s. 39.

Tabela nr 44.

Wydatki inwestycyjne samorządów powiatowych Pomorza Środkowego na infrastrukturę techniczną⁸² na osobę (w zł)

Lp.	Powiat	w zł na osobę 2006-2008	Miejsce wśród powiatów w kraju		
			2006-2008	2005-2007	2004-2006
1.	Człuchowski	106,31	23	9	6
2.	Ślupski	78,67	51	93	124
3.	Złotowski	70,41	64	64	87
4.	Szczecinecki	57,64	94	68	58
5.	Kołobrzski	47,88	123	190	192
6.	Ślawieński	47,71	124	123	236

⁸² Inwestycje samorządowe na infrastrukturę techniczną odnoszą się do działów: transport, gospodarka komunalna, gospodarka mieszkaniowa i rolnictwo.

7.	Koszaliński	22,83	238	102	62
8.	Drawski	18,59	256	287	291
9.	Bytowski	13,04	280	154	100
10.	Świdwiński	12,16	285	286	244
11.	Białogardzki	7,42	298	304	305
12.	Wałecki	7,01	299	295	310
13.	M. Koszalin	525,93	26	21	10
14.	M. Słupsk	468,25	31	33	28

Źródło: *Wydatki inwestycyjne samorządów na infrastrukturę techniczną*, Materiał Konferencyjny, Municipium S.A., Warszawa 6-7 października 2009 r., s.64-72.

Tabela nr 45.

Udział wydatków majątkowych w powiatach Pomorza Środkowego w wydatkach ogółem w 2007 r.

Lp.	Powiat	Wydatki majątkowe w tys. zł	Udział w wydatkach ogółem w %	Udział gmin w wydatkach inwestycyjnych w %
1.	Białogardzki	15.052	29,8	18,2
2.	Bytowski	3.074	6,1	14,9
3.	Człuchowski	12.022	22,7	14,0
4.	Drawski	2.320	5,7	21,2
5.	Kołobrzeski	3.128	5,5	26,1
6.	Koszaliński	2.558	5,0	12,7
7.	Sławieński	4.785	12,6	22,3
8.	Słupski	5.786	10,0	21,7
9.	Szczecinecki	6.256	11,0	12,3
10.	Świdwiński	3.117	8,2	7,5
11.	Wałecki	1.528	5,2	19,1
12.	Złotowski	6.055	14,8	13,7
13.	M. Koszalin	59.893	19,4	-
14.	M. Słupsk	74.036	19,9	-

Źródło: a) *Biuletyn Informacyjny RIO nr 2/2008*, Szczecin, czerwiec 2008, s.46 i 50.

b) *Roczniki statystyczne: Województwo pomorskie, wielkopolskie i zachodniopomorskie 2008 r.* Wydawcy US Gdańsk, Poznań, Szczecin.

c) *Rocznik statystyczny województw 2008*, GUS, Warszawa 2008 r. s. 276-282.

Wysokie udziały wydatków inwestycyjnych⁸³ w roku 2008 odnotowano w wielu samorządach podregionu koszalińskiego:

- **Gminy miejskie**
 1. Białogard 28,0% wydatków ogółem.
 2. Szczecinek 26,3%

⁸³ Źródło: *Biuletyn Informacyjny RIO nr 2/2009*, Szczecin, czerwiec 2009, s. 58

- 3. Kołobrzeg 26,1%
- 4. Darłowo 25,1%
- **Gminy miejsko-wiejskie**
 - 1. Białý Bór 32,1% wydatków ogółem.
 - 2. Mirosławiec 27,4%
 - 3. Tuczno 23,4%
- **Gminy wiejskie**
 - 1. Kołobrzeg 50,0% wydatków ogółem.
 - 2. Sławoborze 39,9%
 - 3. Wierzchowo 34,4%
 - 4. Mielno 26,0%
 - 5. Postomino 25,2%
 - 6. Rymań 25,0%

Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach według lokalizacji inwestycji na 1 mieszkańca na Pomorzu Środkowym w podregionie koszalińskim w roku 2007 wynosiły 1588 zł, co lokowało ten podregion na 37 pozycji wśród 45 podregionów w kraju. Podregion słupski odnotował te nakłady na poziomie 1799 zł na mieszkańca (34 miejsce). Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w Warszawie (1 miejsce) wynosiły 11.252 zł na mieszkańca, w Trójmieście (2 miejsce) 6261 zł i w Poznaniu (3 miejsce) 6139 zł. W roku 2007 najniższe nakłady były w podregionie chełmsko-zamojskim (45 miejsce) z wielkością 890 zł na mieszkańca i podregionie białkopodlaskim (44 miejsce) 1053 zł.

Na rozwój inwestycyjny Pomorza Środkowego wpływ mają także dochody gospodarstw domowych, kondycja ekonomiczna podmiotów gospodarczych, techniczne warunki lokalne, dostępność kredytowa oraz środki pomocowe Unii Europejskiej.

Liczbę rejestrowanych jednostek gospodarczych w systemie Regon⁸⁴ przedstawia poniższe zestawienie:

Pomorze Środkowe	Podmioty gospodarcze w Regonie
na dzień 31.XII.1997 r.	na dzień 31.XII.2007 r.
woj. koszalińskie 38.750	-
w tym sektor prywatny 37.799	-

⁸⁴ Źródła:

a) *Podstawowe dane statystyczne według miast i gmin za 1997 r.*, US Koszalin 1998, s.16.
 b) *Podstawowe dane statystyczne według miast i gmin za 1997 r.*, US Słupsk 1998, s.18.
 c) *Rocznik statystyczny województw 2008*, GUS, Warszawa 2008 r. s. 804, 806.

woj. śląskie	29.189	-
w tym sektor prywatny	28.276	-
Podregion koszaliński	-	73.477
w tym sektor prywatny	-	70.326
Podregion śląski	-	48.054
w tym sektor prywatny	-	45.443

W podregionie koszalińskim według stanu na dzień 31 grudnia 2007 r. w Regonie zarejestrowanych było 58.246 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, w podregionie śląskim 36.843 osoby fizyczne, nie licząc osób prowadzących gospodarstwa rolne.

Rozwój inwestycyjny regionów, podregionów, powiatów, miast i gmin w obecnych czasach wspólnoty europejskiej, w dużej mierze uzależniony jest od unijnych środków pomocowych. Na lata 2007-2013 w ramach 16 regionalnych programów operacyjnych podział środków na województwa w Polsce jest następujący:

Województwo	Wydatki zaplanowane na 2009 r. (w mln zł)	Wielkość wsparcia do 2013 r. (w mld EURO)
<u>Dolnośląskie</u>	481,99	1,213
<u>Kujawsko-Pomorskie</u>	329,35	0,951
<u>Lubelskie</u>	111,18	1,155
<u>Lubuskie</u>	314,24	0,439
<u>Łódzkie</u>	652,10	1,008
<u>Małopolskie</u>	605,11	1,290
<u>Mazowieckie</u>	104,35	1,831
<u>Opolskie</u>	174,88	0,427
<u>Podkarpackie</u>	406,63	1,136
<u>Podlaskie</u>	326,48	0,636
<u>Pomorskie</u>	197,58	0,885
<u>Śląskie</u>	259,35	1,712
<u>Świętokrzyskie</u>	444,61	0,725
<u>Warmińsko-Mazurskie</u>	304,22	1,036
<u>Wielkopolskie</u>	1213,96	1,272
<u>Zachodniopomorskie</u>	645,77	0,835

Źródło: *Puls Biznesu* nr 27 z 9 lutego 2009 r.

Regionalne programy operacyjne (RPO) są zarządzane przez urzędy marszałkowskie, choć za ich wykorzystanie ostatecznie odpowiada rząd. Ich głównym zadaniem jest podnoszenie konkurencyjności poszczególnych regionów oraz promowanie zrównoważonego rozwoju. Fundusze mają wspierać inwestycje infrastrukturalne, ochronę środowiska, konkurencyjność przedsiębiorstw, ochronę zdrowia, kulturę, turystykę i sport. Do 2013 r. do regionów powinno trafić nieco ponad 16 mld EUR.

Gazeta Prawna nr 243 z 12 grudnia 2008 roku komentuje⁸⁵: (...) *Najsłabiej z wdrażaniem regionalnych programów operacyjnych radzą sobie województwo podkarpackie, zachodniopomorskie i warmińsko-mazurskie. (...) Najgorsze pod tym względem wyniki ma Zachodniopomorskie (tylko osiem projektów jest po ocenie formalnej), Łódzkie i Dolnośląskie. Jeśli te regiony nie przyspieszą realizacji swoich RPO, to mogą mieć problemy w 2010 roku z wydaniem odpowiednich kwot. Grozi za to utrata części środków.*

Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową przeprowadził badania z zakresu rozwoju województw⁸⁶ w latach 1999-2004. Według tych badań województwo zachodniopomorskie zajmowało następujące lokaty:

<u>Zakres sukcesu rozwojowego</u>	<u>Lokata wśród 16 województw</u>
▪ Gospodarka	16
▪ Infrastruktura techniczna	14
▪ Kapitał ludzki	13
▪ Warunki życia	15
▪ Funkcjonowanie samorządów	10
WSKAŹNIK SYNTETYCZNY	16

Źródło: Opracowanie IBnGR, s. 94.

W ekspertyzie IBnGR między innymi napisano: *Najniższą dynamikę odnotowano w zakresie rozwoju gospodarczego. Był to rezultat najniższej w kraju dynamiki PKB, najmniejszej poprawy warunków pracy i najwolniejszego rozwoju sfery otoczenia biznesu. O niskiej lokacie warunków życia zdecydowała niska dynamika zamożności gospodarstw domowych, ich wyposażenia, a także niska dynamika rozwoju infrastruktury społecznej – szkolnictwa, kultury i bezpieczeństwa powszechnego. Województwo zachodniopomorskie, mimo że cechowało się bardzo niską dynamiką rozwoju, to było regionem o bardzo dużej*

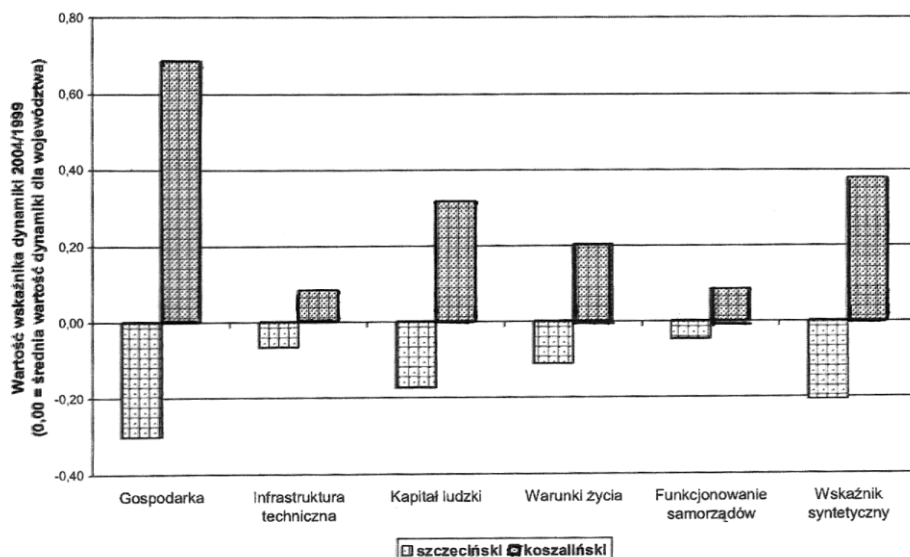
⁸⁵ Mariusz Gawrychowski, artykuł *Fundusze z UE: Śląskie liderem*.

⁸⁶ Materiał badawczy pt. *Sukces rozwojowy polskich województw*, IBnGR, Gdańsk 2006.

jej rozpiętości. Wśród dwóch podregionów wyraźnie wyższą dynamiką rozwojową cechował się podregion koszaliński.

Wykres nr 10.

Sukces rozwojowy w latach 1999-2004 – wewnątrzregionalne zróżnicowanie w województwie zachodniopomorskim

Źródło: Opracowanie IBnGR

Ze wszystkich pięciu badanych aspektów wyższym poziomem dynamiki cechował się podregion koszaliński. Najwyższa różnica w wartości dynamiki rozwojowej na korzyść podregionu koszalińskiego odnotowana została w aspekcie gospodarki. Wynikała ona w pierwszym rzędzie z dużej rozpiętości w zakresie dynamiki PKB. Nie bez znaczenia była również duża różnica w tempie rozwoju sfery otoczenia biznesu.

Niższą, niż w przypadku gospodarki, rozpiętość dynamiki odnotowano w zakresie rozwoju kapitału ludzkiego w województwie kujawsko-pomorskim. Wyższą dynamiką, głównie za sprawą zmian w zakresie poziomu wiedzy oraz przedsiębiorczości, cechował się ponownie region koszaliński.

Zróżnicowanie dynamiki warunków życia było mniejsze niż we wcześniej wymienionych aspektach. Jednak ponownie wyższe wartości charakteryzowały podregion koszaliński. Wyższa dynamika obserwowana w tym regionie wynikała głównie z szybszego wzrostu indywidualnych warunków życia związanych z poziomem dochodów i warunkami mieszkaniowymi. Również w zakresie rozwoju infrastruktury szkolnictwa zaobserwowano istotną przewagę podregionu koszalińskiego.

Małe zróżnicowania cechowały dynamikę rozwoju infrastruktury. Przewaga podregionu koszalińskiego opierała się w tym zakresie na szybszym rozwoju infrastruktury bytowej i ochrony środowiska. Najmniejsze zróżnicowania odnotowano w zakresie funkcjonowania samorządów. W podregionie koszalińskim szybciej niż w szczecińskim rósł udział dochodów własnych i nakłady inwestycyjne.

Jak pokazuje powyższa analiza najniższa w kraju dynamika rozwoju województwa zachodniopomorskiego wynikała przede wszystkim z niewielkich postępów odnotowanych w podregionie szczecińskim. Jako obszar lepiej rozwinięty, którego głównym ośrodkiem jest duże miasto, startował on z lepszej pozycji niż podregion koszaliński. Jednak, aby osiągnąć wysokie wartości dynamiki rozwoju musiałby utrzymywać wysokie przyrosty bezwzględne w zakresie analizowanych wskaźników. Podregion szczeciński rozwijał się jednak w tempie, które zapewniło całemu województwu ostatnie miejsce w rankingu sukcesu⁸⁷.

Andrzej Krakowiak dziennikarz *Rzeczpospolitej* komentując wyniki raportu Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową zaznaczył w swym artykule, że *najmniej dynamicznie rośnie gospodarka w regionie Szczecina. We wszystkich badanych przez IBnGR aspektach sukcesu województwa (gospodarka, infrastruktura techniczna, kapitał ludzki, warunki życia, funkcjonowanie samorządów) okolice Szczecina wypadły zdecydowanie poniżej średniej dla całego kraju. O wiele lepiej wyglądała na tym tle region koszaliński*⁸⁸.

To nie powód do radości, ale fakty mówią *same za siebie*. Oby podział środków unijnych i własnych krajowych nie był skierowany bardziej na zachodnią część województwa zachodniopomorskiego – tego czasem mieszkańcy doświadcza.

Badania atrakcyjności inwestycyjnej województw i podregionów Polski w 2008 roku⁸⁹ wskazują na wyraźne tendencje poprawy wyników województwa zachodniopomorskiego i pomorskiego.

Ostatnie miejsca zajmują województwa: podlaskie (16), lubelskie (15), świętokrzyskie (14), warmińsko-mazurskie (13) i podkarpackie (12). Najwyższe wartości wskaźnika syntetycznego mają województwa: śląskie (1), mazowieckie (2), dolnośląskie (3) i wielkopolskie (4).

⁸⁷ *Sukces rozwojowy polskich województw*, IBnGR, Gdańsk 2006, s.94-96.

⁸⁸ *Rzeczpospolita* z dnia 5 sierpnia 2006 r.

⁸⁹ *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski w 2008*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, IBnGR, Gdańsk 2008, tabela 69, s.52.

6.4. Budżet wojewody i sejmiku śródkowopomorskiego

Symulacje budżetowe⁹⁰ dla wojewody śródkowopomorskiego biorąc za podstawę wykonanie budżetów wojewodów w 2008 roku przedstawiają się następująco:

1. Wydatki budżetowe

a) wojewody zachodniopomorskiego	1.300.031 tys. zł
b) wojewody pomorskiego	1.500.107 tys. zł

2. Ludność wg GUS

a) województwo zachodniopomorskie 31.12.2007.	1.692.271 osób
b) Województwo pomorskie 31.12.2007.	2.210.920 osób
c) podregion koszaliński (NTS 3)	591.964 osoby
d) podregion słupski (NTS 3)	478.345 osób

3. Wydatki na 1 mieszkańca

a) Województwo zachodniopomorskie	768,22 zł
b) Województwo pomorskie	678,50 zł

4. Wydatki w podregionach

a) Podregion koszaliński (591.964 osoby x 768,22 zł)	454.759 tys. zł
b) Podregion słupski (478.345 osób x 678,50 zł)	324.557 tys. zł

5. Wydatki budżetowe wojewody śródkowopomorskiego - 779.316 tys. zł (podregion koszaliński + podregion słupski)

6. Wydatki budżetowe wojewody zachodniopomorskiego - 845.272 tys. zł (bez podregionu koszalińskiego)

⁹⁰ Oprac. E. Żuber, październik 2009 r.

Źródła:

a) *Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2008 r.*, Tom II, Rada Ministrów, Warszawa 2009, s. 205 i 284.

b) *Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym*, GUS, Warszawa 2008, s. 19 i 185.

7. Wydatki budżetowe wojewody pomorskiego - 1.175.550 tys. zł (bez podregionu słupskiego)

Wyliczenia symulacyjne budżetu sejmiku środkowopomorskiego zostały opracowane w oparciu o wykonanie budżetu sejmików w 2008 roku i są one następujące:

A. Wydatki na 1 mieszkańca⁹¹

1. Sejmik zachodniopomorski	316,76 zł
2. Sejmik pomorski	322,14 zł
3. Średnia dla sejmiku środkowopomorskiego	319,45 zł

B. Symulacja wydatków sejmiku środkowopomorskiego.

- Ludność w 14 powiatach - 983.252 osoby x 319,45 zł na 1 mieszkańca
- **Razem - 314.100 tys. zł**

Biorąc pod uwagę łączną symulację rocznych wydatków dla wojewody środkowopomorskiego na przykładzie roku 2008 r. (779.316 tys. zł) oraz dla sejmiku środkowopomorskiego (314.100 tys. zł), można określić wydatki budżetowe w tym zakresie dla województwa środkowopomorskiego na poziomie 1.093.416 tys. zł. Porównania wydatków z innymi województwami na poziomie 2008 r. pokazuje poniższe zestawienie:

Województwo	Wydatki wojewody	Wydatki sejmiku	Razem
	w tys. zł	w tys. zł	w tys. zł
Opolskie	671.241	371.921	1.043.162
Lubuskie	802.379	340.060	1.142.439
Podlaskie	863.155	334.514	1.197.669
Świętokrzyskie	998.229	374.075	1.372.304
Warmińsko-Mazurskie	1.250.967	449.535	1.700.502
Zachodniopomorskie	1.300.031	536.042	1.836.073
Środkowopomorskie	779.316	314.100	1.093.416

Przeciwnicy utworzenia siedemnastego województwa na Pomorzu Środkowym bardzo często powołują się na potrzebę dużych wydatków na administra-

⁹¹ Źródło: *Informacja o wykonaniu budżetów jednostek samorządu terytorialnego w 2008 roku*, Rada Ministrów, Warszawa 2009, tablica 62, s.300

cję urzędu wojewódzkiego (rozdział wydatków 75011). Oto kilka przykładów tych wydatków w 2008 roku.

- Urząd Wojewódzki w województwie lubuskim - 42.436 tys. zł
Stanowi to w wydatkach ogółem wojewody - 5,3%
- Urząd Wojewódzki w Opolu - 32.887 tys. zł
w wydatkach ogółem wojewody - 4,9%
- Urząd Wojewódzki w Kielcach - 42.174 tys. zł
w wydatkach ogółem wojewody - 4,2%
- Urząd Wojewódzki w Szczecinie - 48.051 tys. zł
w wydatkach ogółem wojewody - 3,7%
- Urząd Wojewódzki w Koszalinie (symulacja) - 38.000 tys. zł
w wydatkach ogółem wojewody(symulacja) - 4,8%

Nie jest to argument porażający i wielce znaczący. Wydatki na urzędy wojewódzkie są w granicach ok. 4-5% wydatków wojewody. Nie stanowi to, zatem problemu istnienia siedemnastego urzędu wojewódzkiego wojewody (środkowopomorskiego).

Wydatki budżetowe 16 wojewodów w Polsce w 2008 roku wynosiły 24.575.310 tys. zł, wydatki budżetu państwa 277.893.478 tys. zł. Wydatki budżetów wojewodów stanowiły 8,8% wydatków budżetu państwa. W budżetach wojewodów łącznie na dział 750 rozdział 75011 (Urzędy Wojewódzkie) wydano 1.097.261 tys. zł, jest to 4,5% ogólnych wydatków budżetu wojewodów.

W wydatkach budżetów sejmików samorządowych w dziale 750 – administracja państwowa i samorządowa w 2008 roku na wynagrodzenia osobowe wydatkowano 454.748.992 zł czyli 3,5% wydatków ogółem⁹² 16 sejmików.

W budżecie państwa corocznie przewiduje się i realizuje rezerwy: ogólną i celowe. Ich wykonanie⁹³ w ostatnich latach przedstawia się następująco:

Rok	Rezerwa ogólna	Rezerwy celowe
	tys. zł.	mln zł
2004	61.999	17.303
2005	88.221	14.793
2006	84.124	15.206
2007	89.732	24.229
2008	85.252	16.237 ⁹⁴

⁹² Wydatki ogółem sejmików wynosiły 13.002.732,5 tys. zł.

⁹³ *Sprawozdania z wykonania budżetu państwa w latach 2004-2008 składane przez Radę Ministrów w Sejmie RP.*

⁹⁴ Rezerwy celowe (16,2 mld zł) w budżecie państwa są o wiele większe niż wydatki 16 sejmików wojewódzkich łącznie (13,0 mld zł).

Biorąc pod uwagę opisane przykłady wyliczeń budżetowych stwierdzam, że utworzenie siedemnastego województwa (środkowopomorskiego) w kraju nie jest problemem finansowym państwa, gdyż wydatki utworzenia administracji wojewódzkiej i jej funkcjonowania to zaledwie 0,3% wydatków budżetu państwa a w ramach rezerw celowych to tylko ok. 5% potrzeb dla powstania województwa na Pomorzu Środkowym. Problem, zatem nie w środkach finansowych, lecz w stosunku polityków do mieszkańców Pomorza Środkowego i braku spełnienia ich woli. Tłumaczenie o „drogim” nowym województwie jest nieuprawnione i obrażające społeczność regionu środkowopomorskiego. Okazuje się, że wola polityczna jest ważniejsza od woli obywatelskiej.

7. DROGA PRAWNA W WALCE O WOJEWÓDZTWO ŚRODKOWOPOMORSKIE

7.1. Poselska inicjatywa ustawodawcza z 1998 r.

Wiosną 1998 roku wśród posłów, senatorów, klubów parlamentarnych, partii politycznych a także administracji rządowej i samorządu terytorialnego toczyła się walka i bardzo kontrowersyjna dyskusja nad kształtem samorządów powiatowych i wojewódzkich, nad podziałem terytorialnym kraju.

13 marca 1998 r. Prezes Rady Ministrów Jerzy Buzek na ręce Marszałka Sejmu Macieja Płażyńskiego złożył rządowy projekt ustawy *O wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa*⁹⁵. Projekt zakładał utworzenie 12 województw (art.2) w tym w Polsce północnej woj. Pomorze Zachodnie (Gorzów, Koszalin, Szczecin) i Pomorze Nadwiślańskie (Bydgoszcz, Gdańsk, Słupsk, Toruń), Warmia i Mazury (Elbląg, Olsztyn). Przynależność powiatów i gmin do poszczególnych województw miała określić Rada Ministrów w drodze rozporządzenia (art.2, ust.2 projektu). Projekt ustawy przewidywał, że wybory do sejmików samorządowych i rad powiatów odbędą się jesienią 1998 roku (art.4).

30 marca 1998 roku na ręce Marszałka Sejmu Macieja Płażyńskiego został złożony poselski projekt ustawy *O wprowadzeniu zasadniczego trójszczeblowego podziału administracyjnego państwa*⁹⁶. Pod projektem podpisało się 70 posłów klubu parlamentarnego SLD, wśród nich posłowie: Seweryn Jurgielanec, Jan Sienko, Władysław Szkop, Ryszard Ulicki, Zofia Wilczyńska. Projekt ten w art.2 przewiduje 17 województw w tym województwa: Pomorze Środkowe (Koszalin, Słupsk), Pomorze Zachodnie (Szczecin), Pomorze Gdańskie (Gdańsk, Elbląg). Projekt ten odmiennie niż projekt rządowy ustala, że powiaty i należące do nich gminy zostaną określone w odrębnej ustawie.

Do tego projektu ustawy posłowie przedłożyli autopoprawkę (4 maja 1998, druk sejmowy nr 254–A) w której określili, jakie powiaty i gminy wchodziły w skład proponowanych województw. W art.16 tej autopoprawki projektodawcy wymienili powiaty⁹⁷ przynależne do województwa „Pomorze Środkowe”, są to: Białogard, Bytów, Człuchów, Drawsko Pomorskie, Kołobrzeg, Koszalin (ziemski), Sławno, Słupsk (ziemski), Szczecinek, Świdwin, Wałcz i Złotów oraz powiaty grodzkie Koszalin i Słupsk. Przypisane zostały także miasta i gminy do poszczególnych powiatów. W województwie *Pomorze Środkowe* byłoby 85 gmin, w których zamieszkiwałoby 1.014.510 osób. Powierzchnia województwa wynosiłaby 18.180 km².

⁹⁵ Projekt tej ustawy w Sejmie oznaczono drukiem nr 230.

⁹⁶ Projekt otrzymał w Sejmie numerację „druk nr 254”.

⁹⁷ Razem 14 powiatów w tym 2 grodzkie.

WOJEWÓDZTWO ŚRODKOWOPOMORSKIE
wg projektu ustawy klubu SLD – wariant 17
(druk nr 254-A z dnia 4 maja 1998 r.)

	<i>Powiat</i>	<i>Mieszkańcy</i>	<i>Powierzchnia</i>	<i>Gminy</i>
1.	<i>Białogard</i>	50.265	84.536 ha	4
2.	<i>Bytów</i>	76.034	219.281 ha	10
3.	<i>Człuchów</i>	58.639	157.441 ha	7
4.	<i>Drawsko Pomorskie</i>	60.790	177.161 ha	6
5.	<i>Kołobrzeg</i>	77.283	72.586 ha	7
6.	<i>Koszalin (z)</i>	63.063	166.909 ha	8
7.	<i>Sławno</i>	59.890	104.362 ha	6
8.	<i>Słupsk (z)</i>	93.742	230.400 ha	10
9.	<i>Szczecinek</i>	90.395	209.110 ha	7
10.	<i>Świdwin</i>	51.800	109.310 ha	6
11.	<i>Wałcz</i>	57.051	140.739 ha	5
12.	<i>Złotów</i>	61.013	133.503 ha	7
13.	<i>Koszalin (z)</i>	112.096	8.320 ha	1
14.	<i>Słupsk (z)</i>	102.449	4.315 ha	1
		1.014.510	1.817.973 ha	85
			18.180 km²	

Źródło: *Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym*, GUS, Warszawa 1998.
Dane na dzień 31.12.1997 r.

Oba te projekty (rządowy i poselski) po pierwszym czytaniu w Sejmie (6-8 maja 1998 roku) zostały skierowane do prac w Komisji Administracji i Spraw Wewnętrznych oraz do Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej. Wnioski o odrzucenie ich w pierwszym czytaniu Sejm odrzucił⁹⁸. Posłowie na połączonych posiedzeniach komisji wnosili liczne propozycje zmian, które odnosiły się szczególnie do liczby od 49 poczynając poprzez 27, 18, 16, 13, 12 województw. Przy koncepcji 16 województw zgłaszano warianty bez opolskiego lub bez Pomorza Środkowego, lub staropolskiego, lub Pomorza i Kujaw lub lubuskiego.

Ostatecznie Sejm w trzecim czytaniu (5 czerwca 1998 r.) przyjął ustawę podziału terytorialnego państwa na 12 województw⁹⁹. Nie został uwzględniony projekt poselski SLD proponujący 17 województw. Uchwaloną ustawę (12 województw) Marszałek Sejmu przekazał Senatowi. Senat RP po rozpatrzeniu uchwalonej przez Sejm ustawy o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa wprowadził do jej tekstu poprawki.

⁹⁸ Druk nr 230 i 230-A (rządowy), za odrzuceniem 46, przeciw – 219, wstrzymało się od głosu 141 posłów. Druk nr 254 i 254-A (poselski), za odrzuceniem 45, przeciw – 184, wstrzymało się od głosu 175 posłów.

⁹⁹ Ustawę poparło 246 posłów, 202 było przeciwnych, 3 wstrzymało się od głosu.

Wprowadzono do podziału terytorialnego państwa trzy nowe województwa, których nie było w propozycji sejmowej, były to województwa: lubuskie, opolskie i kujawsko-pomorskie.

Poprawki Senatu zostały uwzględnione przez Sejm (1 lipca 1998 r.) przedstawione Prezydentowi RP do podpisania. Prezydent działając na mocy art.122 ust 5 Konstytucji RP odmówił podpisania ustawy z dnia 1 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa. Prezydent RP w uzasadnieniu wskazał między innymi na konieczność uzupełnienia ustawy o dwa województwa: staropolskie i środkowopomorskie. Prezydenckie weto w dniu 3 lipca 1998 r. przez Sejm zostało przyjęte, co spowodowało rozpoczęcie prac nad nową ustawą o zasadniczym podziale terytorialnym kraju.

W okresie 15-16 lipca 1998 r. doszło do politycznego kompromisu podziału terytorialnego kraju na 16 województw. W dniu 16 lipca 1998 r. do Marszałka Sejmu Macieja Płażyńskiego wpłynął poselski projekt ustawy „o wprowadzeniu zasadniczego trójszczeblowego podziału administracyjnego państwa”¹⁰⁰. Pod projektem ustawy podpisali się między innymi¹⁰¹: Marek Borowski, Kazimierz Chrzanowski, Kazimierz Józef Janiak, Krzysztof Janik, Jan Król, Marian Krzaklewski, Leszek Miller, Tadeusz Syryjczyk, Jerzy Szmajdziński, Henryk Wujec.

Projekt ustawy po małych korektach został przez Sejm przyjęty 24 lipca 1998 r. i podpisany przez Prezydenta RP¹⁰². Od 1 stycznia 1999 roku obowiązuje, więc nowy trójstopniowy podział terytorialny obejmujący gminy, powiaty i województwa.

7.2. Inicjatywa poselska E. Wojtalika (2002 r.)

Z inicjatywy posła Edwarda Wojtalika powstał poselski projekt ustawy *w sprawie zmiany ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa*. Pod projektem podpisało się 33 posłów, 20 posłów SLD i 13 posłów PSL. Projekt ustawy został złożony Marszałkowi Sejmu Markowi Borowskiemu w dniu 23 maja 2002 r. Projekt przewidywał utworzenie województwa środkowopomorskiego z dniem 1 stycznia 2004 r. (art.1 pkt.1 projektu) oraz siedziby wojewody w Koszalinie a sejmiku wojewódzkiego w Słupsku (art.1 pkt.2 projektu).

¹⁰⁰ Druk sejmowy nr 513.

¹⁰¹ Projekt podpisało 24 posłów różnych opcji politycznych.

¹⁰² Ustawa z dnia 24 lipca, 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa ogłoszona została w Dz. U. nr 96, poz.603.

Lista posłów podpisanych pod projektem:

Lp.	Nazwisko i Imię	Nazwa Klubu	Podpis
1.	Edward Wojtalik	SLD	[Podpis]
2.	Jan Siciński	SLD	[Podpis]
3.	Ferdynand Todorowski	SLD	[Podpis]
4.	Zdzisław Todorowski	SLD	[Podpis]
5.	Adam Sosnowski	SLD	[Podpis]
6.	Mieczysław Czerwinski	SLD	[Podpis]
7.	Włodzisław Bobiński	SLD	[Podpis]
8.	Andrzej Wicher	SLD	[Podpis]
9.	Arkadiusz Kasprzak	SLD	[Podpis]
10.	Jerzy Siciński	SLD	[Podpis]
11.	Jan Antochowski	SLD	[Podpis]
12.	Stanisław Rydzewski	SLD	[Podpis]
13.	Stanisław Jesik	SLD	[Podpis]
14.	Piotr Gniański	SLD	[Podpis]
15.	Krzysztof Kwiatkowski	SLD	[Podpis]
16.	Bolesław Błachowski	SLD	[Podpis]
17.	Włodzisław Bogusławski	SLD	[Podpis]
18.	Mieczysław Rypański	SLD	[Podpis]
19.	Krzysztof Mielnik	SLD	[Podpis]
20.	Włodzisław Kłopot	SLD	[Podpis]
21.	Andrzej Gniński	PSL	[Podpis]
22.	Janusz Kubiś	PSL	[Podpis]
23.	Zdzisław Ogiński	PSL	[Podpis]
24.	Zdzisław Dębski	PSL	[Podpis]
25.	Jerzy Siciński	PSL	[Podpis]
26.	Tadeusz Polanski	PSL	[Podpis]
27.	Włodzisław Kłopot	PSL	[Podpis]
28.	Mieczysław Kłopot	PSL	[Podpis]
29.	Czesław Ciesielski	PSL	[Podpis]
30.	Włodzisław Pawlak	PSL	[Podpis]
31.	Włodzisław Kłopot	PSL	[Podpis]
32.	Kazimierz Stankiewicz	PSL	[Podpis]
33.	Sosnowski Zdzisław	PSL	[Podpis]

Projekt ustawy nie został zgłoszony przez kluby parlamentarne SLD i PSL, ale poszczególnych posłów. Inicjatywa ustawodawcza miała wystarczającą liczbę podpisów poselskich i została przez Marszałka Sejmu przyjęta¹⁰³.

Na początku grudnia 2002 roku Marszałek Sejmu przedstawił projektodawcom ustawy stanowisko rządu w sprawie utworzenia województwa śródkowopomorskiego. Pod pismem podpisał się premier Leszek Miller, który stwierdza, że rząd nie zamyka drogi walczącym o 17. województwo, ale projekt wymaga dopracowania.

Ireneusz Bijata (Słupsk) komentuje to stanowisko następująco: *Stanowisko rządu to gra na zwłokę. To szukanie dziury w całym. Tak się robi z projektem, którego nie chce się wprowadzić*¹⁰⁴.

Eugeniusz Żuber (Koszalin): *Znalezienie usterek w projekcie jest pretekstem, by odwlec sprawę. Nie damy się znieść, będziemy także przygotowywać niezależny projekt obywatelski w sprawie 17 województwa*¹⁰⁵.

W klubie parlamentarnym SLD napiętnowano posłów, którzy złożyli podpis pod projektem ustawy o 17. województwo. Posłowi Edwardowi Wojtalikowi

¹⁰³ Art.2 ust.2 Regulaminu Sejmu RP stanowi: „Poselskie projekty ustaw mogą być wnoszone przez komisje sejmowe lub co najmniej 15 posłów podpisujących projekt.

¹⁰⁴ Głos Koszaliński nr 281, z dnia 4.12.2002 r.

¹⁰⁵ Tamże.

groziło wyrzucenie z klubu, lecz ostatecznie zakończyło się na reprimendzie partyjnej. Bojaźliwie zachował się poseł Bogdan Błaszczyk (Kołobrzeg) i wycofał swój podpis pod projektem. Ten projekt poselski nie został wprowadzony pod obrady Sejmu do pierwszego czytania do końca IV kadencji Sejmu (18.X.2005 r.) i stał się dalej bezprzedmiotowy.

Komentarz obywatelski do takiego toku sprawy podaje między innymi *Głos Pomorza* nr 132 z 8-9 czerwca 2002 r.: *Kilka dni temu 33 posłów SLD i PSL – z inspiracji Edwarda Wojtalika, koszalińskiego posła Sojuszu – podpisało się pod poselskim projektem uchwały o utworzeniu województwa środkowopomorskiego. Fakt ten wywołał prawdziwą burzę wewnątrz obu ugrupowań. Władze parlamentarnego klubu SLD zażądały, aby posłowie wycofali podpisy pod projektem. Premier Leszek Miller publicznie stwierdził, że nie widzi żadnych szans na powołanie do życia siedemnastego województwa. Wczoraj do dyspozycji naszych czytelników oddaliśmy nasz redakcyjny telefon. Każdy, kto chciał się wypowiedzieć w tej sprawie, mógł to zrobić. Oto, co usłyszeliśmy:*

Czesław Ignaszewski, Koszalin: *Chciałbym odpowiedzieć panu Borowskiemu, marszałkowi Sejmu, który niedawno pytał zdumiony: Po co nam to województwo? Otóż jest nam potrzebne jak woda rybnie. Bez niego grozi nam całkowita degradacja regionu i to pod każdym względem. Chciałem też dodać, że jestem dumny z postawy Edwarda Wojtalika. Nasz poseł odważył się wystąpić z projektem, który najwyraźniej nie jest po myśli władz SLD. Partii, która obiecywała nam zwrócić województwo. Ale widocznie było to dawno i liderzy Sojuszu o tym zapomnieli.*

Tadeusz Jabłoński, Słupsk: *Chciałem wystosować mały apel: niech wszyscy ci, którzy nie wierzą w odzyskanie województwa, a są u władzy, dadzą sobie spokój. Niech ustąpią miejsca tym, którzy potrafią – i chcą – jeszcze o nie walczyć. I to jak najszybciej.*

Jan Szczepański, Postomino: *Brawo panie Wojtalik. Tak trzymać! Nareszcie ktoś postawił tych zakłamanych polityków pod murem. Teraz muszą się określić, czy są za środkowopomorskim, czy też nie. I niech w końcu zaczną się zastanawiać, dlaczego zamiast kilkudziesięciu kilometrów do Koszalina czy do Słupska, muszą pokonywać 240 km do Szczecina. Bo ja za nic nie mogę tego zrozumieć.*

Bronisław Widyński, Koszalin: *Dopiero teraz widać jak na dłoni, ile znaczą obietnice premiera czy prezydenta. Otóż nic nie znaczą. Owszem, przed wyborami każdy ma pełne usta frazesów i zapewnień, że środkowopomorskie powinno znaleźć się na administracyjnej mapie Polski. Wybory mijają i co? I nic. Innymi słowy – wszyscy robią nas w konia.*

Grażyna Andrzejewska, Rowy: *Bez naszej zgody podzielono nas pomiędzy Gdańsk i Szczecin. Niczym jakąś afrykańską kolonię. I oba miasta tak nas właśnie traktują: zabierają wszystko, co cenne i w ogóle nie przejmują się naszym losem. Dlatego utworzenie województwa środkowopomorskiego to dla nas być albo nie być. Edward Wojtalik to zrozumiał i natychmiast pogrozili mu palcem. Nie tylko jemu - nam wszystkim.*

Józef Antosiewicz, Czaplinek¹⁰⁶: *Cieszę się, że koszalińscy posłowie SLD wreszcie się obudzili i złożyli projekt uchwały o utworzeniu województwa środkowopomorskiego. Gratuluję im odwagi, a w sposób szczególny podziwiam Edwarda Wojtalika, który projekt uchwały firmuje swoim nazwiskiem. Z drugiej strony jestem oburzony tym, że poseł Błaszczyk, były prezydent Kołobrzegu, wycofał swoje poparcie dla powstania środkowopomorskiego. Mam nadzieję, że już nikt nigdy na niego nie zagłosuje.*

7.3. Inicjatywy poselskie „Samoobrony RP” - 2002 r., 2005 r.

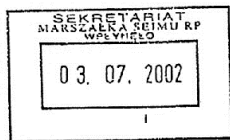
2 lipca 2002 roku na ręce Marszałka Sejmu Marka Borowskiego został złożony poselski projekt ustawy „W sprawie zmiany ustawy z 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa”. Pod projektem podpisało się 41 posłów klubu parlamentarnego Samoobrona RP. Do reprezentowania wnioskodawców w Sejmie został upoważniony poseł Jan Łączny.

Projekt przewidywał utworzenie województwa środkowopomorskiego od 1 stycznia 2004 roku z 85 gminami i 14 powiatami o łącznej powierzchni 18 tys. km².

25 listopada 2002 r. do Marszałka Sejmu RP Marka Borowskiego wpłynęło stanowisko Rządu wobec poselskiego projektu. Ogólnie można stwierdzić, że Rząd nie mówił „nie”, ale wnosił między innymi o poszerzenie uzasadnienia o koszty utworzenia województwa środkowopomorskiego, projekt budżetu dla województwa, propozycje podziału mienia województw pomorskiego i zachodniopomorskiego na rzecz środkowopomorskiego. Stanowisko rządowe dawało do zrozumienia, że „jeszcze nie teraz”, „może później”. Była to „gra na zwłokę”. Projekt ten nie został przedstawiony Sejmowi do pierwszego czytania, a po zakończonej kadencji 18.X.2005 r. stracił swoją ważność.

¹⁰⁶ *Głos Pomorza*, 11 czerwca 2002 r.

Koszalin 02.07.2002

Pan
Marek Borowski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. i art. 29 ust. 2 Regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- w sprawie zmiany ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa.

Do reprezentowania wnioskodawców jest upoważniony Pan Poseł Jan Łączny.

Andrzej Lepper (-), Jan Łączny (-), Zdzisław Jankowski (-), Genowefa Wiśniowska (-), Alfred Budner (-), Leszek Sułek (-), Lech Kuropatwiński (-), Zenon Tyma (-), Józef Tomala (-), Tadeusz Wojtkowiak (-), Józef Skutecki (-), Tadeusz Szukała (-), Tadeusz Urban (-), Maria Zbyrowska (-), Alicja Lis (-), Marian Kwiatkowski (-), Marian Curyło (-), Kazimierz Wójcik (-), Piotr Smolana (-), Michał Figlus (-), Stanisław Dulias (-), Włodzimierz Czechowski (-), Józef Stasiewski (-), Franciszek Franczak (-), Bożena Kozłowska (-), Mieczysław Aszkiełowicz (-), Adam Oldakowski (-), Józef Cepil (-), Renata Beger (-), Waldemar Borczyk (-), Wanda Łyżwińska (-), Zbigniew Dziewulski (-), Stanisław Głębocki (-), Jerzy Michalski (-), Jerzy Pekała (-), Józef Laskowski (-), Zbigniew Witaszek (-), Lech Zielenka (-), Henryk Ostrowski (-), Stanisław Łyżwiński (-), Danuta Hojarska (-)

Posłowie Klubu Parlamentarnego „Samoobrona RP” w nowej V kadencji Sejmu RP (od 19 października 2005 r.) ponowili swoje stanowisko o potrzebie utworzenia województwa środkowopomorskiego. W dniu 8 grudnia 2005 roku złożyli nowy poselski projekt ustawy w tej sprawie. Pod projektem złożono 51 podpisów a reprezentowanie wnioskodawców w pracach nad projektem powierzone posłowi Janowi Łącznemu (Koszalin). Wielkość woj. środkowopomorskiego, wykaz gmin i uzasadnienie zostało ujęte tak jak w poprzednim projekcie „Samoobrony RP” w IV kadencji Sejmu RP.

Projektowi ustawy nadano numerację jako druk sejmowy nr 312 i został on skierowany do pierwszego czytania w Sejmie (23.02.2006) wraz z projektem obywatelskim. W Sejmie nie zgłoszono wniosku o odrzucenie projektu poselskiego w pierwszym czytaniu, zatem Marszałek Sejmu projekt skierował do dalszych prac w komisjach sejmowych. Procedura legislacyjna tego projektu była prowadzona podobnie (wspólnie) z obywatelskim projektem ustawy złożonym w tej samej sprawie (druk sejmowy nr 174 i 174-A). Rozpatrywanie

tych projektów trwało do końca V kadencji (4 listopada 2007 r.), po czym według Marszałka Sejmu VI kadencji Sejmu projekty te uległy dyskontynuacji.

7.4. Inicjatywa obywatelska – 2003 r.

Nim powstała inicjatywa obywatelska projektu ustawy z 2003 roku, od kwietnia do października 2000 roku działała grupa inicjatywna z Koszalina i Słupska przygotowująca niezbędne dokumenty do utworzenia i zarejestrowania obywatelskiego stowarzyszenia działającego na terenie Pomorza Środkowego. W lipcu 2000r. grupa założycielska złożyła wniosek o rejestrację stowarzyszenia w Sądzie Okręgowym w Słupsku. Sąd Okręgowy 1 sierpnia zarejestrował *Stowarzyszenie Pomorza Środkowego – Integracja dla Rozwoju*. Pierwsze Walne Zgromadzenie Delegatów stowarzyszenia odbyło się 13 października 2000r. w Sławnie, gdzie była siedziba stowarzyszenia. Wybrano zarząd (11 osób), przyjęto Deklarację Programową, Statut Stowarzyszenia, Apel do parlamentarzystów Pomorza Środkowego i uchwałę o utworzenie województwa środkowopomorskiego oraz sugerującą podział województw mazowieckiego na dwa: stołeczne(metropolia) i warszawskie (poza stolicą). Już wówczas mówiono o korekcie podziału terytorialnego kraju o „16+2”, a także powołanie powiatu Miastko wydzielając go z powiatu bytowskiego.

Od tego czasu *Stowarzyszenie Pomorza Środkowego – Integracja dla Rozwoju* stało się obywatelską – prawną reprezentacją społeczną działającą na rzecz regionu środkowopomorskiego. Jednym z zadań statutowych była i jest walka o utworzenie na terenie Pomorza Środkowego siedemnastego województwa. W latach 2000-2002 Zarząd i Stowarzyszenie skierowało wiele listów, petycji i apeli do władz państwowych (Prezydenta RP, Marszałka Sejmu, posłów i senatorów) wnioskujące i uzasadniające potrzebę istnienia województwa środkowopomorskiego. Organizowano także spotkania, debaty i konferencje w różnych miastach i różnych środowiskach byłego województwa koszalińskiego i słupskiego. Szerzej te zagadnienia opisane zostały w drugiej części tego opracowania.

Gdy okazało się, że obietnice władz i różnych decydentów centralnych nie przynoszą żadnych efektów, a w Sejmie odkłada się rozpatrywanie złożonych poselskich projektów ustaw (posła E. Wojtalika, posła J. Łącznego), Stowarzyszenie Pomorza Środkowego podejmuje inicjatywę przygotowania obywatelskiego projektu ustawy, inicjuje powołanie Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej, biorąc za podstawę ustawę z dnia 24 czerwca 1999r. o wykonywaniu inicjatywy ustawodawczej przez obywateli¹⁰⁷.

W Słupsku 6 maja 2003 roku powstaje Obywatelski Komitet Inicjatywy Ustawodawczej, w skład którego wchodzi 25 osób z Pomorza Środkowego, są to: Ireneusz Bijata, Anna Bogucka-Skowrońska, Edward Czumko, Kazimierz

¹⁰⁷ Dz. U. nr 62, poz. 688.

Ludwik Dziurski, Zygfryd Karol Filipiak, Zbigniew Leszek Fiszbak, Stanisław Gawłowski, ks. Jan Girjatowicz, Czesław Ignaszewski, Grzegorz Jurkowski, Wojciech Kacalak, Andrzej Marek Łęgowski, Ryszard Mieczkowski, Jerzy Władysław Mokrzycki, Grzegorz Andrzej Niski, Andrzej Obecny, Zbigniew Orsztynowicz, Eugeniusz Rydz, Jan Stępień, Jan Szumski, Mieczysław Załuski, Adam Stanisław Zieliński, Eugeniusz Żuber, Roman Biłas, Edward Wojtalik.

W okresie lipiec-sierpień 2003 roku przygotowano obywatelski projekt ustawy *o zmianie ustawy z dnia 24 lipca 1998r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa* oraz zebrano pierwsze 1500 podpisów. Pełnomocnikiem Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej został Eugeniusz Żuber (Koszalin), zastępcą pełnomocnika Ireneusz Bijata (Słupsk). Pełnomocnicy ci w dniu 28 sierpnia 2003 roku zawiadomili Marszałka Sejmu RP Marka Borowskiego o utworzeniu Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej i przedłożyli pierwsze niezbędne dokumenty¹⁰⁸.

Marszałek Sejmu RP Postanowieniem nr 12 z dnia 30 września 2003 roku przyjmuje zawiadomienie o utworzeniu Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej, co pozwoliło na rozpoczęcie zbierania 100 tys. podpisów pod obywatelskim projektem ustawy. Podpisy zbierano w okresie październik-grudzień 2003r. Po wyeliminowaniu błędów na listach podpisowych przyjęto pod projektem ustawy 136.435 podpisów obywateli. W dniu 29 grudnia 2009r. projekt ustawy z podpisami został złożony w Sejmie na ręce wicemarszałka Sejmu RP prof. Tomasza Nałęcza.

¹⁰⁸ Spełniono wymóg art.6 ustawy z dnia 24 czerwca 1999r. o wykonywaniu inicjatywy ustawodawczej przez obywateli (Dz. U. nr 62, poz.688).

Pismo do Marszałka Sejmu RP Marka Borowskiego w sprawie utworzenia Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej

Eugeniusz Żuber
Pełnomocnik Komitetu
ul. Karłowicza 13e/5
75-563 Koszalin

Koszalin – Słupsk, 28.08.2003 r.

Ireneusz Bijata
Zastępca Pełnomocnika Komitetu
ul. prof. Z. Rydygiera 5
76-200 Słupsk

Pan
Marek BOROWSKI
MARSZAŁEK SEJMU
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
WARSZAWA

Na podstawie art. 6 ustawy z dnia 24 czerwca 1999 r. o wykonywaniu inicjatywy ustawodawczej przez obywateli (Dz.U. nr 62, poz. 688) zawiadamiamy Pana Marszałka o utworzeniu KOMITETU INICJATYWY USTAWODAWCZEJ PROJEKTU USTAWY O ZMIANIE USTAWY Z DNIA 24 LIPCA 1998 R. O WPROWADZENIU ZASADNICZEGO TRÓJSTOPNIOWEGO PODZIAŁU TERYTORIALNEGO PAŃSTWA.

Do zawiadomienia załączamy:

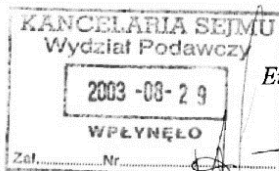
1. Pisemne oświadczenia o przystąpieniu do Komitetu.
2. Pełną nazwę Komitetu i adres jego siedziby.
3. Pisemne oświadczenie osób o ustaleniu pełnomocnika i zastępcy pełnomocnika Komitetu.
4. Dane dotyczące pełnomocnika i zastępcy pełnomocnika Komitetu.
5. Projekt ustawy, uzasadnienie i 1500 podpisów.

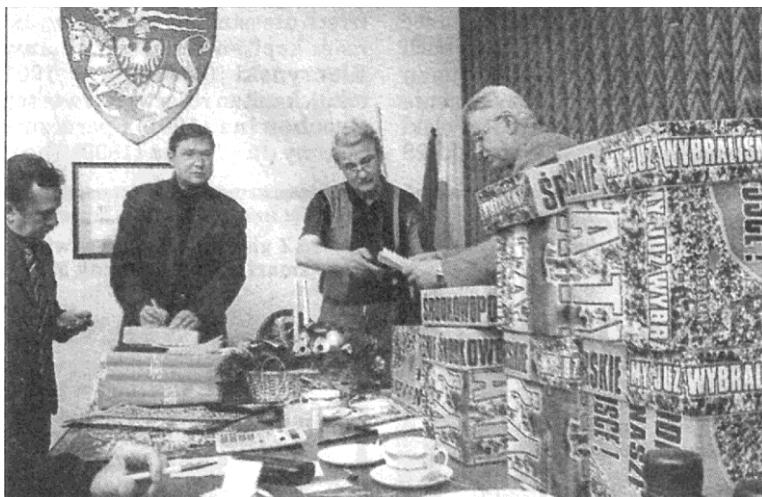
Zastępca Pełnomocnika

Ireneusz Bijata

Pełnomocnik Komitetu

Eugeniusz Żuber

Zdjęcie nr 2.

Głos Koszaliński z dn. 29 grudnia 2003r. Koszalin. Pakowanie dokumentów do Sejmu
Fot. Kamil Jurkowski

Zdjęcie nr 3.

Gazeta Wyborcza z dn. 30.12.2003r. Warszawa. Wnoszenie dokumentów do Sejmu
Fot. PAP

Zdjęcie nr 4.

U Marszałka Sejmu w gabinecie - od lewej: Wicemarszałek Sejmu prof. Tomasz Nałęcz i liderzy Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej: dr Eugeniusz Żuber (Koszalin) oraz inż. Ireneusz Bijata (Ślupsk) Fot. PAP

30 stycznia 2004r. Marszałek Sejmu przedkłada posłom obywatelski projekt ustawy (druk nr 2491).

7.4.1. Pierwsze czytanie obywatelskiego projektu ustawy w Sejmie IV kadencji (18 marca 2004r.)

Pierwsze czytanie projektu obywatelskiego odbyło się na 71 posiedzeniu Sejmu w dniu 18 marca 2004r. Do Warszawy na obrady Sejmu dwoma autokarami udała się 50-osobowa grupa obywateli z Koszalina, Sławna i Miastka uczestnicząc w obradach w 11 punkcie porządku obrad Sejmu RP. Ilustrują to zdjęcia na str. 172.

Obrady Sejmu w punkcie 11 prowadził wicemarszałek Sejmu RP Donald Tusk. Uzasadnienie do projektu ustawy przedstawił pełnomocnik Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej Eugeniusz Żuber, opinie, spostrzeżenia i uwagi do projektu przedstawiali przedstawiciele klubów i kół poselskich. Na pytania posłów odpowiedzi udzielał pełnomocnik wnioskodawców (E.Żuber) i przedstawiciel rządu – podsekretarz stanu w MSWiA (T. Matusiak). Lista mówców przedstawiona jest na str 173, a ich wypowiedzi zawiera sprawozdanie stenograficzne z 71 posiedzenia sejmu RP z dnia 18 marca 2004r. strony 150 do 175.

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
IV kadencja

Druk nr 2491

Warszawa, 30 stycznia 2004 r.

Panie Posłanki
i Panowie Posłowie
na Sejm
Rzeczypospolitej Polskiej

Uprzejmie przekazuję wniesiony, na podstawie art. 118 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 2 i art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 24 czerwca 1999 r. o wykonywaniu inicjatywy ustawodawczej przez obywateli, a także na podstawie art. 32 ust. 1 regulaminu Sejmu, **obywatelski projekt ustawy**

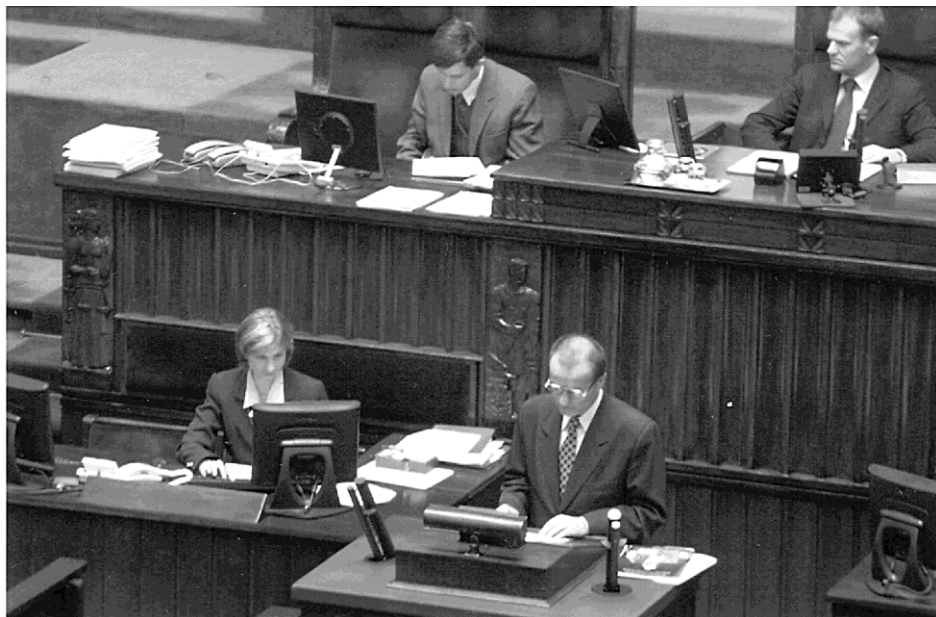
- o zmianie ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorial- nego państwa.

Projekt ustawy został wniesiony zgodnie z postanowieniami art. 7 ust. 2, art. 9 ust. 2 oraz art. 10 ust. 2 ustawy o wykonywaniu inicjatywy ustawodawczej przez obywateli.

Do reprezentowania Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej – na podstawie art. 14 ust. 1 ustawy o wykonywaniu inicjatywy ustawodawczej przez obywateli - został wskazany Pan Eugeniusz Żuber - Pełnomocnik Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej oraz Pan Andrzej Obecny – Zastępca Pełnomocnika Komitetu.

MARSZAŁEK SEJMU

(-) Marek Borowski

Zdjęcie nr 5

Wystąpienie w Sejmie dra E. Żubera – pełnomocnika Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej.
Pierwsze czytanie projektu obywatelskiego na 71 posiedzeniu Sejmu - 18 marca 2004r.

Fot. Tomasz Ogonowski

Zdjęcia nr 6 i 7

Zwolennicy utworzenia województwa środkowopomorskiego w Sejmie. Fot. Tomasz Ogonowski

Treść 71. posiedzenia Sejmu (obrały w dniu 18 marca 2004r.)¹⁰⁹

Pierwsze czytanie obywatelskiego projektu	
ustawy o zmianie ustawy z dnia 24 lipca	
1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trój-	
stopniowego podziału terytorialnego pań-	
stwa – punkt 11. porządku dziennego	
przedstawiciel Komitetu Inicjatywy	
Ustawodawczej Zuber	150
poseł Gintowt-Dziewałtowski	152
poseł Gałazewski	153
poseł Liss	154
poseł Szczepańczyk	155
poseł Lepper	156
poseł Strąk	157
poseł Jaruga-Nowacka	158
poseł Jagieliński	159
poseł Małgorzata Rohde	160
poseł Jerzy Czerwiński	161
poseł Łopuszański	162
poseł Olszewski	162
poseł Kopeć	163
poseł Stec	164
poseł Kowalik	164
poseł Wojtalik	164
poseł Wilczyńska	165
poseł Gudzowski	165
poseł Strąk	165
poseł Ajchler	165
poseł Łączny	166
poseł Janicki	166
poseł Aumiller	167
poseł Renata Beger	167
poseł Kuźmiuk	167
poseł Dulias	167
poseł Gajda	168
poseł Kalemba	168
podsekretarz stanu Matusiak	168
przedstawiciel Komitetu Inicjatywy	
Ustawodawczej Zuber	171
poseł Gintowt-Dziewałtowski	174
poseł Strąk	174
Skierowanie projektu ustawy do komisji	

(Przerwa w posiedzeniu)

Ponieważ w czasie obrad nie zgłoszono wniosku o odrzucenie projektu ustawy w pierwszym czytaniu, Marszałek Sejmu po zasięgnięciu opinii Prezydium Sejmu skierowała projekt ustawy o zmianie ustawy z dnia 24 lipca 1998r. zawarty w druku nr 2491 do rozpatrzenia w Komisji Administracji

¹⁰⁹ Sprawozdanie stenograficzne z 71 posiedzenia Sejmu RP w dniu 18 marca 2004r. (drugi dzień obrad), Warszawa 2004, strony wstępne.

i Spraw Wewnętrznych oraz Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej. Dawało to wówczas duże nadzieje na pomyślną pracę nad projektem w obu tych komisjach.

Terminy wspólnych posiedzeń komisji według planów pracy:

<u>Pierwszy:</u>	grudzień 2004 roku	(sprawa druk nr 2491)
<u>Drugi:</u>	lipiec 2005 roku	(sprawa druk nr 2491).

Do końca IV kadencji Sejmu RP (wybory 25 września 2005r.) nie podjęto prac w komisjach nad obywatelskim projektem, mimo ujmowania go do rozpatrzenia w planach pracy.

7.4.2. Czytanie projektu ustawy w Sejmie V kadencji (23 lutego 2006r.)

Pełnomocnik Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej, biorąc za podstawę art. 4 ust. 3 i art. 13 ustawy z dnia 24 czerwca 1999r. o wykonywaniu przez obywateli inicjatywy ustawodawczej (Dz. U. nr 62, poz. 688), zwrócił się do marszałka Sejmu RP nowej – V kadencji o wznowienie prac legislacyjnych¹¹⁰ wprowadzając do istniejącego projektu autopoprawkę dotyczącą daty utworzenia województwa środkowopomorskiego (z dniem 1 stycznia 2007r.)

Obywatelski projekt ustawy o utworzeniu województwa środkowopomorskiego Marszałek Sejmu Marek Jurek skierował pod obrady Sejmu do pierwszego czytania (druk nr 174 i 174A). Miało to miejsce na 11 posiedzeniu Sejmu w dniu 23 lutego 2006r. W porządku obrad umieszczono także poselski projekt ustawy Klubu parlamentarnego „Samoobrona RP”, który złożony był 8 grudnia 2005r. i dotyczył tej samej sprawy (druk sejmowy nr 312).

W przeddzień posiedzenia Sejmu posłowie klubu SLD złożyli projekt uchwały Sejmu o konsultacjach społecznych w formie referendum w gminach na Pomorzu Środkowym (druk sejmowy nr 335). Te trzy dokumenty (2 projekty ustaw i projekt uchwały) były przedmiotem pierwszego czytania w Sejmie. Projekty tych ustaw i uchwały prezentowali (uzasadniali) pełnomocnik obywateli Eugeniusz Żuber, poseł Jan Łączny i poseł Stanisław Wziątek. Opinie do projektów wygłosiło 6 klubów poselskich. W trakcie dyskusji nie przedstawiono wniosku o odrzucenie projektów. 25 posłów zgłosiło wiele pytań do wnioskodawców i przedstawicieli Rządu. Odpowiedzi udzielono w trakcie obrad Sejmu. Obrady prowadził wicemarszałek Sejmu Wojciech Olejniczak, a także wicemarszałek Marek Kotlinowski.

¹¹⁰ Pismo z dnia 21 grudnia 2005r.

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
V kadencja

Druk nr 174

Warszawa, 22 grudnia 2005 r.

Panie i Panowie Posłowie
na Sejm
Rzeczypospolitej Polskiej

Uprzejmie przekazuję wniesiony w IV kadencji w dniu 30 stycznia 2004 r., na podstawie art. 118 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 2, art. 4 ust. 3 i art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 24 czerwca 1999 r. o wykonywaniu inicjatywy ustawodawczej przez obywateli, a także na podstawie art. 32 ust. 1 regulaminu Sejmu, **obywatelski projekt ustawy**

**- o zmianie ustawy z dnia 24 lipca 1998 r.
o wprowadzeniu zasadniczego trójstop-
niowego podziału terytorialnego pań-
stwa.**

Projekt ustawy został wniesiony zgodnie z postanowieniami art. 7 ust. 2, art. 9 ust. 2 oraz art. 10 ust. 2 ustawy o wykonywaniu inicjatywy ustawodawczej przez obywateli.

Do reprezentowania Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej - na podstawie art. 14 ust. 1 ustawy o wykonywaniu inicjatywy ustawodawczej przez obywateli - został wskazany Pan Eugeniusz Żuber - Pełnomocnik Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej oraz Pan Andrzej Obecny - Zastępca Pełnomocnika Komitetu.

MARSZAŁEK SEJMU

(-) Marek Jurek

*Projekt
po uwzględnieniu
autopoprawek*

Ustawa

z dnia2006r.

o zmianie ustawy z dnia 24 lipca 1998 roku o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa.

Art. 1

W ustawie z dnia 24 lipca 1998 roku o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału (Dz. U. nr 96, poz. 603, nr 104, poz. 656, z 1999r. nr 101, poz. 1182, z 2001r. nr 45, poz. 497) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 2 dodaje się ust. 2a i **ust. 2b** w brzmieniu:
„ 2a. Z dniem 1 stycznia 2007 roku tworzy się województwo środkowopomorskie”,
„ **2b. Wykaz gmin wchodzących w skład województwa środkowopomorskiego określa załącznik do ustawy**”.
- 2) w art. 3 dodaje się punkt 12a w brzmieniu:
„ 12a) w województwie środkowopomorskim – wojewody – Koszalin, sejmiku województwa – Słupsk”,
- 3) w art. 4 dodaje się punkt 12a w brzmieniu:
„ 12a) w województwie środkowopomorskim – Wojewoda Środkowopomorski”,
- 4) dodaje się art. 6a w brzmieniu:
„ art. 6a) Pierwsze wybory do organów stanowiących województwa, o którym mowa w art. 2 ust. 2a, przeprowadza się przed dniem 1 stycznia 2007 roku.”

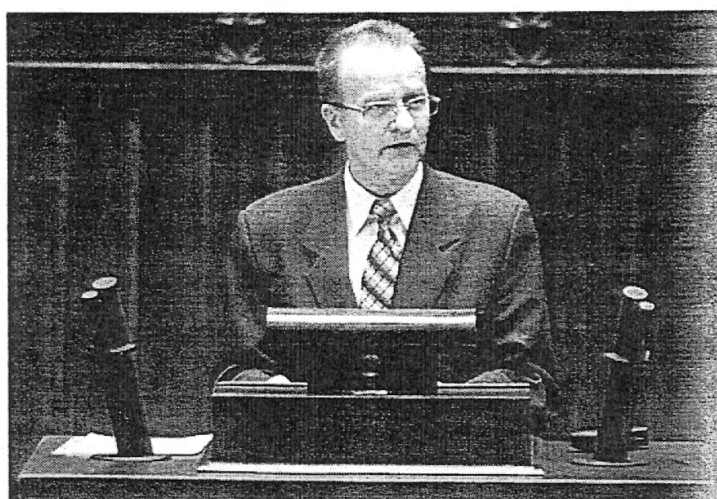
Art. 2

Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2007 roku.

27. 02. 2005 — **głos Pomorza**

Szansa na siedemnaste

FOTORZEPA

Eugeniusz Żuber (na zdjęciu), pełnomocnik Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej, od kilku lat walczący o utworzenie województwa środkowopomorskiego, zabrał głos w ubiegłym tygodniu w trakcie sejmowej debaty na ten temat. Żaden z klubów parlamentarnych nie sprzeciwił się dwóm projektom

ustaw o utworzeniu siedemnastego województwa. Przypominamy, że pod projektem obywatelskim podpisało się ponad 140 tysięcy osób. Teraz zajmą się nim sejmowe komisje. Niewykorzystane również, że o powołaniu województwa mieszkańcy zdecydują w referendum.

(nag)

TREŚĆ

11. posiedzenia Sejmu

(*Obrazy w dniu 23 lutego 2006 r.*)

Punkt 14. porządku dziennego: Pierwsze czytanie obywatelskiego i poselskiego projektów ustaw o zmianie ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa

Punkt 15. porządku dziennego: Pierwsze czytanie poselskiego projektu uchwały w sprawie przeprowadzenia przez rady gmin projektowanego województwa środkowopomorskiego konsultacji społecznych w formie referendum lokalnego, w którym mieszkańcy wyrażą swoją wolę poprzez potwierdzenie lub odrzucenie idei utworzenia siedemnastego województwa
Przedstawiciel Komitetu

Inicjatywy Ustawodawczej Eugeniusz Żuber	195
Posel Jan Łączny	198
Posel Stanisław Wziątek	199
Posel Czesław Hoc	200
Posel Jan Rokita	202
Posel Jan Bednarek	203
Posel Stanisław Wziątek	204
Posel Robert Strąk	205
Posel Wiesław Woda	207
Posel Krzysztof Czamecki	208
Posel Leszek Murzyn	208
Posel Henryk Siedlaczek	208
Posel Marek Polak	209
Posel Szymon Stanisław Giżyński	209
Posel Henryk Gołębiowski	210
Posel Łukasz Zbonikowski	210
Posel Witold Bałazak	210
Posel Paweł Arndt	211
Posel Roman Czepe	211
Posel Marek Kawa	211
Posel Renata Beger	211
Posel Stanisław Marcin Chmielewski	212
Posel Lech Kuropatwiński	212
Posel Adam Oldakowski	213
Posel Stanisław Rydzoń	213
Posel Izabela Jaruga-Nowacka	213
Posel Joachim Brudziński	213
Posel Józef Rojek	214
Posel Czesław Hoc	214
Posel Sebastian Karpiniuk	215
Posel Antoni Sosnowski	215
Posel Halina Rozpondek	216
Posel Waldemar Andzel	216
Posel Robert Strąk	216
Posel Stanisław Kalemba	216
Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji Arkadiusz Czartoryski	217
Przedstawiciel Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej Eugeniusz Żuber	219
Posel Jan Łączny	221
Posel Stanisław Wziątek	221

Debatę podsumował Wicemarszałek Marek Kotlinowski¹¹¹:

Zamykam dyskusję.

Marszałek Sejmu, po zasięgnięciu opinii Prezydium Sejmu, proponuje, aby Sejm skierował obywatelski i poselski projekty ustaw o zmianie ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa, zawarte w drukach nr 174, 174-A i 312, oraz poselski projekt uchwały w sprawie przeprowadzenia przez rady gmin projektowanego woj. środkowopomorskiego konsultacji społecznych w formie referendum lokalnego, w którym mieszkańcy wyrażą swoją wolę poprzez potwierdzenie lub odrzucenie idei utworzenia siedemnastego województwa, zawarty w druku nr 335, do Komisji Administracji i Spraw Wewnętrznych oraz Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej w celu rozpatrzenia.

Jeżeli nie usłyszę sprzeciwu, będę uważał, że Sejm propozycję przyjął.

Sprzeciwu nie słyszę.

Wysoka Izbo! Chciałem gorąco podziękować za to, że w tej debacie brali udział przedstawiciele Obywatelskiego Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej (Oklaski), że byli uczestnikami tej ważnej debaty. (Oklaski) Jestem przekonany, że wyjadą z przeświadczeniem, że ich sprawa została poważnie potraktowana, padły ważne argumenty za i przeciw, i życzę im, aby ich marzenia się spełniły, a Sejm będzie pracował dalej nad tą sprawą.

Dziękuję raz jeszcze i żegnam w imieniu Prezydium Sejmu i wszystkich posłów. (Oklaski)

Przystępujemy do rozpatrzenia punktu 16. porządku dziennego.

Plany pracy Komisji Administracji i Spraw Wewnętrznych oraz Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej przewidywały rozpatrzenie skierowanych projektów w terminach listopad i grudzień 2007 r.

Fakty okazały się takie, że trzykrotnie planowane terminy nie zostały przez Komisje dotrzymane, a z dniem 4 listopada 2007 roku zakończyła się skrócona V kadencja Sejmu RP. Projekty ustaw w sprawie utworzenia województwa środkowopomorskiego znów zostały odłożone z tym, że projekty poselskie straciły swą ważność z końcem V kadencji a projekt obywatelski? Projekt obywatelski powinien być procedowany w następnej VI kadencji Sejmu. A jak było?

¹¹¹ Sprawozdanie stenograficzne z 11 posiedzenia Sejmu RP w dniu 23 lutego 2006r. (drugi dzień obrad), warszawa 2006, s.222.

7.4.3. Losy obywatelskiego projektu ustawy w VI kadencji Sejmu

KOMITET INICJATYWY USTAWODAWCZEJ
ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego 28, II p.
75-511 K O Ś Z A L I N
Postanowienie Nr 12 Marszałka RP
REGON 331417778
Konto: PKO BP SA I O/Koszalin
68-10202791-1203925871

Koszalin – Słupsk, 22 listopada 2007 roku

Pan
BRONISŁAW KOMOROWSKI
Marszałek Sejmu RP
Warszawa

Szanowny Panie Marszałku!

Obywatelski Komitet Inicjatywy Ustawodawczej Koszalin – Słupsk biorąc za podstawę art. 10 ust 1 pkt 8 Regulaminu Sejmu wnioskuje o ponowne nadanie biegu obywatelskiej inicjatywie ustawodawczej ujętej w druku sejmowym nr 175 i 175 a V kadencji Sejmu. Inicjatywa ustawodawcza dotyczy zmiany w ustawie z dnia 24 lipca 1998 roku o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa.

Uzasadnienie niniejszego wniosku:

1. Obywatelski projekt ustawy był przedmiotem obrad w Sejmie IV kadencji (I czytanie – 18 marca 2004 roku). Projekt skierowany został do dalszych prac w komisjach sejmowych: Administracji i Spraw Wewnętrznych oraz Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej. Komisje rozpatrywanie projektu ujęły w swoich planach pracy dwukrotnie lecz do końca kadencji (2005) projektu nie rozpatrzyły.
2. Marszałek Sejmu V kadencji skierował projekt do I czytania w Sejmie, co miało miejsce 23 lutego 2006 roku podczas plenarnych obrad Sejmu. Następnie projekt skierowany został do komisji sejmowych. Komisje wyznaczyły sobie kolejno 3 terminy półroczne na rozpoczęcie prac. Ostatni termin w planie pracy ujęto w listopadzie 2007 roku. Z uwagi na samorozwiązanie Sejmu termin ten stał się nieaktualny.
3. Sejm V kadencji ze względu na samorozwiązanie i skrócenie kadencji o dwa lata, nie dał szans sobie i obywatelskiej inicjatywie ustawodawczej na sfinalizowanie sprawy.

4. Problematyka zawarta w projekcie ustawy złożonej przez Obywatelski Komitet jest nadal aktualna i wymaga ostatecznego rozpatrzenia przez Sejm RP VI kadencji. Nie można i nie wolno tylko literalnie interpretować regulacji prawnej z 1999 roku zamykając drogę obywatelskiej inicjatywie i pozostawiając ją nie rozpatrzoną z własnej winy Sejmu a nie obywateli. Projekt ustawy został przecież prawidłowo złożony do właściwego organu państwa i dotąd nie rozpatrzony. Duch ustawy o inicjatywach obywatelskich nie do tego zmierza. W żadnym przypadku najwyższy organ w państwie nie powinien lekceważyć społeczności obywatelskiej (135.435 podpisów) i przekładać w nieskończoność rozpatrzenia sprawy wyrażonej w inicjatywie ustawodawczej tak istotnej dla społeczności lub – co gorsza literalnie „wrzucić projekt do kosza”.
5. Projekt powołania województwa środkowopomorskiego istnieje i istniał będzie tak długo aż definitywnie nie zostanie rozstrzygnięty. Nie można go traktować marginalnie lub uciekać od niego przez odkładanie w czasie – co ma miejsce począwszy od pierwszych poselskich projektów ustaw z 2002 roku i późniejszych z 2005 roku. Niezadowolenie społeczne na Pomorzu Środkowym z tego tytułu trwa od 1998 roku. Politycy mogą udawać, że problemu nie ma – on jednak jest i narasta.

Szanowny Panie Marszałku!

Bardzo liczymy na właściwe podejście Pana Marszałka do obywatelskiej inicjatywy mieszkańców Pomorza Środkowego, którzy oczekują pozytywnego rozstrzygnięcia sprawy.

W załączeniu przedkładam skrócony materiał informacyjny w omawianej sprawie wraz z opinią prawną.

Pełnomocnik Komitetu
Inicjatywy Ustawodawczej

dr Eugeniusz Zuber

Załącznik:

Województwo Środkowopomorskie –
Postępowanie legislacyjne w Sejmie
w latach 2002 – 2007

Warszawa, dnia 4 grudnia 2007 r.

KANCELARIA SEJMU

DYREKTOR GENERALNY
Kierujący Gabinetem Marszałka Sejmu

JAROMIR SOKOŁOWSKI
CHS-151-957-07

Pan

Eugeniusz Żuber

Pełnomocnik Komitetu

Inicjatywy Ustawodawczej

Szanowny Panie,

W odpowiedzi na pismo z dnia 22 listopada 2007 r. dotyczące nadania biegu obywatelskiemu projektowi ustawy o zmianie ustawy z dnia 24 lipca 1999 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa (druk nr 2491), który został wniesiony w IV kadencji oraz był przedmiotem prac Sejmu V kadencji (druk nr 174), uprzejmie informuję, że zgodnie z art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 24 czerwca 1999 r. o wykonywaniu inicjatywy ustawodawczej przez obywateli „projekt ustawy, w stosunku do którego postępowanie ustawodawcze nie zostało zakończone w trakcie kadencji Sejmu, w której został wniesiony, jest rozpatrywany przez Sejm następnej kadencji bez potrzeby ponownego wniesienia projektu ustawy.”

Oznacza to, że projekty obywatelskie mogą być rozpatrywane jedynie w kadencji następującej bezpośrednio po kadencji, w której projekt został złożony.

W związku z powyższym wszystkie obywatelskie projekty ustaw wniesione w IV kadencji Sejmu, w tym również projekt ustawy o zmianie ustawy z dnia 24 lipca 1999 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa, uległy dyskontynuacji.

*Z powierzeniem
J. Sokółowski*

KOMITET INICJATYWY USTAWODAWCZEJ
ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego 28, II p.
75-511 KOSZALIN
Postępowanie Nr 12 Marszałka RP
REGON 331417778
Konto: PKO BP SA I O/Koszalin
60-10202791-1203925871

Koszalin, dnia 31 grudnia 2007

**Pan
Bronisław Komorowski
Marszałek Sejmu RP
Warszawa**

Szanowny Panie Marszałku!

Przesyłam Panu „Oświadczenie” w związku z otrzymanym pismem Dyrektora Generalnego Kancelarii Sejmu jako odpowiedź na nasze wystąpienie z dnia 22 listopada 2007 roku skierowane do Pana Marszałka osobiście.

Jesteśmy wielce zaskoczeni potraktowaniem tak dużej grupy obywatelskiej oraz formą załatwienia projektu ustawy złożonego 29 grudnia 2003 roku i jej procedowaniem przez okres czterech lat w taki sposób, aby ostatecznie literalnie i zwyczajowo odrzucić projekt bez dalszego rozpatrzenia.

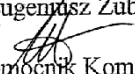
Trudno jest nam uznać to za właściwą drogę ostatecznego załatwienia sprawy. Zdaje się, że prawo zwyczajowe a także luki prawne ważniejsze są niż problemy obywatelskie.

Panie Marszałku!

Czujemy się na Pomorzu Środkowym jak obywatele których można zlekceważyć, potraktować „po macoszemu”. Nasza inicjatywa na to nie zasłużyła.

Z wyrazami szacunku

dr Eugeniusz Żuber

Pełnomocnik Komitetu
Inicjatywy Ustawodawczej

Załącznik 1
Oświadczenie

Koszalin, dnia 18 grudnia 2007 r.

OŚWIADCZENIE

Pełnomocnika Obywatelskiego Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej Koszalin – Słupsk

Z dużym zdziwieniem i zaskoczeniem odczytuję powiadomienie Dyrektora Generalnego Kancelarii Sejmu i Gabinetu Marszałka Sejmu, iż obywatelski projekt ustawy o utworzenie województwa środkowopomorskiego uległ dyskontynuacji. Oznacza to, że projekt nie będzie wprowadzony do dalszych prac legislacyjnych w Sejmie VI kadencji z mocy interpretacji formalno – prawnej i przyjętego zwyczaju.

Procedura ustawowa rozpoczęła się w Sejmie IV kadencji (druk nr 2491) a następnie prowadzona w Sejmie V kadencji (druk nr 174). Projekt każdorazowo nie został odrzucony lecz skierowany do prac w komisjach sejmowych. Komisje wyznaczyły sobie łącznie pięć terminów posiedzeń ale żaden z nich nie został dotrzymany.

W rozpoczętej VI kadencji Sejmu projekt zostaje formalnie, a nie merytorycznie – odrzucony.

Oświadczam zatem, że posłowie różnych ugrupowań politycznych z okresu lat 2004 – 2007 pokazali, że na społeczności obywatelskiej Pomorza Środkowego im wcale nie zależy. Obywatelski projekt (136.435 podpisów) w czytaniach sejmowych uznany został za słuszny, ale politycy go zlekceważyli, przedłużali załatwienie, by ostatecznie stwierdzić jego „śmierć prawną” choć „rozgrzebany” przedmiot sprawy nadal jest aktualny.

Nie zdecydowano się powiedzieć ludziom wprost „tak” albo „nie”, odczekano do prawnego unicestwienia projektu.

Wyrażam oburzenie, bunt i żal, także z powodu formy załatwienia problemu mieszkańców Ziemi Koszalińskiej i Słupskiej oraz traktowaniem tutejszej społeczności „po macoszemu”.

Politycy i parlamentarzyści IV, V i VI kadencji – województwo środkowopomorskie niech traktują jako nieustający wyrzut sumienia. Dedykuję im również zapis art. 32 Konstytucji RP.

Dziękuję ludziom dobrej woli za współpracę i wspieranie obywatelskiej inicjatywy. Oświadczam, że więcej niż zrobiłem, zrobić nie mogłem.

W styczniu 2008 roku Obywatelski Komitet Inicjatywy Ustawodawczej na swym ostatnim posiedzeniu zostanie rozwiązany. Nadal jednak pozostanie pytanie : „jeśli 16 województw to dlaczego nie 17?”.

dr Eugeniusz Żuber

Pełnomocnik Komitetu

Inicjatywy Ustawodawczej

KOMITET INICJATYWY USTAWODAWCZEJ
ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego 28, II p.
75-511 K O S Z A L I N
Posłanowienie Nr 12 Marszałka RP
REGON 331417778
Konto: PKO BP SA 10/Koszalin
68-10202791-1203625671

Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

PS-30/08

Warszawa, dnia 22 stycznia 2008 r.

Pan
Eugeniusz Żuber
Pełnomocnik Komitetu
Inicjatywy Ustawodawczej

Szanowny Panie,

W odpowiedzi na pismo z dnia 22 listopada 2007 r. dotyczące ponownego nadania biegu obywatelskiemu projektowi ustawy o zmianie ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa (w IV kadencji druk nr 2491, a w V kadencji druk nr 174) zmuszony jestem podtrzymać pogląd przedstawiony w piśmie z dnia 4 grudnia 2007 r.

Przepis art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 24 czerwca 1999 r. o wykonywaniu inicjatywy ustawodawczej przez obywateli (Dz. U. nr 62, poz. 688) stanowi, że „projekt ustawy, w stosunku do którego postępowanie ustawodawcze nie zostało zakończone w trakcie kadencji Sejmu, w której został wniesiony, jest rozpatrywany przez Sejm następnej kadencji bez potrzeby ponownego wniesienia projektu ustawy. W takim wypadku Marszałek Sejmu zarządza ponowne drukowanie projektu ustawy oraz jego doręczenie posłom”. Przepis ten uznawany jest w doktrynie prawa konstytucyjnego za przykład regulacji przełamującej zasadę dyskontynuacji prac Sejmu. Zasada ta oznacza, że wszystkie sprawy, wnioski i przedłożenia, w których nie doszło do zamknięcia prac parlamentarnych, uważa się za ostatecznie załatwione w sensie niedojścia do skutku. Nie są więc one w żadnej formie przekazywane nowemu

- 2 -

parlamentowi. W odniesieniu do prac ustawodawczych zasadę dyskontynuacji traktuje się jako normę prawa zwyczajowego, co oznacza, iż odstępianie od niej możliwe jest tylko w formie właściwej dla odstąpienia od normy prawnej. W konsekwencji praca Sejmu nowej kadencji nad projektem, nad którym Sejm starej kadencji nie zakończył swych prac możliwa jest tylko w sytuacji, gdy wyraźna norma prawna na to zezwala.

Prawidłowa wykładnia art. 4 ust. 3 prowadzi jednak zdaniem ekspertów do wniosku, że wyjątek od zasady dyskontynuacji ma charakter ograniczony. Pojęcie „następną kadencją” zostało w nim użyte w nawiązaniu do sformułowania wskazującego, iż kadencją poprzedzającą „kadencję następną” jest wyłącznie ta kadencja, w trakcie której projekt został wniesiony. Teoretycznie termin „następna kadencja” mógłby być rozumiany w sposób równoważny z wyrażeniem „każda kolejna kadencja” (zgodnie ze znaczeniem słownikowym termin „następny” oznacza tyle co „*następujący po innym w kolejności czasowej lub przestrzennej; kolejny*” Słownik języka polskiego, pod red. J. Doroszewskiego, PWN 1997). Trzeba jednak zauważyć, że norma zawarta w analizowanym przepisie aktualizuje się w nowej kadencji jedynie w odniesieniu do „*projektu, którego postępowanie ustawodawcze nie zostało zakończone w trakcie kadencji Sejmu, w której został wniesiony*”, nie zaś w stosunku do „*projektów, których postępowania ustawodawcze nie zostały zakończone w trakcie kadencji Sejmu, w której zostały wniesione lub w trakcie kolejnych kadencji*”. Tym samym proces ustawodawczy obywatelskiego projektu ulega – zgodnie z zasadą dyskontynuacji – zamknięciu wraz z końcem kadencji następującej bezpośrednio po kadencji, w której projekt taki został wniesiony.

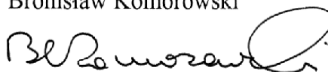
Nie kwestionując społecznego znaczenia utworzenia województwa środkowopomorskiego po raz kolejny wyrazić muszę pogląd, że proces ustawodawczy obywatelskiego projektu ustawy o zmianie ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego

- 3 -

państwa uległ zamknięciu wraz z końcem V kadencji Sejmu. Wyrażam jednocześnie nadzieję, że Komitet Inicjatywy Ustawodawczej ze zrozumieniem przyjmie prezentowane przez mnie stanowisko dostrzegając, iż nie jest ono wynikiem arbitralnego rozstrzygnięcia lecz stanowi konsekwencję znaczenia prawnego art. 4 ust. 3 ustawy o wykonywaniu inicjatywy ustawodawczej przez obywateli.

Z poważaniem -

Bronisław Komorowski

7.5. Kalendarium prawne obywatelskiego projektu ustawy w sprawie utworzenia województwa śródkowopomorskiego

Czasookres	Działanie
6.05.2003 r.	Spotkanie organizacyjne w Słupsku celem utworzenia Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej. Oświadczenie podpisały 23 osoby, później dokończono 2 osoby.
Czerwiec-lipiec 2003 r.	Przygotowanie obywatelskiego projektu ustawy i zbieranie pierwszego 1000 podpisów pod projektem (zebrano 1500).
28.08.2003 r.	Zawiadomienie Marszałka Sejmu RP o utworzeniu Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej, złożenie stosownych dokumentów. Złożenie projektu ustawy z 1500 podpisami pod projektem.
Wrzesień 2003 r.	Prowadzenie korespondencji Marszałka Sejmu

	z Komitetem Inicjatywy Ustawodawczej (chodziło o usunięcie tzw. braków formalnych).
<u>30.09.2003 r.</u>	<u>Postanowienie nr 12 Marszałka Sejmu RP</u> o przyjęciu zawiadomienia o utworzeniu Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej.
Październik-grudzień 2003 r.	Zbieranie podpisów pod projektem obywatelskim. Zebrano ponad 140 tys.
<u>29.12.2003 r.</u>	<u>Wniesienie do Marszałka Sejmu projektu ustawy</u> z podpisami obywateli popierających projekt. Pakiet podpisów wynosił 136.435 pozycji (7 dużych paczek).
9.01.2004 r.	Informacje Marszałka Sejmu o skierowaniu projektu do pierwszego czytania w Sejmie.
30.01.2004. r.	Obywatelski projekt ustawy Marszałek przekazuje posłom nadając mu numer druku sejmowego 2491.
<u>18.03.2004 r.</u>	<u>W porządku obrad Sejmu przyjęto I czytanie projektu.</u> Czytanie się odbyło. Żaden z klubów i kół poselskich nie wystąpił z wnioskiem o odrzucenie projektu. Marszałek prowadzący obrady (D. Tusk) skierował projekt do rozpatrzenia w komisjach.
20.03.2004 r.	Projekt otrzymują: - Komisja Administracji i Spraw Wewnętrznych, - Komisja Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej.
Grudzień 2004 r.	Komisje Sejmu przewidziały w planie pracy rozpatrzenie projektu obywatelskiego.
<u>5.04.2004 r.</u>	<u>Rada Ministrów</u> na swym posiedzeniu wydaje stanowisko w sprawie projektu obywatelskiego (druk 2491).
Lipiec 2005 r.	Komisje Sejmowe przewidują rozpatrzenie projektu obywatelskiego przełożonego z grudnia 2004 r. na lipiec 2005 r.
Lipiec - sierpień 2005 r.	Komisje nie podjęły prac nad projektem mimo ujęcia w planie pracy.

25 września 2005.	Wybory do parlamentu. Nowa kadencja.
Październik 2005 r.	Ukonstytuowanie się nowych struktur parlamentarnych.
19.10.2005 r.	Pierwsze posiedzenie Sejmu V kadencji.
Październik 2005 r. Kwiecień 2006 r.	Ustawowy sześciomiesięczny czas na ponowne rozpoczęcie prac legislacyjnych w Sejmie (art.3 i art.13 ustawy z 24 czerwca 1999 r. –Dz. U. nr 62, poz. 688).
Grudzień 2005 r.	Zgłoszenie przez pełnomocnika KIU Marszałkowi Sejmu autopoprawek do projektu obywatelskiego.
23 lutego 2006 r.	<u>Pierwsze czytanie obywatelskiego projektu ustawy</u> (druk nr 174 i 174-A) w Sejmie V kadencji. Projekt został przekazany do dalszego rozpatrzenia przez Komisje Sejmowe.
28 lutego 2006 r.	<u>Stanowisko Rady Ministrów</u> wobec obywatelskiego projektu ustawy (druk nr 174).
Grudzień 2006 r.	Ustalony termin w planach pracy Komisji Sejmowych na rozpatrzenie projektu obywatelskiego (nie zrealizowano).
Czerwiec 2007 r.	Pełnomocnik Komitetu Inicjatywy Obywatelskiej występuje do przewodniczących Komisji Sejmowych o przyspieszenie rozpatrywania projektu obywatelskiego.
Czerwiec 2007 r.	Ujęto w planach pracy Komisji Sejmowych rozpatrzenie projektu ustawy. Komisje Sejmowe w czerwcu 2007 r. ustaliły, że w listopadzie rozpatrzą projekty ustaw o woj. śródkowopomorskim na wyjazdowym posiedzeniu w Koszalinie. Nie zrealizowano ze względu na skrócenie V kadencji Sejmu (samorozwiązanie).
21 października 2007 r.	Wybory do parlamentu VI kadencji Sejmu.
22 listopada 2007 r.	Pełnomocnik KIU skierował wystąpienie do Marszałka Sejmu o wprowadzenie obywatelskiego

	projektu do prac legislacyjnych nowej kadencji i ostateczne uchwalenie ustawy.
26 listopada 2007 r.	Wystąpienie do Marszałka Sejmu o spotkanie z przedstawicielami Obywatelskiego Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej Koszalin - Słupsk. Nie odbyło się.
4 grudnia 2007 r.	Dyrektor Generalny Kancelarii Sejmu powiadamia pełnomocnika KIU, że projekt uległ dyskontynuacji i nie będzie dalej procedowany.
18 grudnia 2007 r.	Pełnomocnik KIU wydaje „Oświadczenie” oburzające i przesyła je Marszałkowi Sejmu i posłom z Pomorza Środkowego.
22 stycznia 2008 r.	Marszałek Sejmu na ręce pełnomocnika KIU przesyła uzasadnienie dyskontynuacji projektu.
28 stycznia 2008 r.	Komitet Inicjatywy Ustawodawczej odbywa ostatnie posiedzenie podsumowujące, kieruje apel do posłów z Pomorza Środkowego oraz postanawia o rozwiązaniu się z dniem 4 lutego 2008 roku.
28 stycznia 2008 r.	Złożenie skargi do Rzecznika Praw Obywatelskich w Warszawie. Skargę podpisał pełnomocnik KIU – Eugeniusz Żuber i prezes Stowarzyszenia Pomorza Środkowego „Integracja dla Rozwoju” Grzegorz Andrzej Niski.
4 luty 2008 r.	Rozwiązanie Obywatelskiego Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej Koszalin - Słupsk.

Źródło: opracowanie własne na podstawie dokumentów

7.6. Motywacje prawne walki o województwo

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej¹¹²

- a) *ustanawiamy Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej jako prawa podstawowe dla państwa, oparte na podstawie wolności i sprawiedliwości, współdziałanie władz, dialogu społecznym oraz na zasadzie pomocniczości uprawnieniami obywateli i wspólnot (preambuła),*
- b) *Rzeczypospolita Polska przestrzega wiążącego ją prawa międzynarodowego (art. 9),*
- c) *zasadniczy podział terytorialny państwa uwzględniający więzi społeczne, gospodarcze lub kulturowe i zapewniający jednostkom terytorialnym zdolności wykonywania zadań publicznych określa ustawa (art. 15, ust. 2),*
- d) *wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawa do równego traktowania przez władze publiczne (art. 32, ust. 1),*
- e) *nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiejkolwiek przyczyny (art. 32, ust. 2),*
- f) *inicjatywa ustawodawcza przysługuje posłom, Senatowi, Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej i Radzie Ministrów (art. 118, ust. 1),*
- g) *inicjatywa ustawodawcza przysługuje również grupie 100.000 obywateli mających prawo wybierania do Sejmu (art. 118, ust. 2),*
- h) *członkowie wspólnoty samorządowej mogą decydować w drodze referendum o sprawach dotyczących tej wspólnoty... (art. 170),*
- i) *Także art. 79 ust. 1 (skarga konstytucyjna), art. 188 pkt. 1 i 5 (Trybunał Konstytucyjny), art. 191 ust. 1 pkt 3 i 6 (wnioski do Trybunału Konstytucyjnego),*

2. Europejska Karta Samorządu Lokalnego¹¹³

Karta ta została ustanowiona 15 października 1985 r., uznana jest w całości przez Polskę oświadczeniem Prezydenta RP i Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 26 kwietnia 1993 r. oraz oświadczeniem rządowym z dnia 14 lipca 1994 r. Stwierdza ona:

- a) *...społeczności lokalne powinny być konsultowane o tyle, o ile jest to możliwe, we właściwym czasie i w odpowiednim trybie, w trakcie opracowania planów oraz podejmowania decyzji we wszystkich sprawach bezpośrednio ich dotyczących (art. 4, ust. 6),*
- b) *każda zmiana granic społeczności lokalnej wymaga uprzednio przeprowadzenia konsultacji z zainteresowaną społecznością, możliwe w drodze referendum, jeśli ustawa na to pozwoli (art. 5),*

¹¹² Dz. U. z 1997 r., nr 78, poz. 483 z późn. zm.

¹¹³ Dz. U. z 1994 r., nr 124, poz. 607 i 608.

3. Ustawa z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa¹¹⁴.

Art. 5 Zmiana granic województw, w tym związanych z tworzeniem, łączeniem, określaniem lub znoszeniem powiatów, następuje w drodze rozporządzenia Rady Ministrów, po zasięgnięciu opinii organów jednostek samorządu terytorialnego, których zmian dotyczy.

Art. 7 ust. 1. Zobowiązuje się Sejm, Senat i Radę Ministrów do dokonania, nie później niż do 31 grudnia 2000 r., oceny nowego zasadniczego podziału terytorialnego państwa.

Art. 7 ust. 2. Na podstawie wyników oceny, o której mowa w ust. 1 może być dokonana korekta zasadniczego podziału terytorialnego państwa wprowadzonego ustawą.

4. Ustawa z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym¹¹⁵.

Art. 2 ust. 1, art. 4, art. 6.

5. Ustawy ustrojowe: o samorządzie gminnym¹¹⁶, o samorządzie powiatowym¹¹⁷, o samorządzie województwa¹¹⁸.

6. Ustawa z dnia 24 czerwca 1999 r. o wykonywaniu inicjatywy ustawodawczej przez obywateli¹¹⁹.

7. Uchwała Senatu¹²⁰ z dnia 11 stycznia 2001 r.

Pkt. 1. Nowy zasadniczy podział terytorialny państwa ... należy uznać za poprawny...

Pkt. 10. Niezbędne jest przygotowanie rozwiązań ustawowych uwzględniających szczególnie charakter samorządów dużych miast, w tym także Warszawy.

Pkt. 11. Celowe jest przeprowadzenie w najbliższym czasie przez Sejm i Senat kompleksowej oceny reformy administracyjnej kraju...

8. Uchwała Sejmu¹²¹ z dnia 11 maja 2001 r.

Ust 1. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uznaje nowy zasadniczy podział terytorialny państwa, funkcjonujący od 1 stycznia 1999 r. za poprawny...

9. Wystąpienie w Sejmie w imieniu Klubu Parlamentarnego SLD posła Witolda Gintowt-Dziwałtowskiego (posiedzenie Sejmu 10 kwietnia 2001 r.)

... Reasumując, mój klub jest w stanie uznać podział administracyjny państwa, za co najwyżej poprawny. Jednocześnie uważamy, za konieczne podjęcie działań zmierzających do rozpatrzenia wniosku o utworzenie województwa

¹¹⁴ Dz. U. z 1998 r., nr 96, poz. 603.

¹¹⁵ Dz. U. nr 88, poz. 985.

¹¹⁶ Tj. Dz. U. z 2001 r., nr 142, poz. 1591.

¹¹⁷ Tj. Dz. U. z 2001 r., nr 142, poz. 1592.

¹¹⁸ Tj. Dz. U. z 2001 r., nr 142, poz. 1590.

¹¹⁹ Dz. U. nr 62, poz. 688.

¹²⁰ M.P. z 2001 r., nr 2 poz. 24.

¹²¹ M.P. z 2001 r., nr 16 poz. 249.

środkowo-pomorskiego, przygotowanie i wprowadzenie w życie programu wsparcia miast, które utraciły status wojewódzkich, a także uruchomienie mechanizmów dla łączenia się powiatów i gmin w sprawniejsze, bardziej ekonomicznie samowystarczalne.

10. Sprawozdanie¹²² Komisji Administracji i Spraw Wewnętrznych oraz Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej z dnia 11 kwietnia 2001 r.

Wniosek mniejszości do projektu uchwały Sejmu:

2. *W ust.1 przed zdaniem drugim dodać zdanie w brzmieniu „otwarta pozostaje także sprawa ewentualnego utworzenia województwa środkowopomorskiego gdzie konieczne będzie zasięgnięcie opinii mieszkańców zainteresowanych powiatów i województw.*

11. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie zwiększenia sprawności administracji publicznej¹²³.

12. Regulamin Sejmu¹²⁴ Rzeczypospolitej Polskiej z 30 lipca 1992 r. Art. 32, 33 i 34.

13. Wniosek i uzasadnienie weta Prezydenta RP z dnia 2 lipca 1998 r. skierowany do Sejmu RP. Treść weta znajduje się w części II książki.

14. Interpelacje, oświadczenia i wystąpienia parlamentarne posłów i senatorów w sprawie utworzenia woj. środkowopomorskiego wygłaszane w Sejmie i Senacie w latach 1998-2008.

15. Uchwały, stanowiska, oświadczenia, listy, memoriały i petycje kierowane przez różne środowiska naukowe, samorządowe, organizacje pozarządowe i obywateli do najwyższych władz państwowych w okresie lat 1998-2008. Wiele manifestacji i wieców.

Wskazane możliwości prawne pokazują drogę do walki o należne poszanowanie społeczności lokalnych, drogę do podmiotowego traktowania regionalnej wspólnoty samorządowej na Pomorzu Środkowym. Jest to prawna szansa dochodzenia do utworzenia województwa środkowopomorskiego.

Zaistniałe dotychczas fakty, zdarzenia i zjawiska dowodzą, że wprowadzenie zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa w części północnej Polski między Szczecinem a Gdańskiem odbyło się z naruszeniem prawa, arogancją wobec mieszkańców Pomorza Środkowego i bez ich akceptacji. Społeczność środkowopomorska nie powinna być traktowana przedmiotowo ani też być na dziesiątki lat „kozłem ofiarnym” nieporozumień polityków i błędów reformatorskich.

Nadszedł czas, by to naprawić i ustanowić województwo – region na terenie Pomorza Środkowego.

¹²² Druk Sejmowy nr 2789.

¹²³ *M.P.* nr 61, poz. 852.

¹²⁴ *Tj.M.P.* z 2002 r., nr 23, poz. 398 z późn. zm.

8. I CO DALEJ?

8.1. Przesłanie Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej

PRZESŁANIE KOMITETU INICJATYWY USTAWODAWCZEJ KOSZALIN - SŁUPSK 29 STYCZNIA 2008r.

Na podstawie art. 18 ust 1 pkt. 1 ustawy z dnia 24 czerwca 1999 roku o wykonywaniu inicjatywy ustawodawczej przez obywateli (Dz. U. m 69, poz. 688) i w związku z pismem Dyrektora Generalnego Kancelarii Sejmu (GKS 151-951-07), Komitet Inicjatywy Ustawodawczej ustala i przedstawia opinii publicznej, przed swoim rozwiązaniem, następujące **stwierdzenia, życzenia i wolę**:

A. Stwierdzenia

1. Z dużym zdziwieniem i zaskoczeniem przyjmujemy formę załatwienia i potraktowania obywatelskiego projektu ustawy, złożonego 29 grudnia 2003 roku oraz jego procedowaniem przez okres IV i V kadencji Sejmu RP, by w VI kadencji odrzucić go bez dalszego rozpatrywania.
1. Posłowie i politycy w latach 2004 - 2007 potraktowali dużą grupę obywateli (136.435 podpisów pod projektem ustawy) jako intruzów prawnych, a ich problem jako zbędny i mało znaczący. Okazuje się, że obywatele Pomorza Środkowego można lekceważyć, zwodzić a także zbyć literalnie i prawem zwyczajowym.
2. Komitet Inicjatywy Ustawodawczej gorąco i serdecznie dziękuje wszystkim obywatelom, którzy podpisali się pod projektem, osobom zbierającym podpisy a także wszystkim ludziom dobrej woli wspierającym walkę o siedemnaste województwo na Pomorzu Środkowym. Obywatelski Komitet wprowadził projekt ustawy na drogę postępowania legislacyjnego w Sejmie. Sejm przyjął argumentację obywatelską, projektu nie odrzucił, ale również ostatecznie nie rozpatrzył. Komisje Sejmowe, do których projekt był skierowany w latach 2004-2007 wyznaczyły sobie łącznie 5 terminów rozpatrywania, w żadnym z nich prac nie podjęto. Może to być dowód bezprzykładnego bagatelizowania spraw i problemów obywateli Pomorza Środkowego.

B. Życzenia

3. Życzeniem Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej jest, by posłowie Pomorza Środkowego podjęli inicjatywę ustawodawczą tak, aby województwo środ-

kowopomorskie utworzone zostało w 2010 roku. W tej sprawie kierujemy do posłów stosowny „apel”.

4. Życzeniem Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej jest, by Pan Prezydent RP Lech Kaczyński wystąpił z własną inicjatywą ustawodawczą w sprawie poprawy podziału terytorialnego kraju, uwzględniając utworzenie województwa na Pomorzu Środkowym. Komitet kieruje tę sugestię do Stowarzyszenia Pomorza Środkowego „Integracja dla Rozwoju”, by w tej sprawie wystąpiło do Prezydenta RP ze stosownym „Memoriałem”.
5. Życzeniem Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej jest, by w przypadku administracyjnego rozdziału Warszawy od reszty województwa mazowieckiego, nasilić walkę także o utworzenie województwa środkowopomorskiego.

C. Wola

6. Komitet Inicjatywy Ustawodawczej kieruje posłanie i wyraża wolę, by Stowarzyszenie Pomorza Środkowego „Integracja dla Rozwoju” nadal w różnych formach podejmowało walkę o utworzenie województwa na Pomorzu Środkowym.
7. Wolą Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej jest, by Stowarzyszenie Pomorza Środkowego - o ile uzna za stosowne - wystąpiło do Rzecznika Praw Obywatelskich ze skargą na przewlekłość i sposób załatwienia obywatelskiej sprawy wyrażonej w obywatelskim projekcie ustawy.
8. W przypadku, gdyby społeczność Pomorza Środkowego nadal artykułowała obywatelską wolę utworzenia województwa, należałoby rozważyć ponownie podjęcie inicjatywy ustawodawczej w tej sprawie z nowym Komitetem Inicjatywy Ustawodawczej.

D. Konkluzje

- Komitet Inicjatywy Ustawodawczej powołany 6 maja 2003 roku w Słupsku działał całkowicie społecznie, nie gromadził środków finansowych, ma konto zerowe, co niniejszym stwierdza i ogłasza.
- Komitet Inicjatywy Ustawodawczej rozwiązuje się z dniem 4 lutego 2008 roku mocą własnej decyzji, w oparciu o uwarunkowania prawne cytowane w preambule niniejszego Przesłania.
- Najlepszym gwarantem zrównoważonego rozwoju Pomorza Środkowego jest jego własna strategia społeczno-gospodarcza, własne programy rozwojowe, własny sejmik i wojewoda środkowopomorski. Rola sublokatorów

w zachodniopomorskim i pomorskim nie jest najlepszym rozwiązaniem dla mieszkańców ziemi koszalińskiej i słupskiej i nie odpowiada ich dążeniom i aspiracjom.

- Aktualne jest nadal pytanie: *- jeśli 16, to dlaczego nie 17 województw?*

Komitety Inicjatywy Ustawodawczej

8.2. Apel do posłów

APEL OBYWATELSKIEGO KOMITETU INICJATYWY USTAWODAWCZEJ KOSZALIN - SŁUPSK do posłów VI Kadencji Sejmu wybranych na Pomorzu Środkowym

Obywatelski projekt ustawy o utworzenie województwa środkowopomorskiego złożony 29 grudnia 2003 roku rozpatrywany był w Sejmie IV i V kadencji, lecz postępowanie legislacyjne nie zostało zakończone. Mocą prawa zwyczajowego i literalnego w VI kadencji Sejmu projekt ten nie będzie rozpatrywany, o czym powiadomił Dyrektor Generalny Kancelarii Sejmu.

Metoda i forma załatwienia tej sprawy jest wielce zadziwiająca, zaskakująca i dyskryminująca ogromną grupę obywateli (136. 435 podpisów pod projektem ustawy). Apelujemy do posłów, którym dobro Pomorza Środkowego leży na sercu, by złożyli w Sejmie poselski projekt ustawy dotyczący utworzenia od 2010 roku województwa środkowopomorskiego i zabiegali o uchwalenie tej ustawy w obecnej kadencji Sejmu RP.

Mimo upływu 9 lat od zmian w podziale administracyjnym kraju nadal nie następuje integracja rozdartych sztucznie ziem Pomorza Środkowego z metropoliami Gdańska i Szczecina. Istniejące od dziesiątków lat różnorodne więzi łączące podregion koszaliński i słupski okazują się daleko silniejsze niż te nowe, wymuszone ustawą. Mieszkańcy ziemi koszalińskiej i słupskiej nie mogą ciągle być ofiarami partyjnego kompromisu polityków z 1998 roku.

Błąd w podziale administracyjnym kraju w postaci braku województwa na Pomorzu Środkowym powinien być niezwłocznie naprawiony. Oczekujemy więcej odwagi i aktywności poselskiej w tej sprawie.

Komitet Inicjatywy Ustawodawczej
Koszalin - Słupsk
Pełnomocnik Komitetu
dr Eugeniusz Żuber

Koszalin, 29 stycznia 2008 r.

8.3. Można i trzeba...

1. Razem i każdy z osobna zawsze walczyć o swoje dla Pomorza Środkowego.
2. Wymuszać na władzach państwowych i partiach politycznych potrzebę korekty podziału terytorialnego kraju dla dobra regionu środkowopomorskiego.
3. Wybierać do parlamentu i sejmików patriotów Pomorza Środkowego.
4. Skalkulować straty i zyski obecnego podziału terytorialnego nad Bałtykiem oraz określić szanse i zagrożenia na przyszłość. Co Pomorze Środkowe zyska, będąc 17. województwem.
5. Ponownie przeprowadzić konsultacje i sondaże o potrzebie walki o województwo.
6. Przygotować obywatelski projekt ustawy w oparciu o wprowadzone nowe zmiany do ustawy o inicjatywach obywatelskich.
7. Uaktywnić ruch obywatelski, instytucjonalny i samorządowy do zabiegania o bardziej zrównoważony rozwój na Pomorzu Środkowym.
8. Pobudzić organizacje pozarządowe do wspólnych działań o podmiotowość regionu środkowopomorskiego.
9. Zabiegać o inwestorów dla Pomorza Środkowego.
10. Aktywniej walczyć o środki finansowe Unii Europejskiej dla podmiotów Pomorza Środkowego.
11. Zwiększać rynek pracy, pomniejszać bezrobocie.
12. Postawić na młode pokolenie.
13. Dążyć do podziału terytorialnego kraju, jak wskazują mapki nr 14 i nr 15.
14. O rozwoju i przyszłości Pomorza Środkowego można i trzeba rozmawiać wspólnie z przedstawicielami różnych środowisk byłego woj. koszalińskiego i słupskiego – i w miastach i na wsi.
15. Rzeczywistość można i trzeba kształtować, ale można się jej poddać. Wybierajmy!

Mapka nr 15.

Źródło: Opracowanie własne

OGNIWA WALKI O WOJEWÓDZTWO ŚRODKOWOPOMORSKIE

PODSTAWOWA ZASADA: RÓBMY SVOJE!

9. ZAŁĄCZNIKI

9.1. Uzasadnienia do projektów (wystąpienia w sejmie 23 lutego 2006r.)

11. posiedzenie Sejmu w dniu 23 lutego 2006 r.

Projekty ustaw o zmianie ustawy o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa.

Projekt uchwały w sprawie referendum lokalnego dotyczącego utworzenia województwa środkowopomorskiego

Wicemarszałek Wojciech Olejniczak:

Przystępujemy do rozpatrzenia punktów 14. i 15. porządku dziennego:

14. Pierwsze czytanie obywatelskiego i poselskiego projektów ustaw o zmianie ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa (druki nr 174, 174-A i 312).

15. Pierwsze czytanie poselskiego projektu uchwały w sprawie przeprowadzenia przez rady gmin projektowanego województwa środkowopomorskiego konsultacji społecznych w formie referendum lokalnego, w którym mieszkańcy wyrażą swoją wolę poprzez potwierdzenie lub odrzucenie idei utworzenia siedemnastego województwa (druk nr 335).

Proszę o zabranie głosu przedstawiciela Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej pana Eugeniusza Żubera w celu przedstawienia uzasadnienia projektu ustawy zawartego w drukach nr 174 i 174-A. Bardzo proszę.

Przedstawiciel Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej Eugeniusz Żuber:

Panie Marszałku! Wysoki Sejmie!

W imieniu Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej obywateli Pomorza Środkowego mam zaszczyt przedstawić w Sejmie po raz drugi obywatelski projekt ustawy o zmianie ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa.

Społeczności obywatelskiej chodzi o korektę dotychczasowego podziału zasadniczego i utworzenie 17. województwa, woj. środkowo-pomorskiego. W 1998 r., mimo przedstawienia ówczesnemu Sejmowi rzeczowej argumentacji, wielu uchwał, oświadczeń, protestów licznych zgromadzeń oraz wystąpień różnych środowisk i mieszkańców Pomorza Środkowego, optujących za powołaniem 17. województwa, politycy zdecydowali o wyeliminowaniu z podziału terytorialnego kraju województwa wówczas proponowanego jako środkowo-pomorskie. Nie wzięto przy tym pod uwagę ani art. 15 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, który mówi o uwzględnieniu przy podziale terytorialnym państwa więzi społecznych, gospodarczych, kulturowych, które zapewniają jednostkom terytorialnym zdolność wykonywania zadań politycznych, ani istniejącej już, a ugruntowanej przez 50 lat, integracji społeczności.

Społeczność ta tu przybyła z różnych stron po II wojnie światowej i zorganizowała tu swoją środkowopomorską ojczyznę na ziemi koszalińskiej i ziemi słupskiej, czyli w woj. koszalińskim, istniejącym od 1950 r., i woj. słupskim, utworzonym w 1975 r. Dlatego więc w 1998 r. rozdarto Pomorze Środkowe na części, które w sposób niera-

cjonalny i sztuczny przyłączono do Szczecina i Gdańska? Była to więc decyzja polityczna, a jej skutki mieszkańcy odczuwają do dziś, już 7 lat.

Nowy zasadniczy podział terytorialny kraju spowodował dezintegrację tutejszych środowisk lokalnych, związanych z sobą od dziesiątków lat, a dokonany wbrew ludziom, zwyczajom i woli mieszkańców stał się przyczyną frustracji, zubożenia, agresji i nieufności wobec elit politycznych i rządzących. Nie można wbrew ludziom podejmować decyzji, które rujną ukształtowane więzi społeczne, deformują porządek organizacyjny, ład przestrzenny i społeczno-polityczny.

Ludność byłych województw koszalińskiego i słupskiego nigdy nie pogodziła się z podziałem terytorialnym w Polsce północnej. Nie chce i nie może dalej ponosić krzywdzących ją konsekwencji i być ofiarą politycznego kompromisu, przyjętego przy stoliku politycznym w nocy z 16 na 17 lipca 1998 r.

Rodzi się pytanie: Jeśli zamiast ośmiu, dziewięciu czy dziesięciu dużych regionów utworzono szesnaście województw, to dlaczego nie siedemnaście? Dlaczego? W czym zawiniли mieszkańcy Pomorza Środkowego, że nie mają swojego województwa, nie mogą być traktowani podmiotowo, nie mogą mieć tożsamości terytorialnej, nie mają własnej strategii, własnego zintegrowanego programu rozwoju, jednorodnego dla Pomorza Środkowego? Wyrzucenie tych zadań i zagadnień na margines strategii i programów różnych województw nie dało i nie daje nadal żadnej gwarancji pomyślnego, właściwego, odpowiedniego, spójnego rozwoju środkowej części Pomorza. Wręcz odwrotnie. Przyczynia się do jego społecznej, politycznej i gospodarczej marginalizacji.

Rozdzielenie Pomorza Środkowego na część szczecińską i gdańską jest sztucznym i arbitralnym podziałem administracyjnym, zmuszającym przez następne lata i pokolenia do nowego ładu osadniczego, przestrzennego, kulturowego i społecznego. Między Gdańskiem a Szczecinem potrzebne jest Polsce i społeczności lokalnej woj. środkowopomorskie. Takie apele, uchwały, rezolucje, petycje i stanowiska mieszkańcy przedkładali w różnych formach poprzednio i czynią to teraz wobec parlamentu i rządu Rzeczypospolitej Polskiej.

Panie i Panowie Posłowie! Woj. środkowopomorskie spełniało poprzednio i spełnia obecnie najważniejsze kryteria, które były podstawą tworzenia nowych województw. Pragnę nadmienić, że produkt krajowy brutto na jednego mieszkańca woj. środkowopomorskiego już w 1998 r. dawał mu miejsce 12. wśród nowych województw, a w 1999 r. miejsce 14. Region środkowy, jako NTS 2, będący sumą podregionów koszalińskiego i słupskiego, miałby PKB na jednego mieszkańca w okresie lat 2001–2003 w wysokości 16 705 zł, co daje 12. Pozycję wśród regionów, i wyprzedzałyby regiony: lubuski – tam 14 469 zł, podkarpacki – 14 766 zł, warmińsko-mazurski – 15 547 zł, podlaski – 15 699 zł i świętokrzyski – 16 093 zł. Nie potwierdza to tezy, że Pomorze Środkowe jest najsłabszym ekonomicznie ogniwem w państwie. Takie nieprzychylnie wieści głoszą politycy przeciwni nowemu województwu.

Faktem jest także to, że wiele gmin ziemi koszalińskiej i słupskiej znajduje się na czołowych miejscach w rankingach dochodów własnych i nakładów na inwestycje. Prawdą jest, że miasta: Kołobrzeg, Szczecinek, Koszalin, Słupsk przedstawiane są jako atrakcyjne do inwestowania. Wysoka urbanizacja w regionie – ponad 60% ludności mieszka w miastach – jest także atutem tej ziemi. Atutem ziemi środkowopomorskiej są głównie ludzie. Trzeba dać im szansę na wszechstronny rozwój, a nie ją odbierać wszelkimi sposobami i próbować ich zniechęcać. Tak czyni m.in. jeden z naukowych reformatorów, który określił niedawno w radiu o zasięgu ogólnopolskim, że my na

Pomorzu Środkowym nie dorośliśmy do tego, by mieć status województwa, że nie mamy ośrodka akademickiego i lokalnej tradycji. Jest to nadzwyczaj dziwne i nieuprawnione stwierdzenie świadczące o kompletnym braku rozpoznania rzeczywistości, że nie wspomnę już o arogancji wobec społeczności Pomorza Środkowego, czyli 1 miliona jego mieszkańców – obywateli tego regionu.

Wysoka Izbo! Stosownie do posiadanych warunków naturalnych Pomorze Środkowe wyróżnia się jako kraina ekologicznie czysta, o dużym potencjale wczasowo-turystycznym, uzdrowiskowym, leśnym i rolniczym. To wyznacza naturalne, ale i bardzo realne szanse rozwojowe regionu, odmienne zupełnie od misji, zainteresowań i programów aglomeracji szczecińskiej i gdańskiej. Obszary koszalińskie i słupskie spychane są obecnie do roli zaplecza peryferyjnego dla metropolitalnych ośrodków wojewódzkich, które mają własne, ale wręcz odmienne od środkowopomorskich problemy i projekty rozwojowe. Rozpołowione Pomorze Środkowe coraz bardziej staje się więc przestrzenią bez jednorodnego gospodarza, a czasem ma się wrażenie, że jest to od 1999 r. ziemia niczyja.

Tak dalej być nie może. Nie można dłużej dławić, ograniczać i spychać na margines dążeń, pragnień i aspiracji środkowopomorskiej społeczności. W naszym środkowopomorskim regionie istnieją bowiem prężne organizacje polityczne, ukształtowane są samorządy gminne, powiatowe, gospodarcze, istnieje zaplecze intelektualne, jest baza lokalowa i kadrowa, a to pozwala na szybkie zorganizowanie wojewódzkich struktur rządowych, samorządowych i finansowo-gospodarczych w Koszalinie, Słupsku, Kołobrzegu czy Szczecinku. Środowiska te plus silne zaplecze aglomeracji miejskich w regionie są zdolne do pełnej realizacji zadań publicznych.

Region Pomorza Środkowego dysponuje wciąż dobrze rozwiniętą bazą naukową, kulturalną i znaczącymi środkami komunikacji społecznej. Ustaloną renomę i poważne osiągnięcia naukowo-dydaktyczne mają zarówno Politechnika Koszalińska, jak i Pomorska Akademia Pedagogiczna w Słupsku. W środkowopomorskich miastach działają liczne filie i wydziały zamiejscowe szczecińskich, poznańskich i gdańskich uczelni. Bałtycki Teatr Dramatyczny w Koszalinie, Koszalińska Filharmonia, Nowy Teatr w Słupsku, orkiestra Sinfonia Baltica w Słupsku, domy kultury, biblioteki i inne placówki przyczyniają się do upowszechniania kultury na Pomorzu Środkowym. W regionie ukazują się gazety codzienne i liczne periodyki. Działalność rozgłośni regionalna Polskiego Radia i inne rozgłoszenia lokalne, redakcja szczecińskiego Oddziału Telewizji w Koszalinie i różne telewizje lokalne. Tak więc Pomorze Środkowe dysponuje dostatecznie rozwiniętą bazą zdolną udźwignąć wymagania i obowiązki wynikające z utworzenia 17. województwa.

Panie Marszałku! Wysoki Sejmie! Województwo środkowopomorskie zajmowałoby powierzchnię około 18 tys. km², co stawia je na 8. miejscu wśród 17 województw. Zamieszkiwałoby na jego terenie prawie milion mieszkańców. Komitet obywatelski zakłada, że w jego skład weszłoby 14 powiatów, w tym 2 grodzkie i 85 gmin. W projekcie ustawy Obywatelski Komitet Inicjatywy Ustawodawczej zakłada, że siedzibą wojewody byłby Koszalin, a siedzibą sejmiku – Słupsk, tak jak to ma miejsce w woj. lubuskim czy też kujawsko-pomorskim.

Biorąc za podstawę sprawozdanie Rady Ministrów z wykonania budżetu państwa w roku 2004, a szczególnie wydatki zrealizowane przez wojewodów pomorskiego i zachodniopomorskiego, można zauważyć, iż przeliczając je na jednego mieszkańca, budżet wojewody środkowopomorskiego wynosiłby około 410 mln zł. Porównując wydatki sejmików, założyć można, że budżet sejmiku środkowopomorskiego wynosiłby

około 140 mln zł. Przenosząc należne etaty z województw pomorskiego i zachodniopomorskiego, można odtworzyć instytucje, stosowne urzędy, inspekcje, straże i komendy oraz inne jednostki organizacyjne nowego województwa, rozlokowane głównie w Koszalinie i w Słupsku, a niektóre nawet w Kołobrzegu czy Szczecinku, odległości są bowiem niewielkie, a są to ośrodki o dużym znaczeniu w regionie. Podkreślam, że w dużej części nie tworzymy nowych kosztów, lecz dokonujemy ich alokacji.

Nadmienić pragnę, że wydatki na administrację publiczną, dział w budżecie 750, w odniesieniu do funkcjonowania urzędu wojewódzkiego na przykład w woj. lubuskim czy woj. opolskim, zaplanowane są w ustawie budżetowej na rok 2006 odpowiednio 32 651 tys. zł w Gorzowie i 26 627 tys. zł w Opolu. Podobnie byłoby w Urzędzie Wojewódzkim w Koszalinie. Czy to zachwiałoby budżetem państwa? Jak się to ma więc do przewidzianych ponad 12 mld zł rezerw celowych? Jak podają dokumenty sprawozdawcze Rady Ministrów, w roku 2004 w segmentach sektora finansów publicznych instytucji rządowych i samorządowych wydatki wynosiły prawie 390 mld zł, z czego państwowe fundusze celowe aż 132 mld zł, 34%. Pytam zatem: Czy państwa polskiego nie jest stać na przywrócenie 17. województwa, którego domaga się społeczność obywatelska, posłowie poprzedniej kadencji i kadencji obecnej; projekt poselski Samoobrony Rzeczypospolitej Polskiej jest bowiem przedłożony do pierwszego czytania w Sejmie.

Wysoka Izbo! Z tej sejmowej trybuny padały już wielokrotnie słowa o potrzebie utworzenia woj. środkowopomorskiego. Występowali w tej sprawie posłowie poprzedniej kadencji. Występują także i teraz. W IV kadencji Sejmu w 2002 r. na ręce marszałka Sejmu złożono dwa poselskie projekty dotyczące utworzenia woj. środkowopomorskiego. Pod projektami podpisało się łącznie 73 posłów, jednak nie zostały one wprowadzone do porządku obrad Wysokiej Izby.

W 2003 r. w czerwcu ruch obywatelski na Pomorzu Środkowym powołał Komitet Inicjatywy Ustawodawczej, by ten przygotował obywatelski projekt ustawy. Projekt poparło podpisami prawie 140 tys. obywateli. Zatem dziś Wysoka Izba podejmuje debatę nie tylko nad projektem obywatelskim, ale także nad problemem stawianym poprzednio w Sejmie przez posłów i polityków, a także i w tej kadencji. Za utworzeniem województwa środkowopomorskiego przemawia wiele względów. Można przytoczyć tu cały szereg racji historycznych i geograficzno-przyrodniczych, społeczno-gospodarczych, kulturowych, demograficznych, a nawet politycznych. Dla mieszkańców Pomorza Środkowego najboleśniej jest to, że od czasu pozbawienia Koszalina i Słupska statusu województwa nieustannie postępuje i degradacja, marginalizacja tego regionu i spychanie go do roli głębokiej prowincji. Teren ten omijają inwestorzy i wyludniają się miasta, do większych ośrodków ucieka zdolniejsza młodzież. Likwidowane są wciąż i przenoszone do Szczecina czy Gdańska liczne przedsiębiorstwa, organizacje i instytucje użyteczności publicznej. Od czasu likwidacji województw słupskiego i koszalińskiego bezrobocie na tym terenie wzrosło ponad dwukrotnie. Widać z tego, że reforma terytorialna w 1998 r. wyrządziła na tym terenie ogromne szkody społeczne, które koniecznie trzeba naprawić.

Panie Posłanki! Panowie Posłowie! Województwo środkowopomorskie to nie problem ekonomiczny. Gdy wprowadzano podział administracyjny w 1990 r., pieniędzy nie było, brakuje ich teraz i chyba długo jeszcze nie będzie ich w nadmiarze. To nie jest problem jednego województwa, więcej, to był i jest problem woli politycznej. Społeczeństwo Ziemi Koszalińskiej i Słupskiej takiej woli oczekuje. Czy my na Pomorzu Środkowym nie odprowadzamy do budżetu państwa podatków, różnych opłat, świad-

czeń publicznych? Czy mieszkańcy Pomorza Środkowego są Polakami innej kategorii – gorszej niż pozostali zorganizowani w swoich województwach? Dlaczego nas w środkowej części Polski północnej traktuje się nieodpowiedzialnie i niepoważnie? Prawdą jest, że politycy mieli i mają dla nas morze gładkich słów i wiele obietnic, ale przez 7 lat nic dobrego dla mieszkańców Pomorza Środkowego z tego nie wynikało.

Niech wreszcie rządzący rozpoczną poważnie, powtarzam: poważnie traktować wciąż aktualny problem utworzenia administracji wojewódzkiej regionu środkowopomorskiego. Bagatelizowanie tego nadal przyniesie w konsekwencji spustoszenie gospodarcze, intelektualne i społeczno-polityczne tej ziemi. Tego spustoszenia nie da się później przeliczyć na złotówki. Trzeba i należy go uniknąć. Zaistniałe fakty, zdarzenia i zjawiska dowodzą, że wprowadzenie zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa w części Polski północnej, między Szczecinem a Gdańskiem, odbyło się z naruszeniem art. 32 konstytucji Rzeczypospolitej, bowiem wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne, nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiejkolwiek przyczyny. Wobec mieszkańców Pomorza Środkowego mamy do czynienia z ewidentnym przykładem naruszania konstytucji i arogancją władzy, bowiem nie było i nie ma akceptacji takiego podziału na Pomorzu Środkowym. Jako mieszkańcy tej ziemi jesteśmy z powodu tego podziału dyskryminowani i nierówno traktowani. Te błędy reformatorskie wobec ludności Pomorza Środkowego Sejm tej kadencji powinien naprawić. Niech prawo i sprawiedliwość, które głoszą rządzący, ma znaczenie także na Pomorzu Środkowym.

Wysoka Izbo! Mieszkańcy Pomorza Środkowego nie próżnują i nie czekają z wyciągniętą ręką, ale próbują sobie radzić sami, na miarę sił, środków i swoich możliwości. Podejmują różne przedsięwzięcia, aktywizują się gospodarczo, inwestują, wykorzystują fundusze unijne. Jednak zarówno osoby fizyczne, jak i podmioty gospodarcze odczuwają brak wojewódzkiego ośrodka władzy rządowej i samorządowej na ziemi środkowopomorskiej, ośrodka, który zamiast degradacji i marginalizacji, dałby silny impuls rozwojowy tej ziemi i jej mieszkańcom oraz stworzył bardziej jasne perspektywy urodzonej tu, wychowanej i wykształconej młodzieży.

Panie Marszałku! Wysoki Sejmie! By przywrócić na Pomorzu Środkowym otuchę i nadzieję, ład i normalność oraz dać mieszkańcom i ich następnym pokoleniom szansę, Wysoki Sejm raczy przyjąć i uchwalić złożony i przedstawiony obywatelski projekt ustawy o zmianie ustawy z dnia 24 lipca 1998 r., o co w imieniu Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej na Pomorzu Środkowym wnoszę, czego świadkami są obywatele z Ruchu Społecznego Ziemi Koszalińskiej, Słupskiej i Miasteckiej obecni na galerii w czasie dzisiejszych obrad. Dziękuję (długotrwałe oklaski).

Wicemarszałek Wojciech Olejniczak:

Dziękuję panu.

Proszę o zabranie głosu pana posła Jana Łącznego w celu przedstawienia uzasadnienia projektu ustawy zawartego w druku nr 312.

Posel Jan Łączny:

Panie Marszałku! Wysoka Izbo! Mam zaszczyt już po raz drugi zabierać głos w imieniu Klubu Parlamentarnego Samoobrona Rzeczypospolitej i zapoznać Wysoką Izbę ze stanowiskiem klubu do poselskiego i obywatelskiego projektu ustawy o zmianie ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa (druki nr 174, 174-A i 312).

Jako poseł ziemi środkowopomorskiej jestem tym bardziej zadowolony z faktu, że idea powstania naszego województwa, 17. województwa środkowopomorskiego, wciąż jest żywa pomimo wielu przeciwności, na jakie napotyka ta inicjatywa ustawodawcza. Trwa piąta kadencja Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i, tak jak w poprzedniej, znów przed Wysoką Izbą zostały postawione dwa projekty dotyczące omawianego dziś tematu. Tytułem przypomnienia, chciałbym powiedzieć, że w minionej kadencji eseldowska większość parlamentarna wspierana przez byłego prezydenta, który, jak wiemy, pochodzi z terenu przysłego województwa, mogła spełnić zgłaszane przez mieszkańców tego regionu prośby wyrażone blisko 140 tysiącami podpisów. Jednak tego nie uczyniła, robiąc z tej ważnej dla nas, mieszkańców Pomorza Środkowego sprawy, wspólnie z kolegami z SdPL żałosny spektakl polityczny. No cóż, wyborcy, jak widzimy, ocenili należycie te gierki, jednak my mieszkańcy straciliśmy już kolejny rok. Być może przegraliśmy bitwę, ale nie przegraliśmy jednak wojny. Teraz mamy nowy rząd i nowy rozkład głosów w parlamencie. Znalezione się tego projektu w pakiecie stabilizacyjnym dodatkowo podkreśliło jego wagę i znaczenie. Mamy nadzieję, że merytoryczna, a nie, podkreślam, polityczna dyskusja nad tym projektem przekona Wysoką Izbę do zaaprobowania tych projektów.

Ad rem, czyli do rzeczy. Społeczność Pomorza Środkowego nigdy nie zaakceptowała teraźniejszego podziału administracyjnego i jak pokazuje projekt obywatelski, żąda wręcz jego jak najszybszej korekty. Wszyscy dobrze jeszcze mamy w pamięci, pomimo ośmioletniego okresu, czas rozbiorów województw koszalińskiego i słupskiego. Był to początek dominacji metropolii szczecińskiej oraz trójmiejskiej i sprowadzenia terenów przysłego Środkowopomorskiego do roli podrzędnych obszarów peryferyjnych. Już samo to, że temat ten zaistniał na forum Sejmu, świadczy o tym, że te zmiany administracyjne się nie sprawdziły i nie ma nadziei, aby mogły kiedykolwiek dobrze funkcjonować.

Wielokrotnie uczestniczyłem w dyskusjach na temat „za i przeciw” powstaniu tej nowej jednostki administracyjnej. Dyskusje te toczą się nieustannie od 1998 r. i przybierają różne formy, od najbardziej radykalnych w postaci manifestacji mieszkańców, poprzez zebrania obywatelskie, spotkania z politykami i samorządowcami, a także ze środowiskami kulturo-twórczymi i naukowymi, przedsiębiorcami i biznesmenami. W dyskusji na temat „za i przeciw” włączyły się także regionalne media, gdzie wielokrotnie ukazywały się artykuły i wywiady poświęcone woj. środkowopomorskiemu. Mam sygnały, że sprawa ta była także przedmiotem niejednokrotnie gorących dyskusji na sesjach samorządowych. Jednak wypracowane w ich toku uchwały były zawsze jednoznaczne, zawsze były za utworzeniem nowego województwa.

Z historycznego i geograficznego punktu widzenia tereny przysłego woj. środkowopomorskiego stanowią jednolitą krainę, ukształtowaną na przestrzeni wielowiekowych wydarzeń. Samodzielność administracyjna Pomorza Środkowego już od reencji koszalińskiej w XIX wieku zawsze powodowała pod każdym względem przyspieszony rozwój. Obszar odpowiadający mniej więcej przysłemu woj. środkowopomorskiemu od 1816 r. był reencją koszalińską. Po drugiej wojnie światowej tworzył najpierw od 1950 r. woj. koszaliński, a po reformie administracyjnej w 1975 r. – woj. koszaliński i słupski. Ta historyczna jednolitość administracyjna zarówno w czasie niemieckiej, jak i późniejszej polskiej państwowości, wykształciła określony sposób zagospodarowania przestrzeni i ukształtowała w ośrodkach miejskich funkcje administracyjne, kulturalne, naukowo-oświatowe, zapewniając harmonijny rozwój tego regionu.

Ciekawe, że przeciwnicy tego pomysłu stale, aczkolwiek nie popierając tego na dobrą sprawę żadnymi argumentami, wskazują, że będzie to województwo biedne i generujące rzeszę nowych bezrobotnych. Zajmijmy się pojęciem „biedne”. Obecne sąsiadujące, a dominujące aglomeracje szczecińska i gdańska twierdzą, że środki na ich satelity w postaci Koszalina i Słupska są przekazywane w wystarczającej mierze i pozwalają na niezbędne inwestycje i funkcjonowanie, czasami nawet pojawia się teza, że pozwalają na większy niż przed reformą rozwój. Dochodem nowego województwa miałyby się stać środki, które obecnie władze zachodnio-pomorskiego i pomorskiego przekazują na część koszalińską i słupską. Jeżeli są one wystarczające w obecnej chwili, dlaczego twierdzi się, że po powołaniu województwa będą one główną przyczyną biedy?

Jeżeli chodzi o bezrobocie, to nawet małe dziecko w przedszkolu wie, że tam, gdzie znajdują się ośrodki decyzyjne czy władzy, lokują się też podmioty gospodarcze. Z roku na rok tych właśnie ośrodków na terenie dawnego woj. koszalińskiego i słupskiego stale i systematycznie ubywa. Przekłada się to nieublaganie na mniejszą liczbę podmiotów, zwłaszcza gospodarczych, a jak nie ma rozwoju gospodarczego w regionie, to automatycznie nie ma nowych miejsc pracy. Tak, niestety, się dzieje na środkowopomorskiej ziemi. Brak pracy w sposób naturalny prowadzi do migracji ludności do innych regionów, w poszukiwaniu tzw. chleba, co możemy prześledzić na przykładzie Koszalina i Słupska. I tak odpowiednio liczba mieszkańców Koszalina spadła ze 112 660 mieszkańców w 1990 r. do 107 627 mieszkańców w 2005 r. W analogicznych latach sytuacja w Słupsku przedstawiała się następująco: 102 176, a w 2005 r. – 98 687 mieszkańców. Mając na względzie zmniejszającą się liczbę mieszkańców, można wysnuć wniosek, dlaczego inwestycje w infrastrukturę, w głównej mierze drogową, lokowane są na terenie byłego województwa szczecińskiego.

Szanowna Izba wybaczy mi to, że będę się posługiwał w głównej mierze porównaniami na linii Szczecin – Koszalin, ale te problemy są mi bardzo dobrze znane i można je stosować analogicznie do sytuacji między Gdańskiem a Słupskiem. Za wzorcowy przykład może posłużyć trasa nr 6, łącząca Szczecin z Gdańskiem. Jadący tą trasą kierowca bez najmniejszego problemu zarówno zauważy, jak i odczuje, gdzie położono nową nawierzchnię. Sam osobiście tego doświadczam, pokonując tę kilkusetkilometrową drogę do stolicy województwa zachodniopomorskiego. Strona szczecińska tej trasy aż pachnie nowością.

Po utworzeniu nowe województwo, według przeprowadzonych analiz, lokuje się w połowie wszelkich rankingów już istniejących województw. Tak więc na starcie jest to dobra lokata i daje możliwość poprawy tych wyników w szybkim tempie. Tym bardziej, że lokalna społeczność będzie traktowała to, jak rzucone mu wyzwanie i na pewno wspólnie zrobi wszystko, aby tego dokonać. Wizytówką regionu na pewno staną się walory turystyczne: morze, bogactwo jezior i lasów, tak więc przyszłe województwo na pewno położy nacisk na tę gałąź gospodarki. Posiadamy na swoim terenie porty, lotniska, duże i wciąż niewykorzystane zaplecze inra-strukturalne, które tylko czeka na swoją szansę. Duża powierzchnia obszarów leśnych da mocne podstawy do rozwoju przemysłu drzewnego, przyległe tereny morskie i jeziora – przemysłu rybnego, a ogromny areal ziemi rolnej – przetwórstwa produktów rolnych.

W omawianym regionie wykształciły się również funkcjonujące z powodzeniem od wielu już lat media w postaci codziennych gazet czy rozgłośni Radia Koszalin, której sygnał obejmuje dokładnie teren dwóch byłych woj. koszalińskiego i słupskiego. W Koszalinie i Słupsku znajdują się także ośrodki polskiej telewizji regionalnej. Pomorze Środkowe stało się również miejscem stale rozwijającej się sieci banków, towa-

rzystw ubezpieczeniowych oraz instytucji i organizacji pozarządowych, które czynnie wspierają procesy rozwoju gospodarczego i społecznego. Region ten posiada także niezbędną bazę dydaktyczną. W pięciu wyższych uczelniach kształci się około 35 tys. studentów. W dwóch dużych ośrodkach akademickich na co dzień pracuje ponad 500 samodzielnych pracowników nauki, w tym 175 profesorów.

Tak więc, podsumowując moje wystąpienie, chciałbym podkreślić raz jeszcze, że najważniejsza jest tutaj nadzieja dana mieszkańcom tego regionu. Nadzieja, której nie można zawieść, a którą należy wykorzystać do realizacji tego szczytnego pomysłu. Należy zapobiec pesymizmowi coraz bardziej szerzącemu się wśród lokalnej społeczności, a jest to wynik funkcjonowania sztucznie narzuconego tworu administracyjnego. Wbrew głoszonym opiniom, że jest on słuszny, my najlepiej wiemy, że on się nigdy nie sprawdzi w praktyce. Wierzymy, że to, co jest wynikiem największej niesprawiedliwości dziejowej, jaka została popełniona przy nowym podziale terytorialnym, w wolnej, demokratycznej Rzeczypospolitej, w poszanowaniu woli mieszkańców Pomorza Środkowego, zostanie na zawsze naprawione.

Klub Parlamentarny Samoobrona Rzeczypospolitej był, jest i będzie za utworzeniem woj. Środkowo-pomorskiego i będzie głosował za kontynuowaniem prac nad tym projektem w komisjach sejmowych. Osobiście mam nadzieję, że występując kolejny raz przed szanowną Wysoką Izbą w tej sprawie, będę mógł zakomunikować z tego miejsca, że utworzenie woj. środkowo-pomorskiego stało się faktem. Dziękuję. (Oklaski)

(Przewodnictwo w obradach obejmuje wicemarszałek Sejmu Marek Kotlinowski)

Wicemarszałek Marek Kotlinowski:

Dziękuję panu posłowi.

Proszę o zabranie głosu pana posła Stanisława Wziątka w celu przedstawienia uzasadnienia projektu uchwały zawartego w druku nr 335. Bardzo proszę, panie pośle.

Posel Stanisław Wziątek:

Szanowny Panie Marszałku! Wysoki Sejmie! Szanowni Państwo Członkowie Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej Powstania Województwa Środkowopomorskiego! Drodzy Mieszkańcy Regionu Środkowopomorskiego! Z drżącym sercem i bardzo gorąco witam was w Sejmie Rzeczypospolitej. To bardzo pięknie, że jesteście z nami wtedy, kiedy mamy dyskutować o sprawach tak bardzo nas dotykających.

Sejm Rzeczypospolitej ma podjąć decyzję o utworzeniu woj. środkowopomorskiego. Na szczególną uwagę zasługuje złożenie na ręce marszałka Sejmu w 2003 r. obywatelskiego projektu ustawy o utworzeniu 17. województwa. Blisko 140 tys. osób podpisało się pod tym projektem ustawy. To budzi wielki szacunek i uznanie dla lokalnej i regionalnej społeczności. Podkreśla wolę i chęć współdecydowania o ważnych dla mieszkańców sprawach, o budowie tożsamości regionalnej.

Nad tym projektem właśnie powinniśmy się szczególnie, z wielkim zaangażowaniem pochylić i przeanalizować wszystkie argumenty. Powołanie nowego województwa budzi wielkie emocje, rozbudzone obietnicami przedwyborczymi polityków nadzieje znowu odżywają. Przed każdymi wyborami, i tymi parlamentarnymi, i tymi samorządowymi, przyjeżdżają do Koszalina i Słupska wysocy przedstawiciele wszystkich partii politycznych i obiecują, że już na pewno zaangażują się w sprawę, że już niedługo województwo powstanie i po wyborach szybko zapominają o obietnicach, pozostawiając rozczarowanych mieszkańców samym sobie.

Frustracja i rozgoryczenie społeczności lokalnej są tym większe, że wszyscy powszechnie wiedzą, iż woj. śródkowopomorskie nie powstało z tego powodu, że brakowało argumentów merytorycznych, ale był to skutek politycznych targów. Podstawą podejmowanych decyzji były bezduszne polityczne uzgodnienia bez uwzględnienia woli zainteresowanych jako podmiotu w sprawie, bez uwzględnienia protestów i zgłaszanych uwag.

W Koszalinie panuje przekonanie, że to miasto i inne miasta śródkowego Pomorza są ofiarą reformy administracyjnej. Takich stanowisk nie wolno nam, zwłaszcza tu, w parlamencie, lekceważyć. Reforma ma usprawniać państwo dla ludzi, dla mieszkańców, a nie zaspokajać ambicje władzy. Winniśmy budować społeczeństwo obywatelskie, takie społeczeństwo w demokratycznym kraju tworzy swoisty rodzaj samostanowienia. Wola ludzi, którzy stanowią o sobie, jest w społeczeństwie obywatelskim podstawą podejmowania wszelkich decyzji. Trzeba przyznać, że formą tak rozumianej aktywności obywatelskiej jest działanie Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej. To zderzona grupa ludzi, która, określając jednoznacznie cel, porwała za sobą, ba, za ideą, wielkie rzesze mieszkańców Koszalina, Słupska i innych miast. Ale mamy także świadomość, że pojawiają się protesty różnych środowisk samorządowych sprzeciwiających się planom zmiany istniejącego układu wojewódzkiego, które przedstawiają argumenty przeciwstawiające się tej idei. W takiej sytuacji Wysoka Izba i rząd, podejmując stosowne decyzje, będą zmuszone kierować się zasadą autorytarnego państwa, tzn. władza wie lepiej. Sojusz Lewicy Demokratycznej stoi na stanowisku: nic o nas bez nas. To obywatele winni decydować o tak ważnych rozstrzygnięciach, a przynajmniej wyrazić swoją opinię, która winna być wskazaniem do dalszych działań.

Mając na uwadze potwierdzenie zasadności inicjatywy wnioskodawców oraz zapewnienie prawidłowości podjętych przez Sejm rozstrzygnięć w kwestii utworzenia nowego woj. śródkowopomorskiego, a także uznając konstytucyjne prawa społeczności lokalnych i regionalnych do udziału w sprawowaniu władzy publicznej, wnioskodawcy uznają za wskazane zasięgnięcie w tej sprawie opinii mieszkańców w drodze przewidzianej ustawą – konsultacji społecznej w formie referendum. Wynik tego referendum powinien stanowić dla Sejmu zobowiązanie do podjęcia właściwych decyzji. Proponujemy także zwrócić się do samorządów powiatowych i wojewódzkich, na terenie których znajdują się gminy objęte granicami proponowanego województwa, o wyrażenie swojej opinii. Tak rozumiana konsultacja to nie tylko powinność, to wręcz, a może przede wszystkim, obowiązek wynikający z przepisu art. 5 Europejskiej Karty Samorządu Terytorialnego, który stanowi, że każda zmiana granic społeczności lokalnych wymaga uprzedniego przeprowadzenia konsultacji z zainteresowaną społecznością, możliwie w drodze referendum. Wydaje się zatem konieczne przeprowadzenie referendum, które może zakończyć wieloletnie dywagacje powodujące, z jednej strony, nadzieję, a z drugiej, rozgoryczenie społeczności lokalnych. Klub Sojuszu Lewicy Demokratycznej rekomenduje Wysokiej Izbie przyjęcie przedłożonej uchwały. Dziękuję bardzo.

Wicemarszałek Marek Kotlinowski:

Dziękuję bardzo panu posłowi.

Sejm podjął decyzję o wysłuchaniu w łącznej dyskusji nad tymi punktami porządku dziennego 10-minutowych oświadczeń w imieniu klubów.

Odpowiedzi na pytania posłów

Wicemarszałek Marek Kotlinowski:

Dziękuję bardzo panu ministrowi.

Głos zabierze teraz pan Eugeniusz Żuber jako przedstawiciel wnioskodawców. Bardzo proszę, panie doktorze.

Przedstawiciel Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej Eugeniusz Żuber:

Panie Marszałku! Wysoka Izbo! Do wnioskodawców za wiele pytań nie było, więcej ich było do rządu. To także świadczy o tym, że coś jest na rzeczy, że nie do wnioskodawców, ale do rządu. Wobec tego i w tym parlamencie, i obecnym rządzie trzeba się poważnie zastanowić, jeszcze raz powiadam, poważnie zastanowić ponownie nad potrzebą podziału w Polsce Północnej, ale okazuje się, że nie tylko.

Chciałbym przytoczyć fragment stanowiska Rady Ministrów – z posiedzenia Rady Ministrów w roku 2005 – wobec inicjatywy ustawodawczej odnośnie do woj. środkowopomorskiego: Możliwe wydaje się zbudowanie struktur administracji woj. Środkowopomorskiego na bazie istniejących jednostek organizacyjnych, urzędów administracji rządowej i samorządowej, funkcjonujących obecnie w formie delegatur. To jest fragment ze stanowiska oficjalnego rządu z roku 2005.

Jeśli powołujemy się na to, co jest nieaktualne w projekcie, to rozumiem, że to nie jest już argumentacja, bo powiatu łęborskiego ani w projekcie ustawy obywatelskiej, ani też poselskiej nie ma. Nie ma pięciu gmin, nie ma zatem Łeby, nie ma powiatu łęborskiego, miasta Łębork wobec tego nie ma. Skoro nie ma, to nie odnośmy się do takiej argumentacji. Autentycznie przekazano nam stamtąd uchwały tamtejszych samorządów i w autopoprawce, bo Wysoka Izba rozpatruje także autopoprawkę, jeśli chodzi o obywatelski projekt tej ustawy, m.in. jest to województwo mniejsze o tamte tereny, uwzględnia się bowiem stanowisko tamtych samorządów, tamtych społeczności. Natomiast w przypadku drugiej autopoprawki chodziło o rok, o 2007 r., nieaktualny jest bowiem 2005 r.

Jeśli chodzi o Złotów, to po raz pierwszy dzisiaj usłyszałem z tej trybuny, że wczoraj czy przedwczoraj podjęta została uchwała, o której nie wiedzieliśmy – mówię o uchwaleniu samorządowej.

Wysoka Izbo! Szanowni Posłowie Parlamentu! Obywatelski Komitet Inicjatywy Ustawodawczej nie zajmował się uchwałami samorządowymi. Zajmował się zgodnie z ustawą o inicjatywie obywatelskiej podpisami z terenu Pomorza Środkowego. Na tym terenie podpisało się 140 tys. obywateli. Jak się to ma zatem do 2 tys. badań? To jest badanie – 140 tys. osób i ze złotowskiego, i z bytowskiego. A co do bytowskiego? Tak, zebraliśmy na terenie powiatu bytowskiego w części miasteczkiej ponad 9 tys. podpisów. Oznacza to, że powiat bytowski jest problem sam w sobie, jedni chcą być w woj. pomorskim, inni nie chcą tam być. I nie uważamy, że cały powiat bytowski nie chce. To nie jest argumentacja. patrzę na to z punktu widzenia obywatelskiego, społeczności obywatelskiej, a nie 15 radnych, głosami 7 do 8 podjęli uchwałę. To też jest dylemat. Małe gminy mają małe liczby, niewielu radnych, którzy decydują, a ja mam 1000 podpisów z tamtego rejonu, obywatelskich, samorząd zaś zdecydował głosami 7 do 8 do 7. Proszę na to też zwrócić uwagę.

Co do referendum, Wysoka Izbo. I znów samorzady. Są dwie ustawy o referendach – chodzi o lokalne i ogólnopolskie. A lokalne mówi o tym, że albo uchwały rad, albo grupy inicjatywne. Wobec tego grupa inicjatywna w każdej gminie, żeby zrobić refe-

rendum odnośnie do tej sprawy. My to już zrobiliśmy. Czy zatem jeszcze raz? Za jakie pieniądze, za czyje pieniądze? W jakim czasie? (Oklaski) Czyli znów za pieniądze samorządowe, bo Wysoki Sejm raczy prosić gminy, żeby przeprowadziły to referendum. Nie jest to obowiązek prawny, jest to wola samorządu. A jak wola samorządu, to przepraszam, 85 gmin w czasie, kiedy będą niedługo wybory samorządowe, nie będzie się zajmowało referendum. One żyją czymś innym. Nie odwołujemy się do referendum, kiedy obywatelski komitet złożył 140 tys. podpisów. Konsultacja jest to zupełnie inna reguła, to jest także reguła prawna. Jeśli chodzi o gminy, które nie chcą. Czy z powodu tych kilku gmin ma nie być województwa środkowopomorskiego? A Malechowo, Miastko, Barwice, Mielno, Będzino, Manowo, Postomino, Białogard – miasto, gmina – Sianów, Darłowo, jedno, drugie, gmina wiejska, miejska, Gościno itd. To jest 85 gmin. I jak 5 nie chce, to znaczy, że projekt jest be? Tak nie można traktować... (Oklaski) To my decydujemy dla mniejszości? Większość się nie liczy? Proszę to wziąć pod uwagę przy dalszych pracach.

Co do Złotowa – mamy podpisy z powiatu złotowskiego, natomiast nie znaleźliśmy tej uchwały, trzeba będzie się również do tego ustosunkować, porozmawiać także z tamtejszymi przedstawicielami władzy samorządowej, ale także i radami miasta, powiatu czy również gmin. Przecież tam jest Okonek, który ma bliżej do Koszalina niż do Poznania. Proszę to zważyć. Okonek kiedyś już chciał do Szczecinka i z powodu kilku głosów przeciwnych to nie wyszło. To także trzeba wziąć pod uwagę.

Jeśli chodzi o środki finansowe, panie ministrze, to gdyby w 1998 r. tu z tej trybuny każdemu nowemu województwu i staremu wyliczono – tak jak pan to zrobił przed chwilą, i jeszcze lepiej – to może ten podział też byłby inny? Teraz jest 16 województw i 17. stawia się poprzeczki: jedną, drugą, trzecią, dziesiątą, referendum, bo my jesteśmy z innej Polski. Między Szczecinem a Gdańskiem potrzebujemy województwa środkowopomorskiego. (Oklaski) Czy będą zyski z tego tytułu? Będą – i to duże. Nikt nie zadbał o taką sprawę. Mam tu program inwestycji grupy PKP – biała plama w układzie pionowym, w układzie poziomym od Gdańska w dół – jest wszystko, w układzie poziomym od Szczecina w dół – jest wszystko: kolej, droga wodna, droga żelazna, droga kołowa – wszystko. Natomiast nikt nie łączy Gdańska ze Szczecinem, bo po co? I co, my mamy być tam poszkodowani, my, którzy nie mamy sejmiku – z programem, strategią rozwoju? Nie ma tego. Nie może to być w Polsce biała plama. I nie jest to najbiedniejsze województwo, panie ministrze. Ma pan biedną całą ścianę wschodnią, może jeszcze biedniejszą. Tam idą pieniądze unijne, a u nas nie idą. A czemu nie mogą pójść?

Dlatego tak należy popatrzeć na nasz problem, a nie tylko z punktu widzenia złotówki. Chcę Wysokiej Izbie powiedzieć, że „Głos Koszaliński” pod koniec grudnia poprosił czytelników o wypowiedzi odnośnie do otwartego listu pana prezydenta Rzeczypospolitej. 500 osób wypowiedziało się o co wnosi do pana prezydenta. Szanowni parlamentarzyści, Wysoka Izba, wśród jedenastu zadań na pierwszym miejscu było utworzenie województwa środkowopomorskiego. Wypowiedź 500 osób to jest duża próba jak na odpowiedź ankietową „Głosu Koszalińskiego”. Ten list dostał pan prezydent Lech Kaczyński i mam nadzieję, że również z tego wyciągnie wnioski.

Jeszcze jedna odpowiedź dotycząca rozwoju czy braku tego rozwoju. Program przebudowy głównej sieci dróg. Jeszcze do Piły to jako tako jedenastka, ale od Piły do Kołobrzegu to drogi nie ma. Mówię o nakładach na drogę szybkiego ruchu, nie mówię o autostradzie. Cała Polska południowa, środkowa jedzie nad morze, tylko nie ma jak. I wcale o to nie będzie dbał Szczecin czy Gdańsk. O to musi zadbać wojewoda środkowopomorski, o to musi zadbać sejmik środkowopomorski, o to muszą zadbać instytucje

środkowopomorskie. (Oklaski) I to są korzyści, bo będą środowiska, które zadbają o lokalny, a także w ramach regionu, interes tej społeczności. W związku z tym proszę popatrzeć, Wysoka Izbo, szerzej na problem województwa środkowo-pomorskiego – nie tylko wąsko, politycznie i ekonomicznie. Tam żyje milion mieszkańców. Oni nie patrzą, kto dzisiaj rządzi, tylko chcą mieć swój własny, dobrze zorganizowany region. I on może być dobrze zorganizowany. Szczecin – z szacunkiem, Trójmiasto – z szacunkiem. Podejdźmy również z szacunkiem do obywateli mieszkających na Pomorzu Środkowym.

Chciałbym Wysokiej Izbie, klubom, bardzo podziękować za podjęcie tematu, chodzi o pierwsze czytanie projektu, i również podziękować za to, że praca nad projektem, jednym i drugim, czyli wspólnym, będzie toczyła się w komisjach – nie słyszałem wniosku o odrzucenie projektu. Mam nadzieję, że wówczas zaistniałe wątpliwości albo się wyjaśnią, albo w dalszym ciągu popracujemy na rzecz dobrze przygotowanego, dobrze zorganizowanego i odpowiedzialnego województwa środkowopomorskiego. Dziękuję. (Oklaski)

Wicemarszałek Marek Kotlinowski:

Dziękuję bardzo, panie doktorze.

Zamykam dyskusję.

Marszałek Sejmu, po zasięgnięciu opinii Prezydium Sejmu, proponuje, aby Sejm skierował obywatelski i poselski projekty ustaw o zmianie ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa, zawarte w drukach nr 174, 174-A i 312, oraz poselski projekt uchwały w sprawie przeprowadzenia przez rady gmin projektowanego woj. środkowopomorskiego konsultacji społecznych w formie referendum lokalnego, w którym mieszkańcy wyrażą swoją wolę poprzez potwierdzenie lub odrzucenie idei utworzenia siedemnastego województwa, zawarty w druku nr 335, do Komisji Administracji i Spraw Wewnętrznych oraz Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej w celu rozpatrzenia. Jeżeli nie usłyszę sprzeciwu, będę uważał, że Sejm propozycję przyjął. Sprzeciwu nie słyszę.

Wysoka Izbo! Chciałem gorąco podziękować za to, że w tej debacie brali udział przedstawiciele Obywatelskiego Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej (Oklaski), że byli uczestnikami tej ważnej debaty. (Oklaski) Jestem przekonany, że wyjadą z przeświadczeniem, że ich sprawa została poważnie potraktowana, padły ważne argumenty za i przeciw, i życzę im, aby ich marzenia się spełniły, a Sejm będzie pracował dalej nad tą sprawą. Dziękuję raz jeszcze i żegnam w imieniu Prezydium Sejmu i wszystkich posłów. (Oklaski)

Przystępujemy do rozpatrzenia punktu 16. Porządku dziennego: Sprawozdanie Komisji Kultury i Środków Przekazu o stanowisku Senatu w sprawie ustawy o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (druki nr 323 i 342)

9.2. Wykaz uchwał i stanowisk po 1998 roku

A. Wspierające utworzenie woj. środkowopomorskie

- 1) Uchwała nr XXXVIII/451/01 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 28 listopada 2001r.
- 2) Uchwała nr XXXI/538/2001 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 28 grudnia 2001r.
- 3) Uchwała 111/111/2001 Rady Miasta i Gminy Miastko z dnia 7 grudnia 2001r.
- 4) Uchwała nr XXXVIII/258/2002 Rady Gminy w Będzinie z dnia 29 stycznia 2002r.
- 5) Uchwała nr I/6/2002 Rady Miejskiej w Ustce z dnia 31 stycznia 2002r.
- 6) Uchwałą nr XLI/234/2002 Rady Miejskiej w Kępicach z dnia 7 lutego 2002r.
- 7) Uchwałą nr XXXV/256/2002 Rady Gminy Gościno z dnia 21 lutego 2002r.
- 8) Uchwał nr XXXV/370/02 Rady Miejskiej w Karlinie z dnia 22 lutego 2002r.
- 9) Uchwała nr XXVI/276/02 rady Gminy w Biesiekierzu z dnia 26 lutego 2002r.
- 10) Uchwała nr XXXVI/214/02 Rady Gminy w Świeszynie z dnia 28 lutego 2002r.
- 11) Uchwała nr XXXII/230/02 Rady Gminy Potęgowo z dnia 21 marca 2002r.
- 12) Uchwała nr XXXII/404/2002 Rady Gminy Postomino z dnia 28 marca 2002r.
- 13) Uchwała nr XLIII/247/2002 Rady Gminy Dębica Kaszubska z dnia 28 marca 2002r.
- 14) Uchwała nr XXXVIII/292/2002 Rady Gminy w Manowie z dnia 24 kwietnia 2002r.
- 15) Uchwała nr XLIII/420/2002 Rady Miejskiej w Darłowie z dnia 30 kwietnia 2002r.
- 16) Uchwała nr XXXIII/396/2002 Rady Gminy Darłowo z dnia 29 maja 2002r.
- 17) Uchwała nr LII/283/2002 Rady Gminy Mielno z dnia 31 maja 2002r.
- 18) Uchwała nr VIII/103/2003 Rady Gminy w Malechowie z dnia 29 października 2003r.
- 19) Uchwała nr XIII/72/2003 Rady Miejskiej w Barwicach z dnia 30 października 2003r.
- 20) Uchwała nr XVII/112/04 Rady Miejskiej w Sianowie z dnia 24 lutego 2004r.
- 21) Stanowisko Rady Powiatu Słupskiego podjęte na sesji w dniu 25 lutego 2002r.
- 22) Petycja Rady Powiatu w Koszalinie z dnia 5 kwietnia 2002r.
- 23) Uchwała nr XXX/263/2002 Rady Powiatu w Sławnie z dnia 27 czerwca 2002r.
- 24) Uchwała nr X/149/2003 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 24 października 2003r.
- 25) Uchwała nr VIII/92/2003 Rady Powiatu w Koszalinie z dnia 29 października 2003r.
- 26) Uchwała nr II Powiatowego Zjazdu SLD w Słupsku z dnia 15 grudnia 2001r.
- 27) Uchwałą Konferencji Miejskiej Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych w Słupsku z dnia 12 lutego 2002r.
- 28) Uchwała I Zjazdu Partii Samoobrona RP z dnia 23 marca 2002r.
- 29) Uchwała nr 8 Walnego zgromadzenia Członków Cechu Rzemiosł Różnych w Koszalinie z dnia 12 czerwca 2002r.
- 30) Uchwała Zarządu Dzieci Wojny Oddział w Koszalinie podjęta w dniu 12 czerwca 2002r.
- 31) Pakt Młodzieżowy za utworzeniem województwa środkowopomorskiego z dnia 20 października 2003r.

- 32) Stanowisko Koszalińskiej Izby Przemysłowo-Handlowej, Środkowopomorskiej Rady NOT, Łoży Koszalińskiej BCC i Koszalińskiego Forum Dialogu z dnia 20 października 2003r.
- 33) Stanowisko Zarządu Powiatu Grodzkiego i Ziemskiego PSL w Koszalinie z dnia 13 lutego 2004r.
- 34) Uchwała nr 5/1/2006 Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia Gmin i Powiatów Pomorza Środkowego z dnia 22 marca 2006r.
- 35) Apel młodzieży regionu środkowopomorskiego do rządzących z dnia 31 maja 2007r.

B. Sprzeciwy utworzenia woj. środkowopomorskiego

- 36) Stanowisko Rady Miejskiej w Łęborku z dnia 24 kwietnia 2003r. w treści między innymi: *„Rada Miejska protestuje przeciwko umieszczeniu miasta Łęborka w granicach administracyjnych woj. środkowopomorskiego. Rada Miejska postanawia nie przyłączać się do tego projektu.”*
Uwaga (E. Żubera) : rejon łęborski nie wchodzi w skład woj. środkowopomorskiego.
- 37) Sprzeciw Komitetu Powiatowego PIS w Łęborku z dnia 11 września 2003r. w sprawie przynależności powiatu łęborskiego do woj. środkowopomorskiego,
- 38) Stanowisko Rady Miejskiej w Bytowie z dnia 24 września 2003r. sprzeciwiające się umieszczeniu w granicach administracyjnych woj. środkowopomorskiego,
- 39) Stanowisko Rady Powiatu Bytowskiego z dnia 30 października 2003r. wyrażające sprzeciw umieszczeniu powiatu bytowskiego w granicach administracyjnych woj. środkowopomorskiego,
- 40) Stanowisko Zarządu Powiatu Wałeckiego z dnia 9 kwietnia 2002r. wyrażające negatywny stosunek do utworzenia woj. środkowopomorskiego,
- 41) Oświadczenie Rady Miasta w Wałczu z dnia 29 grudnia 2003r. jako dezaprobata dla utworzenia woj. środkowopomorskiego,
- 42) Oświadczenie Rady Gminy w Wałczu z dnia 29 stycznia 2004r. nie popierające utworzenie nowego woj. środkowopomorskiego,

9.3. Stanowisko Rady Ministrów z dnia 28.02.2006r. do obywatelskiego projektu ustawy (druk 174)

Komunikat po posiedzeniu Rady Ministrów - 28.02.2006 Warszawa

RADA MINISTRÓW

Rada Ministrów określiła stanowisko wobec obywatelskiego projektu nowelizacji ustawy o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa (druk nr 174), przedłożone przez ministra spraw wewnętrznych i administracji.

Rząd negatywnie ocenia przedstawioną w projekcie ustawy koncepcję utworzenia województwa środkowopomorskiego, ze stolicą w Koszalinie i siedzibą sejmiku województwa w Słupsku. W przypadku powołania nowego województwa znacząco wzrosłyby koszty funkcjonowania administracji rządowej i samorządowej, w stosunku do wydatków ponoszonych obecnie na delegatury urzędów wojewódzkich w Słupsku i Koszalinie. W związku z wprowadzanymi zmianami konieczne byłoby także zwiększenie zatrudnienia oraz przyprowadzenie kosztownej reorganizacji struktur samorządowych. Niski stopień urbanizacji i bardzo wysoka stopa bezrobocia to cechy charakterystyczne dla koszalińskiego regionu. Nowe województwo należałoby zatem do jednych z najbiedniejszych w kraju. przy rozpatrywaniu projektu pod uwagę wzięto również sprzeciw części środowisk samorządowych, opowiadających się za pozostawieniem na Pomorzu Środkowym obecnego podziału administracyjnego.

Rząd podkreśla jednak, że parlament powinien rozważyć możliwość przeprowadzenia szerszych konsultacji społecznych w sprawie utworzenia województwa środkowopomorskiego, ponieważ wymaga to akceptacji społecznej.

LITERATURA

A. OPRACOWANIA ZWARTE

1. *Atlas historyczny od starożytności do współczesności*, Wyd. PWN, Warszawa 2007.
2. Drewniak B., *Emigracja z Pomorza Zachodniego 1816-1914*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1966.
3. *Historia Polski w liczbach*, GUS, Warszawa 1994.
4. *Integracja i Rozwój Pomorza Środkowego*, Politechnika Koszalińska, Koszalin 2001.
5. Jasiulewicz M., *Przemiany społeczno-gospodarcze obszarów wiejskich Pomorza Środkowego, Monografia*. Politechnika Koszalińska, Koszalin 1999.
6. Kallas Marian, *Historia ustroju Polski*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007.
7. Kołodziejski J., *Koncepcja rozwoju regionu koszalińskiego w świetle strategii makroregionu nadmorskiego*, Koszalińskie Studia i Materiały 1973.
8. Ochendowski E., *Prawo administracyjne*, TNOiK, Toruń 2009.
9. Piekara, (pod red.), *Samorząd terytorialny, zagadnienia prawne i administracyjne*, Wyd. Prawnicze Sp. z o.o., Warszawa 1998.
10. *Podziały administracyjne Pomorza Zachodniego w latach 1800-1970*. Praca zbiorowa pod red. Tadeusza Białeckiego, Instytut Zachodnio-Pomorski, Szczecin 1970.
11. *Pomorze Środkowe, Przewodnik Turystyczny, Region*, Gdynia 2003.
12. *Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2009 r.*, GUS, Warszawa 2009.
13. Reguński J., *Samorząd III Rzeczypospolitej. Koncepcje i realizacja*, Warszawa, 2000.
14. *Rocznik Statystyczny 1948, 1975, 2008*. GUS Warszawa.
15. *Rocznik statystyczny woj. koszalińskiego 1966, 1974*. WUS, Koszalin 1966.
16. *Rocznik Statystyczny Województw 1999 GUS, Warszawa 1999*.
17. Rydz E., *Przemiany struktur społeczno-gospodarczych w okresie transformacji systemowej na Pomorzu Środkowym*, Wyd. PAP, Słupsk 2006.
18. Słobodzian B., *Współczesny system samorządu terytorialnego w Polsce*, Toruń 2006.
19. Suszyński A., *Przesłanki wyodrębnienia subregionu Pomorza Środkowego w „Pomorze Środkowe – społeczeństwo, wieś, gospodarka”*, Lokalna Agenda 21 Pomorza Środkowego, Koszalin 2008.
20. Trzebiński W., *Niemieckie podziały administracyjne ziem polskich w okresie 1815-1945. Zarys historyczny*, Warszawa 1955.
21. Witkowski W., *Historia administracji w Polsce 1764-1989*, Warszawa 2007.
22. *Województwo koszalińskie, Monografia geograficzno-gospodarcza*, Instytut Zachodni, Poznań 1965.
23. Wysocka E., Koziński J., *Przesłanki regionalizacji. Zarys strategii rozwoju i polityki przestrzennej*, IGPiK, Warszawa 1998.
24. Zajac W., *Zasadniczy Trójstopniowy Podział Terytorialny Polski, Municipium*, Warszawa 1999.

25. Zdrojewski E., *Problematyka demograficzna Pomorza Środkowego w latach 1950-1990*, KONB, Koszalin 1976.
26. Zdrojewski E., *Procesy przemian demograficznych w województwie koszalińskim w latach 1946-1968*, KTSK, Poznań-Koszalin, 1972.
27. Żuber E., Skeczowski R., *Środkowopomorskie, dlaczego? dlaczego? dlaczego?* Wyd. BWSH, Koszalin 2000.
28. Żuber E., *Województwo środkowopomorskie na mapie kraju [W] Integracja i rozwój Pomorza Środkowego*, Politechnika Koszalińska, Koszalin 2001.
29. Żuber E., *Województwo środkowopomorskie w legislacji sejmowej [W] Rocznik Koszaliński* nr 35, Koszalin 2007.

B. INNE ŹRÓDŁA I DOKUMENTY:

- Druk Sejmowy nr 182 z 8 stycznia 1998 r.
- Druk Sejmowy nr 230 z 13 marca 1998 r.
- Druk Sejmowy nr 254 z 20 marca 1998 r.
- Druk Sejmowy 230 A z 28 kwietnia 1998 r.
- Dz. U. RP nr 35, poz. 294 z 1933 r.
- Dz. U. RP nr 28, poz. 255 z 1950 r.
- Dz. U. RP nr 62, poz. 631 z 2001 r.
- Dz. U. RP nr 93, poz. 821 z 2002 r.
- *Gazeta Pomorska* nr 166 z dn. 17 lipca 1998 r.
- *Gazeta Wyborcza* nr 134 z dn. 9 czerwca 1998 r.
- *Gazeta Wyborcza* nr 174 z dn. 27 lipca 1998 r.
- *Gazeta Wyborcza* nr 166 z dn. 17 lipca 1998 r.
- *Głos Koszaliński* nr 171 z dn. 24 lipca 1998 r.
- *Głos Pomorza* nr 165 z dn. 17 lipca 1998 r.
- *Głos Pomorza* nr 172 z dn. 25-26 lipca 1998 r.
- Gruszecki T., *Reforma administracji – mocne i słabe strony [w] Biuletyn nr 2, Rady do Spraw Reform Ustrojowych Państwa*, maj 1998r.
- [http://parl.sejm.gov.pl/StenoInter5.nsf/0/5E7F4D43E78F68AEC125711F00020294/\\$file/11_b_ksiazka.pdf](http://parl.sejm.gov.pl/StenoInter5.nsf/0/5E7F4D43E78F68AEC125711F00020294/$file/11_b_ksiazka.pdf)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 7 sierpnia 1998 r. w sprawie utworzenia powiatów (Dz. U. nr 103, poz. 652).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 31 maja 2001 r. (Dz. U. nr 62, poz. 631).
- *Rzeczpospolita*, nr 155, z dn., 4-5 lipca 1998 r.
- *Samorząd terytorialny*, nr 7, lipiec 1999 r.
- Sprawozdanie stenograficzne z 11 posiedzenia Sejmu RP, Kadencja III, Warszawa 1998.
- Sprawozdanie stenograficzne z 17 posiedzenia Sejmu RP, Kadencja III, Warszawa 1998, s. 235.
- Sprawozdanie stenograficzne z 71 posiedzenia Sejmu RP w dniu 18 marca 2004 r.

- Sprawozdanie stenograficzne z 11 posiedzenia Sejmu RP w dniu 23 lutego 2006 r.
- *Trybuna* nr 167, z dn. 18-19 lipca 1998 r.
- Żuber E., *Ranking nowych województw* nr 1 (1999r.) , nr 2(2000), Wyd. BWSH, Koszalin 2000.
- *Życie Warszawy*, nr 166 z 17 lipca 1998 r.

SPIS TABEL I WYKRESÓW

A. TABELE

- Nr 1. *Ludność Pomorza Zachodniego w latach 1816-1885*, s. 13
- Nr 2. *Urbanizacja w rejencjach Pomorza Zachodniego w latach 1871-1885*, s. 14
- Nr 3. *Rozwój ludności miast w obrębie woj. koszalińskiego 1816-1925*, s. 16
- Nr 4. *Powierzchnia, podział administracyjny i ludność w 1939 r.*, s. 23
- Nr 5. *Powierzchnia, podział administracyjny i ludność w 1946r.*, s. 28
- Nr 6. *Powierzchnia, ludność, gęstość zaludnienia w 1946r. według powiatów*, s. 28
- Nr 7. *Powierzchnia i ludność według powiatów w 1950r.*, s. 31
- Nr 8. *Ludność miast województwa koszalińskiego*, s. 31
- Nr 9. *Zaludnienie woj. koszalińskiego w latach 1950-1974*, s. 34
- Nr 10. *Powierzchnia i ludność w 1998r.*, s. 37
- Nr 11. *Podział administracyjny Polski w latach 1975-1998.*
Stan w dniu 31 XII 1998r., s. 39
- Nr 12. *Powierzchnia i ludność Polski - stan w dniu 31 XII 1998r.*, s.47
- Nr 13. *Podstawowe dane o województwach Pomorza Środkowego w 1998r.*, s. 48
- Nr 14. *Klasyfikacja województw według poziomu życia ludności w 1995r.*, s. 50
- Nr 15. *Administracje specjalne oraz administracje zespolone do 31 XII 1998r.*, s. 56
- Nr 16. *Stan województw przed i po reformie terytorialnej państwa*, s. 72
- Nr 17. *Powierzchnia i ludność 16 województw (31 XII 2008 r.)*, s. 73
- Nr 18. *Jednostki podziału terytorialnego oraz podregiony (NTS 3)*
wg województw, s. 74
- Nr 19. *Charakterystyka porównawcza parametrów największych i najmniejszych wśród województw*, s. 75
- Nr 20. *Porównania liczby ludności województw w Polsce z ludnością państw Europejskich*, s. 76
- Nr 21. *Województwo Środkowopomorskie. Projektowana ilość powiatów, mieszkańców, powierzchni i gmin*, s. 82
- Nr 22. *Ogólna charakterystyka Pomorza Środkowego w ujęciu podregionów: koszalińskiego i słupskiego. Według stanu na dzień 31 XII 2007 r.*, s. 86
- Nr 23. *Ludność Koszalina i Słupska w latach 1939-2008*, s. 90
- Nr 24. *Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2007 roku w Koszalinie i w Słupsku*, s. 91
- Nr 25. *Gospodarka budżetowa samorządu Koszalina i Słupska w latach 2007-2008*, s. 92
- Nr 26. *Wyniki sondażu CBOS przeprowadzonego w dniach 16-21 lipca 1998 r.: „Ile Pana(i) zdaniem powinno być w Polsce województw”*, s. 98

- Nr 27. Wyniki sondażu Pracowni „Gryfeks” z 2003 r.: „Czy Pana/Pani zdaniem racjonalne są dążenia społeczności Środkowego Pomorza do utworzenia w niedługim czasie województwa Środkowopomorskiego?”, s. 103
- Nr 28. Badania Pracowni „Gryfeks”: „Czy mieszkańcy Pomorza Środkowego interesują się sprawą powstania woj. środkowopomorskiego?” z dn.22.12.2003-12.01.2004r., s. 104
- Nr 29. Zagadnienia badawcze i wyniki, s. 105
- Nr 30. Wyniki sondażu: „Czy jest Pan(i) za tym by utworzone zostało siedemnaste województwo środkowopomorskie, s. 106
- Nr 31. Wyniki badań: „Czy popierasz projekt utworzenia województwa środkowopomorskiego (koszalińsko-słupskiego)?” s. 107
- Nr 32. Wyniki sondaż - Sytuacja przed wprowadzeniem reformy administracyjnej, s. 108
- Nr 33. Wyniki sondażu - Sytuacja po wprowadzeniu reformy administracyjnej, s. 109
- Nr 34. Pomorze Środkowe w porównaniach PKB na 1 mieszkańca średniorocznie w latach 1998-2000, s. 136
- Nr 35. Szacunek wartości PKB na 1 mieszkańca wg regionów (NTS 2) w latach 2001-2003 i 2002-2004, s. 136
- Nr 36. Porównanie PKB na 1 mieszkańca w podregionach - średniorocznie w latach 2001-2003; 2002-2004, s. 137
- Nr 37. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca wg wybranych podregionów w latach 2005 i 2006, s. 138
- Nr 38. Miasta na prawach powiatu o najwyższych dochodach, s. 143
- Nr 39. Dochody samorządowe miast wojewódzkich na 1 mieszkańca, s. 144
- Nr 40. Struktura dochodów Koszalina i Słupska w latach 2007-2008, s.145
- Nr 41. Sukces ekonomiczny w kadencjach samorządowych miast na prawach powiatu, s. 145
- Nr 42. Sukces kadencji – podsumowanie, s. 146
- Nr 43. Wskaźnik syntetyczny mapy ryzyka inwestycyjnego w 1997 roku, s. 147
- Nr 44. Wydatki inwestycyjne samorządów powiatowych Pomorza Środkowego na infrastrukturę techniczną na osobę, s. 148
- Nr 45. Udział wydatków majątkowych w powiatach Pomorza Środkowego w wydatkach ogółem w 2007, s. 149

B. WYKRESY

- Nr 1. Wyniki sondażu „Rzeczpospolitej” z 1998r., s. 95
- Nr 2. Obawy i nadzieje . Badanie w 1999r., s. 96
- Nr 3. Wyniki sondażu z 1998r., s. 97
- Nr 4. Wyniki sondażu „Czy reformy korekt, czy radykalnych zmian w reformie administracji?” s. 98
- Nr 5. Wyniki sondażu: „Czy reforma administracji przyniosła nam coś dobrego?” s. 99
- Nr 6. Wyniki sondażu: „Z którego szczebla samorządu jest Pan(i) najbardziej zadowolony(a)? s. 99
- Nr 7. Wyniki sondażu: „Czy połączenie obecnych woj. koszalińskiego i szczecińskiego jest korzystne?” s. 100

- Nr 8. Wyniki telefonicznego referendum „Głosu Pomorza”: „Czy chcesz/nie chcesz województwa środkowopomorskiego?” z 2003 r., 102
- Nr 9. Wyniki sondażu : „Czy mieszkańcy Pomorza Środkowego interesują się sprawą powstania siedemnastego – województwa środkowopomorskiego?” z 2003r., s. 103
- Nr 10. Sukces rozwojowy w latach 1999-2004 – wewnątrzregionalne zróżnicowanie w województwie zachodniopomorskim, s. 153

WYKAZ MAP I SCHEMATÓW

A. MAPY

- Nr 1. Prowincja pomorska 1818-1945, s. 12
- Nr 2. Mapka Rejencji Koszalińskiej w latach 1919-1938, s. 16
- Nr 3. Podział administracyjny Rzeczypospolitej Polskiej według stanu z 31 VIII 1939r., s. 22
- Nr 4. Podział administracyjny Polski z 7 VII 1945r., s. 26
- Nr 5. Podział administracyjny Polski w 1946r., s. 27
- Nr 6. Podział terytorium Polski na województwa w latach 1950-1975, s. 30
- Nr 7. Mapa administracyjna PRL z podziałem na województwa wg stanu z 1 VI 1975r., s. 38
- Nr 8. Mapa administracyjna woj. koszalińskiego – podział terytorialny, s. 42
- Nr 9 Mapa administracyjna woj. słupskiego, s. 45
- Nr 10. Rządowy projekt podziału Polski na 12 województw, s. 61
- Nr 11. Projekt podziału kraju na 14 województw, s. 64
- Nr 12. Propozycja podziału terytorialnego Polski na 25 średnich województw, s. 64
- Nr 13. Mapa administracyjna z podziałem na województwa wg stanu na dzień 1.01.1999r., s. 73
- Nr 14. Województwo środkowopomorskie projektowane, s. 83
- Nr 15. Województwo środkowopomorskie na mapie kraju, s.198

B. SCHEMATY.

- Nr 1. Organizacja administracji publicznej przed reformą (do 31.12.1998 r.), s. 55
- Nr 2. Podział Pomorza Środkowego w latach 1950-1998, s. 70
- Nr 3. Organizacja administracji publicznej od 1.01.1999r., s. 71
- Nr 4. Struktura władzy po reformie od 1 stycznia 1999 r., s. 77

SPIS ZDJĘĆ.

- Nr 1. Okrągły stół w Sejmie 15/16 lipca 1998 r. s.67.
- Nr 2. Pakowanie dokumentów do Sejmu, s.169.
- Nr 3. Wnoszenie dokumentów do Sejmu, s. 169.
- Nr 4. Przedstawienie obywatelskiego projektu wicemarszałkowi Sejmu, s.170.
- Nr 5. Wystąpienie w Sejmie E. Żubera, s.172.
- Nr 6-7. Zwolennicy utworzenia woj. Środkowopomorskiego w Sejmie, s.172.

**MANIFESTACJE I WIECE
ZA WOJEWÓDZTWEM
ŚRODKOWOPOMORSKIM
W KOSZALINIE I WARSZAWIE**

Fot. Kazimierz Ratajczyk

Fot. Kazimierz Ratajczyk

Fot. Kazimierz Ratajczyk

Parlamentarzyści i samorządowcy ze Świebska i Koszalina.

Fot. Kazimierz Ratajczyk

Fot. Kazimierz Ratajczyk

Fot. Kazimierz Ratajczyk

Fot. Kazimierz Ratajczyk

Fot. Radosław Koleśnik

Fot. Piotr Pawłowski

Fot. Radosław Koleśnik

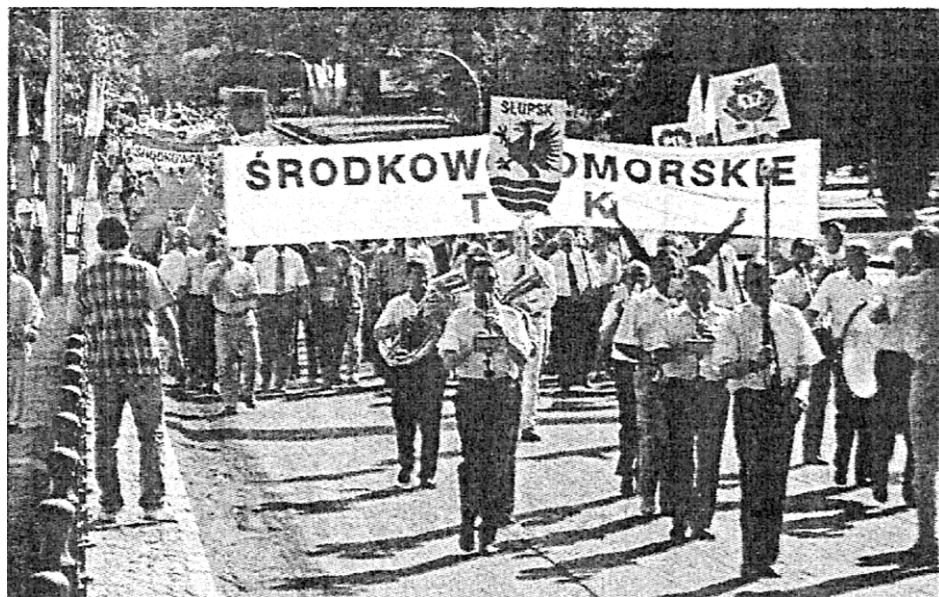

Fot. Radosław Brzostek

Tablica jest, województwa – jeszcze nie ma

Fot. Włodzimierz Piątek

Fot. Radosław Brzostek

Pracownicy dzielnicy koczowniczej przyciągnęli na Rynek Staromiejski.
Fot. Izabela Oleś

Fot. Izabela Oleś

Fot. Radosław Koleśnik

ZAPOWIEDŹ CZĘŚCI II

W części II książki *Województwo środkowopomorskie – dlaczego być powinno?* czytelnik znajdzie:

- Dokumenty i wystąpienia do Prezydenta, Marszałka Sejmu, Premiera, komisji sejmowych i klubów parlamentarnych,
- Wypowiedzi, opinie i listy : polityków, autorytetów i osobistości, samorządowców i obywateli,
- Relacje z debat, konferencji i spotkań,
- Opis zachowań i angażowania się parlamentarzystów z Pomorza Środkowego w sprawie utworzenia woj. środkowopomorskiego,
- Refleksje, konkluzje i oceny funkcjonowania podziału administracyjnego kraju, straty i zyski oraz perspektywy i szanse rozwoju,
- Wiele informacji w cyklu: *Czy wiesz, że...*
- Bibliografię artykułów prasowych z lat 2000-2009 dotyczącą woj. środkowopomorskiego,

Część I i II łącznie, stanowią integralną całość opracowania, wzajemnie się uzupełniają choć mają różny charakter i znaczenie.

*Polecam
Eugeniusz Żuber*

Eugeniusz Żuber
doktor nauk prawnych

(Uniwersytet
im. A. Mickiewicza
w Poznaniu)

Nauczyciel akademicki - adiunkt na Wydziale Administracji Bałtyckiej Wyższej Szkoły Humanistycznej w Koszalinie. Jest specjalistą w przedmiotach: „Samorząd terytorialny”, „Finanse samorządowe” i „Finanse publiczne”. Wieloletni pracownik administracji publicznej na kierowniczych stanowiskach w regionie Pomorza Środkowego. Jest autorem kilku książek, licznych opracowań i artykułów o tematyce samorządowej, społeczno-gospodarczej i finansowej.

Od wielu lat jego główne zainteresowania to organizacja, funkcjonowanie i finansowanie samorządu terytorialnego w poprzednim i obecnym podziale administracyjnym kraju. W latach 1995-1998 był członkiem prezydium Krajowego Sejmiku Samorządu Terytorialnego i przewodniczącym jego Komisji Budżetowej, a od 1994 do 1998 przewodniczący Sejmiku Samorządowego Województwa Koszalińskiego, radnym w Koszalinie w kadencjach 1994-1998, 2002-2006, 2006-2010, a w ostatnich dwóch wiceprzewodniczącym Rady Miejskiej.

Założyciel Stowarzyszenia Przyjaciół Koszalina i jego pierwszy prezes. Współzałożyciel Stowarzyszenia Pomorza Środkowego „Integracja dla Rozwoju” i jego prezes w latach 2000-2007. To stowarzyszenie i ruch obywatelski na Pomorzu Środkowym - niezadowoleni z podziału terytorialnego z 1998 roku - tworzą w Słupsku w 2003 roku Obywatelski Komitet Inicjatywy Ustawodawczej, powierzając Eugeniuszowi Żuberowi rolę pełnomocnika Komitetu jako przedstawiciela w pracach parlamentarnych. Występował w obradach Sejmu RP IV kadencji (18.03.2004 r.) i V kadencji (23.02.2006 r.), prezentując obywatelski projekt ustawy i uzasadniając potrzebę utworzenia województwa środkowo-pomorskiego.

Eugeniusz Żuber zamieszkuje na Pomorzu Środkowym od lipca 1945 roku. Jest wielkim patriotą tego regionu, co potwierdza pracą twórczą, zawodową i działalnością społeczną.